JOZEF STALİN
Söylence ve Gerçek

William B. Bland

SU YAYINLARI

Jozef Stalin

Söylence ve Gerçek

William B. Bland

Derleyen ve çeviren
Garbis Altınoğlu

SU
YAYINEVİ

Kitabın Adı : Jozef Stalin: Söylence ve Gerçek
Yazarı : William B. Bland
Derleyen ve çeviren : Garbis Altınoğlu
Sayfa düzenlemesi ve kapak çalışması : Nazım Taban
Baskı : Ser Matbaacılık 0212-565 17 74
Baskı : Mart 2009
ISBN : 978-975-6709-72-6

Bu kitabın tüm hakları SU Yayınevi'ne aittir.

Su Yayınevi : Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han,
No: 29/53 İstanbul
Tel: 0212-512 16 68
www.suyayinevi.com
e-mail: admin@suyayinevi.com

İçindekiler

Kısaltmalar 4
Önsöz 5
Giriş 8
William B. Bland (1916-2001) 29

Stalin: Söylence ve Gerçeklik- 1977 33
1939 Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı - Şubat 1990 61
'Kişiye Tapınma' - Mayıs 1991 80
'Doktorlar Davası' ve Stalin'in Ölümü - Ekim 1991 94
Molotov'un Anıları - Ekim 1993 149
Trotski'nin Öldürülmesi - Şubat 1994 158
Stalin'in Molotov'a Mektupları - Ocak 1996 177
Sultan-Galiyev Olayı - 1996 190
Kominform'un Revizyonizme Karşı Savaşı - 1998 205
Ryutin Davası (1930-37) - 1998 222
Stalinizm - Nisan 1999 227
Yenukidze Davası (1935-37) - 1999 235

EKLER
Yaratıcı Entellektüellerle Toplantıda Konuşma - 1946 242
Bay Morrison'un Açıklaması Vesilesiyle - 1 Ağustos 1951 247
SBKP Merkez Komitesi Plenumunda Konuşma-16 Ekim 1952 254
Mülakat: Generaller Konuşuyor - 23 Ocak 1987 258
Nikita Kruşçov'un Oğlu Kurşuna mı Dizildi? - 1989 268
Nikita Kruşçov'un Altmışbir Yalanı - 13 Haziran 2008 271
İkinci Dünya Savaşı'ndan Kaçınılabilir miydi? - Ekim 2008 277

FOTOĞRAFLAR VE BİYOGRAFİK NOTLAR
Fotoğraflar 285
Biyografik Notlar 291
Bibliyografya 304

Kısaltmalar

SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
SBKP	Sovyetler Birliği Komünist Partisi
RSFSC	Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti
KEYK	Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi
GPU	Devlet Siyasal Direktörlüğü, ÇEKA'nın ardılı
OGPU	Birleşik Devlet Siyasal Direktörlüğü
NKVD	İçişleri Halk Komiserliği
NKGB	Devlet Güvenliği Halk Komiserliği
MGB	Devlet Güvenliği Bakanlığı
MVD	İçişleri Bakanlığı
KGB	Devlet Güvenliği Komitesi
SMERSH	Savunma Halk Komiserliği Karşı-Casusluk Bölümü
FBI	Federal Soruşturma Bürosu
Intelligence Service	(Britanya) İstihbarat Örgütü
JOINT	Amerikan-Yahudi Ortak Dağıtım Komitesi
ÇKP	Çin Komünist Partisi
AEP	*Arnavutluk Emek Partisi*
BBKP	Büyük Britanya Komünist Partisi
MLOB	Britanya Marksist-Leninist Örgütü

Önsöz

Bu kitap, esas olarak Britanyalı Marksist-Leninist araştırmacı ve savaşçı William Buckley Bland'ın (ya da Bill Bland) yazılarından oluşmaktadır. Bill Bland, dünya komünist hareketinin ve Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşasının tarihsel deneyimlerini yıllar, hatta onyıllar boyunca titiz, sabırlı ve kapsamlı bir biçimde araştırmış ve köklü burjuva, revizyonist ve Trotskist yalan, önyargı ve söylencelere ağır darbeler indirmiştir. 1990'lardan sonra eski Sovyetler Birliği arşivlerinin sınırlı bir biçimde de olsa tarihçilerin incelemesine açılması ve bu arada onyıllardır üzeri örtülmüş gerçeklerin ortaya çıkmaya başlaması, 1970'li, 1980'li ve 1990'lı yıllarda çok daha sınırlı materyal ve olanaklarla çalışmak zorunda kalmış olan Bland'ın vargılarının esas itibariyle ne kadar doğru ve isabetli olduğunu göstermiştir. Özellikle sosyalizmin kurulduğu Sovyetler Birliği'ninki başta gelmek üzere dünya işçi sınıfının ve komünist hareketinin geçmiş deneyiminin, yani kendi öz geçmişimizin bilimsel analizi ve bu deneyimden gereken derslerin çıkarılması, önümüzdeki yıllarda ve onyıllarda yürütülecek savaşımlar içinde yer alacak devrimci önder ve militanlar açısından paha biçilmez bir değer taşır. Bu bakımdan Bland'ın her tür ve renkten burjuva, küçükburjuva ve anti-Marksist eğilime karşı verdiği ve gerçeklerin büyük bir sabır ve bilimsel dürüstlükle araştırılması zemini üzerinde yükselen ödünsüz ideolojik savaşımın ürünleri, onun etrafında örülen susku fesadına rağmen, dünya komünist ve işçi hareketi içinde giderek daha çok yankı bulmaktadır.

Kuşkusuz, pek çok değerli makale ve araştırmanın yanısıra bazı kitapları da bulunan Bland'ın birkaç yazısı ve bu arada *Sovyetler*

Birliği'nde Kapitalizmin Restorasyonu adlı önemli kitabı daha önce Türkçeye çevrilmiş bulunuyor. Elinizdeki kitaba Bland'ın özellikle büyük devrimci önder ve öğretmen Jozef Stalin'e ve onun mirasına eğildiği makale ve çalışmalarının en önemlilerini almaya çalıştım. Bu kitap Bland'ın, Jozef Stalin'i doğrudan konu alan yazılarının çoğunu kapsasa da, tahmin edilebileceği gibi Stalin konusuna dolaylı olarak yer veren pek çok yazısını kapsamamaktadır. Fakat kitabın bu haliyle bile, bugünkü ideolojik kafakarışıklığı ortamında devrimci işçiler ve gençler açısından önemli bir kaynak ve hatta pusula oluşturabileceğini söyleyebilirim.

İlgili okurlar B. Bland'ın —tabii İngilizce olan— yazılarına şu internet bağlantısından ulaşabilirler: *www.oneparty.co.uk/compass/index.html*

Kitabın EKLER bölümünde ise, konumuz kapsamına giren, ancak Bill Bland dışındaki yazarlara ait yazı ve mülakatlar yer alıyor. Bunlar arasında Stalin'in bugüne değin yayımlanmamış üç yazısı bulunuyor. Bunlardan birincisi ("Yaratıcı Entellektüellerle Toplantıda Konuşma") Hindistan'da yayımlanan *Revolutionary Democracy* dergisinin (*www.revolutionarydemocracy.org/*) Nisan 2002 tarihli sayısından, Stalin'in İngiliz Dışişleri Bakanı Herbert Morrison'un açıklamasına yanıt niteliğindeki ikincisi ("Bay Morrison'un Açıklaması Vesilesiyle") gene *Revolutionary Democracy* dergisinin Eylül 2003 tarihli sayısından ve ilk kez, Rusya'da çıkan *Glasnost* adlı gazetede yayımlanan üçüncüsü ("SBKP Merkez Komitesi Plenumunda Konuşma") ise Kanada'da yayımlanan *Northstar Compass* dergisinin Nisan 2000 tarihli sayısından alınmış ve Türkçeye çevrilmiştir.

"Generaller Konuşuyor" başlıklı röportaj Albert Axell'in, 1997'de ABD'nde yayımlanan *Stalin's War Through the Eyes of His Commanders* (=Komutanlarının Gözünden Stalin'in Savaşı) adlı kitabından alınmıştır.

"Nikita Kruşçov'un Oğlu Kurşuna mı Dizildi?" başlıklı yazı, *Northstar Compass* adlı derginin (*www.northstarcompass.org*) yayımladığı *Secret Documents* (=Gizli Belgeler) adlı kitaptan çevrilmiştir.

Rusya'da yayımlanan *Literaturnaia Rossiia* dergisinin Prof. Grover Furr ile yaptığı "Nikita Kruşçov'un Altmışbir Yalanı" başlık

ve 13 Haziran 2008 tarihli mülakat Profesör Furr'un sitesinden (*http://chss.montclair.edu/english/furr/homepage.html*) alınmıştır.

Bu bölümün, benim "İkinci Dünya Savaşı Kaçınılabilir miydi?" başlıklı sunum yazımı izleyen son yazısı, ("Britanya ile Fransa'nın Paktı Kabul Etmesi Halinde Stalin Bir Milyon Asker Göndermeyi Planlamıştı") 19 Ekim 2008'de Britanya'da yayımlanan *Sunday Telegraph* gazetesinden alınmış ve Türkçeye çevrilmiştir.

Gene EKLER bölümünde konuyla ilgili bir biyografik bilgiler bölümüyle bir bibliyografya bulunuyor. Bland'ın yazılarının hepsinin değil, ama bir çoğunun sonunda, ele alınan konuyla ilgili biyografik bilgi ve bibliyografya bölümleri bulunuyordu. Yinelemelerden kaçınmak ve okurun bu bilgilere daha kolay bir biçimde erişmesini sağlamak için bu bilgileri toplu hale getirmeyi ve "Biyografik Notlar" ve "Bibliyografya" başlıkları halinde toplu bir biçimde sunmayı tercih ettim.

Bill Bland'ın bazı yazılarında yer alan notlar, ilgili yazının sonunda DİPNOTLAR olarak verilmiştir. Metin içinde ya da yazıların sonunda (G.A.) ile biten açıklama notları bana aittir.

Kitabın hazırlanmasında büyük emeği olan Nazım Taban'a teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Onun desteği ve sabrı olmasaydı bu kitap yayımlanamazdı.

Giriş

Dünyada Jozef Stalin kadar karalanmış, yanlış tanıtılmış ve haksız eleştirilere hedef olmuş başka bir ünlü kişilik bulunmadığını söylemek bir abartma sayılmaz herhalde. Ölümünün üzerinden 56 yıl geçtiği, inşası ve savunmasında büyük rol oynadığı sosyalist Sovyetler Birliği önce Kruşçovcular eliyle dejenere edildiği ve daha sonra biçimsel olarak da yıkıldığı, yıllardır gerek ileri kapitalist ülkelerde ve gerekse dünyanın diğer bölgelerinde güçlü bir işçi sınıfı hareketi ve komünist hareket bulunmadığı vb. halde dünya burjuvazisinin Jozef Stalin'e karşı onyıllardır sürdürdüğü nefret, karalama ve saldırı kampanyası bugün de bütün hızıyla sürüyor.

Marks ve Engels, 1848'de kaleme aldıkları *Komünist Manifesto* adlı yapıtlarının Giriş bölümünde,

"Avrupa'da bir hayalet dolaşıyor —Komünizm hayaleti. Eski Avrupa'nın bütün güçleri bu hayaleti defetmek üzere kutsal bir ittifak içine girdiler: Papa ile Çar, Metternich ile Guizot, Fransız radikalleri ile Alman polis ajanları" diyorlardı. Aradan geçen 161 yıl bu gerçeği değiştirmemiş gibidir. Bugün de burjuvazinin ve sömürücü sınıfların anti-Stalinizm biçimini almış olan anti-komünizm kampanyası; her tür ve renkten küçük-burjuva milliyetçileri, sosyal-demokratlar, revizyonistler, pasifistler, Trotskistler, dinsel gericiler, sol liberaller, devrim dönekleri, burjuva aydınları, reformistlerin yanısıra küçük-burjuva devrimcilerinin bir bölümü tarafından destekleniyor. Dolayısıyla, başını emperyalist burjuvazinin çektiği anti-Stalinizmin; sömürücü ve mülk sahibi sınıfların

farklı katmanlarını temsil eden farklı siyasal eğilimlerin üzerinde birleştiği bir platform olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Görünen o ki "Stalin hayaleti", dünya burjuvazisini korkutmaya devam etmektedir ve edecektir. Bu bağlamda, devrim ve sosyalizm davasına sırt çeviren örgüt, çevre ve kişilerin işe bir "Stalin eleştirisi"yle başlamalarının adeta evrensel bir gelenek haline gelmiş olmasının hiç de şaşırtıcı olmadığını belirtmek gerekir. Bu ritüel, burjuvaziye güven vermenin en şaşmaz ve kestirme formülü olarak yerleşmiştir.

Burjuvazinin akademyadaki ve yazılı ve görsel basındaki paralı uşakları bizlere neredeyse her gün bu kişinin "ne denli kana susamış bir canavar" olduğunu, "ne kadar çok insanı katlettiğini", "ne büyük suçlar işlemiş olduğunu" vb. anlatıp duruyorlar. Kuşkusuz, yakın tarihin yalan ve dezenformasyon üzerine kurulu bu en uzun süreli ve en kapsamlı propaganda kampanyasının –aşağıda değineceğim- köklü sınıfsal ve siyasal nedenleri bulunmaktadır. Bir örnek olması bakımından, bu iğrenç yalanların en yaygın olanlarından bir tanesini ele alalım. Burjuva, Trotskist ve revizyonist yazar, tarihçi ve araştırmacıların hemen hemen hepsi, papağan gibi yineledikleri şu temelsiz savı tartışma götürmez bir gerçeklik gibi dayatmaya çalışırlar: "İkinci Dünya Savaşı öncesinde Kızılordu'da yapılan ve başta Mareşal Tuhaçevski gelmek üzere çok sayıda komutanın haksız yere ihanetle suçlanarak tasfiye ve idam edilmesi ülkenin savunma gücünü zayıflatmıştır. Kızılordu'nun Haziran 1941'de başlayan Alman saldırısı karşısında ilk aylarda ağır yenilgilere uğramasında bu tasfiye operasyonu ve onun üst kademelerine atanan yeni komutanların yetersiz ve deneyimsiz olması belirleyici bir rol oynamıştır."

Oysa Mareşal Mikhail N. Tuhaçevski'nin gerici ve anti-sosyalist eğilimi ve onun bilimsel sosyalizmi ve Bolşevizmi bir Yahudi komplosu olarak değerlendirdiği gerçeği, daha 1928'de kendisinin kısa bir biyografisini yazmış olan ünlü Fransız gazeteci Remy Roure'ın (*Le Chef de Larmée Rouge: Mikhail Toukatchevski*, Paris, Fasquelle, 1928) kitabında açıkça dile getirilmişti. Daha da önemlisi, Tuhaçevski ve kafadarlarını savunan emperyalist propaganda odakları onun bu özelliklerini, pro-Nazi duygularını ve bir askerî darbe tezgâhlama planlarını VE Alman Genelkurmayının, Kızılordu

Genelkurmayı ile ilişkilerini kullanarak Sovyet iktidarını devirme planları yaptığını daha o günlerde biliyorlardı.(1)

Şunu da ekleyeyim: Tanınmış Marksist araştırmacı Prof. Grover Furr'ın 1986'da kaleme aldığı "New Light On Old Stories About Marshall Tukhachevskii: Some Documents Reconsidered" (="Mareşal Tuhaçevski'ye İlişkin Eski Öykülere Yeni Bir Bakış: Bazı Belgelerin Yeniden Değerlendirilmesi") başlıklı yazısında aktardığına göre Hitler'in en yakın çalışma arkadaşlarından ve kötü ünlü SS örgütünün şefi Heinrich Himmler 4 Ekim 1943'te Posen'de yaptığı bir konuşmada şöyle diyordu:

"Moskova'da, sanırım 1937 ya da 1938'de o büyük göstermelik yargılamalar olduğu ve sonradan Bolşevik bir general olan eski Çar ordusu askerî öğrencisi Tuhaçevski ve diğer generaller idam edildiği zaman, biz (Nazi) Partisi ve SS'dekiler de içinde olmak üzere Avrupa'da herkes, Bolşevik sistemin ve Stalin'in, en büyük hatalarından birini işlediği kanısına varmıştık. Biz durumu böyle değerlendirmekle kendimizi adamakıllı aldatmış olduk. Bunu içtenlik ve güvenle söyleyebiliriz. Bence, eski Çarlık yanlısı generallerini muhafaza etmiş olması halinde –şimdi savaşın üçüncü yılında bulunan- Rusya asla iki yıldan fazla dayanamazdı." (*Trial of the Major War Criminals before the International Military Tribunal* [Nuremberg, 1949], Cilt. 29, s. 111).

Hitler'in bir başka yakın çalışma arkadaşı ve Nazi Almanyası'nın Propaganda Bakanı Goebbels, güncesine 8 Mayıs

(1) Aslında bu ilişkilerin kökeni, her ikisi de Birinci Dünya Savaşından zaferle çıkan Batılı emperyalistler tarafından diplomatik izolasyona mahkûm edilen Almanya ile Sovyet Rusya arasında 1922'de imzalanan Rapallo Anlaşmasıyla başlayan askerî işbirliğine dayanıyordu. Bu koşullarda, diğer şeylerin yanısıra iki tarafın üst düzey komutanları arasında düzenli sayılabilecek görüşmeler yapılıyor, Kızılordu gelişmiş Alman savaş endüstrisinin ürünlerinden yararlanıyordu. Ancak "Bolşevizmi yıkmayı" hedef alan Nazilerin 1933'de iktidara gelmelerinin ardından, sözkonusu işbirliğinin sürdürülmesi Sovyet Rusya'nın çıkarlarıyla bağdaşmaz hale geldi. Artık kendi sınaî temelini kurmuş olan Moskova ise 1934'ten itibaren, faşist saldırganlığa karşı, "demokratik" ya da saldırgan-olmayan emperyalist devletlerle kollektif güvenlik temelinde ilişkilerini geliştirmeye yönelirken, aralarında Mareşal Tuhaçevski'nin de bulunduğu bazı Kızılordu komutanları Alman Genelkurmayı ile ilişkilerini daha da derinleştirme yolunu tuttular.

1943'te düştüğü bir notta Führer'in de Himmler'in değerlendirmesini paylaştığını belirtiyordu:

"Führer Tuhaçevski olayını anımsadı ve Kızılorduya o şekilde davranmak suretiyle Stalin'in onu mahvettiğine inanmakta tamamen haklı olduğumuz yolunda görüş belirtti. Oysa, bunun tersi doğruydu: Stalin Kızılordu içindeki bütün muhalefetin kökünü kazıdı böylelikle yenilgiciliğe son verdi." (Joseph Goebbels, *The Goebbels Diaries: 1942-1943*, editör & çevirmen Louis P. Lochner (Garden City, New York, Doubleday, 1948), s. 355) Peki Trotski'nin bu konuya ilişkin tutumu neydi? Ludo Martens, *Another View of Stalin* (=Stalin'e Bir Başka Bakış) adlı yapıtında Trotski'nin şu değerlendirmesini aktarıyor: "Generaller Stalin'in kişisel güvenliğine karşı Sovyetler Birliği'nin güvenliğini savunmak için uğraş verdiler." ("L'armée contre Staline", 6 Mart 1938, *L'appareil*, s. 201) Görüldüğü gibi Trotski, başka bir çok konuda olduğu gibi bu konuda da en aşırı gericilikle, faşizmle aynı konumda durmaktadır.

Stalin'e ve Stalin dönemi Sovyet rejimine yöneltilen en büyük suçlamalardan biri de, hiçbir bilimsel ve ciddi kaynak gösterilmeksizin özellikle 1930'ların ikinci yarısında milyonlarca ve milyonlarca siyasal muhalifin zorunlu çalışma kamplarına doldurulduğunun ve bunların pek çoğunun öldürülmüş olduğunun ileri sürülmesidir. 1930'larda Sovyetler Birliği'nde böylesi zorunlu çalışma kamplarının olduğu ve buralarda siyasal mahkûmların yanısıra adi mahkûmların da tutulduğu doğrudur. Ancak, başını Robert Conquest'ın çektiği anti-komünist sözde araştırmacıların bu kamplarda tutulan ve idamla cezalandırılan kişilerin sayılarıyla ilgili verdikleri rakamlar bütünüyle hayal ürünüdür. Örneğin, kendisi de bir Stalin muhalifi olan Roy Medvedev, *On Stalin and Stalinism* (=Stalin ve Stalinizm Üzerine) adlı kitabında, Sovyet arşivlerine dayanarak yaptığı ayrıntılı çalışmada, bu dönemde siyasal suçlardan ötürü idam edilenlerin sayısını 1.461 olarak hesaplamıştır. Bunların büyük çoğunluğunun da kendilerine yöneltilen suçları işlemiş olduğunu ve Sovyet Rusya'nın bir bölümü Parti ve devlet aygıtının içine kadar sızmış –ve bu arada kasıtlı olarak adli hataların işlenmesine de yol açmış- iç ve dış düşmanların kuşatma, sabotaj ve saldırısı altında olduğu koşullarda bu rakamın hiç de büyük

olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için Mario Susa'nın "Sovyetler Birliği'nin Tarihine İlişkin Yalanlar" adlı çalışmasına (*stalinkaynak.com*) bakılmalıdır. Devam edelim.

Aslında burjuvazinin kurmaylarının, köklü sınıfsal içgüdülerinin de yardımıyla Jozef Stalin'i ve onun kişiliğinde simgelenen sosyalizmin kapitalizm karşısındaki üstünlüğünü, genel olarak işçi sınıfının ve diğer ezilen katmanların devrimci öncülerinden bile daha ya da çok daha iyi tanımış ve kavramış olduklarını rahatlıkla söyleyebiliriz. Hatta bu tanıma ve kavrama yetisi bazı momentlerde onların, Stalin'in liderlik yetisini ve Stalin'in başında bulunduğu Sovyetler Birliği'nin dünyanın faşizm belasından kurtuluşunda oynadığı belirleyici rolü; revizyonistler, devrim dönekleri ve Trotskistlerden çok daha objektif bir biçimde tanımlamalarını ya da itiraf etmelerini de sağlamıştır. Örneğin, ABD tekelci burjuvazisinin yayım organlarından *Time* dergisi O'nu 1942'de yılın adamı seçmiş olduğu yazısında şunları kaydetmişti:

"Alman lejyonları çelik dirençli Stalingrad'ı süpürüp geçmiş ve Rusya'nın karşı-saldırı gücünü yok etmiş olsalardı, Hitler sadece yılın adamı olmakla kalmaz, Avrupa'nın tartışma götürmez efendisi olur ve gözlerini fethetmek için diğer kıtalara çevirirdi. (Bu durumda- G.A.) o, en az 250 zafer kazanmış tümenini Asya ve Afrika'da yeni işgallere girişmek için ayırabilirdi. Ama Jozef Stalin onu durdurdu." (*Time Magazine*, "Joseph Stalin: Die, But Do Not Retreat"/ "Jozef Stalin: Öl, Ama Geri Çekilme").

Emperyalist burjuvazinin en deneyimli temsilcilerinden Winston Churchill ise 1943'te Stalin ve Sovyetler Birliği hakkında şunları söylüyordu:

"İnsanlık tarihinde şimdiye dek kurulmuş hiçbir hükümet, Hitler'in Rusya'da açtığı kadar derin ve dayanılmaz yaralarla ayakta kalmayı başaramamıştır... Rusya yalnızca hayatta kalıp bu korkunç yaraları iyileştirmekle kalmamış, Alman ordu aygıtına dünyanın hiçbir gücünün indiremediği kadar öldürücü darbeler indirebilmiştir." (Aktaran M. Sayers-Albert E. Kahn, *Sovyetler'e Karşı Büyük Komplo, 1917-1947*, İstanbul, 1990, s. 368).

Friedrich Engels'in dediği gibi "Pudingin kanıtı onun yenmesindedir." 1922'de Stalin'in SBKP Genel Sekreterliğine getirildiği sırada Avrasya'nın en geri ülkelerinden birisi olan Sovyet

Rusya, O'nun yaşama gözlerini yumduğu 1953'de dünyanın ekonomik, siyasal ve askerî bakımdan ikinci güçlü devleti haline gelmişti. Daha da önemlisi; Marks, Engels ve Lenin'in öğretisi *ilk kez Jozef Stalin'in SBKP'nin başında bulunduğu dönemde* ete kemiğe bürünmüş, üretim araçlarının özel mülkiyetinin ortadan kaldırıldığı ve iktidarın işçi sınıfının ve diğer sömürülen yığınların elinde olduğu bir toplumun sadece kurulmasının değil, yaşaması, sosyalizmi inşa etmesi ve büyük zaferlere imza atmasının olanaklı olduğu gösterilmişti. Sovyet Rusya işçi sınıfı ve halkları tarihte ilk kez, hem de geri bir ülkede insanın insanı sömürmediği ve ezmediği "yeni bir toplum"u kurmuşlardı. Bir de bunun hangi koşullarda başarıldığını anımsamakta yarar var.

Çarlığın katıldığı emperyalist savaş mezbahasında Rusya 3 milyon insanını yitirmiş ve bitkin düşmüştü. Ekim Devriminin ardından emperyalist burjuvazinin doğrudan ve dolaylı desteğine sahip Rusya burjuvazisi ve toprak ağalarına, yani Beyaz Muhafızlara karşı verilen İç Savaşta (1918-20) ise 7 milyon insan ölmüş, ülke ekonomisi çöküşün eşiğine ve işçi ve emekçi yığınları açlıkla yüzyüze gelmişti. İç Savaşın sona erdiği 1920 yılında tarım üretimi Birinci Dünya Savaşı öncesininkinin yarısından azdı. Sanayi, ulaştırma ve madencilik sektörleri daha da kötü bir durumdaydılar; örneğin büyük-ölçekli sanayinin üretimi savaş öncesininkinin yedide biri kadardı; hammadde ve yarı-işlenmiş madde stokları tükenmişti. Teknolojik düzeyin son derece geri olduğu ülkenin büyük kentlerinin dışında elektrik yoktu; nüfusun ezici bir çoğunluğu eğitimsizdi ve sağlık hizmetlerinden yoksundu. Sovyet iktidarı 1921'de Kronstadt'ta ve 1924'te Gürcistan'da olduğu gibi bazı yerel isyanlarla boğuşmak zorundaydı. 1920'lerde ve 1930'larda öndegelen emperyalist devletlerin ekonomik ambargosu, kuşatması ve diplomatik izolasyonu altında olan Sovyet Rusya aynı zamanda onların istihbarat örgütlerinin beşinci kol etkinliklerinin hedefi durumundaydı; eski egemen sınıfların kalıntılarının, burjuva aydın ve uzmanlarının, kulakların Sovyet iktidarına karşı direnişi, özellikle son derece yaygın ekonomik sabotaj ve yıkıcılık etkinlikleri ve giderek artan terörist saldırıları biçimini alıyordu. 1929'dan itibaren tarımın kollektifleştirilmesine ve –Rusya'nın geniş topraklarında sıfırdan başlanmak kaydıyla dev sanayi kentlerinin ve merkezlerinin kurul-

masının yolunu açan- Birinci Beş Yıllık Planın uygulanmasına geçiş, bu direnişi adeta yeni bir iç savaş düzeyine çıkaracaktı. Dahası, bu çok yönlü saldırı, Parti ve devlet aygıtı içindeki yalpalayan, yenilgici ve süreç içinde bir bölümü bütünüyle sınıf düşmanının safına geçen açık ve gizli revizyonist lider ve kadroların ve onların örgütlediği hiziplerin varlığı ve zaman içinde sabotaj, yıkıcılık ve terörizme evrilen muhalefeti koşullarında sürdürülüyordu. Örneğin, bir süre Sovyet Rusya'da çalışan Amerikan mühendis John Littlepage *In Search of Soviet Gold* adlı kitabında, tanık olduğu sabotaj eylemlerini Ağır Sanayi Halk Komiseri Yardımcısı konumunda bulunan Trotskist Yuri L. Piyatakov'a anlattığını, ancak onun, bu tür eylemleri önlemek için hiçbir önlem almadığını belirtir. Piyatakov 1937'de yapılan yargılamasında suçunu itiraf edecek ve sabotaj ve terörizm suçundan idama mahkûm edilecekti.

Bütün bunlara, dünya burjuvazisinin öncü gücü Nazi Almanyası'nın 1941'de Sovyet Rusya'ya saldırısı ve bu saldırının püskürtülmesi sırasında verilen inanılmaz boyuttaki kayıplar eklenmeli: Kaynaklar, İkinci Dünya Savaşında Britanya'nın toplam (asker ve sivil) kaybının 332.000'den ve toprakları işgal ya da askerî saldırıya uğramayan ABD'nin toplam kaybının 298.000'den ibaret olmasına karşılık, 13.600.000'i asker olmak üzere en az 21 milyon Sovyet yurttaşının can verdiğini gösteriyor. Stalin bunların 3 milyonunun komünist kadrolar olduğunu söylemektedir.

Bu savaşın başlarında, SSCB'nin ekonomik bakımdan en gelişmiş bölgelerinin, yani Avrupa Rusyası'nın Alman faşizminin işgali altına girmesi yüzünden Sovyet halklarının, SBKP'nin ve Kızılordunun karşılaştıkları güçlükler çok büyüktü. Dünya emperyalizminin öncüsü ve koçbaşı rolünü oynayan, işçi sınıfının anayurduna ve sosyalizme derin bir sınıf kini duyan Hitler kliğinin yönettiği Nazi sürülerinin Sovyet savaş tutsaklarına, ele geçirdikleri partizanlara ve sivil halka yaptıkları zulüm ve Sovyetler Birliği'nde gerçekleştirdikleri yağma ve maddî yıkım akıl almaz düzeydeydi. Andrew Rothstein, *A History of the USSR* adlı yapıtında, savaş boyunca Sovyet Rusya'da fabrika, devlet çiftliği ve Makine Traktör İstasyonlarının hemen hemen yarısının yanısıra 236.000 kollektif çiftlikten 98.000'inin yok edildiğini ve yağmalandığını, onbinlerce demiryolu istasyonu, okul, klinik, hastane ve kitaplığın yakıldığını

ya da havaya uçurulduğunu, milyonlarca at, sığır, davar ve domuzun öldürüldüğünü ya da Almanya'ya götürüldüğünü, toplam 4.700.000 konutun yıkıldığını söylüyor. Sovyetler Birliği'nde 3 Kasım 1942'de kurulan Nazi Vahşetini Saptama Olağanüstü Komisyonu'nun yıllar süren titiz çalışması sonucunda hazırladığı ve 13 Eylül 1945'te yayımladığı sonal rapora göre, yukarda belirtilen vahşet eylemlerine ek olarak Nazi saldırganları 82.000'den fazla ilkokul ve orta öğrenim kurumunu, 600'den fazla araştırma enstitüsünü ve yüzlerce yüksek öğrenim kurumunu yakmış ve yıkmış ve buralardan çok büyük boyutlarda donanım, arşiv elyazmaları ve diğer eşyayı çalmışlardı. Onlar, sadece okullarda ve kitaplıklarda bulunan 100 milyondan fazla kitabı yok etmiş, içindeki değerli bilimsel donanımı yağmaladıktan sonra Leningrad'daki Pulkovo ve Kırım'daki Simeiz ünlü gözlemevlerini havaya uçurmuş, yüzlerce müze ve sanat galerisi ile 44.000 dolayında tiyatro ve kulübü yağmalamış ve tahrip etmişlerdi. Leningrad yakınındaki eski İmparatorluk Sarayı, Puşkin ve Tolstoy müzeleri, Çaykovski'nin evi, Novgorod ve Çernigov'da bulunan 12. yüzyıldan kalma kilise ve manastırlar, Moğol istilası dönemi öncesine ait eski Slav mimari yapılarının yanısıra çok sayıda kilise ve sinagog da Nazi vahşetinden payını almıştı.

Ama savaşın ardından tarih, yakılıp yıkılmış ve milyonlarca ve milyonlarca insanını yitirmiş olan Sovyetler Birliği'nin yeniden dirilişine tanık olacaktı. 1945-49 yılları arasında Sovyet Rusya işçileri ve halkları savaşın yerle bir ettiği ekonomilerini yeniden inşa ettiler. Ve bu, Alman, İtalyan ve Japon faşistlerinin yerini alan ABD'nin ve bağlaşıklarının Sovyetler Birliği'ne –ve Halk Demokrasisi ülkelerine- karşı bir 'Soğuk Savaş' başlattığı, onu kuşatmaya giriştiği/ tehdit ettiği, Batı Avrupa'yı üsleri ve askerleriyle doldurduğu koşullarda gerçekleştirildi. Stalin 1953 yılında öldüğünde Sovyet Rusya, içinden geçmek zorunda bırakıldığı inanılmaz ve olağanüstü güçlüklere rağmen açlığın, cehaletin, işsizliğin olmadığı, bütün yurttaşların parasız sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlandığı ve önüne, bir çok alanda ABD'ne yetişme hedefini koymuş bir ülkeydi. Dünyanın bir dizi ülkesinde (Doğu ve Güneydoğu Avrupa, Çin, Kuzey Kore, Kuzey Vietnam) devrimci hükümetler iktidara gelmiş, Komünist Partileri Fransa ve İtalya'da

en büyük parti konumuna ulaşmış, sömürgelerde güçlü bir ulusal kurtuluş hareketi boy vermeye başlamıştı. Sadece 1945-49 yılları arasında Birmanya, Endonezya, Hindistan, Pakistan, Laos, Libya, Seylan, Ürdün ve Filipinler bağımsızlıklarına kavuşmuştu. Bütün bu gelişmeleri sadece ya da esas olarak Stalin'in hanesine yazmıyorum; ancak burada, tarihi kitlelerin yaptığını söyleyen Marksizm-Leninizm büyük tarihsel kişiliklerin son derece önemli rolünü asla reddetmediğini bir kez daha anımsamamız gerekir. Stalin'in bu sürece katkısının çok büyük olduğu ve Parti'nin, ideolojik tutarlılık, siyasal uzakgörüşlülük, devrimci irade ve önderlik yeteneği bakımından O'ndan hayli geride olan diğer Marksist-Leninist liderlerinden hiçbirinin, ama gerçekten de hiçbirinin, örneğin bir Molotov'un, Kaganoviç'in, Malenkov'un vb. Stalin'in oynamış olduğu rolü oynayamayacağı açıktır. Devletin ve Partinin; Zinovyev, Kamenev, Buharin, Rikov ve Trotski gibi –Sovyet Rusya işçi sınıfı ve halklarının kapitalist kuşatmaya karşı koyabileceğine ve sosyalizmi inşa edebileceğine inanmayan- sözde önderlerin çizgisini izlemiş olması halinde ise, bu ülkede belki sosyalizmin inşasına bile başlanamayacağı ve kapitalizmin çok daha erken bir tarihte restore edileceği ve daha da kötüsü ülkenin faşist Almanya, militarist Japonya gibi ülkelerin sömürgesi ya da yarı-sömürgesi haline geleceği hemen hemen kesin gibidir.

Dünya burjuvazisinin kurmayları şunu çok iyi biliyorlar: Sovyet Rusya işçi ve emekçilerinin, Çarlığın bıraktığı geri ekonomik ve toplumsal miras zemini üzerinde ve ileri ülkelerin işçi sınıfının güçlü ve kapsamlı bir desteğine sahip olmaksızın akıl almaz bedeller ödemek, eşi görülmemiş engeller aşmak suretiyle dünyanın altıda birinde sosyalizmi inşa etmesi ve 1941-45 yılları arasındaki Büyük Yurtsever Savaş'ta dünyanın o zamana kadar gördüğü en büyük ve korkunç savaş makinasını, yani –işgal ettiği Avrupa ülkelerinin insan ve materyal kaynaklarından da yararlanan- Alman ordusunu yenilgiye uğratması ve militarist Japonya'nın yenilgisine önemli bir katkıda bulunması, başlıbaşına bir 'mucize'ydi. Aynı niteleme bu savaştan çok büyük insansal ve maddî kayıplarla çıkan Sovyetler Birliği'nin birkaç yıl içinde yaralarını sararak ayağa kalkması için de geçerlidir. Ve yineliyorum: Tüm dünya işçi ve emekçilerinin gözleri önünde gerçekleştirilen,

onları derinden etkileyen ve yüzlerini işçilerin ve emekçilerin anayurduna daha da fazla çevirmelerine yol açan bu 'mucize'nin Jozef Stalin gibi bir lider olmaksızın gerçekleştirilmesi neredeyse olanaksızdı. Bu bakımdan Jozef Stalin adı, Sovyet Rusya işçi ve emekçilerinin 1920'lerden 1950'lere kadar olan dönemde elde ettikleri ve her biri kapitalist-emperyalist sistemin ve onun temsilcilerinin suratlarına ağır birer şamar gibi çarpan devasa başarı ve zaferlerin ve bu başarı ve zaferlerin de etkisi altında büyüyen "komünizm tehlikesi"nin bir özeti, simgesi gibidir. Trotskist tarihçi olan Isaac Deutscher bu 'mucize'nin bir yüzünü ve dolayısıyla örtük bir biçimde de olsa Stalin'in olumlu rolünü şu sözlerle itiraf etmektedir? "Rusya'nın başarısı her şeyden önce, Doğu bölgelerindeki süratli sanayileşme ile mümkün olmuştu. Bu sanayileşmenin büyük bir kısmı, barışta hazırlanmış esaslar üzerinde ama savaş içinde gerçekleştirilmişti... 1943 ile 1945 arasında yılda ortalama 30.000 tank ve savaş aracı ile aşağı yukarı 40.000 uçak imal edildi. Birinci Dünya Savaşında ise, Rusya'da, bunların hiçbiri imal edilmiyordu. Yıllık top imali 120.000'di. Oysa 1914-17'de her yıl 4.000 top imal ediliyordu. Her yıl Rusya'da yapılmış 450.000 makinalı tüfek sağlanıyordu orduya. Çarlar zamanında ise bu miktar sadece 9.000'di... Kızıl Ordu, Volga'dan Elbe'ye kadar, kendi yurdunda yapılmış silahlarla savaşarak ilerlemişti." (*Stalin II*, İstanbul, Ağaoğlu Yayınevi, 1969, s. 312).

Bütün bunları söylerken Sovyet deneyimini idealize etmiş, Lenin-Stalin dönemi Sovyetler Birliği'nde adeta kusursuz bir sosyalist toplumun yaratılmış olduğunu mu söylemiş oluyorum? Tabii ki hayır! Üretici güçlerin hayli geri, işçi sınıfının çok küçük, genel olarak halkın eğitim ve kültür düzeyinin çok düşük olduğu Rusya'nın, yüzyıllardır "Çar baba"nın, Ortodoks Kilisesi'nin ve toprak soylularının gerici ve despotik boyunduruğu altında inlemiş olduğu için demokratik gelenekleri neredeyse hiç bulunmayan halkının, yoğun ve kesintisiz iç ve dış saldırılarla yüzyüze olduğu bir ortamda inşa edeceği sosyalist bir toplumun bir yere kadar bütün bu objektif faktörlerin izlerini taşımaması olanaksızdı. Zaten sosyalist toplumu "ekonomik, törel, entellektüel bütün bakımlardan henüz bağrından çıktığı eski toplumun izlerini taşıyan bir toplum" (*Gotha*

Programının Eleştirisi) olarak tanımlamış olan Karl Marks, Köln işçilerine hitap ederken,

"Sadece varolan ilkeleri değiştirmek için değil, ama aynı zamanda kendi kendinizi değiştirmek, siyasal iktidarı sürdürecek yeteneğe sahip olabilmek için onbeş, yirmi, elli yıl süren iç savaşlar ve uluslararası savaşlardan geçeceksiniz" (*Köln'de Komünistlerin Yargılanması Üzerine Açıklamalar*) demememiş miydi?

Ekim Devriminden sonra Sovyet Marksist-Leninistlerinin böylesi geri bir maddî ve entellektüel toplumsal tabana dayanmak zorunda kalması, işçi sınıfının sosyalist devletin günlük işleyişine katılımını frenlemekle ve sosyalizmin inşasını güçleştirmekle, pahalılaştırmakla ve karmaşıklaştırmakla kalmadı. İşçi sınıfının eğitim ve kültür düzeyinin göreli geriliği ve buna bağlı olarak Sovyet devletinin ekonominin ve devlet yönetiminin bir dizi alanında güvenilmez, hatta sosyalizmin gizli ya da açık düşmanı olan burjuva ve gerici uzmanların ve aydınların hizmetlerinden yararlanmak zorunda kalması, kapitalist kuşatmanın son derece önemli basıncıyla birleşerek bürokratizmi besledi. (Örneğin, Mario Susa'nın "Sovyetler Birliği'nin Tarihine İlişkin Yalanlar" adlı önemli çalışmasında belirttiğine göre, 1930'da Kızılordu'da görev yapan Çarlık dönemi subaylarının sayısı 4.500'ü, yani toplam subay sayısının yaklaşık yüzde 10'unu buluyordu.) İdeale daha yakın koşullarda, örneğin Rusya'daki proleter devriminin Almanya, Fransa gibi birkaç gelişmiş kapitalist ülkede meydana gelebilecek proleter devrimlerinin aktif destek ve dayanışmasından yararlanabilmiş olması halinde sosyalizmin inşası çok daha hızlı ve verimli bir biçimde sürdürülebilecek ve komünizm ve dolayısıyla devlet aygıtının sönümlenmesi hedefine çok daha çabuk erişilebilecekti. Stalin 2 Aralık 1923 tarihli "Parti'nin Görevleri" başlıklı raporunda şöyle diyordu:

"1917'de hızla Ekim'e doğru ilerlemekte olduğumuz sırada bir Komün, emekçi halkın özgür bir birliğini kurabileceğimizi, hükümet kurumlarındaki bürokrasiyi çok yakın gelecekte olmasa da iki ya da üç kısa dönem içinde ortadan kaldırabileceğimizi, devleti emekçi halkın özgür bir birliği haline getirebileceğimizi düşünüyorduk. Ancak pratik, bunun uzak bir ideal olmaya devam ettiğini, devleti bürokratik öğelerden arındırmak, Sovyet toplumunu emekçi

halkın özgür bir birliğine dönüştürmek için halkın yüksek bir kültür düzeyine sahip olması gerektiğini, çevremizde, büyük harcamalar ve hantal yönetim birimlerinin varlığını zorunlu kılan ve varlığı bütün diğer devlet kurumlarına damgasını vuran büyük bir sürekli orduyu ayakta tutma gereğini ortadan kaldıran barış koşullarının oluşmasının bütünüyle güvence altına alınmasının zorunlu olduğunu gösterdi. Devlet aygıtımız önemli ölçüde bürokratiktir ve oldukça uzun bir süre böyle kalacaktır. Partili yoldaşlarımız bu aygıtın içinde çalışmaktadırlar..." (J. V. Stalin, *Works*, Cilt 5, Moskova, 1953, s. 368-69) Trotskistlerin ve diğer revizyonistlerin sunmaya çalıştığının tam tersine bürokrasiye ve bürokratizme karşı adeta kesintisiz bir savaşım vermiş olan Stalin, eğitim ve kültür düzeylerinin geliştirilmesi yoluyla işçilerin ve köylülerin devletin günlük yönetiminde ve ekonominin inşasında daha fazla rol ve inisiyatif alması, özellikle tabandan eleştirinin ve özeleştirinin geliştirilmesi, yani Sovyet toplumunun daha da demokratikleştirilmesi için çaba harcamıştı. Örneğin O, 13 Nisan 1928'de Moskova'da yaptığı bir konuşmada, varlıklı sınıflar olmalarından ötürü toprakağalarının ve kapitalistlerin kendi çocuklarını ülkeyi ve devleti yönetmelerini sağlayacak bilgi ve becerilerle donatabilecek konumda olduklarını, ancak varlıklı bir sınıf olmayan işçi sınıfının bu işe ancak iktidara geldikten sonra başlayabildiğini belirttikten sonra sözlerini şöyle sürdürüyordu:

"Yeri gelmişken, kültür devriminin bizim için böylesine keskin bir sorun olmasının nedeninin tam da bu olduğunu belirtmeliyim. Doğru, on yıllık iktidar süresi içinde SSCB'işçi sınıfı bu alanda toprakağalarının ve kapitalistlerin yüzlerce yıl içinde başardığından daha fazlasını başardı. Ancak, uluslararası ve iç durum, elde ettiğimiz sonuçları son derece yetersiz kılıyor. Dolayısıyla, işçi sınıfının kültür gücünü gelişmesini teşvik edecek bütün araçlar, işçi sınıfının ülkeyi ve sanayiyi yönetme beceri ve yetisinin gelişmesini kolaylaştıran bütün araçlar, bu kategorideki bütün araçlar tarafımızdan sonuna kadar kullanılmalıdır." (J. V. Stalin, "Merkez Komitesi ile Merkezî Denetim Komisyonu'nun Nisan Ayı Ortak Plenumu", *Works*, Cilt 11, Moskova, 1954, s. 41).

Evet, objektif koşullara ve Sovyet Parti ve devletinin hatalarına bağlı olarak Sovyetler Birliği'nde bürokrasi ve bürokratizm vardı;

ancak Stalin ve Sovyet Marksist-Leninistleri, "komünist bürokratizm" de içinde olmak üzere bu hastalığa karşı kesintisiz bir savaşım yürütüyorlardı. Dolayısıyla, hakiki ve karşı-devrimci bürokratları, yani Kruşçov'ları, Gorbaçov'ları vb. kucaklayan ve yücelten Trotskistlerin ve sosyalizmin diğer düşmanlarının Stalin dönemi yönetimini "Stalinist kliğin yönettiği bir bürokratik diktatörlük" olarak betimlemeleri gerçeklerle hiçbir biçimde bağdaşmamaktadır.

Geçerken gerek Lenin ve gerekse Stalin döneminde proleter diktatörlüğü rejimini kapitalist kuşatma ve saldırganlığa karşı korumak için Sovyet Rusya'nın bir Kızılordunun yanısıra güçlü bir istihbarat örgütüne sahip olmasının pek çok haksız eleştirinin konusu olduğuna kısaca değinmek isterim. Bu kitapta ve başka yerlerde anlatılanların bu kurumların neden gerekli olduğunu yeterince ortaya koyduğunu sanıyorum. Sovyetler Birliği'nde gerçek bir asker ve polis rejimi kuranlarsa Kruşçov ve onu izleyen revizyonist yöneticiler olmuştu. Mikael Gorbaçov işbaşına geldiğinde güvenlik kuvvetlerinin toplam sayısı Stalin döneminde olduğunun tam dört katıydı; ama her zamankinden daha zayıf ve eski halinin adeta gölgesi olan Sovyet Rusya bir kaç yıl sonra iskambilden bir şato gibi yıkılıverecekti.

Tam da burada, -Bill Bland'ın araştırmalarında ortaya çıkarmış olduğu gibi- Stalin'in asla mutlak otorite sahibi bir yönetici ya da Sovyet Rusya'da ve dünya komünist hareketi içinde her istediğini yaptıran bir diktatör olmadığı çıplak gerçeğinin altını çizmemiz gerekir. "Kişiye tapınma"nın gerçek mimarı olan Kruşçovcuların ve ortaklarının uydurduğu ve burjuva propagandistlerinin, Trotskistlerin yardımıyla yaydığı söylencenin aksine, Sovyetler Birliği ve dünya işçi sınıfı ve halkları katında son derece büyük ve fazlasıyla hak edilmiş bir saygınlığa sahip bir yönetici olmakla birlikte Stalin, SBKP Politbürosu ve Merkez Komitesi'nin öndegelen bir üyesiydi, o kadar. Hatta O, 1920'lerin sonlarından itibaren revizyonist çoğunluğun egemen olduğu bir Politbüro ve Merkez Komitesi'yle birlikte çalışmak zorunda kalmıştı. Her tür ve renkten anti-komünist yazar ve propagandistlerin sistemli yalanlarının aksine kendisini hiçbir zaman kusursuz bir önder, yanılmaz bir komutan gibi görmeyen ve her zaman "Lenin'in bir öğrencisi" olarak değerlendiren Stalin, kendi etrafında bir "kişiye tapınma" da

oluşturmamıştı. Tersine O'nun fazlasıyla alçakgönüllü olduğunu bile söyleyebiliriz. Örneğin O, Haziran 1926'da katıldığı bir toplantıda şöyle diyordu:

"Yoldaşlar; hakkımda söylenen övücü sözlerin yarısını bile hak etmediğimi mutlaka söylemem gerek. Söylenenlere bakılırsa, ben Ekim Devrimi'nin bir kahramanı, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin lideri, Komünist Enternasyonal'in lideri, efsanevi bir savaşçı-şövalyeyim ve daha neler nelerim. Yoldaşlar; bunlar saçma ve tümüyle gereksiz abartmalar. Bunlar genellikle yaşamını yitiren devrimcilerin mezarlarının başında söylenen şeyler. Ama benim şimdilik ölmeye niyetim yok...

"Ben Tiflis demiryolu atelyelerinin ileri işçilerinin öğrencilerinden biriydim ve hâlâ da öyleyim." (J. V. Stalin, *Works*, Cilt 8, Moskova, 1954, s. 182) Dahası, aradan geçen yıllar ve onyıllarda kazandığı başarılar ve haklı olarak edindiği büyük saygınlık O'nun bu tutumunu zerrece değiştirmedi. Ekim 1952'de, yani ölümünden, daha doğrusu öldürülmesinden sadece 4.5 ay önce yapılan bir Merkez Komitesi toplantısında Molotov'un, kendisini Stalin'in sadık bir öğrencisi olarak tanımlamasına verdiği şu yanıt O'nun "kişiye tapınma"yla hiçbir ilgisinin olmadığını bir kez daha göstermiştir:

"Benim hiçbir öğrencim yok. Biz hepimiz büyük Lenin'in öğrencileriyiz." Küçük dünyamızın ve ne yazık ki devrimci hareketin, kazandıkları çok sıradan başarıların ardından kendilerini dev aynasında görmeye başlayanlarla dolup taştığını dikkate aldığımızda, 20. yüzyılın tarihine yön vermiş birkaç kişiden biri olan Stalin'in devrimci alçakgönüllülüğüne hayran olmamak elde değil.

Bir kez daha yinelemek gerekir: Tüm olumsuz objektif ve subjektif koşullara, iç ve dış düşmanların dolaylı ve doğrudan saldırılarına, açık ve gizli revizyonistlerin Parti ve devlet aygıtı içinde ve ekonomi ve dış politika alanlarında oynadıkları frenleyici, zararlı ve yıkıcı role rağmen Sovyet Rusya işçi sınıfı ve halkları, başında Lenin'in ve Stalin'in bulunduğu Sovyet Marksist-Leninistlerinin önderliğinde üretim araçlarının özel mülkiyetine son vermeyi, mülk sahibi sınıfları iktidardan uzaklaştırmayı ve sosyalizmin inşasında büyük adımlar atmayı başardılar.

Lenin-Stalin dönemi Sovyet Rusyası'nın en büyük başarılarından biri de, tarihte ilk kez ulusal sorunu çözmüş ve bir halklar hapishanesi olan bu engin ülkeyi halkların kardeşliğinin kurulduğu ve bu kardeşliğin pratiğin ateşinde sınandığı bir Sovyet cumhuriyetine dönüştürmüş olmasıdır. Başında Stalin'in bulunduğu SBKP, proleter enternasyonalizmi temeline dayanan bu milliyetler politikası sayesinde, bazıları devrim öncesinde alfabeleri bile olmayan, maddî yaşam koşulları son derece geri, ulusal kültürlerini geliştirme olanağından yoksun, hatta düpedüz yok olma tehlikesiyle yüzyüze pek çok ezilen ulus ve milliyetin yeniden yaşama döndürülmesi olanaklı oldu.(2) Çarlık Rusyası döneminden bu yana bu ülkeyi gözlemleyen ünlü İngiliz burjuva tarihçisi Bernard Pares bu saptamayı şu sözlerle doğruluyordu:

"Sovyetler Birliği'nde Rusça zorunlu ikinci dil olmakla birlikte her (ulusal- G.A.) birim, okullarında ve mahkemelerinde kendi dilini kullanır. Sovyet oryantalistleri onları oluşturana kadar (bu ülkedeki- G.A.) 180'i aşkın ulusal birimden bir haylisinin yazılı dilleri

---

(2) Bunun en çarpıcı örneklerinden biri, Sibirya'nın kuzeyinde yaşayan Nenz halkının durumudur. Bir kaynakta şöyle deniyor:

"Nenz halkını korkunç bir son tehdit ediyordu. 1899 yılından kalma bir sözlüğe başvurursanız orada, Nenzler üzerine şunları okuyabilirsiniz: 'Nesli tükenmekte olan bir kabile, nüfusu 16.000.' Ve sözlüğün 1913'deki baskısında 'Nesli tükenmekte olan bir kabile, nüfusu 2.000.'

"Nenz halkı Büyük Sosyalist Ekim Devrimi ve bölgede Mayıs 1919'da Rus halkının yardımıyla kurulan Sovyet iktidarı sayesinde kaçınılmaz yok oluştan kurtuldu...

"... Bölgede büyük balık konserve işletmeleri kuruldu. Bu işletmeler çevresinde, avlarını varılan anlaşmaya göre bu işletmelere teslim eden büyük balık kollektif ekonomileri örgütlendi...

"Bu kutup bölgesinde, toprağın ebediyen donmuş olduğu bu bölgede, halkın sebzeyi görmediği bu bölgede, açık havada ve seralarda tarıma başlandı...

"Çar iktidarı döneminde yerli halk arasında okur-yazar yok denecek kadar azdı. 1931 yılında bölgenin 6 ilkokulu ve 1 tane de yedi-yıllık okulu vardı. 1943'de ise ilkokul sayısı 37, yedi yıllık okul sayısı 12 ve on-yıllık okul sayısı 7 olmuştur...

"Bölgede bir ulusal öğretmen okulu, bir ren geyiği okulu, bir kooperatif okulu, bir meslek okulu, bir ren geyiği hastalıklarını araştırma istasyonu ve de bölgesel tarım istasyonu var. Bölgede bir vatan müzesi, 10 kütüphane, 13 okuma yeri, 5 kültürevi vardır. 6 gazete ve 150 duvar gazetesi yayınlanmktadır. Nenzler'in ulusal kültürleri de gelişmeye başlamıştır." (V. A. Karpinski, *SSCB Toplum ve Devlet Düzeni (1917-1947)*, İstanbul, 1991, s. 49-50)

bulunmuyordu. Orta Asya, genç Rus yöneticileri için büyük bir okul işlevi gördü. Burada bile, devrimden sonra neredeyse sıfıra yakın olan okuma-yazma oranı yüzde 70.6 oranına çıkarılmış bulunuyor. Hindistan'daki İngiliz yöneticilerimiz için ne parlak bir örnek!

"Her türden dine karşı olan önyargıyı bir yana koyacak olursak, sanat ve kültür alanında ulusal gelenekleri geliştirmek için elden gelen her şey yapılmaktadır..." (*Russia and the Peace*, s. 52, Harmondsworth, 1944) Bu olgular SBKP'nin, Çarlık döneminde ezilen ulus ve milliyetlerin ulusal gereksinimlerine karşı duyarsız olduğu, daha da kötüsü Sovyet Rusya'nın bu dönemde ayrıntıya ilişkin bazı değişikliklerle Çarlığın şovenist politikasını sürdürdüğü ve Lenin-Stalin dönemi Rusyası'nda Rus-olmayan halkların Çarlık dönemi benzeri bir ulusal zulüm altında yaşadığı yolundaki karaçalmaların gerçeklerden ne denli uzak olduğunu gösterir. Geçerken, İkinci Dünya Savaşı koşullarında Volga Almanları ve Kırım Tatarları gibi bazı etnik gruplara karşı alınmış olan zorunlu yeniden yerleştirme önlemlerinin, bu etnik grupların görece geniş kesimlerinin işgal kuvvetleriyle işbirliği yapma eğiliminde olmasından kaynaklanan savunma amaçlı önlemler olduğunu anımsatmak gerekir.

Önlerinde, -sadece birkaç ay yaşamış ve enerjisinin tümünü kendisini gericilerin saldırılarından korumaya hasretmek zorunda kalmış olan 1871'in Paris Komünü'nü saymazsak- hiçbir deneyim, hiçbir tarihsel örnek bulunmayan Rusya komünistlerinin ve ileri işçilerinin, daha sonraki komünist kuşakların kaçınabileceği bazı önemli hatalar işlemiş olmaları, nesnelerin doğası gereğiydi. Tersine, bunun böyle olmaması şaşırtıcı olurdu. Herhalde günümüzün hakiki devrimcilerine ve sınıf bilinçli işçilerine düşen, Sovyet Marksist-Leninistlerinin ve işçi sınıfının bu olağanüstü zor koşullarda neden bu tür hatalar yaptıklarını sorarak hayıflanmak değil, onların, bu olağanüstü zor koşullarda bu denli büyük başarılara imza atmış olmalarından gurur duymak, onların irade gücünü, özveri ruhunu, çalışkanlık, yaratıcılık ve gözüpekliğini rehber edinmek ve onların ilk olmanın getirdiği ve bir yere kadar kaçınılmaz olan hatalarından gereken dersleri çıkarmaktır.

Burjuvazi, 1789'un 'donsuzlar'ının monarşiyi, aristokrasiyi ve Kiliseyi hedef almakla yetinen, yani sınıflı toplumu ortadan kaldırmayı amaçlamayan devrimci-demokratik çıkışını bile bugüne

kadar bağışlamamıştır. Peki bu sömürücü sınıfın "gökleri fethetmeye", yani üretim araçlarının özel mülkiyetine son vermeye ve sınıfsız bir toplum yaratmaya koyulan Rusya işçi sınıfı ve halklarının bu görkemli atılımını dünya işçi sınıfının kollektif belleğinden silmeye, bu deneyimin kendisini ve onun en başta gelen mimarı ve simgesi olan Stalin'i şeytanlaştırmaya çalışmasında şaşılacak bir yan olabilir mi? Elbette olamaz. Sömürücü sınıfların temsilcilerinin; ölümünün üzerinden 56 yıl geçmiş olmasına ve O'nun, Sovyet Marksist-Leninistleri ve Sovyet Rusya işçi ve emekçileriyle birlikte yarattığı yapıtın çoktan yıkılmış olmasına rağmen, bugün de Jozef Stalin'e ve onun mirasına saldırmak için hiçbir fırsatı kaçırmamalarının en önemli nedenlerinden biri tam da budur. Dahası var: Mülk sahibi sınıfların bugün Stalin'e ve "Stalinizm"e karşı yürüttüğü histerik kampanya, işçi sınıfının ve diğer sömürülen yığınların er ya da geç gelecek olan yeni devrimci atılımına, bugünün ve çok yakın geleceğin belirleyici ve acımasız sınıf savaşımlarına şimdiden hazırlanma çabasından başka bir şey değildir. Demek ki burjuvazinin, O'nun anısını dünya işçi ve emekçilerinin zihninden silmek, bu alçakgönüllü ve büyük insanı, tüm yaşamını işçi sınıfının ve ezilen halkların kurtuluşuna adamış olan bu büyük devrimciyi elikanlı bir tiran, paranoyak bir diktatör, acımasız bir canavar gibi göstermek için yürüttüğü ideolojik-psikolojik saldırının kendi sınıf çıkarları açısından son derece mantıklı nedenleri vardır.

Burjuvazinin kurmayları, kendi engin deneyim ve sınıfsal içgüdüleriyle, savaşların ve sınıf savaşımlarının önce zihinlerde kazanıldığını ve komünist hareketin ve devrimci işçi sınıfı hareketinin tasfiye edilmesi için *bugün kavranacak halkanın* ideolojik alanda verilen kavga olduğunu -ve tabii bu kavganın işçi sınıfının bütün sınıfsal örgütlerinin dağıtılmasıyla elele yürütülmesi gerektiğini- çok iyi biliyorlar. Bu bağlamda, Mayıs 2005'te, yani İkinci Dünya Savaşının SSCB'nin ve anti-faşist kampın görkemli zaferiyle sona erişinin 60. yıldönümü kutlamaları sırasında, emperyalist burjuvazinin Stalin'e ve sosyalizme olan kinini bir kez daha kusmuş olmasının nedeni buydu. ABD ve Batı Avrupa emperyalist burjuvazisinin şefleri, o günlerde düzenlenen törenlerde Jozef Stalin'i Adolf Hitler'le kıyaslama biçimindeki geleneksel rezilliklerini bir kez daha yinelemekle kalmamış, 20 milyondan fazla

insanını feda ederek dünyayı faşizmin boyunduruğundan kurtaran SSCB'nin İkinci Dünya Savaşından sonra Doğu Avrupa'yı, faşist blokunki kadar karanlık bir rejimin boyunduruğu altına soktuğunu ileri sürebilmişlerdi. Burada sadece anımsatmakla yetinelim: 1940'ların ortalarından itibaren kurulan Halk Demokrasisi rejimleri, Nazi işgali ve terörüne karşı savaşan bütün sınıfların ve siyasal güçlerin birleşik cephe iktidarlarıydı; Komünist Partileri, Sovyetler Birliği'nin büyük etki, saygınlık ve gücü ve kendilerinin anti-faşist direnişte oynadıkları rol nedeniyle bu rejimlerde çok önemli bir yer edinmişlerdi. Stalin dönemi Sovyetler Birliği'ni Hitler Almanyası'yla kıyaslamaya cüret eden bu bay ve bayanların pratiğine gelince. Onların atalarının, en azından İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine kadar olan süre içinde SSCB'ne ve dünya işçi sınıfı ve ezilen halklarına karşı Hitler'in, Mussolini'nin ve Hirohito'nun yanında yer aldıkları, 1930'larda militarist Japonya'nın Çin'e, faşist İtalya'nın Etyopya'ya, bu sonuncusunun ve Nazi Almanyası'nın Cumhuriyetçi İspanya'ya saldırılarını desteklekdikleri, SSCB'ne saldırmaya teşvik etmek istedikleri Nazi Almanyası'nın Avusturya ve Çekoslovakya'yı yutmasını el altından destekledikleri, Sovyet Rusya'nın 1934'ten itibaren faşizm ve savaş tehlikesine karşı bir barış cephesi kurulması için yürüttüğü çabaları sistemli bir biçimde reddetmek ve baltalamak suretiyle İkinci Dünya Savaşının patlak vermesine çanak tuttukları vb. unutulmadı. Tabii bu savaştan sonra ABD'nin önderliğinde başlattıkları 'Soğuk Savaş'ta bir kez daha Nazizmin ve faşizmin kalıntılarıyla anti-komünist bir kutsal bağlaşma içine girdikleri, yerini aldıkları bu sınıf kardeşlerinin 1930'larda ve 1940'larda işlemiş oldukları suçları kendilerinin İkinci Dünya Savaşı-sonrası dönemde işlemeye devam ettikleri de. Bu alçakça yaygaraları koparanlar bugün tüm dünyayı, faşist blokun İkinci Dünya Savaşı döneminde gerçekleştirdiğinden daha vahim ve daha kanlı bir emperyalist savaş, militarizm ve neo-faşizm girdabına sürüklüyorlar. Böyle bir tarihsel momentte, emekçi insanlık, büyük devrimci Jozef Stalin'e, O'nun yaratıcı düşüncesine, ezilen ve sömürülen sınıfların kurtuluşu davasına bağlılığına, örgütleme kapasitesine, stratejik öngörüsüne ve çelikten kararlılığına her zamankinden daha fazla gereksinim duyuyor.

Bir başka örnek, Avrupa Parlamentosu'nun 23 Ekim 2008'de

aldığı bir kararla, başında Stalin'in bulunduğu Sovyet rejiminin 1932-33 yıllarında Ukrayna'da "yapay" bir açlık yaratarak 4 ila 10 milyon insanın ölümüyle sonuçlanan bir insanlık suçu işlediğini ileri sürmüş olmasıdır. Avrupa tekelci burjuvazisinin organı Avrupa Parlamentosu bunu yapmakla; Amerikan faşistlerinin, Nazilerin ve onların işbirlikçisi konumundaki Ukrayna şoven milliyetçilerinin 1930'lardan bu yana sürdürdükleri dedikodulara, başka yerlerde çekilmiş fotoğraflara, sahte belgelere ve gerçeklerin tümüyle çarpıtılmasına dayanan gerici ve anti-komünist propagandasına ortak olmuş oldu. 1932-33'de Ukrayna'da ve Sovyetler Birliği'nin başka bazı bölgelerinde kurbanlarının sayısı asla milyonları bulmayan bir açlık yaşandığı doğru; ancak bu açlık, o dönemde yaşanan kuraklığın yanısıra, esas olarak, mülksüzleştirilmekte olan kulakların ve Beyaz Muhafızların kalıntılarının ve onların Parti ve devlet aygıtı içindeki destekçilerinin tarımın kollektifleştirilmesine, sosyalizmin inşasına karşı giriştiği, Sovyet rejimini, komünistleri, kollektif çiftlik yöneticilerini ve yoksul köylü önderlerini hedef alan ve yer yer bir iç savaş düzeyine yaklaşan sabotaj, yıkıcılık ve terör kampanyasının ürünüydü. 1928-33 yılları arasında, Sovyetler Birliği'ndeki atların sayısının 30 milyondan 15 milyona, sığır sayısının 70 milyondan 38 milyona, koyun ve keçi sayısının 147 milyondan 50 milyona düşmesi, ürün stoklarının, çok sayıda tarım makina ve aracının ve kollektif çiftlik binasının yakılması da bu kampanyanın bir parçasıydı. Bu süreçte SBKP'nin ve onun kadrolarının, Stalin'in "Başarıdan Sarhoş" başlıklı yazısında dile getirilen türden taktiksel hataları olmuştur kuşkusuz. Ancak sorunun ve açlıktan ölümlerin esas nedeni, ortadan kalkmakta olan bir mülksahibi sınıfın, yani kulakların varlıklarını, yani tarım işçilerini ve yoksul köylüleri sömürme "hak"larını ölümüne savunmaları ve amaçla Sovyet devletine karşı direnişe geçmeleriydi. Kendisi de mülksahibi sınıfların temsilcisi olan Avrupa Parlamentosu'nun, 1930'larda mülksüzleştirilmiş olan sınıf kardeşlerinin başına gelenleri bir "trajedi" gbi algılaması, onlara sempatisini dile getirmesi ve onları mülksüzleştirenlere karşı öfke ve nefretini dile getirmesi, nesnelerin doğası gereğidir.

Peki, barikatın öte yanında durum ne? Kendisini devrimci, hatta Marksist-Leninist olarak gören pek çok kişi ve örgütün Stalin

konusunda ciddi bir kafakarışıklığı yaşadığı ve burjuvazinin, Trotskizmin, modern revizyonizmin ve sivil toplumculuğun demagojik propagandasından şu ya da bu ölçüde etkilendiği biliniyor. Daha da kötüsü, işçi sınıfının ve diğer ezilen sınıf ve katmanların çıkarlarını savunan ve burjuvazinin Jozef Stalin'e ve onun mirasına karşı yürüttüğü kampanyaya direnen –daha sınırlı sayıdaki– devrimci öncünün bu yaşamsal konuya ilişkin ideolojik ve teorik donanımının da genel olarak hayli ya da son derece yetersiz olmasıdır. Gerek ülkemizde ve gerekse dünyanın pek çok köşesinde Jozef Stalin'in mirası ve Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası sürecinin sunduğu deneyim birikimi konusunda büyük bir bilgi kıtlığının ötesinde bir cehalet hüküm sürmektedir. (Bunda, Stalin dönemine ilişkin arşiv belgelerini özenle gizleyen ve yerine göre çarpıtan Sovyet modern revizyonistlerinin özel bir sorumluluğunun olduğunu kaydetmek ve 1991 sonrasında bile Sovyet arşivlerinin ancak görece küçük bir bölümünün araştırmacılara açıldığı gerçeğinin altını çizmek gerekir. Dünyanın hemen hemen her yerinde 'ilerici' yayınevlerinin bile her tür ve renkten revizyonist, Trotskist, sivil toplumcu, reformist içerikli kitaplara kapılarını sonuna kadar açarken, Jozef Stalin'i savunan kitap ve yayınlara karşı açık-gizli ve sistemli bir sansür uygulamakta olmaları da aynı doğrultuda etki yapmaktadır.) Bu bilgi kıtlığı ve cehalet; genelde burjuvazinin yalan, demagoji ve çarpıtma üzerine kurulu anti-Stalinist sözde tarih yazımının etki alanının genişlemesine ve özelde pek çok içtenlikli devrimci işçi ve gencin Trotskizmin, revizyonizmin ve anarşizmin çıkmaz sokaklarına sürüklenmesine yol açmıştır ve açmaktadır. Emperyalist burjuvazinin anti-Stalinizm yaygarası, bir yalanın ne kadar çok yinelenirse gerçeğin yerini o kadar kolay alacağı yolundaki Nazi ve kapitalist propaganda yöntemini esas almaktadır; ancak yaşam ve sınıf savaşımı güneşin balçıkla sıvanamayacağını, burjuvazinin ve onun paralı ve gönüllü uşaklarının cehalet, bilgisizlik, demagoji, çarpıtma üzerine kurulu "tarih" anlatısının, mimarlarının olağanüstü çabalarına rağmen çökmeye mahkûm olduğunu göstermektedir ve göstermeye devam edecektir.

İşçi sınıfının devrimci öncü güçlerinin, burjuvazinin çok yönlü saldırısı ve özellikle revizyonist ihanet ve yozlaşmaya bağlı olarak zayıflayan, dejenere olan ya da silinen örgütlülüğü ve kollektif

belleği, yaşanmış olan bu son derece önemli deneyim ve derslerin neredeyse tümüyle unutulmasına yol açtı. Bu kollektif bellek yitiminin ve devrimci kuşaklar arasındaki iletişim kopukluğunun onarılmasının, önceki devrimci kuşakların deneyim birikiminin arkadan gelen devrimci kuşaklara aktarılmasının ve özellikle Sovyet Rusya işçi sınıfının sosyalizmin inşası alanındaki deneyimlerinin, önümüzdeki devrimci yükseliş koşullarında işçi sınıfının ve onun kurmaylarının çok yönlü eğitimi ve hazırlığı için yaşamsal önem taşıdığı ve taşıyacağı açıktır. İşte Britanyalı Marksist-Leninist Bill Bland'ın onyıllar boyu adeta iğneyle kuyu kazarcasına yürüttüğü ve bir bölümünü bu kitapta sunduğum çalışmanın ürünlerinin değeri de burada yatıyor. Burjuvazinin anti-Stalinizm kampanyası nasıl bu sınıfın, geleceğin belirleyici ve acımasız sınıf savaşımlarına şimdiden yaptığı bir hazırlıktan başka bir şey değilse, Stalin'in mirasına ilişkin gerçekleri ortaya çıkaran Bland gibi Marksist-Leninist araştırmacıların çalışmaları ve bu çalışmaların sonuçlarının yaygınlaştırılması da işçi sınıfının devrimci öncülerinin, geleceğin bu kaçınılmaz sınıf savaşımlarına şimdiden yapmaları gereken hazırlığın vazgeçilmez ve son derece önemli bir bileşeni olacaktır.

Garbis Altınoğlu
Aralık 2008

William B. Bland (1916-2001)

Britanyalı Marksist-Leninist Bill Bland 28 Nisan 1916'da Lancashire'a bağlı Ashton-under-Lyne'da doğdu. 1937'de, yani 21 yaşındayken Moskova'yı ziyaret eden ve henüz komünist olmayan Bland orada gördüklerinden çok etkilendi. Bland, İkinci Dünya Savaşının patlak vermesinden önce gittiği Yeni Zelanda'da Komünist Partisi'ne üye oldu. Bu Partide bölge sekreterliği ve Yürütme Komitesi üyeliği yapan Bland, 1950'de yeniden ülkesine döndü ve BBKP'nin (=Büyük Britanya Komünist Partisi) saflarına katıldı ve bir süre bu Partinin Seven Kings semtinde bölge sekreterliği görevinde bulundu. BBKP'nin giderek revizyonizme ve parlamentarizme yönelen çizgisine ve SBKP'nin 20. Kongresi'nde açığa çıkan modern revizyonizme tepki duyan Bland ortalıkta içinde çalışabileceği bir başka örgüt bulunmadığı için bu evrede sıradan bir üye olarak Partide kalmayı tercih etti. 1960'ların başlarında SBKP ile ÇKP arasındaki ideolojik polemiklerin başladığı koşullarda BBKP liderliği ÇKP ve AEP yanlısı görüşlerin dile getirilmesini yasaklayınca bu Partiden ayrılmak zorunda kaldı. ÇKP'nin ve AEP'nin –en azından bir yere kadar benzer olan- çizgisini destekleyen çok sınırlı sayıdaki devrimci ile birlikte hareket eden Bland, 1967'de MLOB'ne (=Britanya Marksist-Leninist Örgütü) katıldı. O, bu örgütün yayım organı Red Front'da (=Kızıl Cephe) ve – daha sonraları Class against Class (=Sınıfa Karşı Sınıf) adını alacak olan Red Vanguard'da (=Kızıl Öncü) çeşitli yazılar yazdı. Bir süre sonra MLOB tarafından Mao Zedung Düşüncesi'ni incelemekle görevlendirilen Bland daha

1968 gibi görece erken bir tarihte "Mao Zedung Düşüncesi"nin revizyonizmin bir türü olduğu sonucuna vardı. Bu saptamanın üyelerin çoğunun bu örgütten ayrılmasının ardından Bland MLOB'nün 1974'teki bölünmesine kadar geçen sürede bu örgütün başkanlığını yaptı. Bland 1975-2001 yılları arasında ise çoğunluğu yeni örgütü Communist League'nin (=Komünist Liga) yayım organı Compass'ta (= Pusula) olmak üzere, bazıları kitap hacmında olmak üzere çok sayıda araştırma kaleme aldı.

Bill Bland'ın çalışmaları, ağırlıklı olarak burjuva ve revizyonist tarihçi ve politikacıların Jozef Stalin'in yaşamına ve düşüncelerine, Sovyetler Birliği'nin sosyalizmi inşa deneyimine ve genel olarak sosyalizme ve Marksizm-Leninizme yönelik saldırı ve karalamalara karşı bilimsel ve derinlikli yanıtlar niteliğindedir. Bu konular arasında; Lenin'in 'vasiyeti', Alman-Sovyet saldırmazlık paktı, Trotskizm, Sergey Kirov'un öldürülmesi, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşası sırasında gerçekleştirilen ekonomik ve siyasal sabotajlar ve diğer burjuva-revizyonist grupların yıkıcı faaliyetleri, Kominform'un revizyonizme karşı savaşımı, Marksist strateji ve taktik, Küba ve Çin revizyonizmlerinin eleştirisi, dünya komünist hareketinin strateji ve taktikleri, Britanya, Ortadoğu ve dünyadaki siyasal gelişmeler vb. bulunuyor. Bland'ın, özellikle Sovyetler Birliği'nde revizyonizmin daha Stalin'in sağlığında Parti ve devlet aygıtı içinde giderek güçlendiğini ve bu süreçte açık revizyonistlerden farklı olarak gizli revizyonistlerin oynadığı role ilişkin analizleri büyük önem taşımaktadır. O, Sovyet Parti ve devlet aygıtının yanısıra Komünist Enternasyonal içindeki egemen konumlarına dayanarak sosyalizme ve Marksizm-Leninizme savaş açan gizli revizyonistlerin bir yandan da "sınırsız güce sahip bir lider" olarak gösterdikleri Stalin'in adı etrafında yarattıkları kişiye tapınma aracılığıyla, kendilerinin işlediği bir dizi hatanın ve suçun sorumluluğunu O'nun üzerine atma çabalarını da aydınlığa kavuşturdu.

Bill Bland'ın bir başka ilgi alanı Arnavutluk idi. Daha 1957'de Arnavutluk Derneği'ni kuran ve bu derneğin sekreteri olan Bland bu görevi bıraktığı 1990 yılına kadar Arnavutluk'un ve Arnavut halkının, kültürünün, tarihinin tanıtımı için pek çok yazı yazdı. Bu ara-

da Arnavutça'yı da öğrenen ve Arnavutça'dan İngilizceye bir dizi yazı, şiir, makale, yorum, hatta kitap çeviren ve Arnavutluk'un tanıtımı amacıyla sayısız makale, yorum, mektup vb. yazan Bland bu alanda uluslararası ölçekte tanınan bir otorite hale geldi. Bland, esas itibariyle belirgin bir siyasal niteliği olmayan ve zamanla yüzlerce üyeye sahip olan derneğin Albanian Life (=Arnavutluk Yaşamı) adlı dergisinin editörü ve en öndegelen yazarı olmakla kalmadı; o, Ian Price ile birlikte Arnavutluk'a ilişkin İngiliz, Amerikan ve BM resmi belgelerine dayanarak -1986'da yayımlanan- *A Tangled Web: A History of Anglo-American Relations with Albania* (1912-1955) adlı kitabı da kaleme aldı. Kuşkusuz onun Arnavutluk'a ilgisi, esas itibariyle siyasal bir nitelik taşıyordu. Bland, AEP'nin Marksist-Leninist niteliğini kavradığı 1960'ların ortalarından 1980'lerin sonlarına kadar Arnavutluk'u gerçek bir sosyalist ülke olmasından ötürü savundu. Bu nedenle o, Arnavutluk'ta revizyonizmin egemen hale geldiği 1990'da Arnavutluk Derneği'nden ayrılmasına rağmen bu ülkede gerçek bir Komünist Partisi'nin kurulması yönündeki çabaları destekledi.

Bill Bland 1990'larda, Britanya'daki Marksist-Leninist gruplar arasındaki görüş farklılıklarının giderilmesi ve dünya ve Britanya komünist hareketini ilgilendiren bazı konuların araştırılması amacıyla Marxist-Leninist Research Bureau'nun (=Marksist-Leninist Araştırma Bürosu) kuruluşunda aktif rol oynadı ve bu Büro'nun imzasıyla yayımlanan bir dizi çalışmayı kaleme aldı. Gene o aynı amaçla oluşturulan Ulusal Marksist-Leninist Birlik Komitesi'nin kuruluşunda yer aldı.

Son derece çalışkan ve üretken bir insan olmanın ötesinde kişiliği aynı zamanda gerçek bir komüniste yaraşır sadelik ve alçakgönüllülükle nitelenen Bland, bir kuyumcu titizliğiyle hazırladığı araştırmalarının çoğunu kendi imzası olmaksızın yayımladı. Bir bölümü, mensubu olduğu Komünist Liga'nın (*http:// www.one-party.co.uk/compass/index.html*), bir bölümü Kuzey Amerika'daki Marksist-Leninist Bağlaşma dergisinin (http://harikumar.brinkster.net/) ve birkaç tanesi de (*www.partisan.org.uk/*) sitesinde bulunan yazılarının –kısmen eksik olmakla birlikte- listesini aşağıda su-

nuyorum. Bilebildiğim kadarıyla Bland'ın en önemli yapıtlarından biri –Sovyetler Birliği'nde Kapitalizmin Restorasyonu- Türkçeye çevrilmiş ve Ceylan Yayınları tarafından basılmış bulunmaktadır.

Esas itibariyle makale boyutunda yazan Bill Bland'ın makale olarak gözükmesine rağmen hacım olarak kitap büyüklüğünde olan çok önemli başka yapıtları da bulunmaktadır. Bunlar arasında; M. N. Roy and the Colonial Question (=M. N. Roy ve Sömürgeler Sorunu, The Hungarian "Soviet Republic" of 1919 (=1919 Macar "Sovyet Cumhuriyeti"), Nyerere's "African Socialism", A Cloak for Neo-Colonialism (=Nyerere'nin "Afrika Sosyalizmi", Yeni-Sömürgeciliğin Bir Kılıfı), Revisionism in Russia: Trotsky Against the Bolsheviks (=Rusya'da Revizyonizm: Trotski Bolşeviklere Karşı), Cuban Revisionism (=Küba Revizyonizmi), Class Struggles in China (=Çin'de Sınıf Savaşımları) gibi önemli ürünleri sayabilirim.

Stalin: Söylence ve Gerçeklik*

Giriş

Bildiğiniz gibi Komünist Liga, Sovyetler Birliği tarihinin tümünü kapsayan bir dizi rapor yayımlama süreci içindedir ve bu raporlar, Sovyet Komünist Partisi'nin Genel Sekreteri makamını elinde tuttuğu uzun dönem boyunca Stalin'in oynadığı rolü tam olarak açıklığa kavuşturacaktır.

Ne var ki, yoldaşlar Stalin'in rolüne ilişkin bu konferansın verilmesini istediler. Bununla birlikte, bunun, ancak araştırma programının bu bölümünün bitirilmesine kadar geçerli olabilecek eğreti ve geçici bir analiz olacağını takdir edersiniz.

Başlarken, Komünist Liga'nın Stalin'in rolünü *birinci derecede* önemli bir sorun olarak görmediğini söylemeliyim.

Stalin'in Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin (=SBKP) Genel Sekreteri olduğu dönem içinde –1922'den öldüğü 1953'e kadar– hem SBKP içinde hem de (1943'de dağıtılmasına kadar) Komünist Enternasyonal içinde bazı *suç derekesinde hatalı politikalar* izlendiğine şüphe yoktur. Bu politikaların yanlışlığını *kabul etmemiz*, onlardan gereken *dersleri* çıkarmamız ve bu dersleri Britanya'da sosyalist devrimin zaferi programıyla *kaynaştırmamız*, yaşamsal önem taşımaktadır.

Fakat, belirli bir *bireyin* -bu Stalin'inki gibi son derece önemli bir rol olsa bile- SBKP'nin –doğru ya da hatalı- politikalarındaki rolü, bizce *birinci* derecede önemli bir sorun değildir.

Gene de, kendilerini Marksizm-Leninizme sadık sayanlar ve

* (Komünist Liga –Britanya- Haftasonu Okulunda Verilen Konferans), 1977.

revizyonist eğilimlere karşı çıkanlar arasında bile öylesine büyük bir kafakarışıklığı var ki, yoldaşların, araştırmamız bunu olanaklı kıldığı ölçüde Stalin'in rolünün *kabataslak bir çiziminin* sunulmasını istemeleri anlaşılabilir birşeydir.

"Kanasusamış Diktatör" Söylencesi

Jozef Stalin'in adının dünyadaki insanların büyük çoğunluğuna "kibirli, paranoyak, kanasusamış diktatör" imgesini çağrıştırdığını söylemek, sanırım haksızlık olmayacaktır.

İngiltere tarihinde buna en yakın tarihsel figür, belki de III. Richard'dır. Okullarda okutulan tarih kitaplarından ve Şekspir'in anlattıklarından "öğrendiğimize" göre, III. Richard küçük prensleri kulelerde öldüren kambur bir canavar vb. idi.

Bu imgenin kaynaklandığı döneme ilişkin belgelerin hemen hemen tümünün Henry Tudor'un Richard'ı devirmesini ve yeni bir hanedan kurmasını izleyen yıllara ait olduğunu bazı tarihçiler daha son birkaç yılda farkettiler. Bu tarihçiler Tudorların, iktidarı ele geçirmelerini "bir zorbadan kurtulma" olarak sunmakta çıkarları olduğunu ve son zamanlara kadar hakiki *tarih* olarak kabul edilenin aslında *siyasal propagandadan* başka bir şey olmadığını, III. Richard'ın kendisine atfedilen suçları işlediğini ve onun diğer krallardan daha kötü ve sakat olduğunu gösteren hiçbir kanıt bulunmadığını kabul ettiler.

Demek ki, eğer Stalin'in rolünü objektif bir tarzda değerlendireceksek, genel olarak kabul gören tablonun dayandığı kanıtları çok dikkatli bir biçimde gözden geçirmeli ve bu tablonun hakikate uygun olup olmadığına, kısmen ya da tamamen *siyasal propagandaya dayalı bir söylence* olup olmadığına ondan sonra karar vermeliyiz.

Bu bağlamda, bu imgeyi ayakta tutmuş ve tutmakta olan öğelerin hepsinin de–burjuva tarihçileri, "sosyalizme barışçı parlamenter yoldan geçiş"i savunan revizyonist Komünist Partilerinin liderleri, tek ülkede sosyalizmin inşası olanağını reddeden Trotskistler- Stalin'in dayandığı siyasal ilkelere *karşı* olduğunu unutmamalıyız.

Bilimsel sosyalistler, Marksist-Leninistler olarak bizim, eğer gerçekten işlenmişse, herhangi bir bireyin suçlarının üstünü örtmekte en küçük bir çıkarımız olmadığı tartışma götürmez.

Ama, eğer sosyalizmin inşasını olanaklı kılacak doğru, bilimsel bir programa sahip bir Marksist-Leninist parti kurmak istiyorsak,

sosyalist bir toplumun inşa edilmiş ve şimdi yıkılmış olduğu Sovyetler Birliği'nde gerçekte neler olmuş olduğunu *bilmek ve anlamak* zorundayız. Böyle bir program, ancak *hakikati* esas alarak oluşturulabilir.

Sovyetler Birliği'nin tarihine ilişkin *tüm* olguları bilemeyeceğimiz açıktır. Fakat, *bazı* olguları biliyoruz ve genel olarak kabul gören Stalin tablosu bu bilinen olgulara uymadığı takdirde, bu tabloyu *reddetmek* zorunda kalacağımız açıktır.

Hemen göze çarpan bir mantıksal çelişmeyle karşı karşıyayız.

Stalin'in, en azından yüzbinlerce dürüst sosyalist-zihniyetli yurttaşın öldürülmesi ve hapsedilmesinden sorumlu olduğu ileri sürülmektedir; eğer bu sav doğruysa, ülkede bir üyesi, dostu ya da komşusu Stalin'in "keyfi zorbalığının kurbanı" olmayan tek bir ailenin bile bulunmaması gerekir.

Ne var ki, Sovyet emekçi halkının genel kitlesinin Stalin'in ölümünü derin ve içten bir *üzüntüyle* karşıladığı da bir gerçektir. Öyle ki, ardılları ancak *ölümünden üç yıl sonra* onun sözde "suçları"na karşı, saldırıya geçebildiler. Onu bile, ancak metni Sovyetler Birliği'nde bugüne kadar henüz yayımlanmamış bir gizli konuşma biçiminde yapabildiler.

"Kişiye Tapınma"

SBKP'nin, Stalin'in ölümünden üç yıl sonra 1956'da toplanan 20. Kongresi'nde O'na kamu önünde yapılan tek eleştiri, *"kişiye tapınma"*da dile getirilen eleştiridir.

Yaşadığı dönemde, Stalin'in çevresinde bir "kişiye tapınma"nın inşa edilmiş *olduğu* doğrudur ve Marksist-Leninistler böylesi bir tapınmanın ilkesel olarak yanlış olduğunu söyleyenlerin başında gelirler.

Kruşçov böylesi bir "kişiye tapınma"nın inşa edilmesini, Stalin'in sözde "kibirliliği"yle açıklamaktadır.

Ancak başkaları tarafından övüldüklerinde mutlu olan kibirli kişiler, çok *dar kafalı* kişilerdir. Stalin'in bir devrimci olarak yaşamı, diğer özellikleri bir yana, onun asla dar kafalı *olmadığını* gösteren kanıtlarla dolup taştığına göre, burada gene bir mantıksal çelişmeyle karşı karşıyayız.

Peki, kendi çevresinde inşa edilen "kişiye tapınma" karşısında Stalin'in kendisinin açıkça dile getirdiği tutumu neydi? O, bunu ye-

niden ve yeniden *mahkûm etti, lanetledi* ve *alaya aldı*. Stalin'in "tapınma"ya karşı çıktığı çok sayıdaki yazı ve konuşmaları arasında yer alan bir mektuptan bir alıntı sunuyorum. Bu mektup, Şubat 1938'de, kendisine *Stalin'in Çocukluğuna İlişkin Öyküler* adlı kitabın taslağını gönderen Çocuk Yayımevi'ne hitaben yazılmıştı:

"Ben *Stalin'in Çocukluğuna İlişkin Öyküler*'in yayımlanmasına şiddetle itiraz ediyorum. Bu kitap çok sayıda maddî çarpıtmalar, yalanlar, abartmalar ve hak edilmemiş övgülerle dolu. Yazar, peri masallarına meraklı olanlar tarafından yanlış yönlendirilmiş... Ama, asıl önemli olan bu değil. Asıl önemli olan, bu kitabın Sovyet halkına (ve genel olarak halka) liderlerin ve yanılmaz kahramanların kişiliklerine tapınma eğilimini aşılamasıdır. Bu, tehlikeli ve zararlıdır. 'Kahramanlar ve güruh' teorisi Bolşeviklere değil, Sosyalist-Devrimcilere özgüdür... Size bu kitabı çöpe atmanızı tavsiye ederim."

Aslında revizyonistler de, Stalin'in *kamu önünde* "kişiye tapınma"ya sistemli bir biçimde karşı çıktığını kabul etmek zorunda kalmışlardır. Onlar, "tapınma"nın buna rağmen sürmesini, Stalin'in sözde "ikiyüzlülüğü"ne bağlamakta ve onun "tapınma"yı *el altından* "teşvik ettiği"ni ileri sürmektedirler.

Peki ama, Stalin'in mide bulandırıcı bir biçimde yüceltilmesi kimlerden *kaynaklanıyordu?* "Tapınma"nın kurucusu, 1937'deki açık yargılamasında ihanetini itiraf eden *Karl Radek* idi. "Tapınma"nın en ateşli ve tumturaklı savunucularından biri de, 1956'da "tapınma"yı lanetlemede baş rolü oynamakla görevlendirilen *Nikita Kruşçov*'du. Tabii, "tapınma"nın bir tür moda haline gelmesinden sonra bir çok dürüst komünist te bu akıma ayak uydurdu; fakat, örneğin *Viyaçeslav Molotov*'un konuşmalarında Kruşçov'un, Stalin'in sağlığında yaptığı konuşmalarda tipik olanın tersine, Stalin'e aşırı övgüler *görülmez*.

Bu bağlamda, Stalin'in Lion Feuchtwanger'e yaptığı, "kişiye tapınma"nın, ilerde kendisinin *saygınlığını lekelemek* için *"yıkıcılar" tarafından kasıtlı olarak teşvik edildiği* yolundaki zekice gözlemi son derece ilginçtir. Yaşanmış olan tam da budur. Ve eğer Stalin bu durumun farkında idiyse, o zaman onun kamu önünde "kişiye tapınma"ya karşı çıkışının *bütünüyle içtenlikli* olduğu dışındaki bir alternatif açıklama hemen hemen olanaksız hale gelir.

Dolayısıyla olgular, Stalin'in "tapınma"ya karşı çıkışında bütü-

nüyle içtenlikli olduğu, ancak onun sürdürülmesini *engelleyemediği* vargısını dayatmaktadır!

Ama, eğer bu kaçınılmaz vargı doğru ise, bu vargıdan –pek çok insan içtenlikle öyle olduğuna inansa da- "*diktatör*" Stalin tablosunun bütünüyle bir *söylence* olduğu mantıksal sonucu çıkar. Bundan, Stalin ile siyasal olarak onu destekleyenlerin uzun bir dönem boyunca SBKP'nin yönetici organlarında *azınlıkta* ve onun siyasal muhaliflerinin ise *çoğunlukta* oldukları mantıksal sonucu çıkar. Bundan, "kişiye tapınma"nın Stalin'in çevresinde, *onun muhalefetine rağmen*, gerçek durumu *gözlerden saklamak*, Stalin'in devrimci prestijini, bir yandan onun karşı çıkmış olabileceği politikaları meşru göstermek, bir yandan da ilerde onun saygınlığını lekelemek için inşa edildiği mantıksal sonucu çıkar.

Kremlin Tutsağı

Stalin'i, SBKP liderliği içindeki gizli revizyonist çoğunluğun "tutsağı" olarak resmeden bu alışılmamış tabloyu ele alırken şu noktanın akılda tutulması gerekir: Marksist-Leninistlerin, işçi sınıfının genelkurmayı olan Marksist-Leninist Partinin -bir özelliğinin de çoğunluk kararlarının hem azınlık ve (Genel Sekreter de içinde olmak üzere) hem de tekil üyeler için bağlayıcı nitelik taşıması olduğu *demokratik merkezselcilik* örgütsel kuralı aracılığıyla oluşturulan- bir *politika birliğine* dayanmasının zorunlu olduğu ilkesine sımsıkı bağlı oldukları anımsanmalıdır.

Kuşkusuz, bir Marksist-Leninist, ancak Parti *esas olarak* Marksizm-Leninizmi ve işçi sınıfının çıkarlarını temel almaya devam ettiği sürece kendisini demokratik merkezselcilik ilkelerine bağlı sayar. Bu bağlamda, SBKP'nin Stalin'in sağlığında, O'nun ölümünden sonra aldığı –şimdi Sovyetler Birliği'nde kapitalist ekonomik sistemin restorasyonuna yol açmış olan -türden önlemler almamış olması anlamlıdır. SBKP'nin, Stalin'in sağlığında *siyasal bakımdan yanlış* ve yeni bir devlet kapitalistleri sınıfının doğmasının *temellerini* atan kararlar da aldığı doğrudur. Ama bu kararlar, onun ölümünden sonra alınan kararlardan nitelik olarak farklıydı; bu kararlar bir Marksist-Leninistin koşulsuz olarak, "*Artık* SBKP Marksist-Leninist bir parti değil, revizyonist bir parti olduğu için bu durum beni *demokratik merkezselciliği* tanımamak ve kamu önünde bu partinin

politikalarını mahkûm etmek zorunda bırakıyor" demesine yol açacak nitelikte değildi.

SBKP Merkez Komitesi *Politbürosu*'nun bileşimine bakacak olursak 1934'ten sonraki dönemin geneli itibariyle, onun üyelerinin çoğunluğunun daha sonra revizyonist olduklarının açığa çıktığını görürüz. Tabii, bu kişilerin o dönemde Stalin'in gerçek bağlaşıkları oldukları, ancak onun ölümünden sonra onun siyasal karşıtları haline geldikleri de söylenebilir. Ama onların Stalin'e, *çoktandır siyasal bakımdan muhalif olmuş olduklarını*, ama bunu kamu önünde söylemeyi uygun görmediklerini *kendi anlatımlarından* biliyoruz.

Stalin'in uzun bir süre boyunca gizli-revizyonist çoğunluğun tutsağı olduğu yolundaki görüşün en çarpıcı kanıtını, Ocak 1934'te toplanan *SBKP 17. Kongresi*'nin olguları sunmaktadır. Görünüşte bu kongrede, Genel Sekreterin çevresinde *tam bir oybirliği* vardı. Daha önceki kongrelerin hiçbirinde bu kadar çok sayıda konuşmacı "deha"sından ötürü Stalin'i övmemişti. Açık muhalefet grupları hatalarını kabul etmiş, hiziplerini dağıtmaya söz vermiş ve Stalin'i ölçüsüz bir övgü yağmuruna tutanlara katılmışlardı. Ama, Kongrede, 100'den fazla üyesi olan yeni Merkez Komitesi için seçimler yapıldığında, adaylar arasında *en az oyu* alan Stalin oldu.

SBKP'nin, 1956'dan değil, 1934 gibi erken bir tarihten itibaren (o sıralar gizli) revizyonistlerin egemenliği altında bulunduğu hipotezini doğrulamak için yeterli kanıt bulunduğu açıktır.

İşin aslına bakılırsa, *ancak* bu hipotez Sovyetler Birliği'nde yaşanan olayların *mantıklı bir açıklamasını* sunmaktadır.

Aşırı Ücret Farklılıkları

Örneğin, Lenin ve Stalin kamu önündeki tutumlarını her zaman, sosyalizm koşullarında işçilere yapılan ödemelerin işin nicelik ve niteliğine göre belirlenmesi, ancak *ücret farklılıklarının kesinlikle sınırlanması* ilkesine dayandırmışlardı. 1930'lara kadar bu ilkeye sıkıca uyulmuştu.

Bu tutumu değiştirme kampanyası, bazı fabrika yöneticileri ve sendika görevlilerinin bir dizi sektörde tüm işçiler için *ücret eşitliğine* gidilmesi uygulamasına gitmeleriyle başlatıldı. Stalin Haziran 1931'de ücretlerin eşitlenmesini haklı olarak *mahkûm etti.*

1934'ten itibaren, SBKP'nin yönetici organlarındaki revizyonist çoğunluk bundan yola çıkarak, yani Stalin'in ücretlerin eşitlen-

mesini kınamasına ikiyüzlü bir tarzda göndermede bulunarak, giderek daha fazla büyüyen bir ücret farklılaşması süreci başlattı. Sonunda yüksek bir devlet görevlisi bir işçinin kazandığının 40 katından fazlasını kazanır oldu; şoförünün sürdüğü ve hafta sonunda ailesini *daça*'sına götürmek için kullandığı arabası edimsel olarak onun özel mülkü haline geldi. Bir fabrika yöneticisi, aylık ve primleriyle birlikte, fabrikasında çalışan işçinin ücretinin 30 katına kadar para kazanır oldu. Ve daha önce olduğu gibi, Parti üyeliği onuru nedeniyle malî bakımdan cezalandırılmak yerine SBKP üyeleri –ortalamanın üzerinde personelin çalışmasından ötürü kuyruğa girmenin gerekli olmadığı ve kamuya açık mağazalarda bulunmayan ürünlerin bulunduğu özel mağazalardan yararlanma gibi- her türlü ayrıcalığa sahip oldular.

Bu aşırı farklılıklar, toplumsal sistemin sosyalist niteliğini ortadan kaldırmadı. Fakat onlar, yüksek ayrıcalıklara sahip bir emekçi halk katmanının –Stalin'in ölümünden sonra revizyonizmi ve kapitalist ilkeleri hevesle benimseyen bir katmanın- oluşmasının ve sonunda yeni bir devlet kapitalistleri sömürücü sınıfının ortaya çıkmasının *temellerini attı*.

Eğer Stalin, aşırı ücret farklılıkları konusunda fikrini değiştirmiş olsaydı, O'nun bunu dile getirmesi beklenirdi. Ancak ben, Stalin'in böyle bir açıklama yaptığına ilişkin hiçbir kayda rastlamadım. Öte yandan, bu politikaya karşı muhalefetini sürdürmesi ve çoğunluğun kararının kendisini de bağlaması halinde, onun kamu önünde bir açıklama yapmaması ve muhalefetini Parti organları içinde dile getirmekle yetinmesi nesnelerin doğası gereğiydi.

Böylelikle, "kişiye tapınma"nın, Partinin demokratik merkezselciliğiyle yanyana bulunması, Stalin'in *son derece büyük ücret farklılıkları* politikasını *desteklediği*, hatta kendisinin ücretlerde eşitlikçiliğe karşı çıktığı gözönüne alındığında, O'nun bu politikanın mimarı olduğunun ima edilmesini olanaklı kıldı.

Komünist Enternasyonal İçindeki Durum

Hipotezimize Komünist Enternasyonal bağlamında göz atalım.

Çizilen tipik Komintern tablosu bu örgütün, "*Stalin'in denetiminde*" bir alet olduğu ve onun politikalarının üç aşağı beş yukarı Stalin'in kavrayışına bağlı olarak sağa sola yalpaladığı biçimindedir.

Fakat bu tablo, bilinen olgularla uyuşmamaktadır.

Örneğin, Komünist Enternasyonal'in 1922'de toplanan 4. Kongresi sırasında, Lenin'in sağlığı daha o zaman o kadar kötüydü ki, kongrede *esas rolü Trotski* oynamıştı. Komünist Enternasyonal'e,- Komünist Partiden, sosyal-demokrat partiden ve kitlesel sendikalardan alınacak bakanlardan oluşacak ve daha sonra işçileri silahlandıracak, sermayenin iktidarını yıkacak, üretim araçları üzerinde işçilerin denetimini kuracak ve kapitalist devleti bir işçi devletine dönüştürecek- sözde "*işçi hükümetleri*" kurmak için çalışma revizyonist çizgisini, işte bu kongre dayatmıştı.

Stalin'in müdahalesi ilk kez Komünist Enternasyonal'in 1924'te toplanan 5. Kongresi'nde oldu; bir önceki Kongrenin –*sosyalizme parlamenter yoldan geçiş* yanılsamasını besleyen- revizyonist çizgisinin reddi ve *kapitalist devletin devrimci yoldan yıkılması* için işçilerin seferber edilmesi doğrultusunda çalışma biçimindeki doğru Marksist-Leninist çizginin kabulü, esas olarak Stalin'in inisiyatifiyle gerçekleştirildi.

Bunu izleyen dört yıllık sürede Stalin'in Komintern'in çalışmalarında öndegelen bir rol oynadığı kuşkusuzdur; O'nun bu döneme ilişkin "Yapıtları" Komintern'in gündemine ilişkin çok sayıda konuşma içermektedir. Fakat, Komintern'in 1928'de toplanan 6. Kongresi, bir dizi önemli sorunda Stalin'in şiddetle karşı çıktığı bir çizgi benimsedi; daha sonraki birkaç yıl boyunca Komünist Enternasyonal, uluslararası harekete -özellikle Komünist Enternasyonal'in Almanya Komünist Partisi'ne dayattığı çizginin, büyümekte olan faşizm tehlikesine karşı birleşik bir cephe inşa etme kilit görevini edimsel olarak baltaladığı *Almanya* başta gelmek üzere- giderek daha fazla zarar veren ve zaman içinde daha da derinleşen "solcu" bir rotaya girdi. Fakat, 1928'den sonra artık, Stalin'in Komintern gündemine ilişkin konuşmalarına rastlanmaz; Stalin, Komintern'in yönetici organı olan Siyasal Sekretaryaya seçilmemişti. Komünist Enternasyonal'in denetimi, başını *Dmitri Manuilski* ile *Georgi Dimitrov*'un çektiği bir *gizli revizyonistler* grubunun eline geçmişti.

Bir başka deyişle, Komintern, Stalin'in bu örgütteki edimsel etkisinin ortadan *kaldırılmasından* sonra Komünist Partilerine 1929-34 döneminin "solcu" taktiklerini; yani, Komünistlerin, ayrı ve küçük "kızıl" sendikalar kurmak üzere kitlesel sendikalardan ayrılması gerektiği, burjuva demokrasisi ile faşizm arasında esasa ilişkin

hiçbir fark olmadığı, Almanya'da işçi sınıfının baş düşmanının faşizm değil de sosyal-demokrasi olduğu türünden -Almanya'da faşizmin zaferinde önemli bir rol oynayan- taktikleri dayattı.

Ve Komünist Enternasyonal'in 1935'de revizyonistlerin önderliğinde toplanan 7. Kongresi, 1922'de Trotski'nin inisiyatifiyle kabul edilen sağ revizyonizme, yani "parlamenter demokrasi" yoluyla, sözde seçimle işbaşına gelecek ve sermayenin iktidarı içinde devrimci gedikler açabilecek, üretim üzerinde işçi denetimi kurabilecek ve kapitalist devleti bir işçi devletine dönüştürebilecek olan Halk Cephesi hükümetlerinin kurulması çizgisine geri döndü.

Tabii, 1935'e gelindiğinde Stalin'in Marksist-Leninist ilkelerden koptuğu ileri sürülebilir. Ama, Stalin'e bu çizgiyi kamu önünde onaylatmak, Komünist Enternasyonal'in 7. (ve son) Kongresi'nin revizyonist çizgisinin savunucularına sadece yarar sağlardı. Böylesi bir onamanın asla gerçekleşmemiş olması, Stalin'in bu çizgiye kişisel muhalefetinin güçlü bir dolaylı kanıtını oluşturur.

SBKP İçindeki Açık Muhalefet

Şimdi Sovyetler Birliği'nin kendisine dönebiliriz.

Hem Lenin hem de Stalin, işçi sınıfının siyasal iktidarını kurmasından ve sosyalist bir toplumun inşasına girişmesinden sonra *sınıf savaşımının süreceğinin* her zaman altını çizdiler. Revizyonistler Stalin'i, bir yandan bunun böyle olduğunu ileri sürmek, bir yandan da kapitalist sınıfın ortadan kaldırılmış olduğunu söylemek suretiyle "kendi kendisiyle çeliştiğini" belirterek eleştirmeye bayılırlar.

Evet, bellibaşlı üretim araçları toplumsallaştırıldığında kapitalist sınıf, emekçi halkı sömüren üretim araçları sahibi sınıf ortadan kaldırılmış olacaktır. Ancak, bu eski sınıfın mensupları, çoğunlukla varolmaya devam ederler; parasal biriktirimleri tükendiğinde çalışmak ve işçi sınıfının bir parçası haline gelmek zorunda kalabilirler. Ama onlar bundan ötürü, kaçınılmaz olarak işçi sınıfının *bakış açısını* benimsemezler. Onlar, eski sistem koşullarında sahip oldukları mülk ve statüyü *yeniden ele geçirmenin* özlemiyle yanıp tutuşur ve kendilerinden "çalınan" şeyleri geri alabilmek için doğal olarak biraraya gelir ve komplolar kurar, ama bu arada, bütün bunları açgözlülük ve bencillik gibi motiflerle değil, "özgürlük", "demokrasi" ve "uygarlık" yararına yaptıklarına inanırlar.

Asıl mülksüzleştirilen kapitalistlerin *ölümüyle* de bu siyasal

muhalefet sona ermez. Onlar bakış açılarını kendi *çocuklarına ve çocuklarının çocuklarına* aktarabilmekte, onlara ailenin bir köşkünün ve hizmetçilerinin olduğu "o eski güzel günler"e özlem duymayı ve o günleri geri getirmek için çalışmayı öğretebilmektedirler.

Sovyet yönetiminin ilk günlerinde bu karşı-devrimci siyasal muhalefet, mensuplarının kapitalist ülkelerin çoğunun yabancı müdahale ordularının yardımını aldığı *silahlı iç savaş* biçimini aldı. Bu muhalefet aynı zamanda, Sovyet iktidarını çökertmek amacıyla karşı-devrimi destekledikleri için bastırılmalarına kadar geçen süre içinde, K ıdetler, Menşevikler vb. *pro-kapitalist siyasal partilerin siyasal r uhalefeti* biçimine büründü.

Burjuva partilerinin bastırılması nedeniyle, Komünist Partisinin biricik yasal parti haline gelmesini izleyen dönemde, Sovyet yönetimine karşı *Komünist Partisi içindeki muhalefet hiziplerinin* yürüttüğü siyasal muhalefet açık bir biçime bürünmeye devam etmekteydi. Tabii, Parti içindeki bu siyasal muhalefetlerin biçimi, anti-Bolşevik partilerin muhalefetlerininkinden farklıydı; bu muhalefetler kendilerini "*sosyalist*" ve "*Marksist*" olarak gösteriyor ve hatta Lenin ve Stalin'den daha iyi Marksist olduklarını ileri sürüyorlardı. Ama, birbirini izleyen her durumda Lenin ve Stalin'e muhalefetlerinde ortaya koydukları siyasal çizgi, yaşama geçirilmesi halinde sosyalizmin inşasını *sekteye uğratacak* nitelikteydi.

Elbette, Rusya Komünist Partisi içindeki bu hizip muhalefetini yürütenler, büyük çoğunluğuna Parti üyeliğinin kapalı olduğu eski-kapitalistler değildi. Fakat, her Marksist-Leninist Partide, işçi sınıfının bakış açısına sahip üye kitlesi dışında, partiye *küçük-burjuva* bakış açısını -yani esas olarak burjuva nitelik taşıyan bir bakış açısını- getiren ve muhafaza eden belli sayıda üyeler de bulunur. Öte yandan, kasıtlı olarak onu çökertmek amacıyla bu Partilere az sayıda gizli *ajan* da kaçınılmaz olarak sızacaktır: küçük-burjuva bakış açısına sahip Parti üyeleri ise bu ajanların, üzerinde faaliyet gösterdiği zemini sağlarlar.

Dolayısıyla, Marksist-Leninist bir Parti içindeki hizip savaşımları aslında, işçi sınıfıyla kapitalist (ya da eski-kapitalist) sınıf arasındaki *sınıf savaşımının* bir yansımasından başka bir şey değildirler.

Örneğin, 1920'lerde SBKP içindeki muhalefetin çizgisinin kilit

noktalarından biri, tek ülkede sosyalizmin inşası *olanaksız* olduğu için Sovyet hükümetinin "uluslararası devrimci görevi"ni, Kızılordu'yu, işçilerin kapitalizmi yıkmalarına "yardımcı olmak" üzere Batı Avrupa'ya göndermek suretiyle yerine getirmesi gerektiği biçimindeydi.

Uygulamaya konulması halinde, Sovyet Rusya'da işçi sınıfı iktidarının yıkılmasından başka bir sonuç veremeyecek olan bu suç derekesindeki hatalı politikaya karşı saldırıyı yöneten ve onun Partinin ezici çoğunluğu tarafından *reddedilmesini* sağlayan *Stalin* oldu.

"Komplocu ve Terörist Bir Örgüt"

Bu yenilgi ve öndegelen muhalefet lideri *Leon Trotski*'nin Sovyetler Birliği'nden kovulması, geriye kalan muhalefet üyelerini, Stalin'in çevresindeki önderliğin politikalarına karşı cepheden muhalefetin, yakın gelecekte başarılı olma şansının bulunmadığını kabul etmek zorunda bıraktı. Bu yüzden onlar taktiklerini değiştirdiler; açıkça muhalefet yürütmekten vazgeçtiler; eski hatalarını mahkûm ettiler ve her türlü hizip çalışmasını durduracaklarına söz verdiler. Kuruluşundan bu yana, Komünist Partisi'nde ilk kez siyasal oybirliği sağlanmış gözüküyordu.

Muhalefet, yeni taktikleri uyarınca üyelerini Parti ve devlet aygıtı içinde *öndegelen ve etkili makamlara* yerleştirmeye ve izlemek istedikleri revizyonist siyasal çizginin uzlaşmaz karşıtları saydıkları Parti üyelerini *terörizm* yöntemleriyle *ortadan kaldırmaya* girişti. Siyasal muhalefet, Stalin'in anlatımıyla, "*komplocu ve terörist bir örgüt*" haline geldi.

İstisnasız bütün devletlerde *güvenlik polisi*, devlet aygıtının önemli bir öğesini oluşturur. Bu bakımdan, muhalefetin komplo planlarının kilit noktalarından biri, *güvenlik polisinin denetimini ele geçirmekti.*

Sovyet güvenlik polisinin başı *Viyaçeslav Menjinski* 1934'te öldü ve yerini eski yardımcısı *Henrikh Yagoda* aldı. 1938'de ihanet suçlamasıyla yargılanması sırasında Yagoda, bir süredir gizli komplonun bir parçası olduğunu ve Menjinski'nin, doğal nedenlere bağlı olarak gerçekleşmiş gibi gösterilerek *öldürülmesini* düzenlediğini itiraf etti.

Bunu (yani 1934'ü- G.A.) izleyen dört yıllık süre içinde NKVD ilk başta, onu esas olarak kendi üyelerinin komplosuna katılanları

korumak için kullanan muhalefetin elindeydi. Bu arada, muhalefet, uzlaşmaz karşıtları saydıkları *Parti ve devlet liderlerine* karşı kapsamlı bir *cinayet* kampanyasına girişmişti. Bu cinayetler için seçilen ana yöntem, adıgeçen yöneticilere eşlik eden *doktorların* –yani ya zaten muhalefet komplosunun üyeleri olan ya da baskı ya da şantaj yoluyla bu komployа hizmet etmeye zorlanan tıp görevlilerininkullanılmasıydı. Bir lider hastalandığında doktor çağrılıyor, yanlış tedavi uygulanıyor ve hasta ölüyor, ardından doktor hastanın doğal nedenlerle öldüğü yolunda bir ölüm sertifikası imzalıyordu. Muhalefet liderleri ise ölünün ardından gazetelere derin üzüntülerini anlatan abartılı taziye mesajları gönderiyorlardı.

Bu yolla ortadan kaldırılan önemli liderler arasında (Menjinski'nin dışında) *Valeryen Kuybişev* (Yüksek Ekonomi Konseyi Başkanı ve Parti Politbüro üyesi) ve yazar *Maksim Gorki* de vardı.

Artık Politbüroda azınlığa düşmüş olan Stalin, (muhalefetin bu atağına- G.A.) Parti Genel Sekreteri sıfatıyla sahip olduğu sınırlı iktidarı kullanarak, kişisel güvenlik birimini yeni baştan örgütlemek ve onu, kendi denetimi ve *Aleksandr Poskrebişev*'in yönetimi altında bir *istihbarat örgütüne* dönüştürmek suretiyle yanıt verdi.

Daha sonra, Aralık 1934'de *Sergey Kirov* (Leningrad Parti Sekreteri ve Parti Politbüro üyesi), muhalefetin öndegelen üyelerinden olan –ve Ekim Devrimi'nin kararlaştırılan tarihini kapitalist basına açıklamış olmalarıyla tanınan- *Grigori Zinovyev* ile *Lev Kamenev*'in dostu *Leonid Nikolayev* adlı birisi tarafından vurularak öldürüldü. Başında Yagoda'nın bulunduğu NKVD, Kirov cinayetinden ötürü bir dizi eski aristokratı komplo düzenleme savıyla tutukladı.

Ancak Stalin'in istihbarat örgütü, O'nun kişisel denetimi altında, Kirov cinayetini bağımsız bir biçimde soruşturdu. Bu örgüt Nikolayev'in, başını Zinovyev ile Kamenev'in çektiği Leningrad'daki muhalefet çevresine üye olduğunu, Nikolayev'in cinayetten birkaç gün önce üzerinde bir tabanca ve Kirov'un bürosuna gidiş ve gelişinde kullandığı yolu gösteren bir harita olduğu halde NKVD tarafından yakalandığını ve ardından serbest bırakıldığını ortaya çıkardı. Genel Sekreterin istihbarat örgütünün hazırladığı rapor üzerine, NKVD, Zinovyev ve Kamenev'in yanısıra yerel NKVD yöneticisini tutuklamak zorunda kaldı. Zinovyev ile Kamenev, Nikolayev'i cinayeti işlemeye teşvik eden bir atmosfer yaratmaktan suçlu bulun-

dular ve kısa süreli bir hapis cezasına çarptırıldılar.

Ancak, Stalin'in istihbarat örgütü Kirov cinayetine ilişkin soruşturmasını *sürdürdü* ve Zinovyev ile Kamenev'in cinayetten sadece "ahlaki açıdan sorumlu" olmakla kalmadıklarını, onun planlamasında *doğrudan yer aldıklarını* ortaya çıkardı. Bunun üzerine onlar, bu daha ağır suçlama temelinde yeniden yargılandılar, suçluluklarını kabul ettiler ve ölüm cezasına mahkûm edildiler.

1935-36'da Stalin, devlet güvenlik polisinin "beceriksizliği"ni birkaç kez eleştirdi. Bunun üzerine NKVD'nin başı *Yagoda* (Eylül 1936'da) sonunda *görevinden alındı* ve yerine –daha sonra kendisinin de muhalefet komplosunun bir üyesi olduğu anlaşılacak olan– yardımcısı *Nikolay Yejov* getirildi.

1937 ve 1938'de Yejov'un yönetimindeki NKVD –Stalin'in eleştirisini dikkate almış gözükerek- son derece "aktif" bir rota izledi. O, asıl komploculari korurken çok sayıda *tümüyle dürüst Komünisti* sahte suçlamalarla *tutukladı ve hapse attı*.

Yargılamalar

1937 ve 1938 yıllarında Stalin'in istihbarat örgütü bağımsız soruşturmalarını sürdürdü ve NKVD'ye, muhalefet komplosunun öndegelen isimlerinin –*Karl Radek, Yuri Piyatakov* ve (NKVD'nin sabık yöneticisi) *Henrikh Yagoda*'nın yanısıra içlerinde Genelkurmay Başkanı Mareşal *Mikail Tuhaçevski*'nin de bulunduğu bir dizi Kızılordu üst düzey subayının- ihanetine ilişkin tartışma götürmez kanıtlar sunarak NKVD'yi onları tutuklamak ve mahkemeye çıkarmak zorunda bıraktı.

Sivil sanıklar kamuya açık duruşmalarda yargılandılar, suçluluklarını *kabul ettiler* ve ölüm ya da uzun hapis cezalarına çarptırıldılar.

NKVD'nin başındaki komplocular, kendi denetimleri dışındaki koşullara bağlı olarak sanıkların duruşmalara çıkarılmalarını önleyememekle birlikte, savcıların kayıtsız bakışları altında sanıkların mahkeme ifadelerinde, en basit bir denetimin bile yanlışlığını açığa çıkarabileceği bir-iki *küçük hata* yapmasına izin verdiler ve böylelikle duruşmaların güvenilirliği üzerine belirli bir şüphe gölgesi düşürülmesine yardımcı oldular. Örneğin, (Ağustos 1936'daki Zinovyev-Kamenev yargılamasının sanıklarından biri olan) Eduard Holtzmann, Trotski'nin oğlu Lev Sedov ile komplo amaçlı bir görüşme

yaptığını kabul etti; ama bu duruşmanın Kopenhag'daki Bristol Oteli'nde gerçekleştiğini söyledi. Sürgündeki Trotski ise, Bristol Oteli'nin bu sözümona görüşmeden yıllarca önce yıkılmış olduğuna işaret ederek yargılamanın tümünün, "adli sahtekârlık" olarak nitelenmek suretiyle reddedilmesi gerektiğini ileri sürdü.*

Kuşkusuz, bilindiği gibi uydurma kanıtlar oluşturulabilir, tanıklar yalan söyleyebilir; sahte suçlamalar ve "adli sahtekârlıklar" da görülmemiş şeyler değildir.

Ancak, bu yargılamaların önemli bir özelliği sanıkların, Alman ve Japon istihbarat örgütleriyle işbirliği halinde casusluk da içinde olmak üzere ihanet komplosuna ilişkin suçlamaların tümünü *kabul etmiş olmalarıdır*. Trotski'nin, "iyi Komünistler" olan sanıkların "adli sahtekârlık kurbanı" oldukları yolundaki savının kabul edilmesini güçleştiren, her şeyden önce, işte bu itiraflardır.

Bu güçlüğü açıklamak için ileri sürülen teorilere bir göz atalım.

Birincisi, *işkence*. Bazı dürüst Komünistleri işkence yoluyla sahte ihanet itirafları yapmaya zorlamak elbette olanaklıdır. Fakat, mahkemede bunu sergileme olanağı bulunmaktaydı. Ne var ki, çok sayıda sanıktan hiçbiri böyle bir girişimde bulunmadı; hatta (mahkemede- G.A.) kendilerine açıkça, yargılama öncesinde herhangi bir baskıya uğrayıp uğramadıkları sorulanların hepsi de bu soruya *olumsuz* yanıt vermiştir.

---

* Eduard Holtzmann ile oğlu Lev Sedov arasında komplo amaçlı bir görüşmenin yapıldığı söylenen Bristol Oteli'nin daha önce yıkılmış olması olgusundan hareketle Sovyet güvenlik yetkililerini bir "adli sahtekârlık" yapmakla suçlayan Trotski'nin bu savı aslında yıllar önce J. R. Campbell adlı bir başka Marksist-Leninist araştırmacı tarafından çürütülmüştü. Campbell 1939'da yayımlanan *Soviet Policy and Its Critics* (=Sovyet Politikası ve Eleştirmenleri) başlıklı kitabında bu konuda özetle şunları söylüyordu:

"Holtzmann mahkemedeki ifadesinde Kopenhag istasyonuna geldikten sonra, onun karşısında bulunan Bristol Oteli'ne geçtiğini söylemişti. İstasyonun karşısında Bristol Oteli diye bir bina yok; ancak burada Grand Central Oteli ve bu otelin içinde de Bristol Cafe diye bir yer var. Dahası, bu tarihte Grand Central Oteli'ne Bristol Cafe'nin içinden geçerek ulaşılabiliyordu. İlerde mahkeme karşısında ifade vermek amacıyla not tutmuş olamayacağına göre Holtzmann pekala, içiçe olan bu iki binanın isimlerini karıştırmış olabilir." (G.A.)

İkincisi, *ilaçlar*. Ancak, tıp bilimi, insanları bir yandan tümüyle gerçekdışı suçlamaları itiraf etmeye zorlarken, bir yandan da diğer bütün bakımlardan tümüyle normal davranmalarını, hatta savcıyla karşılıklı tartışmaya girmelerini sağlayan bir ilacın varlığından habersizdir.

Üçüncüsü, sahte itiraflarda bulunmaları halinde *bağışlanacakları* vaadi. Bu teori, belki *ilk* yargılamalar bağlamında hesaba katılabilir. Fakat, Zinovyev ile Kamenev'in idam edilmelerinden sonraki yargılamalar için bu olasılık asla geçerli olamaz.

Dördüncüsü, *Stalin'e sadakat*. Sanıkların hemen hemen tümünün yıllardır Stalin'e karşı açıkça kampanya yürütmekte oldukları gözönüne alındığında bu, anılan teoriler arasında en az inandırıcı olanı olmaktadır.

Nisan 1937'de, Leon Trotski'yi Savunma Komitesi, o zaman Trotski'nin yaşamakta olduğu Meksika'da, Sovyetler Birliği'ndeki yargılamalara ilişkin bir "Soruşturma Komisyonu" topladı. Eğer masum idiyseler, dürüst kıdemli devrimcilerin kamuya açık mahkeme sürecinden masum olduklarını ilan etmek için yararlanmalarının neden gerekmediği yolundaki bir soruya Trotski sadece şu yanıtı verebildi:

"Bu tür soruları yanıtlamakla yükümlü değilim."

Yargılamaları izleyen deneyimli gazetecilerin, avukatların ve diplomatların büyük çoğunluğunun mahkeme sürecinin güvenilirliği ve sanıkların suçluluğu konusunda *hiçbir kuşkularının olmaması* anlamlıdır. Örneğin, ABD'nin Moskova elçiliğine atanmadan önce kendisi de bir avukat olan *Joseph Davies* şöyle yazıyordu:

"Bu mahkeme süreci, insan doğasının bütün temel zaaf ve kusurlarını, kişisel ihtirasların en kötü örneklerini gözler önüne seriyor. O, bu hükümeti alaşağı etmeye çok yaklaşmış olan bir komplonun ana çizgilerini ortaya koyuyor...

"Bence, Sovyet hukukuna göre siyasal sanıklar açısından, onların ihanetten mahkûm edilmelerini haklı çıkaracak düzeyde suçların işlenmiş olduğu,... herhangi bir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanıtlanmıştır (...)... Yargılamayı en düzenli bir biçimde izleyen diplomatların kanısı, genel olarak, davanın, çok çetin bir siyasal muhalefetin ve son derece ciddi bir komplonun varlığını kanıtladığı doğrultusundaydı; bu da Sovyetler Birliği'nde son altı aydır yaşanmak-

ta olan ve şimdiye kadar açıklanamayan olayların bir çoğunu diplomatlar açısından aydınlığa kavuşturuyordu." (J. E. Davies, *Mission to Moscow*, New York, 1944, s. 236, 238).

Kanıtların askerî niteliği yüzünden Tuhaçevski ve diğer öndegelen generaller *savaş divanı tarafından gizli olarak* yargılandılar. Dolayısıyla, son yıllarda "haksız yargılama" savları bu dava üzerinde odaklandı. Hem *İngiliz* hem de *Çekoslovak* istihbarat servislerinin, Tuhaçevski'nin Nazi Almanyası hesabına ihanet faaliyeti konusunda Moskova'ya *uyarılarda* bulundukları kabul edilmektedir; fakat bu durum, aslında onun Sovyet devletine sadık olduğu halde, Sovyetler Birliği'nin askerî gücünü zayıflatmak isteyen *Alman* istihbarat servisinin düzenlediği bir "oyunun" kurbanı olduğu teorisiyle "açıklanmaktadır." Bu teorinin hesabına üzücü olmakla birlikte, Tuhaçevski'nin yurtdışı gezilerinde *pro-Nazi* sempatisini gizlemediğinin yeterince kanıtının bulunduğu belirtilmelidir. Örneğin, Fransız gazeteci Genevieve Tabouis, *They Called Me Cassandra* adlı kitabında şunları yazmıştı:

"Tuhaçevski'yle son karşılaşmam Kral Beşinci George'un cenaze töreninden bir gün sonra olacaktı. Sovyet elçiliğinde verilen yemekte Rus generali çok konuşkandı... O, Almanya'ya yaptığı geziden daha yeni dönmüştü ve Nazilere ateşli övgüler yağdırıyordu. Sağ yanıma oturmuş olan Tuhaçevski durmadan, 'Onlar daha şimdiden yenilmezlik noktasına ulaşmışlar, Madame Tabouis!' deyip duruyordu... O akşam onun bu coşkusundan dehşete kapılan tek kişi ben değildim."

Özetlemek gerekirse, 1936-38 yargılamalarına ilişkin bilinen olguların, mahkemelerde yargılanan sanıkların aynen *iddia makamınca ileri sürüldüğü gibi suçlu olmaları* dışında herhangi bir açıklaması yapılamamıştır. Bununla birlikte, öndegelen komplocuların ancak daha çok göze batanlarının, esas olarak da *açık* muhalefet geçmişi bulunanlarının saptandığı ve etkisizleştirildiği şimdi daha iyi anlaşılmaktadır. Tutuklanan komplo mensuplarının, açığa çıkmamış suç ortaklarını korumak amacıyla *ancak yetkililerin keşfettiği verileri kabul etmeleri* ve *bunun ötesinde bir itirafta bulunmamaları* konusunda aralarında önceden anlaştıkları kuşkusuzdur. Bu yüzdendir ki, Zinovyev ile Kamenev ilk yargılanmaları sırasında, konuşmalarının Kirov'un öldürülmesini teşvik eden bir atmosfer

yarattığını kabul ettiler ve bundan ötürü çok üzgün olduklarını söylediler. Onlar, ancak ikinci yargılanmaları sırasında, yeni kanıtlar keşfedildikten sonra *suça ortak olduklarını* kabul ettiler.

Beria'nın Rolü

Kayıtlardan da görülebileceği gibi, 1937 ve 1938 yıllarında Stalin, sadece *gerçek hainleri korumakla* kalmadığını, ama aynı zamanda *çok sayıda dürüst yoldaşı yasadışı bir tarzda tutukladığını* ileri sürdüğü NKVD'yi eleştirmeye devam etti. Stalin'in kişisel inisiyatifi sonucunda Aralık 1938'de Yejov NKVD Başkanlığı görevinden alındı ve yerine Stalin'in eski bir çalışma arkadaşı olan *Lavrenti Beria* getirildi.

Stalin'in ölümünden sonra SBKP'nin rakipsiz liderleri haline gelen revizyonistler, devlet güvenlik polisinin başı sıfatıyla Beria'yı, iktidarı kötüye kullanma alanında Stalin'in ardından ikinci "baş suçlu" sayıyorlardı.

Bununla birlikte, Beria'nın NKVD Başkanı makamında bulunduğu dönemin tümü boyunca -Aralık 1938'den Ocak 1946'ya kadar- güvenlik polisi *tek bir* öndegelen kişiyi bile tutuklamadı. Daha sonraki olayların ışığında baktığımızda, bunlardan bazılarının tutuklanmış olmalarının *gerektiğini* söyleyebiliriz. Ama aslında, Beria'nın yönetimi altındaki NKVD, savaşın patlak vermesine kadar geçen sürede Yagoda ve Yejov dönemlerinde tutuklanan tüm mahkûmların dosyalarını *yeniden soruşturmakla* uğraşıyordu. Bunun sonucunda, (o zaman İngiliz gazetelerinin muhabirlerinin de tanıklık etmiş oldukları gibi) binlerce siyasal mahkûm *aklandı* ve evlerine dönmek üzere *tahliye edildi*.

Gerçekten de hakikat *Kruşçov*'un, SBKP'nin 20. Kongresi'ndeki gizli konuşmasında çizdiği Beria tablosundan bütünüyle farklıdır. Ama, büyük anti-sosyalist komplonun açığa çıkarılamamış öğeleri oldukları dikkate alındığında, SBKP'nin Stalin-sonrası liderlerinin, -komplocuların planlarını yaşama geçirmelerini *engellemede* Stalin'e yardımcı olan- Beria'ya ve her ikisine karşı neden bu denli büyük nefret besledikleri anlaşılabilir.

Stalin'in çevresinde "kişiye tapınma"nın inşa edilmesi revizyonistlere büyük avantajlar sağlamakla birlikte, bu durum onlar açısından iki önemli *dezavantaj* da yaratmaktaydı.

Birincisi, bu koşullar, SBKP'nin yönetici organlarında çoğun-

luğa sahip olsalar da, Stalin sağ ve siyasal bakımdan aktif olduğu sürece revizyonistlerin sosyalist toplumun temellerini açıkça zayıflatacak, kapitalist toplumun özelliklerinden herhangi birini açıkça restore edecek önlemler almalarını edimsel olarak *önledi*. Bu koşullar revizyonistlerin böyle davranmalarına izin vermedi; çünkü bu tür önlemler alan bir partinin *artık Marksist-Leninist bir parti olmadığı* ortaya çıkacak ve bu durumda demokratik merkezselciliğin gereği olan disiplin Marksist-Leninistler bakımından bağlayıcı olmaktan çıkacaktı. O zaman "kişiye tapınma" sonuç itibariyle, Stalin'in başını çektiği Marksist-Leninist azınlığın revizyonist çoğunluğu kınamasına büyük bir ağırlık kazandıracak ve sosyalist toplumu yok olmaktan kurtarmak amacıyla *partinin Marksist-Leninist çizgide yenibaştan kuruluşu* için Sovyet emekçi halkına yapılabilecek herhangi bir çağrıyı *daha güçlü kılacaktı*.

Bu bağlamda, Sovyet toplumunda işçi sınıfının önder rolünü zayıflatan ilk belirgin önlemlerin –Stalin'in 1952'de kaleme aldığı *SSCB'nde Sosyalizmin Ekonomik Sorunları* adlı yapıtında mahkûm ettiği adımın, yani Devlet Makine ve Traktör İstasyonlarının kollektif çiftliklere devri kampanyasının- Stalin'in geriye kalan Marksist-Leninist çalışma arkadaşlarının, yani *Viyaçeslav Molotov, Lazar Kaganoviç* ve *Lavrenti Beria*'nın *tüm etkili makamlardan atılmalarından* (ya da Beria'nın durumunda olduğu gibi kurşuna dizilmesinden) sonra alınmış olması anlamlıdır.

İkincisi, Stalin'in, Partinin Genel Sekreteri sıfatıyla kendisini *küçük, ama etkili bir güç aygıtıyla* kuşatmış olması, onun ancak bir tür *askerî darbeyle* görevinden alınabileceği anlamına geliyordu. Revizyonistlerin, Stalin'in çevresinde bir "kişiye tapınma" inşa etmiş olmaları, böylesi bir askerî darbeye belirgin bir karşı-devrimci nitelik kazandıracaktı. Böylesi bir darbenin Sovyet emekçi halk yığınlarının desteğini kazanması, ancak onların *Stalin'e karşı nefret ve öfkeyle* dolmalarına yol açacak *olağanüstü bir bunalım koşullarında* olanaklı olabilirdi.

Muhalefet komplosunun planlarının, *Almanya'yla yaklaşmakta olan savaş* bağlamında *tam da bu türden koşulları oluşturmak* amacıyla biçimlendirildiğini gösteren yeterince kanıt bulunmaktadır.

Mart 1938'de *Nikolay Buharin* ve diğerlerinin yargılanması sırasında sanıklar, Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırısı üzerine

Sovyet Yüksek Komutanlığının *cepheyi Alman ordularına açması* ve bunların da hızla Moskova kapılarına kadar ilerlemelerine izin vermesi konusunda *Nazi Almanyası'nın istihbarat servisiyle anlaştıklarını* itiraf ettiler. Revizyonistler tam da o sırada, SBKP'nin yönetici organlarındaki revizyonist çoğunluğun destekleyeceği bir askerî darbe yapacaklardı. "Kişiye tapınma" ya göre her şeyi kişisel olarak denetlediği varsayıldığı için Stalin ile diğer öndegelen Marksist-Leninistler Sovyetler Birliği'nin savunmasını sabote ettikleri suçlamasıyla tutuklanacaklardı. Daha sonra, yeni Sovyet hükümeti, ödül olarak *Ukrayna ve Belarusya'yı* ilhak edecek olan Almanya ile bir barış anlaşması yapacak, dahası bunu yaparken Lenin'in 1918'de Brest-Litovsk Anlaşması sırasında başvurduğu taktikleri, bu adımın Leninist öncelleri olarak sunacaktı.**

Daha sonra, yeni Sovyet hükümeti, Sovyetler Birliği'nin geriye

** Anımsanacağı üzere 1918 başlarında, yani Ekim Devriminin zaferinden hemen sonra —kendileri de yenilginin eşiğinde olan— Alman emperyalistleri Bolşeviklere barış için çok ağır koşullar dayatmışlardı. Çarlık ordusunun edimsel olarak dağılmış olduğu ve Sovyet iktidarının kendisini savunmak için gereken askerî olanaklara sahip bulunmadığı bu koşullarda Lenin ve yoldaşları zaman kazanmak ve bu arada Kızılorduyu örgütlemek, devrimi kurtarmak ve Sovyet iktidarının yıkılmasını önlemek için bu ağır koşulları geçici olarak kabul etmeyi öngörmüşlerdi. Ancak onlar karşılarında, koyu gericilerden Kadetlere, Menşeviklerden Sağ ve Sol Sosyalist-Devrimcilere kadar uzanan geniş bir yelpazede yer alan akımları buldular. Bu cephe, Sovyet iktidarının devrilmesini sağlamak için Almanlara karşı savaşın ne pahasına olursa olsun sürdürülmesini savunmaktaydı. Ama, daha da önemlisi Bolşevik Partisi içindeki sözde "sol" muhalefetin tutumuydu: Partinin, Trotski, Buharin, Radek, Piatakov gibi üyeleri 'sol' ve 'radikal' bir kılıf altında ve 'devrimci savaş' sloganıyla, koşulları ağır olan Brest-Litovsk anlaşmasına açıkça karşı çıkmış, maceracı bir çizgiyi savunmuş ve objektif olarak Sovyet iktidarının yıkılmasından yana bir tutum almışlardı. Görünüşte 'sol' bir nitelik taşıyan bu çıkış sonuçta, Sovyet iktidarını çökme tehlikesiyle yüzyüze getirmekle kalmadı; Lenin ve yoldaşlarının kararlı ve uzlaşmaz savaşımı sayesinde zorlukla durdurulan bu provokatif tutum, devrimci Rusya'nın daha da kötü bir anlaşma yapmasına ve daha da büyük boyutlarda toprak kaybına neden oldu. Karamsar, teslimiyetçi ve özgüvenden yoksun ruh hallerinin de yardımıyla zamanla açık ihanet ve emperyalist devletlerle işbirliği çizgisine sürüklenen Buharin ve ortakları ise, 1930'ların ikinci yarısının çok daha farklı koşullarında, yani Sovyet Rusya'nın kendisini savunma olanaklarının büyük ölçüde var olduğu koşullarda bu gerici çizgilerini Brest-Litovsk anlaşmasına tümüyle hatalı bir gönderme yaparak meşrulaştırmaya ve kamufle etmeye çalışmışlardı. (G.A.)

kalan bölümünde, Stalin döneminin "suçları"nı "sergileyecek", "sosyalizm" bayrağını muhafaza ederken, sosyalist ekonomiyi bir çeşit *devlet kapitalizmine* dönüştürecek "*reformlar*" gerçekleştirecekti.

1938 yargılamasının sanıklarına göre plan böyleydi. Şimdi bunu 1941'de gerçekten olup bitenlerle karşılaştıralım.

1941

O yılın ilkbaharında Alman Yüksek Komutanlığı Sovyet sınırına *milyonlarca asker* yığdı. Sovyet istihbarat elemanları, işgalin başlayacağı *gün* de içinde olmak üzere Hitler'in tasarladığı "*Barbarossa Operasyonu*"nun ayrıntılarını Moskova'ya, tümüyle doğru bir biçimde bildirdiler. İngiliz ve diğer yabancı istihbarat servisleri hemen hemen benzer uyarılarda bulundular. Ama gene de Sovyet hükümeti Sovyet silahlı kuvvetlerini seferber etmek için *tek bir adım bile* atmadı; hatta *sınır birliklerini* bile alarm durumuna geçirmedi.

Bunun sonucunda, 22 Haziran 1941'de Almanya'nın kitlesel işgali başladığında Sovyet birlikleri *tümüyle gafil avlandılar* ve düşmanın sayısal üstünlüğü karşısında *ezildiler*. Sovyet *hava kuvvetlerinin* büyük bir bölümü daha *havalanamadan yok edildi*. Batı Avrupa'nın tümünün sanayisi tarafından donatılmış bulunan Alman ordusu, gerçekten de kısa bir süre içinde *Moskova'nın kapılarını dövmeye başladı*.

Olayların bu doğrultuda gelişimi, "yetersizlik"le açıklanamaz. Bu, ancak *ihanetle* açıklanabilir. Bu gelişmeler, *komplocuların* Mart 1938 yargılamasında açıkladıkları planlarla tam bir uyum göstermekteydi.

Bu analiz, İkinci Dünya Savaşının en büyük gizlerinden birini, yani, kuşkusuz son derece yetenekli olan Alman silahlı kuvvetlerinin Sovyetler Birliği'ne sırtlarında *kışlık giysileri* ve araçlarında *antifriz olmaksızın* gitmelerinin –ki, her ikisi de bu kuvvetlerin 1941-42 kışında uğradıkları askerî felakete katkıda bulundu- ardında yatan nedeni açıklamaktadır. Salt askerî açıdan bakıldığında, bir onbaşı bile Almanya'nın Sovyetler Birliği'nin engin topraklarını kış gelmeden zaptedeceğini umamazdı. Ama tabii, eğer bütün planlar, savaşın patlak vermesinden birkaç hafta sonra Moskova'da bir *askerî darbenin* meydana gelmesi ve ardından bir *ateşkes* ve bir barış anlaşmasının imzalanması beklentisine göre düzenlenmiş ise, o zaman her şey ilk kez yerli yerine oturur.

Şimdi Sovyet Partisi ve devletine egemen olan revizyonistler, Sovyet ordusunun Haziran 1941'de uğradığı bozgundan ötürü *Stalin*'i suçlamaktadırlar. Büyük Yurtsever Savaş'ın resmi tarihine göre, Stalin "siyasal açıdan o denli saf" idi ki, Sovyetler Birliği'yle 1939 sonbaharında imzaladıkları saldırmazlık paktı nedeniyle Nazilere "güvenilebileceği" gerekçesiyle Alman planlarına ("Barbarossa Operasyonu"na- G.A.) ilişkin bütün istihbarat raporlarını reddetti.

Fakat, bu açıklama da bilinen olgularla uyuşmamaktadır.

Başka özellikleri ne olursa olsun, Stalin asla "siyasal açıdan saf" bir kişi değildi. Stalin *1931*'de Sovyet halkını, Sovyetler Birliği'nin kaçınılmaz olarak yaklaşan savaşta yok edilmek istemiyorsa Sovyet ağır sanayisini on yıl içinde inşa etmesi gerektiğini söyleyerek uyardı. O, SBKP'nin 1939'daki 18. Kongresi'nde, Batı Avrupa emperyalist devletlerinin, *Sovyetler Birliği'ne karşı bir Alman saldırısını kışkırtmayı hedefleyen* "yatıştırma politikası"nı bir bütün olarak doğru bir analize tabi tuttu. 1941 ilkbaharında, esas olarak Kızılordu subaylarına hitaben bir dizi konuşma yapan Stalin onları *Alman saldırısının yakınlığı* konusunda uyardı. Örneğin O, 5 Mayıs 1941'de askerî akademilerin mezunlarının bir toplantısında yaptığı konuşmada, 1942'ye kadar bir Alman saldırısının "hemen hemen kaçınılmaz" olduğunu, "bu andan Ağustos 1941'e kadar olan dönemin" ise en tehlikeli dönem olduğunu söyledi.

Eğer bu analiz doğruysa –ki, ben bu analizin bilinen olgularla uyuşan tek analiz olduğunu düşünüyorum- o zaman, Sovyetler Birliği'nin 1941'de uğradığı korkunç yenilgilerden sorumlu olan komplocuların neden planlarını mantıksal sonucuna, yani bir askerî darbeye kadar götürmedikleri sorusu sorulmalıdır. Bence, bu sorunun yanıtı şu olguda aranmalıdır: O günlerin tüm Sovyetler Birliği gözlemcilerinin oybirliğiyle tanıklık ettikleri gibi yenilgilerin şoku Sovyet emekçi halkında bu yenilgilere ülke içinde bir günah keçisi arama isteği, ne pahasına olursa olsun barışa kavuşma isteği yaratmamıştır. Bu yenilgilerin tiksinti, öfke ve nefret duyguları doğurduğu kesin; ama bu duygular Stalin'e değil, *Alman işgal kuvvetlerine* yönelmişti. Bu duygular o denli yaygın ve yoğundu ki, halk Stalin'i tutuklamaya ve barış dilenmeye kalkacak herhangi bir politikacı ya da subay grubunu, hiç abartmasız çıplak elleriyle parçalardı.

Savaşın ilk onbeş günü boyunca Stalin kamuya hiçbir açıklama

yapmadı ve halkın önüne çıkmadı. 1956 yılında yaptığı gizli konuşmada Kruşçov bunun Stalin'in, yaşanan askerî felaketin derinliği yüzünden "demoralize" olmasından kaynaklandığını ileri sürdü. Fakat, gerek bu dönemden önce ve gerekse ondan sonra Stalin'in tutumunda, O'nun ne denli ağır olursa olsun güçlükler karşısında demoralize olduğu savını destekleyen herhangi bir veri bulunmamaktadır.

Ancak, savaşın bu ilk iki haftasında Stalin'in kamusal yaşamdan uzak durmasının bilinen olgulara, Stalin'in "demoralizasyonu" teorisinden çok daha iyi uyan bir başka olanaklı açıklaması vardır. Bu açıklama şudur: Durumu çok doğru bir tarzda değerlendirmiş olan Stalin deyim yerindeyse "grevde" idi; Stalin, revizyonist çoğunluğun kendisinin yol açtığı bu durumda, kamunun önüne geçilemez selinin basıncı altında O'nun ve diğer Marksist-Leninistlerin yardımını istemek zorunda kalacağının farkına varmış ve bu işbirliğinin bedeli olarak savaşın yönetiminin SBKP liderliğindeki revizyonist çoğunluktan *Marksist-Leninistlerin egemen olacağı bir organa* devrini dayatmıştı.

Dolayısıyla, Kruşçov'un 1956 yılında yaptığı gizli konuşmada Stalin'in ancak, SBKP liderliğinden bir *temsilciler kurulunun* kendisinin yanına gitmesinden sonra, çekilmiş olduğu köşeden çıktığı yolundaki açıklamasına inanmamak için herhangi bir neden yoktur.

Her halükarda, 30 Haziran 1941'de Sovyetler Birliği'nde *tüm iktidar*, savaş süresi boyunca küçük ve olağanüstü bir komiteye, başında *Stalin*'in bulunduğu ve çoğunluğu onun güvenilir Marksist-Leninist çalışma arkadaşlarından –*Viyaçeslav Molotov, Lazar Kaganoviç* ve *Lavrenti Beria*- oluşan *Devlet Savunma Komitesi*'ne devredildi. Bundan kısa bir süre sonra da *Stalin* Sovyet silahlı kuvvetlerinin *başkomutanlığına* getirildi.

3 Temmuz 1941'de, yani savaşın patlak vermesinden 12 gün sonra *Stalin* radyodan *ülkeye seslenen* bir konuşma –siyasal muhaliflerinin bile, yaşamının en iyi konuşması olarak niteledikleri konuşmasını- yaptı. O ağır askerî durumun bir özetini verdi; geri çekilme halinde düşmanın eline geçmesini önlemek için her binanın, her yiyecek kırıntısının yok edilmesini gerektiren "kavrulmuş toprak" politikasını anlattı; düşman hatlarının gerisinde gerilla birliklerinin oluşturulmasına ve tehdit altında bulunan Batı'daki tüm savaş fabrikalarını tuğla tuğla güvenli Sibirya'ya taşıma devasa görevine

başlanmasına ilişkin yönergelerini verdi. Ve O, kaçınılmaz olarak yapılması gerekecek özverileri ve çekilecek acıları zerrece azımsamaksızın, sakin bir özgüvenle zaferin Sovyet halkına ait olacağını söyledi.

Konstantin Simonov'un *Yaşayanlar ve Ölüler* adlı romanı 1958'de, yani Sovyet entellektüellerinin Stalin'e saldırı konusunda hemen hemen tam bir oybirliği içinde oldukları bir tarihte yazılmıştı. Dolayısıyla, Simonov'un kitabında, Stalin'in konuşmasının cepheye yakın bir sahra hastanesi üzerindeki *etkisini* betimlediği pasajı kaydetmek ilginç olacak:

"Stalin sakin, yavaş bir sesle ve güçlü bir Gürcü aksanıyla konuşuyordu...

"Bu düzgün sesle, O'nun sözünü ettiği trajik durum arasında büyük bir uyumsuzluk vardı ve bu uyumsuzlukta güç yatıyordu. Ama insanlar şaşırmamışlardı. Onlar Stalin'den zaten bunu bekliyorlardı.

"Onlar onu farklı tarzlarda seviyorlardı,.. bazıları ise onu hiç sevmiyordu. Ama hiç kimse, onun cesareti ve demirden iradesinden kuşku duymuyordu. Ve tam da şimdi, savaş halindeki ülkenin başındaki insanda bulunmasına her zamankinden daha çok gereksinim duyulan işte bu iki özellikti.

"Stalin durumu trajik olarak tanımlamadı; onun böyle bir sözcük kullanmasını beklemek gerçekçi olmazdı... Onun anlattığı hakikat acı bir hakikattı; ama en azından bu hakikat açıkça söylenmişti ve insanlar artık yere daha sağlam biçimde basmakta olduklarını duyumsuyorlardı...

"Ve Stalin'in her zamanki tarzıyla, büyük, ama aşılamaz olmayan güçlüklerin aşılması zorunluluğundan söz etmiş olmasına gelince, bu da zayıflığı değil, tersine büyük bir gücü çağrıştırıyordu."

Stalin ve onun en yakın çalışma arkadaşlarının 1941-45 savaşı sırasında, bu savaşın yürütülmesinin sorumluluğunu üstlenmeye çağrılmış oldukları tartışma götürmez bir gerçeklik olduğuna göre, ona savaş bağlamında yöneltilen *eleştirilerin* bazılarına bir göz atalım.

Kruşçov, 20. Kongrede yaptığı gizli konuşmada Stalin'in Sovyet ordusunun askerî operasyonlarını, "*bir yerküre*"ye bakarak yönettiğini ileri sürdü. Savaş sırasında kendisiyle birlikte çalışmış olan bütün yabancı askerî uzmanların, Stalin'in askerî konuların ayrıntı-

larını nasıl sımsıkı kavradığına tanıklık ettikleri dikkate alındığında, tümden hayal ürünü olan bu tür açıklamaların beş paralık değeri olmadığı anlaşılır.

Kruşçov'un, bunun dışında Stalin'in askerî yönetimi konusunda yaptığı tek eleştiri, Sovyet ordusunun yitirdiği tekil bir muharebeye yaptığı göndermedir. Sovyet ordusunun Alman ordusunu savaşta yenmiş olması ise "Parti liderliği"nin başarısı olarak gösterilmektedir. Ama, hem öyle hem böyle diyemezsiniz. Eğer Stalin edimsel olarak askerî operasyonlara komuta ediyorduysa, yitirilen tekil çatışmalar gibi, savaştaki zafer de onun hanesine yazılmalıdır.

Aslında Stalin, askerî stratejiyi derinden kavrama yetisini, daha Parti Merkez Komitesi adına "sorun çözücü" sıfatıyla bir cepheden öbürüne koştuğu 1919-20 İç Savaşı sırasında kanıtlamıştı. O, askerlik bilimine önemli katkılar yaptığı 1941-45 savaşı sırasında bu kavrayışını daha da geliştirdi. Stalin, bu savaşta geliştirdiği stratejiyi şöyle ayrıntılandırıyordu:

"Kuvvet bakımından daha üstün bir düşmanla karşılaştığımızda, eğer savaşmak için geniş topraklara sahipsek, doğru strateji, bir *stratejik geri çekilme* gerçekleştirmek ve bu geri çekilme sırasında düşmana yararlı olabilecek ve taşıyamayacağımız her şeyi yok etmek, geri çekilme sırasında düşman kuvvetlerine ağır kayıplar verdirmek, kendi bağlantı hatlarımızı kısaltırken düşmanınkilerin uzamasını sağlamak, düşmanı bilmediği ve dost-olmayan bir arazide savaşmak zorunda bırakırken bizim dost ve bildiğimiz arazide savaşmamızı sağlamak biçiminde olmalıdır. Daha sonra, kuvvetlerimizin güçlenmesi ve düşman kuvvetlerinin zayıflamasına bağlı olarak artık düşmanın kuvvet bakımından bizden daha zayıf olduğu bir noktaya ulaştığımızda, *kararlı bir karşı-saldırıyla düşman kuvvetlerini kuşatmamız ve yok etmemiz* gerekir."

Sovyetler Birliği'nin savaşta zafer kazanmasını sağlayan, işte bu stratejiydi.

Gene Stalin bazan, emperyalist bir devlete karşı savaşan sosyalist bir devletin önderi sıfatıyla, asıl vurguyu devrimci sosyalist sloganlardan çok yurtsever sloganlara yaptığı ve Rus ulusal duygularını "okşadığı" için eleştirilmektedir.

Ama, Stalin ve Sovyet Marksist-Leninistleri –Stalin savaşı yürütme görevini devraldığında SSCB'nin diğer önemli uluslarını

oluşturan Ukraynalılar ve Belaruslar Alman işgali altında olduklarından- *Rus halkının tümünü seferber etmelerini* gerektiren bir savaşı sürdürme göreviyle karşı karşıya bulunuyorlardı. Rus halkının ana kitlesi, devrimci bilinçli işçilerden değil, çoğunlukla devrimci sosyalist bilince sahip olmaktan uzak *küçük-burjuva köylülerden* oluşuyordu. Bununla birlikte onlar ateşli *yurtseverler idiler*; Rus ulusunun "ırksal geriliği"ni alaya alan Nazi propagandasına büyük bir tepki duyuyorlardı. Ben, belirli ölçülerde bir revizyonist dejenerasyonun zaten meydana gelmiş bulunduğu 1941-45 dönemi Sovyetler Birliği'nin koşullarında, bu siyasal çizginin doğru olduğu kanısındayım.

Savaş dönemi Sovyet liderliğine getirilen bir başka eleştiri, onun emperyalist bağlaşıklarıyla –Britanya ve ABD- Avrupa'nın *askerî nüfuz bölgelerine* bölünmesine ilişkin bir anlaşma yapmış olmasıdır. Fakat bir savaşta bağlaşıklara sahip olmak çok istenir bir şeydir; ve bir ülkenin, bağlaşıklarıyla ortaklaşa çalıştığı ve düşmanı, işgale uğramış olan topraklarının ötesinde kovalamaya devam ettiği koşullarda, *askerî* nedenlerden ötürü her bir ordunun operasyonlarını yürüteceği farklı bölgeler üzerinde karşılıklı bir anlaşmaya varmanın mutlak bir gereklilik olduğu da açıktır.

Son bir eleştiri, Doğu Avrupa'nın Sovyet askerî işgali altına giren bölgelerinde, içlerinde *muhafazakâr* öğelerin de bulunduğu hükümetlerin onaylanmasına ilişkindir. Ama Marksist-Leninistler her zaman, *sosyalizmin* bir ülkeden bir başka ülkeye kuvvet yoluyla *ihraç edilemeyeceğini*, herhangi bir ülkede sosyalizmin, ancak o ülkenin işçi sınıfı siyasal olarak bunu yapmaya hazır olduğunda kurulabileceğini savunmuşlardır. Bu yüzdendir ki, Kasım 1941 gibi erken bir tarihte Stalin şöyle diyordu:

"Bizim, kendi irademizi ve rejimimizi Avrupa'nın Slav ya da başka köleleştirilmiş uluslarına dayatma türünden savaş amaçlarımız yoktur ve olamaz... Bizim amacımız, Hitler'in zorbalığına karşı kurtuluş savaşımlarında bu uluslara yardım etmek ve kendi topraklarında kendi yaşamlarını istedikleri gibi örgütlemekte onları bütünüyle özgür bırakmaktır!" (J. V. Stalin, 6 Kasım 1941 Konuşması).

Sovyet ordusunun işgali altına giren ülkelerde bu yol izlendi. Nazilerle işbirliği yapmayan bütün siyasal partilerin içinde yer aldığı *ulusal hükümetler* kuruldu; fakat *edimsel devlet iktidarı*, Sovyet

ordusu aracılığıyla *Sovyet devletinin* elinde bulunuyordu. Ellerinde herhangi bir gerçek devlet iktidarı bulunmayan muhafazakâr politikacılar görece kısa bir süre içinde sergilendiler ve yerlerini bu ülkelerin ilerici güçlerine bıraktılar. Böylece kendi halklarının inisiyatifiyle bu ülkeler, bir dönem işçi sınıfının önder siyasal rol oynadığı *Halk Demokrasilerine* dönüştüler.

Savaş- Sonrası Dönemi

Savaşın bitimiyle birlikte, *Devlet Savunma Komitesi ortadan kaldırıldı* ve Sovyet devletinin edimsel yönetimi, bir kez daha, hâlâ gizli revizyonistlerin egemen olduğu SBKP liderliğinin eline geçti.

Savaştan sonraki ilk *Parti Kongresi*, 1952'de toplanan 19. Kongre, bu değişikliği tuhaf ve hiç görülmemiş bir biçimde yansıttı; Merkez Komitesi'nin Raporunu Genel Sekreter Stalin değil, *Georgi Malenkov* sundu.

Hatta SBKP'nin edimsel liderliği, Stalin'in çalışmalarını, 1950'de yayımlanan "*Dilbilimin Sorunları*" gibi, dilin ve onun gelişiminin bilimsel incelenmesine önemli bir katkı oluşturmakla birlikte Sovyet toplumunun temel güncel sorunlarıyla doğrudan ilişkili olmayan makaleler yazma türünden görevlerle kısıtlamaya çalıştı.

Daha sonra Stalin'e gene, tasarlanan siyasal ekonomi ders kitabının bir *eleştirisini* hazırlama gibi "zararsız" gözüken bir başka görev verildi. Ama 1952'de bu eleştiri, "*SSCB'nde Sosyalizmin Ekonomik Sorunları*" adı altında kitap halinde yayımlandığında, daha o zaman Sovyet entellektüelleri tarafından açıkça ileri sürülmekte olan *revizyonist düşüncelerin* bir çoğunun *sergilenmesi* biçimine büründü.

Fakat uluslararası alanda Stalin ve Marksist-Leninist azınlık, revizyonizme karşı savaşım cephesinde daha başarılı olabildiler. 1947'de *Komünist Enformasyon Bürosu*'nun (*Kominform*) oluşturulmasının, revizyonistler tarafından 1943'de dağıtılan *Komünist Enternasyonal*'in yeniden kurulması doğrultusunda atılan bu önemli adımın Stalin'in inisiyatifiyle gerçekleştirildiği yolunda yeterince kanıt bulunmaktadır.

Stalin'in, Komintern'in son yıllarındaki revizyonist çizgisini –ana öğeleri Komünist Enternasyonal'in 7. Kongresi'nde benimsenen sosyalizme parlamenter yoldan geçiş çizgisi- desteklemiş olma-

sı "gerektiğine" inanmak isteyenler için, o yıllarda Komintern'in öndegelen liderleri olan Dmitri Manuilski ile Georgi Dimitrov'un yeni uluslararası örgütte herhangi bir görev almaya *çağrılmadıkla-rını* ve bu örgütte öndegelen rolün, Stalin'in yakın Marksist-Leninist çalışma arkadaşlarından *Andrey Jdanov*'a verildiğini kaydetmek yerinde olacaktır. Ayrıca, Kominform'un ilk eylemlerinin; Fransa, İtalya, Japonya ve Yugoslavya Komünist Partilerinin (ki, bu sonuncusu, Yugoslavya'da kapitalizmi restore etmeye yönelmiş revizyonist bir parti olduğu için 1948'de Kominform'dan atıldı) revizyonist çizgilerini sert bir biçimde eleştiren yazılar yayımlamak olmuş olması da anlamlıdır.

Bu dönemde, revizyonist çoğunluğun sahte sosyalist görüntülerini sürdürmek zorunda olmalarından yararlanarak Sovyetler Birliği'nde sanat ve kültür alanında revizyonistlerin teşvik ettiği burjuva eğilimlere karşı *sosyalist kültür devrimine* önderlik eden de Jdanov oldu. Jdanov'un kültür sorunlarına ve sosyalist gerçekçiliğe ilişkin konuşma ve yazıları, bu önemli alanda Marksist-Leninist bakış açısını önemli ölçüde ilerletti.

Bu arada Stalin'in istihbarat örgütü, SBKP liderliğine egemen olan öğelerin faaliyetleriyle ilgili soruşturmalarını sürdürüyordu. Kruşçov'un, Stalin'in "*kuşkuculuğu*" konusundaki savları, elbette temelsiz değildi. Bu soruşturmaların sonundadır ki, 1952'nin sonunda Kremlin'de çalışan bir dizi *doktor* tutuklandı ve son birkaç yılda, aralarında *Jdanov*'un da bulunduğu bir dizi Parti liderini, 1930'larda kullanılan yöntemlerin aynısını kullanarak *öldürmekle* suçlandı. Sovyet Tıp Birliği'ne bağlı bir komisyon bu liderlere uygulanan "tedavi"yi soruşturdu ve bu vakaların hepsinde de uygulanan tedavinin, kasıtlı cinayete eşdeğer olduğu yolunda bir rapor hazırladı. Yabancı basın muhabirleri, bu suçlamaların *öndegelen Sovyet kişiliklerine* uzandığı konusunda düşünce birliği içindeydiler.

Fakat doktorların yargılaması başlamadan, *Stalin* –tam da bu "öndegelen kişiliklerin" işine gelecek biçimde- birdenbire *öldü*.

Birkaç gün içinde, Genel Sekreterin Kişisel Sekretaryası dağıtıldı, (Sekretaryanın- G.A.) eski başı Poskrebişev ortadan kaybolurken Sekretaryanın kayıtlarına da elkondu. Ardından *Pravda*'da, tutuklanan doktorların "masum" olduklarını ve serbest bırakıldıklarını duyuran bir açıklama yayımlandı. Temmuza gelindiğinde Beria

da ortadan kayboldu ve Kruşçov'un rastgele bir açıklamasına göre ölümünden sonra yargılandı.

Sonuç

Bugüne kadarki araştırmalarımızın Stalin'in rolüne ilişkin ortaya çıkardıklarının kısa özeti budur. Bu, objektif dünya koşulları sonunda bu savaşımı başarısız kılmış olsa da *yaşamı boyunca revizyonizme karşı tutarlı bir tarzda savaşım vermiş olan seçkin bir Marksist-Leninistin* rolüdür.

1939 Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı*

Giriş

Stalin hakkında dolaşıma sokulan pek çok öyküden biri de, Sovyet hükümetinin Britanya ve Fransa ile saldırgan Alman yayılmacılığına karşı bir kollektif güvenlik anlaşmasının müzakerelerini yürütürken O'nun, Almanya'yla imzalanmasına giriştiği anlaşmanın İkinci Dünya Savaşının başlamasını hızlandırdığıdır.

Kuşkusuz bu dönemde Sovyetler Birliği'nde olup biten her şey Stalin'in onayıyla yapılmıyordu. Ancak, Stalin'in en yakın çalışma arkadaşı Viyaçeslav Molotov 1939 Sovyet-Alman Saldırmazlık Paktı hususunda şu tanıklığı yapıyordu:

"Stalin yoldaş.... Almanya ile SSCB arasında daha farklı, düşmanca olmayan ve iyi komşuluğa dayanan bir ilişki kurulması olanağına dikkat çekti.

"Sovyet-Alman Saldırmazlık Paktının gerçekleştirilmesi,... Stalin yoldaşın tarihsel öngörüsünün parlak bir biçimde doğrulandığını göstermektedir." (V. M. Molotov, "Speech at 4th (Special) Session of the Supreme Soviet of the USSR"/ "SSCB Yüksek Sovyetinin 4. (Özel) Oturumunda Konuşma", 31 Ağustos 1939, *Soviet Peace Policy*, Londra, 1941, s. 16).

Dolayısıyla, bunun Stalin'in ağır bir hatası olduğu suçlaması, ciddi bir incelemenin konusu edilmelidir.

Sovyet Dış Politikasının Yeni Yönü

Nazi lideri Adolf Hitler, 1920'lerin ortalarında yazdığı kötü ün-

* Stalin Derneği'nin Şubat 1990'da Londra'da düzenlediği bir seminerde okunmuştur.

lü *Mein Kampf* (=Savaşımım) adlı kitabında Nazilerin izlemeyi düşündükleri dış politikayı açık yürekli bir biçimde dile getiriyordu:

"Biz Nasyonal-Sosyalistler Savaş-öncesi dönemin dış politika eğiliminin altına bir çizgi çekiyoruz.... Biz, Almanya'nın Güney ve Batı yönündeki sonugelmez hareketliliğine son veriyor ve bakışımızı Doğudaki topraklara çeviriyoruz.

"Bugün Avrupa'da topraktan sözederken, öncelikle Rusya'yı kastediyoruz." (Adolf Hitler, *Mein Kampf*, Londra 1984, s. 598, 604)

Demek oluyor ki, Ocak 1933'de Almanya'da Nazi hükümetinin işbaşına gelmesi Avrupa'daki durumda, Sovyetler Birliği'ni –tabii, sadece Sovyetler Birliği'ni değil- büyük bir tehlikeyle açıkça yüzyüze getiren bir değişikliği haber veriyordu.

Sovyetler Birliği yönetimi içindeki sosyalist devleti savunma hususunda duyarlı Marksist-Leninistler, bu yeni ve daha tehlikeli duruma, Sovyet dış politikasına yeni bir yön vermek, uluslararası durumda statükoyu muhafaza etmede objektif olarak çıkarı bulunan devletlerle bir kollektif güvenlik sağlamak için uğraş verme politikasını benimsemek suretiyle karşılık verdiler.

Kollektif Güvenliğin Objektif Temeli

Sovyet Kollektif Güvenlik Politikasının objektif temeli, dünyadaki emperyalist devletlerin iki gruba bölünebileceği olgusuna dayanıyordu.

Almanya, İtalya ve Japonya'dan oluşan grup, görece yüksek üretici güçlere ve görece sınırlı pazarlara ve nüfuz alanlarına sahipti. Bunun sonucu olarak bu devletler ivedi olarak dünyayı kendi yararlarına değiştirmeye gereksinim duyuyorlardı; bunlar görece saldırgan devletlerdi.

Britanya, Fransa ve ABD'nden oluşan bir başka emperyalist devletler grubu, görece geniş pazarlara ve nüfuz alanlarına sahipti ve dolayısıyla objektif olarak dünyanın değişmesindense onun olduğu gibi kalmasına gereksinim duyuyorlardı; bunlar görece saldırgan olmayan devletlerdi.

İkinci Dünya Savaşının zaten başlamış olduğunu ileri süren Stalin bu görüşünü SBKP'nin Mart 1939'da yapılan 18. Kongresinde şöyle özetledi:

"Savaşı sürdürenler, saldırgan-olmayan devletlerin, yani öncelikle Britanya, Fransa ve ABD'nin çıkarlarına her yolla tecavüz

eden saldırgan devletlerdir." (J. V. Stalin, "Report on the Work of the CC to the Eighteenth Congress of the CPSU (B)"/ "Merkez Komitesi'nin SBKP (B)'nin 18. Kongresi'ne Sunduğu Faaliyet Raporu", *Problems of Leninism*, Moskova, 1940, s. 625).

Bir sosyalist devlet, emekçi halkın bir devleti olması nedeniyle Sovyetler Birliği, barışın muhafazasından en çok çıkarı olan devletti.

Dolayısıyla 1930'larda Sovyet hükümetinin politikası; Britanya ve Fransa gibi Avrupalı saldırgan-olmayan devletlerle, saldırgan emperyalist devletleri savaş çıkarmaktan caydıracak ya da onların hızla yenilmelerini sağlayacak ölçüde güçlü bir kollektif güvenlik bağlaşması oluşturmak için çaba harcamaktı.

1948 yılında Sovyet hükümeti, bu 1933-sonrası dış politikasını şöyle özetliyordu:

"Tüm savaş-öncesi dönem boyunca Sovyet delegasyonu Uluslar Ligasında kollektif güvenlik ilkesini savunageldi." (*Falsifiers of History: Historical Information*, Londra, 1948, s. 15).

Yatıştırma

Görmüş olduğumuz gibi Stalin, objektif olarak İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin çıkarlarının onların, Sovyetler Birliği ile birlikte bir kollektif güvenlik bağlaşmasında bir araya gelmesini gerektirdiğini ileri sürse de, başında Neville Chamberlain'in bulunduğu Britanya ve Edouard Daladier'nin bulunduğu Fransa hükümetleri sosyalizme duydukları nefret ve Sovyetler Birliği'nin yok olmasını istemeleri nedeniyle bu objektif gerçeği kabul etmediler.

Stalin'in SBKP'nin Mart 1939'da yapılan 18. Kongresinde söylediği gibi,

"İngiltere, Fransa ve ABD... saldırganlara ödün üstüne ödün vererek geriliyor ve geri çekiliyorlar.

"Böylelikle şu anda dünyanın ve nüfuz alanlarının, en küçük bir direnme çabası göstermeyen ve hatta saldırganlarla belli ölçüde suç ortaklığı yapan saldırgan-olmayan devletler zararına yeniden bölüşümüne tanık oluyoruz...

"Nasıl oluyor da saldırgan-olmayan ülkeler... saldırganların gönlünü hoş etmek için kendi mevzilerini ve yükümlülüklerini bu kadar kolay bir biçimde ve herhangi bir direnme göstermeksizin terketmişlerdir?

"Bunun nedeni saldırgan-olmayan devletlerin zayıf oluşlarında

mı aranmalıdır? Tabii ki değil. Bir arada düşünüldüğünde, saldırgan-olmayan, demokratik devletler faşist devletlerden hem ekonomik, hem de askerî bakımdan tartışma götürmez bir biçimde daha güçlüdürler.

"Bunun esas nedeni, saldırgan-olmayan ülkelerin çoğunluğunun, özellikle İngiltere ile Fransa'nın, kollektif güvenlik politikasını, saldırganlara karşı kollektif direnişi reddetmeleri ve bir 'müdahale etmeme' konumu almalarıdır...

"Müdahale etmeme politikası Almanya'nın örneğin... Sovyetler Birliğ'yle bir savaşa bulaşmasına engel olmama hevesini ve isteğini el: verir...

"Çekoslovakya'nın bazı bölgelerinin Almanya'ya peşkeş çekilmesinin bu ülkenin Sovyetler Birliği'ne karşı savaşa girişiminin bedeli olduğunu düşünebiliriz." (J. V. Stalin, "Report on the Work of the CC to the Eighteenth Congress of the CPSU (B)", *Problems of Leninism*, Moskova, 1940, s. 625-26).

Britanya Dışişleri Bakanı Lord Halifax'ın Kasım 1937'de Hitler'le yaptığı görüşmede şöyle dediği biliniyor:

"O ve Britanya hükümetinin diğer üyeleri Führer'in çok şeyler başardığının tümüyle farkındaydılar... O (Hitler- G.A.), kendi ülkesinde komünizmi yok ettikten sonra komünizmin Batı Avrupa'da ilerleyişini durdurmuştu ve bundan ötürü Almanya Batı'nın Bolşevizme karşı kalesi ünvanını hak etmiş bulunuyordu...

"İngiliz-Alman yakınlaşmasının zemini hazırlandıktan sonra, dört büyük Batı Avrupa devleti (Britanya, Fransa, Almanya ve İtalya- G.A.) Avrupa'da kalıcı bir barışın temelini birlikte oluşturmalıydılar." (*Documents on German Foreign Policy*: 1918-1945, Seri D, Cilt 1, Londra, 1954, s. 55).

Bununla birlikte Sovyet Marksist-Leninistleri bu "yatıştırma" politikasının objektif olarak Britanya ve Fransa emperyalistlerinin ve Britanya (ve Fransa- G.A.) emekçi halklarının çıkarlarına ters düştüğünü görüyorlardı. Bundan ötürü onlar, Sovyet hükümetinin Britanya ve Fransa ile bir kollektif güvenlik bağlaşması oluşturma çabalarında diretmesi halinde, Britanya emperyalizminin (Winston Churchill ve Anthony Eden gibi) daha uzak görüşlü temsilcilerinin Britanya emekçi halkıyla güç birliği yaparak, Fransa'yı da yönlendiren Britanyalı yatıştırmacıları mevkilerinden defedebileceklerini

hesaplıyorlardı. (Bu öngörü 1940'ta gerçekten de doğrulandı; ama ancak Avrupa'da savaşın patlak vermesinden sonra.).

İngiliz-Fransız-Sovyet Müzakereleri

31 Mart 1939'da Britanya hükümeti Sovyetler Birliği'ne danışmaksızın Polonya'ya, onu saldırıya karşı savunacağına ilişkin tek taraflı güvence verdi.

Liberal Parti'nin lideri David Lloyd George Avam Kamarasında yaptığı konuşmada şöyle diyordu:

"Neden bu devasa yükümlülüğün altına girmeden önce, Rusya'nın da desteğini güvence altına almamış olduğumuzu anlayamıyorum... Rusya, Rusların orada bulunmalarını istemeyen Polonyalıların bir kısım duygularından ötürü bu girişimin dışında tutulduysa,... Polonyalılar kendilerine yardım etmemizi olanaklı kılacak bu koşulu kabule hazır değilseler sorumluluk onlara ait olacaktır." (*Parliamentary Debates*, 5. Seri, House of Commons, Cilt 35, Londra, 1939, Col. 2.510).

İngiliz-Fransız güvencesi yatıştırmacı hükümetler üzerinde, en azından kollektif güvenlik doğrultusunda bazı jestler yapmalarını dayatan bir kamuoyu basıncı yarattı.

Dolayısıyla 15 Ağustos 1939'da Britanya hükümeti Sovyet hükümeti katında yaptığı girişimde Sovyetler Birliği'nin, kendisiyle sınırdaş olup da saldırıya uğrayan devletlere, talep etmeleri halinde onlara askerî yardım sunacağını belirten bir açık deklarasyon yayınlamak isteyebileceğini söyledi.

Sovyet hükümeti iki gün sonra, yani 17 Nisan'da verdiği yanıtta, Sovyetler Birliği'ni diğer ilgili devletler karşısında eşitsiz bir konuma sokacak bir tek taraflı güvence vermeyi düşünmediğini söyledi. Sovyet hükümeti şu öneriyi getirdi:

Birincisi; Britanya, Fransa ve Sovyetler Birliği arasında saldırganlığa karşı üç taraflı bir karşılıklı yardım anlaşması;

İkincisi; Baltık devletlerine (Estonya, Finlandiya, Latviya ve Litvanya) güvence verilmemesinin Almanya'ya, bu devletleri işgal ederek Doğu'ya doğru yayılma yolunda açık bir çağrı anlamına geleceği için güvencelerin bu devletleri kapsayacak tarzda yaygınlaştırılması;

Üçüncüsü; anlaşma belirsiz olmamalı, tersine imza sahibi devletlerin sunacağı askerî yardımın kapsamını ve biçimlerini ayrıntılı bir biçimde ortaya koymalıdır.

Britanya ve Fransa hükümetleri 27 Mayıs'ta Sovyet önerilerine, kendi önerdikleri üçlü anlaşma taslağıyla yanıt verdiler. Britanya Başbakanı Neville Chamberlain o sırada kızkardeşine yazdığı bir mektupta Britanya'nın taslağı üzerine şu yorumu yapıyordu:

"Bu taslak özünde Rusların isteklerini karşılıyor; ancak biçim ve sunuluşu itibariyle bağlaşma taslağı düşüncesine uzak duruyor ve onun yerine bir niyet deklarasyonu geçiriyor. Bu gerçekten de çok zekice bir düşünce." (Neville Chamberlain Archives, Birmingham Üniversitesi, 11/1/1101).

Tam da o günlerde Dışişleri Halk Komiserliği koltuğunu Maksim Litvinov'dan devralan Viyaçeslav Molotov, silahlı çatışma durumunda anında karşılıklı yardım yerine sadece Uluslar Ligası aracılığıyla danışmayı önerdiği gerekçesiyle bu taslağı reddetti.

Sovyet hükümeti 2 Haziran'da Britanya ve Fransa hükümetlerine, bu hususları dikkate alan bir karşı-taslak sundu.

Britanya ve Fransa hükümetleri yanıtlarında; Finlandiya, Estonya ve Latviya'nın kendilerinin güvence altına alınmaları yönündeki öneriyi reddettiklerini bildirdiler.

Sovyet hükümeti, siyasal anlaşmanın uygulanmasında bir ayak sürüme yaşanması olasılığına karşı, bu anlaşmayla birlikte bir de askerî konvansiyon imzalanmasında diretmeye devam etti. Molotov 17 Temmuz'da bir askerî konvansiyon üzerinde anlaşana değin siyasal anlaşma üzerine tartışmayı sürdürmenin bir anlamı olmadığını belirtti.

Sonunda Britanya ve Fransa hükümetleri 23 Temmuz'da, siyasal bağlaşma anlaşması son halini almadan önce askerî görüşmelere başlamayı kabul ettiler ve Britanya delegasyonunun başına dört isimli bir deniz subayını, Amiral Reginald Plunkett-Ernie-Erle-Drax'ı getirdiler. Anlaşılan kimse Britanya hükümetine uçağın icat edilmiş olduğunu anımsatmamıştı; delegasyon Tilbury'den Leningrad'a düşük süratli bir tekneyle geldikten sonra oradan da Moskova'ya trenle gitti. Sovyet tarafı sonunda Moskova'ya 11 Ağustos'ta varan delegasyonun, müzakerelerde bulunma yetkisinin olmadığını ve sadece "görüşme yapabileceğini" öğrendi. Dahası, Britanya delegasyonuna resmen "Görüşmeleri çok düşük tempoda sürdürmesi" (*Documents on British Foreign Policy*, 3. Seri, Cilt 6, Londra 1953, Ek 5, s. 763) direktifi verilmişti.

Gene de askerî müzakereler 12 Temmuz'da Moskova'da başladı.

Sovyet delegasyonunun başı ve Savunma Halk Komiseri Mareşal Kliment Voroşilov 15 Ağustos'ta Britanya delegelerine, Sovyet birliklerinin Polonya topraklarına girmelerine izin verilmediği takdirde Sovyetler Birliği'nin Polonya'ya yardım etmesinin fiziksel olarak olanaksız olduğunu ve bu durumda görüşmeleri sürdürmenin gereksiz olacağını söyledi.

İngiliz-Fransız-Sovyet müzakereleri 21 Ağustos'ta belirsiz bir süre için ertelenene, yani Sovyet hükümeti Almanya'yla saldırmazlık paktını imzalamaya karar verene değin bu sorun asla çözülemedi.

Moskova'nın Uyarı Atışları

Şoven görünme riskini göze alarak, ikiyüzlülük ve sahtekârlıkta hiçbir ulusun diplomatlarının Britanya diplomatlarından daha usta olmadığını söylersem haksızlık etmiş olmam.

Ancak Sovyet liderleri de aptal değillerdi ve bir İngiliz-Fransız-Sovyet karşılıklı güvenlik anlaşması müzakerelerinin aylarca uzaması üzerine Moskova birkaç uyarı atışı yaptı.

O sıralar Brüksel'de görev yapmakta olan ABD'nin Moskova eski Elçisi Joseph Davies, 11 Mart'ta, yani Stalin'in birkaç gün önce, SBKP'nin 18. Kongresi'nde yaptığı konuşma hakkında güncesine şunları yazmıştı:

"Bu son derece önemli bir açıklama. Bu açıklama Sovyetlerin, Britanya ve Fransa hükümetlerinin saldırganlara karşı 'gerçekçi-olmayan' muhalefetinden artık bıkmaya başladıklarını gösteren belirgin bir uyarı niteliğinde...

"Bunun, benim şimdiye değin gördüğüm en önemli tehlike sinyali olduğu kesin." (J. E. Davies, *Mission to Moscow*, New York, 1944, s. 381, 382).

Daha sonra, 3 Mayıs 1939'da Maksim Litvinov'un Sovyet Dışişleri Halk Komiserliği görevinden çekildiği ve yerine Stalin'in yakın çalışma arkadaşı Viyaçeslav Molotov'un getirildiği duyuruldu. Sovyet hükümeti bunun Sovyet dış politikasında herhangi bir değişikliğe yol açacağını yadsıdıysa da, Litvinov'un adının özellikle kollektif güvenlikle birlikte anılması ve kendisinin Batı'ya sempati duyan bir kişi olması anlamlıydı.

29 Haziran'da öndegelen Sovyet Marksist-Leninisti Andrey Jdanov *Pravda*'da, hiç de olağan olmayan bir biçimde, sahici bir

karşılıklı yardımlaşmadan yana olduklarını söyleyen Britanya ve Fransa hükümetlerinin bunda içtenlikli olup olmadıkları hususunda SBKP yönetimi içinde görüş ayrılıkları olduğunu açığa vuran bir makale yayımladı:

"Saldırıya karşı etkili bir karşılıklı yardımlaşma anlaşması imzalanması yolundaki İngiliz-Fransız-Sovyet müzakereleri tıkanma noktasına gelmiştir...

"Her ne kadar dostlarım benimle aynı düşüncede değillerse de, bu konuya ilişkin kişisel görüşlerimi açıklamak isterim. Onlar hâlâ SSCB ile müzakerelere başlarken İngiliz ve Fransız hükümetlerinin, gerçekten de Avrupa'da saldırganlığa karşı güçlü bir set oluşturmaya niyetli olduklarına inanıyorlar. Ben İngiliz ve Fransız hükümetlerinin,... kendine saygısı olan herhangi bir devletin kabul edebileceği bir anlaşma peşinde olmadıklarına inanıyorum ve bunu olgulara dayanarak kanıtlamaya çalışacağım...

"Sovyet hükümeti değişik İngiliz proje ve önerilerine yanıtlarını 16 gün içinde hazırlarken geriye kalan 59 gün İngilizlerin ve Fransızların geciktirme ve oyalamalarıyla geçti...

"Polonya Dışişleri Bakanı Beck'in net bir biçimde, Polonya'nın SSCB'nden, kendisine herhangi bir güvence vermesi anlamında bir şey talep etmediğini ya da rica etmediğini açıklamasının üzerinden... fazla zaman geçmedi... Ancak bu İngiltere ve Fransa'nın SSCB'nden... Polonya için güvence talep etmesini engellemiyor...

"Bana öyle geliyor ki İngilizler ve Fransızlar, SSCB'nin de kabul edebileceği gerçek bir anlaşma değil, kendi ülkelerinin kamuoyu önünde SSCB'nin sözümona ödün vermez tutumuna ilişkin spekülasyon yapmalarını olanaklı kılacak ve kendilerinin saldırganlarla anlaşmaya varmalarının yolunu düzleyecek bir tartışma yürütmek istiyorlar.

"Önümüzdeki birkaç günlük süre bunun böyle olup olmadığını gösterecektir." (A. Jdanov, Pravda, 29 Haziran 1939, Jane Degras (Editör), *Soviet Documents on Foreign Policy*, Londra, 1953, s. 352, 353, 354).

22 Temmuz'da, Berlin'de Sovyet-Alman ticaret müzakerelerinin yapılmakta olduğunun resmen duyurulmasıyla son uyarı da yapılmış oluyordu.

Sovyet-Alman Müzakereleri

Stalin, SBKP'nin Mart 1939'da yapılan 18. Kongresi'nde Sovyet dış politikasının esaslarını şöyle tanımlamıştı:

"Biz barıştan ve bütün ülkelerle ekonomik ilişkilerin güçlendirilmesinden yanayız. Bizim tutumumuz budur ve diğer ülkeler Sovyetler Birliği'yle benzer bir yaklaşım sürdürdüğü ve ülkemizin çıkarlarını çiğnemeye kalkışmadığı sürece biz bu tutumumuza bağlı kalacağız." (J. V. Stalin, "Report on the Work of the CC to the Eighteenth Congress of the CPSU (B)", *Problems of Leninism*, Moskova, 1940, s. 629).

17 Nisan 1939'da Berlin'deki Sovyet Elçisi Aleksey Merekalov ile, kendisine Almanya ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin normalleşmesi şansı bulunup bulunmadığını soran Almanya Dışişleri Bakan Yardımcısı Baron Ernst von Weizsaecker arasında bir konuşma geçti. Elçinin yanıtı Sovyet dış politikası doğrultusundaydı:

"Rusya açısından, Almanya'yla normal konumda yaşamamamız için hiçbir neden yoktur. Ve ilişkiler normalden daha ve daha da iyiye doğru gelişebilir." (*Nazi-Soviet Relations: 1939-1941*, Doc. 1, Washington, 1948, s. 2).

29 Temmuzda Alman Dışişleri Bakanlığı Sovyetler Birliği'ndeki Alman Elçisi Count Fritz von der Schulenburg'a, Molotov'a şunları söylemesi yolunda direktif verdi:

"Biz Sovyetlerin tüm çıkarlarını gözetmeye... ve Moskova'daki Hükümetle anlaşmaya hazırız... Bu düşünce, Baltık devletlerine karşı tutumumuzu, Baltık Denizi bölgesindeki yaşamsal Sovyet çıkarlarına saygı gösterecek biçimde ayarlama doğrultusunda ilerletilebilir." (*Documents on German Foreign Policy: 1918-1945*, Seri D, Cilt 6, Londra, 1956, s. 1016).

14 Ağustosta Alman Dışişleri Bakanı Joachim von Ribbentropp, Schulenburg'a bir telgraf çekti ve ona gidip Sovyet Dışişleri Halk Komiseri Viyaçeslav Molotov'u görmesi ve ona şu mesajı aktarması yolunda direktif verdi:

"Baltık Denizinden Karadeniz'e kadar uzanan hat üzerinde, her iki ülkeyi de bütünüyle tatmin edecek biçimde çözülemeyecek hiçbir sorun yoktur... Dolayısıyla, iki ülkenin yönetimleri de... harekete geçmelidir...

"Edindiğimiz bilgilere göre Sovyet hükümeti de Alman-Rus

ilişkilerinin berraklığa kavuşturulmasını istemektedir... Führer adına, onun görüşlerini Bay Stalin'e aktarmak için Moskova'ya kısa bir ziyarette bulunmaya hazırım. Bana göre, (ilişkilerimizde- G.A.) bir değişikliğin meydana gelmesi ancak böylesi doğrudan bir tartışmayla olanaklı olacaktır. Ve bu yolla Alman-Rus ilişkilerinin sonal çözümünün temellerini atmak hiç de olanaksız değildir." (*Documents on German Foreign Policy: 1918-1945*, Seri D, Cilt 7, Londra, 1956, s. 63).

Schulenburg aldığı direktif uyarınca 16 Ağustos'ta Molotov'la görüştü ve ona Ribbentrop'un mesajını okudu. O aynı akşam Berlin'e gönderdiği raporunda Molotov için,

"İletmem söylenen bilgiyi büyük bir ilgiyle dinledi...

"Alman Hükümetinin Sovyetler Birliği ile bir saldırmazlık paktı imzalanması düşüncesine yatkın olması konusu onun ilgisini çekti" (*Documents on German Foreign Policy* .., adıgeçen yapıt, Cilt 7, s. 77) dedi.

Ribbentropp aynı gün verdiği yanıtında Schulenburg'a Molotov'la yeniden görüşmesi ve ona şunları söylemesi direktifini verdi:

"Almanya Sovyetler Birliği ile bir saldırmazlık paktı imzalamaya hazırdır... Dahası Almanya Baltık devletlerine Sovyetler Birliği ile birlikte güvence vermeye de hazırdır...

"Ben 18 Ağustos Cuma gününden sonra herhangi bir zamanda uçakla Moskova'ya gelmeye ve Führer'in verdiği tam yetkiyle Alman-Rus ilişkilerini bütün yönleriyle ele almaya ve koşullar uygun olduğu takdirde gerekli anlaşmaları imzalamaya hazırım." (*Documents on German Foreign Policy* .., adıgeçen yapıt, Cilt 7, s. 84).

17 Ağustos'ta Molotov Schulenburg'a Sovyet hükümetinin yazılı yanıtını verdi. Bu Not, Almanya'nın geçmişte Sovyetler Birliği'ne karşı güttüğü düşmanlık politikasını anımsatıyor ve Alman-Sovyet ilişkilerinin düzelmesi olasılığını memnunlukla karşılıyordu. Not bu doğrultuda bir ticaret anlaşmasıyla başlayacak ve onu 'kısa bir süre içinde' izleyecek bir saldırmazlık paktının imzalanmasıyla sonuçlanacak birkaç adım atılmasını öneriyordu.

18 Ağustos'ta Ribbentropp Schulenburg'a gönderdiği yeni bir ivedi telgrafta diplomatik sürecin (ticaret anlaşmasının imzalanmasının) 'ilk evresinin' tamamlandığını ve Ribbentrop'un 'derhal Moskova'ya gelmesine' izin verilmesini söylüyordu. O burada,

"Rusya'nın isteklerinin hesaba katılması, örneğin Baltık bölgesindeki nüfuz alanları sorununun çözülmesi için gerekeni yapabilecek konumda olacaktı." (*Documents on German Foreign Policy* .., adıgeçen yapıt, Cilt 7, s. 123).

Schulenburg 19 Ağustos'ta gönderdiği yanıtında Molotov'un,

"Reich Dışişleri Bakanının 26 ya da 27 Ağustos'ta Moskova'ya gelebileceğini" (*Documents on German Foreign Policy* ..., adıgeçen yapıt, Cilt 7, s. 134) söylediğini bildirdi.

"Molotov bana saldırmazlık paktının taslağını verdi." (*Documents on German Foreign Policy* .., adıgeçen yapıt, Cilt 7, s. 134)

20 Ağustos'ta Hitler'in kendisi devreye girdi; o Stalin'e yazdığı kişisel mektubunda saldırmazlık paktı taslağını kabul ettiğini söyledi ve Ribbentrop'un,

"En geç 27 Ağustos Çarşamba günü" (*Documents on German Foreign Policy* ..., adıgeçen yapıt, Cilt 7, s. 157) Moskova'yı ziyaret etmesine izin verilmesini rica etti.

Stalin 21 Ağustos'ta Hitler'e, mektubu için teşekkür ettiğini bildiren yanıtında şöyle diyordu:

"Alman Hükümetinin saldırmazlık paktını onaylaması, ülkelerimiz arasında siyasal gerginliğin ortadan kaldırılmasının ve barış ve işbirliğinin temelinin atılmasını sağlayacaktır.

"Sovyet hükümeti bana, Herr von Ribbentropp'un 23 Ağustos'ta Moskova'ya gelmesini kabul ettiği hususunda sizi bilgilendirme direktifini verdi." (*Documents on German Foreign Policy* .., adıgeçen yapıt, s. 168).

Ribbentropp ve delegasyonu 23 Ağustos'ta Moskova'ya vardı ve saldırmazlık paktı aynı gün imzalandı. Paktın metni 19 Ağustos'ta Almanlara sunulan metnin hemen hemen aynıydı. Buna göre, iki taraf ta birbirlerine saldırmayacak, taraflardan biri üçüncü bir devletin saldırı eylemine hedef olduğu takdirde, öbür taraf bu üçüncü devlete destek vermeyecekti. Pakttan daha da sert bir biçimde eleştirilecek olansa, Avrupa'da Alman ve Sovyet 'nüfuz alanları'nı saptayan 'Gizli Ek Protokol' olacaktı.

Fakat, 'nüfuz alanları' terimi ille de emperyalist egemenlik anlamına işaret etmez. Savaştan etkilenme olasılığı bulunan, ancak bu olasılığın kendilerini bir çatışmaya sürüklemesini istemeyen iki devlet sözkonusu olduğunda, nüfuz alanlarının sınırlarının belirlenmesi meşru ve kabul edilebilir bir eylemdir.

'Gizli Ek Protokol'da şunlar söyleniyordu:

"1. Baltık devletlerine (Finlandiya, Estonya, Latviya, Litvanya) ait bölgede topraksal ya da siyasal bir dönüşümün meydana gelmesi halinde Litvanya'nın kuzey sınırı, hem Almanya'nın ve hem de SSCB'nin nüfuz alanının sınırını oluşturacaktır...

"2. Polonya Devletine ait bölgede topraksal ya da siyasal bir dönüşümün meydana gelmesi halinde Almanya ve SSCB'nin nüfuz alanlarının sınırı yaklaşık olarak Narew, Vistula ve San ırmaklarından geçen hat olacaktır..." (*Documents on German Foreign Policy* ..., Seri D, Cilt 7, s. 246-47).

Günlük dille söyleyecek olursak bu, Alman hükümetinin; Alman ordusunun Polonya'yı işgal etmesi halinde, -Britanya Dışişleri Bakanı Lord Curzon'un Birinci Dünya Savaşından sonra, Polonyalıları Ukraynalılar ve Belaruslardan ayıran etnik sınır olarak çizdiği- 'Curzon Hattı'nı geçmeye kalkışmayacağı konusunda söz vermesi anlamına geliyordu. Bu hattın doğusundaki bölge, Devrimden sonra Sovyetler Birliği'nden zorla koparılan Sovyet toprağıydı.

Böylelikle Almanya, Sovyet hükümetinin bu hattın doğusunda girmeyi gerekli göreceği eylemlere itiraz etmemeyi kabullenmiş oluyordu.

Saldırmazlık Paktının Sonuçları

Molotov 31 Ağustos'ta Sovyetler Birliği Yüksek Sovyetinde yaptığı konuşmada Sovyet-Alman Saldırmazlık Paktını,

"Sadece Avrupa'nın değil tüm dünyanın tarihinde bir dönüm noktası" (V. M. Molotov, "31 Ağustos 1939 tarihli Yüksek Sovyet Konuşması", *Soviet Peace Policy*, Londra, 1941, s. 18) olarak niteledi.

Molotov Jdanov'un, İngiliz ve Fransızların müzakerelere ilişkin tutumlarının hiçbir zaman ciddi olmadığı yolundaki değerlendirmesine katılıyordu:

"Müzakereler konusunu son derece ağırdan alan ve bu konuda ciddiyetten yoksun bir tutum sergileyen İngiliz ve Fransızlar bu işi, yeterli ölçüde yetkisi olmayan ikincil düzeydeki bireylerin omuzlarına yüklediler...

"Moskova'ya gelen Britanya ve Fransa askerî misyonlarının kesin olarak belirlenmiş yetkileri ve askerî bir anlaşma imzalama hakları bulunmuyordu. Dahası, Moskova'ya gelen Britanya askerî misyonu hiçbir biçimde yetkilendirilmemişti." (V. M. Molotov, adıgeçen yapıt, s. 13).

Molotov, İngiliz-Fransız-Sovyet müzakerelerinin başarısızlıkla sonuçlanmasının nedeninin Polonya'nın Sovyet yardımını reddetmesi olduğu yolundaki görüşün son derece yüzeysel olduğunu söyledi. Çünkü:

"Müzakereler Büyük Britanya'nın Polonya'nın bu itirazlarını giderme kaygısı taşımak bir yana onun bu itirazlarını teşvik ettiğini göstermekteydi.

"Polonya... Büyük Britanya ve Fransa'nın direktifleri doğrultusunda hareket ediyordu..." (V. M. Molotov, adıgeçen yapıt, s. 12, 14).

Molotov, İngiliz-Fransız-Sovyet müzakerelerinin kesilmesine yol açanın Sovyet hükümetinin eylemleri olmadığını vurguladı. Tersine Sovyet hükümeti bu paktı ancak İngiliz-Fransız-Sovyet müzakerelerinin Britanya ve Fransa hükümetleri tarafından onarılamaz bir biçimde baltalanmasından sonra imzalamıştı:

"Sovyet-Alman paktının imzalanmasının Britanya ve Fransa ile karşılıklı yardımlaşma paktı müzakerelerinin kesilmesine yol açtığına ilişkin kurmacalar yayma girişimlerinde bulunuluyor.... Bildiğiniz gibi gerçekler, bunun tam tersinin doğru olduğunu göstermektedir.... Sovyetler Birliği'nin Almanya'yla bir saldırmazlık paktı imzalamasının nedenlerinden birisi de, Britanya ve Fransa yönetici çevrelerinin günahları yüzünden Fransa ve Büyük Britanya ile yapılan müzakerelerin.... başarısızlıkla sonuçlanmış olmasıdır." (V. M. Molotov, adıgeçen yapıt, s. 20).

Sovyet Savunma Halk Komiseri Mareşal Kliment Voroşilov 27 Ağustos 1939'da yaptığı basın toplantısında aynı hususa değinecekti:

"İngiltere ve Fransa ile askerî müzakerelerin kesilmesinin nedeni SSCB'nin Almanya ile bir saldırmazlık paktı imzalamış olması değildir; tersine SSCB, diğer şeylerin yanısıra Fransa ve İngiltere ile askerî müzakerelerin çıkmaza girmesinden ötürü Almanya'yla bir saldırmazlık paktı imzalamıştır." (K. Y. Voroshilov, 27 Ağustos 1939 tarihli basın açıklaması, Jane Degras (Editör), *Soviet Documents on Foreign Policy*, Londra, 1953, s. 361).

Dahası Molotov, Sovyetlerin Almanya'yla müzakerelerinin Britanya ve Fransa ile olan müzakerelerinden tamamen farklı bir düzeyde olduğunu vurguladı:

"Burada sözkonusu olan İngiliz-Fransız-Sovyet ilişkilerinde olduğu gibi bir karşılıklı yardım paktı değil, sadece bir saldırmazlık paktıdır." (V. M. Molotov, adıgeçen yapıt, s. 18).

Dolayısıyla Alman-Sovyet paktının imzalanması sonucunda,

"SSCB, Büyük Britanya'nın yanında Almanya'ya ya da Almanya'nın yanında Büyük Britanya'ya karşı bir savaşa katılmakla yükümlü değildir." (V. M. Molotov, adıgeçen yapıt, s. 21).

Edward Carr gibi anti-Sovyet yazarlar bile Sovyetler Birliği'nin Almanya'yla saldırmazlık paktı imzalama kararının, çok gönülsüz bir biçimde gerçekleştirilmiş zorunlu bir ikincil tercih olduğunu kabul etmektedirler:

"Sov' et-Alman müzakerelerinin en çarpıcı özelliği... bunların Sovyetle· tarafından aşırı bir ihtiyatla yürütülmesi ve Sovyetlerin Batılılarla müzakere kapılarının kapatılmasına uzun süre direnmeleridir." (E. H. Carr, "From Munich to Moscow: II"/ "Münih'ten Moskova'ya: II", *Soviet Studies*, Cilt 1, Sayı: 12 (Ekim 1949), s. 104)

Gerçekten de –özellikle Dışişleri eski Halk Komiseri Maksim Litvinov gibi- bazı Sovyet liderleri Britanya ve Fransa hükümetlerine, ülkelerindeki kamuoyu basıncının kendilerini ciddi bir biçimde karşılıklı yardım paktı müzakerelerine girmeye zorlaması için daha fazla zaman tanınmasını tavsiye ettiler.

Sovyet hükümetinin Almanların ivedi yakınlaşma önerilerini gecikmeden kabul etmelerini sağlayan, Sovyet istihbaratının Chamberlain hükümetinin, Almanya'yla bir askerî bağlaşma için gizli müzakereler yaptığını ve böylelikle Sovyetler Birliği'ni dört devletin –Britanya, Fransa, Almanya ve İtalya- birleşik saldırısıyla tehdit ettiğini keşfetmesi oldu. Berlin'deki Britanya Elçisi Sir Nevile Henderson, Dışişleri Bakanı Lord Halifax'a gönderdiği 29 Ağustos 1939 tarihli resmi raporunda Hitler ve Ribbentrop'la yaptığı bir görüşmeyi şöyle anlatıyordu:

"Herr Ribbentrop bana Başbakanın (Neville Chamberlain'in-G.A.), Almanya'yla dostluk politikasını ülkeye kabul ettirip ettiremeyeceği konusunda güvence verip veremeyeceğimi sordu. Ben de, Almanya'nın kendisiyle işbirliği yapması koşuluyla, Başbakanın bunu yapabileceği ve yapacağı hususunda hiçbir kuşkuya yer olamayacağını söyledim. Herr Hitler İngiltere'nin Almanya'yla bağlaşmayı kabule istekli olup olmadığını sordu. Ben de, kişisel olarak, böyle bir olasılığı gözardı etmediğimi söyledim." (*Documents Concerning German-Polish Relations and the Outbreak of Hostilites between Great Britain and Germany on September 3, 1939*, (Cmd. 6106), Londra, 1939, s. 130).

Hem Alman ve hem de Sovyet birliklerinin Polonya'ya girmiş olması olgusu, faşist Almanya'yla sosyalist Sovyetler Birliği'ni özdeşleştirmek amacıyla kullanılmıştır. Ancak, sosyalist bir devletin saldırgan bir emperyalist devletle bir tutulamayacağı açıktır. Şu hususlar dikkate alınmalıdır:

Herşeyden önce Sovyet birlikleri eski Polonya topraklarına ancak 17 Eylül'de, yani Almanya'nın Polonya'yı işgalinden 16 gün sonra, Molotov'un 31 Ekim 1939 tarihindeki Yüksek Sovyet toplantısında altını çizdiği gibi Polonya devletinin çökmüş olduğu koşullarda girmişti:

"Birliklerimiz Polonya topraklarına ancak Polonya devleti çöktükten ve edimsel olarak ortadan kalktıktan sonra girmişlerdir... Sovyet hükümeti, Polonya devletinin çöküşü sonrasında kendi yazgılarıyla başbaşa kalan Batı Ukraynalı ve Batı Belarusyalı kardeşlerinin karşı karşıya kaldıkları olağanüstü durumu hesaba katmazlık edemezdi." (V. M. Molotov, "Speech to the Supreme Soviet of the USSR"/ "SSCB Yüksek Sovyetinde Konuşma", 31 Ekim 1939, *Soviet Foreign Policy*, Londra 1941, s. 32).

Kapitalist basının muhabirleri, dönemin Sovyet kaynaklarının adıgeçen Ukraynalı ve Belarus nüfusun Kızılorduyu kurtarıcılar gibi karşıladıkları yolundaki gözlemini doğruluyorlar. Molotov şöyle diyordu:

"Onları eşrafın ve Polonyalı toprakağalarının ve kapitalistlerin boyunduruğundan kurtaran birliklerimizi bağrına basan Ukraynalı ve Belarus nüfus Kızılorduyu... sempatiyle karşıladı." (V. M. Molotov, adıgeçen yapıt, s. 33).

Muhafazakâr Partili milletvekili Robert Boothby 20 Eylül'de Avam Kamarasında yaptığı konuşmada şöyle diyordu:

"Sovyet Hükümetinin bu adımının... kendini koruma ve kendini savunma bakış açısıyla atıldığını varsaymanın haklı olduğu kanısındayım... Rus birliklerinin bu eylemi... Alman sınırını önemli ölçüde Batıya doğru itmiştir...

"Şu anda Rus birliklerinin Polonya-Romanya sınırı boyunca mevzilenmiş olmalarından memnunluk duyuyorum. Orada Alman askerlerinin bulunmasındansa Rus askerlerinin bulunmasını tercih ederim." (*Parliamentary Debates*, 5. Seri, Cilt 351, Avam Kamarası, Londra, 1939, Col. 996).

Uydurulan Stalin-karşıtı öykülerin en saçması, -Stalin'in Nazilerin pakta bağlı kalacaklarına güvendiği ve 1941'de Alman ordusu Sovyetler Birliği'ni işgal ettiğinde tam bir şaşkınlığa uğradığı savı- bugünkü seminerin kapsamının dışında kalıyor.

Stalin'in 1931'de söylediği kâhince sözleri kim unutabilir:

"Biz ileri ülkelerden elli ya da yüz yıl gerideyiz. Bu mesafeyi on yılda kapatmalıyız. Ya bunu başarırız; ya da onlar bizi ezerler." (J. V. Stalin, "The Tasks of Business Executives"/ "İşletme Yöneticilerinin Görevleri", *Problems of Leninism*, Moskova, 1940, s. 366).

Tam 10 yıl sonra, yani 1941'de Almanya Sovyetler Birliği'ni işgal etti.

Stalin'in politikasının doğruluğu ya da yanlışlığının ölçütü, bu politikanın, sosyalist Sovyetler Birliği'nin liderlerinin kaçınılmaz olduğunu bildikleri gelecekteki saldırıya karşı savunma yetisini güçlendirdiği mi yoksa zayıflattığı mı sorusunun yanıtında yatmaktadır.

Edward Carr gibi azılı anti-Sovyet yazarlar bile, Alman-Sovyet saldırmazlık paktının imzalanmasının Sovyetler Birliği'ne, Alman işgalini karşılaştırılamaz ölçüde daha güçlü bir savunma konumunda karşılama olanağı verdiğini kabul etmektedirler:

"Kapitalizmin savunucusu olan... Chamberlain hükümeti... SSCB ile Almanya'ya karşı bir bağlaşmaya girmeyi reddetti...

"23 Ağustos 1939 paktında onlar (Sovyet hükümeti- Editör) şu hususları güvence altına aldı:

"a) Saldırıya karşı bağışıklık sağlayan bir soluklanma dönemi,

"b) Uzakdoğu'da Japon basıncını hafifletmede Almanya'nın desteği,

"c) Almanya'nın, (Sovyetler Birliği'nin- G.A.) Doğu Avrupa'da varolan Sovyet sınırlarının ötesinde ileri bir savunma kalesi kurmasını kabul etmesi; bu kalenin - gerçekleşme olasılığı her zaman Sovyetlerin hesapları içinde yer almaya devam eden- potansiyel bir Alman saldırısına karşı inşa edilen ve edilebilecek olan bir savunma hattından başka bir şey olmadığı olgusu anlamlıydı. Fakat paktın en büyük başarısı, SSCB'nin önünde sonunda Almanya'ya karşı savaşmak zorunda kalması halinde Batılı devletlerin çoktan işin içinde olacaklarının güvence altına alınmış olmasıydı." (E. H. Carr: "From Munich to Moscow: II", *Soviet Studies*, Cilt 1, Sayı: 2 (Ekim 1949), s. 103).

Dinleyicilerin Konuşmacıya Soruları ve Onun Yanıtları

Soru 1: Litvinov'un görevinden alınmasının esas nedeninin onun Yahudi olması olduğu, Almanların bundan ötürü onu kabul edilebilir bir müzakereci olarak görmemiş olabileceği söyleniyor. Bunda gerçek payı var mı?

Yanıt: Bence yok. Stalin'in Litvinov'un görevinden alınmasını desteklediğini biliyoruz; öte yandan Stalin'in sadece ırkçılığa değil, ırkçılığa herhangi bir ödün verilmesine de karşı olduğu biliniyor. Kişi olarak Litvinov'un adı kollektif güvenlik politikasını güçlü bir biçimde çağrıştırıyordu ve güvenilir kaynakların tanıklığına göre o, kendilerine daha fazla zaman tanınması halinde Britanya ve Fransa hükümetlerinin er geç bu politikayı onaylayacaklarına inanıyordu. Dolayısıyla, Sovyet liderleri Almanya ile yakınlaşma politikası gütme olasılığını gözönüne almaya başlar başlamaz, Litvinov Sovyet dış politikasını sürdürmenin en güvenilir aracı olmaktan çıktı.

Soru 2: Litvinov saldırmazlık paktının imzalanmasına edimsel olarak karşı çıktı mı?

Yanıt: Litvinov'un bu pakta ilkesel düzeyde karşı çıkıp çıkmadığı hususunda somut bir bilgiye sahip değilim; ancak onun, sağduyulu davranmaları için İngiliz ve Fransız temsilcilerine daha fazla zaman tanınması gerektiği düşüncesinde olduğu biliniyor. Fakat Litvinov'un daha sonra bunun Molotov'un, 'Batı demokrasilerinin işleyişine ilişkin bir kavrayış eksikliği'nden kaynaklanan bir 'hata' olduğunu söylediği kayıtlara geçmiş durumda.

Soru 3: Molotov Doğu Polonya'nın (Kızılordu tarafından- G.A.) işgal edilmesinden sonra yaptığı bir konuşmada Polonya devletinin Versailles (anlaşmasının- G.A.) gayrımeşru çocuğu olduğuna işaret etti ve onun ortadan kalkmasının sevinç verici bir olay olduğunu söyledi. Bu yorum, Sovyetler Birliği'nin her zaman Polonya hakkında toprak hesapları olduğunun kanıtı gibi yorumlanmıştır. Sovyetler Birliği'ninki, Polonya devletinin yıkılmasını destekleme tavrı mıydı ?

Soru 3a: Bunun Sovyetler Birliği'nin, Polonya halkının kendi devletine sahip olma özlemini yadsımaya hazır olduğunu gösterdiği söylenebilir mi?

Yanıt: Polonya halkının bir ulus olduğu ve Marksist-Leninistlerin bütün ulusların bağımsız devletlerine sahip olma hakkını tanıdı-

ğı kuşku götürmez. Ancak 1939 yılındaki haliyle Polonya devletinin sınırları etnik gerçekliklere göre çizilmemişti; bu devletin sınırları içinde örneğin, milyonlarca Ukraynalı ve Belarus yaşıyordu ve ben Molotov'un açıklamasının temelinde bu olguların yattığından eminim. Bir başka anlatımla Molotov, herhangi bir Polonya devletine değil, 1939'da varolan yaratılış ucubesine göndermede bulunuyordu. Dahası, Polonya devletini yıkanın Kızılordu değil, Alman ordusu olduğu, Kızılordunun ise Batı Ukrayna ve Batı Belarusya'yı ancak Polonya devletinin çöküşü ve ortadan kalkışından sonra işgal ettiği unutulmamalı. Polonya devleti Birleşmiş Milletler'in 1945'te Almanya'ya karşı kazandığı zaferden sonra restore edildi.

Soru 4: Saldırmazlık paktının bir parçası olarak, Polonya haritası üzerinde bir hat çizen ve bu ülkenin Sovyetler Birliği'nin ve Nazi Almanyası'nın nüfuz alanları arasında bölünmesine yol açan bir protokol imzalanmış mıydı? Bu, Batı'da gizli protokol olarak anılan belge midir; böyle bir protokol gerçekten de var mıydı? (Polonya'yı ikiye- G.A.) bölen hat Curzon Hattı mıydı?

Yanıt: Anglo-Amerikan emperyalistleri, Alman Dışişleri Bakanlığının elegeçen arşivlerinde keşfettiklerini ileri sürdükleri 'gizli protokol'u İkinci Dünya Savaşından sonra yayımladılar. Merhum Sovyet Devlet Başkanı Andrei Gromiko'nun Anıları'nda 'ek gizli protokol'u, sahte olduğunu ileri sürerek mahkûm ettiğini biliyorum; ancak ben bu kötü ünlü revizyonisti herhangi bir biçimde güven duyulacak bir kaynak olarak görmüyorum. Anımsadığım kadarıyla, zamanın Sovyet hükümeti bu belgenin sahiciliğini ne doğruladı, ne de yadsıdı. Bununla birlikte, Sovyet Enformasyon Bürosu'nun 1948'de yayımladığı *Falsifiers of History* (=Tarih Çarpıtıcıları) adlı broşürde bu belgenin düzmece olduğu yolunda bir suçlama yapılmıyor ve bu resmi broşürde şunlar söyleniyor:

"Sovyetler Birliği Sovyet-Alman Paktından, savunmasını güçlendirmek,... sınırlarını büyük ölçüde Batı'ya doğru taşımak ve Alman saldırganlığının hiçbir engelle karşılaşmaksızın Doğu'ya doğru ilerleyişinin önünü kesmek için başarıyla yararlandı." (*Falsifiers of History*, adıgeçen yapıt, s. 45).

Burada (nüfuz alanlarından ya da sınırlardan söz etmeyen) anlaşmanın kendisine değil, sadece 'gizli ek protokol'e göndermede bulunulduğu anlaşılıyor. Daha önce de söylemiş olduğum gibi, devletler arasında 'nüfuz alanları'nın olmasının mutlaka kınanması ge-

reken bir olgu olduğunu ileri süren görüşe katılmıyorum. Savunması için zorunlu gördüğü kendi nüfuz alanları olabilecek olan sosyalist bir devletin, bu alanların diğer devletlerin nüfuz alanlarıyla çatışması durumunda bu devletlerle anlaşmaya varmaya çalışması, onlarla barışçı ilişkiler içinde olabilmek için planlar yapması benim görüşüme göre doğrudur. Halihazırda elimde bulunan kanıtlar temelinde, yayımlanmış bulunan 'gizli protokol'un sahici olduğuna inanıyorum.

Evet, Polonya'yı bölen hat, eski Curzon Hattıyla çakışıyordu.

'Kişiye Tapınma'*
(1934-52)

O sıralar SBKP Merkez Komitesi'nin Birinci Sekreteri olan Nikita Kruşçov, 14 Şubat 1956'da Partinin 20. Kongresi'nde Stalin'e kamu önünde, ama üstü örtülü bir biçimde saldırdı:

"Kollektif liderlik Leninist ilkesini yeniden kurmak ve her yola başvurarak güçlendirmek en büyük önemi taşıyor...

"Merkez Komitesi... Marksizm-Leninizmin ruhuna yabancı saydığı kişiye tapınmayı şiddetle kınamaktadır." (N. S. Khrushchev, *Report to the Central Committee, 20th Congress of the CPSU, February 1956,* Londra, 1956, s. 80-81).

Kruşçov 25 Şubat'ta aynı Kongre'de yaptığı (ve ABD Dışişleri Bakanlığı'na sızdırılan, ancak Sovyetler Birliği'nde yayımlanmayan) 'gizli konuşma'da Stalin'e daha doğrudan bir biçimde saldırırken şunları ileri sürdü:

"... kişiye tapınma, Stalin'in kendisinin akla gelebilecek bütün yöntemleri kullanarak kendi kişiliğini yüceltmesinden ötürü böylesi akıl almaz boyutlara varmıştır." (Rus Enstitüsü, Columbia Üniversitesi (Editör), *The Anti-Stalin Campaign and International Communism,* New York, 1956, s. 69).

Ne var ki pek çok kişi Stalin'in sadeliği ve alçakgönüllülüğüne tanıklık eder.

Fransız yazar Henri Barbusse, Stalin'in sade yaşam tarzını şöyle betimliyor:

"Birinci kata çıkıldığında üç pencerede beyaz perdeler asılı ol-

* Bill Bland tarafından Mayıs 1991'de Stalin Derneği'ne sunulan tebliğ.

duğu görülür. Stalin'in evinde üç pencere var. Minik holde bir kepin altında bir çiviye uzun bir askerî pelerin asılıdır. Bu salona ek olarak üç yatak odası ve bir yemek odası vardır. Yatak odaları saygıdeğer ikinci sınıf otellerde olduğu gibi yalın bir biçimde döşenmişlerdir... En yaşlı oğul Jasheka geceleri yemek odasında yatağa çevrilen bir divanda uyur; daha küçük olanı ise minik bir girintinin uzantısı olan bir çeşit oyukta uyur....

"Stalin'in aylık kazancı, Komünist Partisi görevlilerinin aldığı maksimum aylık olan 500 rubleden ibarettir (Britanya parası olarak 20-25 pound)...

"Bu açıksözlü ve son derece zeki insan... yalın bir kişi... Onun Bay Lloyd George gibi 32 değil, sadece bir sekreteri var...

"Stalin, kendi hanesine yazılması gereken çok büyük başarılar kazanmış olmakla birlikte, sistemli bir biçimde bütün ilerlemeleri Lenin'in hanesine yazmaktadır." (H. Barbusse, *Stalin: A New World Seen through One Man,* Londra, 1935, s. vii, viii, 291, 294).

Stalin'in bir *daça* ya da kır evi kullandığı doğrudur; ancak, kızı Svetlana'nın anlattığı gibi onun yaşamı orada da aynı ölçüde yalındı:

"Kuntsevo'daki *daça*'da durum farklı değildi...

"Babam zemin katta kalıyordu. O bir odada yaşar ve bütün işlerini orada görürdü. O, geceleri yatağa çevrilen bir kanapede uyurdu." (S. Alliluyeva, *Twenty Letters to a Friend,* Londra, 1967, s. 28).

Arnavut lider Enver Hoca Stalin'i 'alçakgönüllü' ve 'saygılı' olarak tanımlıyordu:

"Stalin ne bir zorbaydı, ne de bir despot. O ilkeli bir insandı; o adil ve alçakgönüllüydü ve halka, kadrolara ve çalışma arkadaşlarına karşı çok nazik ve saygılıydı." (E. Hoxha, *With Stalin: Memoirs*, Tirana, 1979, s. 14-15).

İngiliz Fabyanları Sidney ve Beatrice Webb, *Soviet Communism: A New Civilisation* adlı anıtsal kitaplarında Stalin'in diktatörlük iktidarı uyguladığı yolundaki görüşleri şiddetle reddetmekteydiler:

"Bazan,... devletin tümüyle tek bir kişinin, Jozef Stalin'in iradesine bağlı olarak yönetildiği ileri sürülmektedir.

"Öncelikle; Mussolini, Hitler ve diğer çağdaş diktatörlerden farklı olarak yasaların Stalin'e yurttaşları üzerinde herhangi bir otorite kullanma yetkisi vermediğini kaydetmek gerekir. Hatta Stalin,

Amerikan Anayasasının dört yılda bir birbirlerini izleyen başkanlara verdiği geniş yetkilere de sahip değildir... Stalin... SSCB'nin Başkanı değildir ve hiçbir zaman da olmamıştır... Hatta o bir Halk Komiseri, yani bir Hükümet üyesi de değildir... O... Parti'nin Genel Sekreteridir...

"Biz, Parti'nin tek bir kişinin iradesine bağlı olarak yönetildiğini ya da Stalin'in böyle bir konuma sahip olmayı iddia edecek ya da isteyecek türden bir insan olduğunu sanmıyoruz. Kendisi, böylesi bir kişisel diktatörlüğü çok açık bir biçimde yadsımıştır; ki bu,... bizim olgulardan edindiğimiz izlenimlerle kesinlikle uyuşmaktadır.

"SSCB'nin Komünist Partisi, kendi örgütlenmesi için betimlemiş olduğumuz örüntüyü benimsemiştir... Bu tarzda kişisel diktatörlüğün yeri yoktur. (Bu örüntüde- G.A.) ayrıntılı önlemlere hedef olan kişisel kararlara güven duyulmaz. Önyargı, öfke, kıskançlık, kibir ve diğer aksiliklerden kaynaklanabilecek hatalardan kaçınabilmek için... bireyin her zaman, konuyu açıkyüreklilikle tartışmış olan ve kendilerini de alınan kararlardan ortaklaşa sorumlu kılan eşit düzeydeki çalışma arkadaşlarının onayını edinme zorunluluğu yoluyla denetim altında tutulması istenir.

"Stalin... sık sık... kendisinin, Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin kararlarını yaşama geçirmekten öte bir şey yapmadığına işaret etmiştir...

"Çıplak gerçek şudur: Son onyılda, sözümona Stalin'in diktatörlüğü altında bulunan SSCB'nin yönetiminin incelenmesi, önemli kararların, genellikle diktatörlüklerin erdemleri sayılan hızlılık, zamanındalık ya da gözükara inat gibi belirtileri sergilemediğini göstermiştir. Tam tersine Parti çoğu zaman o denli uzun ölçüp biçmelerden sonra eyleme geçmiş ve tartışmanın sonuçları bazan o denli hararetli ve kırıcı olmuştur ki, bunların formülasyonu, üzerlerinde duraksama ve güven eksikliğinin izlerini taşımışlardır... Bu politikalar... komite denetiminin işaretlerini sergilerler." (Sidney & Beatrice Webb, *Soviet Communism: A New Civilisation*, Londra, 1936, s. 431, 432, 433, 435).

Belki Barbusse, Hoca ve Webb'lerin önyargılı tanıklar olduğu düşünülecektir. Ne var ki, Stalin'e karşı son derece eleştirel konumda olan gözlemciler de bu birincilerin tanıklığını doğrulamaktadırlar.

Amerikan diplomat Joseph Davies, Stalin'in yalın ve nazik tavrı hakkında şu yorumu yapıyor:

"Kapının açılıp... Bay Stalin'in tek başına odaya girdiğini gördüğümde irkildim... Tavrı nazik ve davranış tarzı neredeyse kendini aşağılarcasına yalındı...

"O beni sıcak bir gülümsemeyle ve gerçek bir gururu içeren büyük bir yalınlıkla selamladı... Kahverengi gözleri son derece nazik ve yumuşaktı. Bir çocuk onun kucağında oturmak ve bir köpek ona sokulmak isteyecektir." (J. E. Davies, *Mission to Moscow*, New York, 1944, s. 299-300, 311-12).

Stalin üzerine yazdığı düşmanca biyografide Isaac Don Levine şöyle diyor:

"Stalin şan-şöhret peşinde değildir. O debdebeden nefret eder. O kamu önünde gösterişe karşıdır. İsteseydi büyük bir devletin sahip olduğu tüm törensel kıyafet ve rütbeleri edinebilirdi. Ama o arka planda kalmayı tercih eder." (I. D. Levine, *Stalin: A Biography*, Londra, 1931, s. 248-49).

Bir başka düşman eleştirmen olan Louis Fischer, Stalin'in 'dinleme yeteneği'ne tanıklık etmektedir:

"Stalin... irade gücü ve sakinliğiyle Parti'ye esin vermektedir. Onunla görüşen kişiler, Stalin'in dinleme yeteneğine ve onun, çok zeki astlarının öneri ve taslaklarını geliştirme becerisine hayran oluyor." (L. Fischer, *The Nation* dergisinde makale, Cilt 137 (9 Ağustos 1933), s. 154).

Eugene Lyons, *Stalin: Czar of All the Russias* adlı biyografisinde Stalin'in yalın yaşamını şöyle betimliyor:

"Stalin üç odalı alçakgönüllü bir apartman dairesinde kalıyor... Onun günlük yaşamındaki zevkleri, hemen hemen kaba sabalık noktasına yaklaşan bir yalınlık düzeyinde kaldı... Stalin'den gözü dönmüşçesine nefret edenler ve onu sadistçe gaddarlıklardan sorumlu tutanlar bile hiçbir zaman onu özel yaşamında ölçüsüzlük (sergilemek- G.A.)le suçlamadılar...

" 'Başarı'yı milyonlarca dolarla, yatlarla, metreslerle ölçenler, sade yaşam koşullarından tad almanın gücünü anlamakta zorluk çekerler...

"Onun görünüşünde ya da davranışında canavarımsı denebilecek hiçbir şey, tavrında hiçbir yapmacıklık yoktu. Yıllardır ilk kez huzuruna kabul ettiği ilk yabancıya dostça davranmak istediği ortada olan sevimli, ciddi ve yaşlanmakta olan bir insan (vardı karşım-

da- G.A.). Orada otururken 'O, son derece canayakın bir kişi' diye düşündüğümü ve buna hayret ettiğimi anımsıyorum." (E. Lyons, *Stalin: Czar of All the Russias*, Philadelphia, 1940, s. 196, 200).

Lyons Stalin'e şu soruyu sordu:

"Siz bir diktatör müsünüz?"

"Stalin, sorunun saçma olduğunu ima edercesine gülümsedi:

" 'Hayır' dedi yavaşça. 'Ben bir diktatör değilim. Bu sözcüğü kullananlar Sovyet hükümet sistemini ve Komünist Partisi'nin yöntemlerini anlamıyorlar. (Bizde- G.A.) herhangi bir kişi ya da kişi grubu kendisini dayatamaz. Kararlar Parti tarafından alınır ve onun organları olan Merkez Komitesi ve Politbüro tarafından yaşama geçirilir.' " (E. Lyons, adıgeçen yapıt, s. 203).

Stalin'e şiddetle karşı olan Finli revizyonist Arvo Tuominen, *The Bells of the Kremlin* adlı kitabında Stalin'in kişi olarak kendini silikleştirmesi konusunda şu yorumu yapıyor:

"Stalin konuşma ve yazılarında her zaman arka plana çekilir, sadece komünizmden, Sovyet iktidarından ve Parti'den söz eder ve kendisinin gerçekte düşüncenin ve örgütün temsilcisi olduğunun altını çizmekle yetinirdi...

"Ben Stalin'de hiçbir zaman bir kibir izine rastlamadım." (A. Tuominen, *The Bells of the Kremlin*, Hanover (New Hampshire, ABD), 1983, s. 155, 163).

Tuominen, gerçek Stalin ile propagandanın yaydığı Stalin tablosu arasındaki karşıtlıktan duyduğu şaşkınlığı şöyle dile getiriyordu:

"Moskova'da kaldığım uzun yıllar boyunca bu adamla onun (kamuya sunulan- G.A.) devasa portresi arasındaki karşıtlığa hep hayret etmişimdir. Bir diktatör steorotipinden, bu orta boylu, bir parça çopur ve bıyıklı Kafkasyalı kişi kadar uzak bir kişi düşünülemezdi. Ancak, (sürdürülen- G.A.) propaganda da onun insanüstü yeteneklerini işleyip duruyordu." (A. Tuominen, adıgeçen yapıt, s. 155)

Sovyet mareşali Georgi Jukov, Stalin'in 'yapmacıklıktan uzak oluşu'ndan söz eder:

"O (Stalin- Editör) yapmacıklık ve gösterişten uzaktı ve konuştuğu herkesin gönlünü kazanırdı." (G. K. Zhukov, *The Memoirs of Marshal Zhukov*, Londra, 1971, s. 283).

Stalin'in kızı Svetlana Alliluyeva, babası hakkında yayılan hemen her karalamaya inanacak kadar saftır, ama o bile kişiliğine 'ta-

pınma'yı, Stalin'in kendisinin tezgâhladığı yolundaki suçlamayı reddetmektedir. Alliluyeva, 1948'de Stalin'le birlikte Moskova'dan Kırım'a yaptıkları bir tren yolculuğunu şöyle betimliyordu:

"Değişik istasyonlarda durduğumuzda peronda yürüyüşe çıkardık. Babam lokomotife kadar yürürken yolda rastladığı demiryolu işçilerine selam verirdi. (Ama- G.A.) tek bir yolcuyla bile karşılaşmazdık. Bu, özel bir trendi ve kimsenin perona girmesine izin verilmezdi... Acaba bunu kim düzenledi? Bu oyunu kim kurdu? Bunu babam yapmadı. Bunu yapan, babamın kendisini de içinde hapseden ve içerisinde tuttuğu O'na yalnızlığın, boşluğun ve insan dostluğu yokluğunun acısını çektiren sistemdi...

"Bugünlerde bir yerlerde, babamın kendisini hemen hemen bir tanrı gibi gördüğüne ilişkin bir şey duyduğumda ya da okuduğumda, onu yakından tanımış olan insanların böyle şeyleri söyleyebilmeleri bile beni hayrete düşürüyor...

"O asla kendisini bir tanrı gibi düşünmedi." (S. Alliluyeva, *Twenty Letters to a Friend*, Londra, 1967, s. 202-03, 213).

Alliluyeva, Stalin öldüğünde *daça*'daki hizmetçilerin duyduğu üzüntüyü şöyle anlatıyor:

"Babamın hizmetçileri olan bu adam ve kadınlar onu seviyorlardı. Onu küçük şeylerle mutlu etmek hiç de zor değildi. Tam tersine, o kibar bir insandı; kendisine hizmet edenlere karşı alçakgönüllü ve içtenlikliydi...

"Erkekler, kadınlar, herkes dört bir yanda yeniden ağlamaya başladılar...

"Hiç kimse sadakat ya da üzüntü gösterisi yapmıyordu. Hepsi de birbirlerini yıllardır tanıyorlardı...

"O odadakilerin hiçbiri onu bir tanrı ya da süpermen, dahi ya da şeytan saymıyordu. Onlar onu en temel insansal özelliklerinden, (insanların- G.A.) en iyi, hizmetçilerin yargılayabileceği özelliklerinden ötürü seviyor ve sayıyorlardı." (S. Alliluyeva, adıgeçen yapıt, s. 20, 22).

Dahası olgular, *Stalin'in kendisinin bir çok kez 'kişiye tapınma'yı Marksizm-Leninizme aykırı bularak kınadığını ve onunla alay ettiğini* göstermektedir. Örneğin,

Haziran 1926:

"Yoldaşlar; hakkımda söylenen övücü sözlerin yarısını bile hak

etmediğimi mutlaka söylemem gerek. Söylenenlere bakılırsa ben Ekim Devrimi'nin bir kahramanı, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin lideri, Komünist Enternasyonal'in lideri, efsanevi bir savaşçı-şövalyeyim ve daha neler nelerim. Yoldaşlar; bunlar saçma ve tümüyle gereksiz abartmalar. Bunlar genellikle yaşamını yitiren devrimcilerin mezarlarının başında söylenen şeyler. Ama benim şimdilik ölmeye niyetim yok...

"Ben Tiflis demiryolu atelyelerinin ileri işçilerinin öğrencilerinden biriydim ve hâlâ da öyleyim." (J. V. Stalin, *Works*, Cilt 8, Moskova, 1954, s. 182).

Ekim 1927:

"Ya Stalin? Stalin sadece önemsiz bir kişiliktir." (J. V. Stalin, *Works*, Cilt 10, Moskova, 1954, s. 177).

Aralık 1929:

"Ben, sizin tebrik ve selamlarınızı, beni doğuran ve kendi suretinde yetiştiren işçi sınıfının büyük Partisinin hanesine yazıyorum. Ve bu tebrik ve selamları şanlı Leninist Partimizin hanesine yazdığım için sizlere Bolşevik teşekkürlerimi sunmaya cüret ediyorum." (J. V. Stalin, *Works*, Cilt 12, Moskova, 1955, s. 146).

Nisan 1930:

"Bazıları, 'Başarıdan Sarhoş' adlı makalenin Stalin'in inisiyatifiyle yazıldığını sanıyor. Bunun saçma olduğu bellidir. Bir Merkez Komitemiz olduğu gözönüne alındığında, kim olursa olsun hiç kimsenin böyle bir sorunda kişisel inisiyatif koyması usule uygun olamaz." (J. V. Stalin, *Works*, adıgeçen yapıt, s. 218).

Ağustos 1930:

"Bana olan bağlılığından sözediyorsun... Sana, kişilere bağlılık 'ilkesini' terketmeni salık veriyorum. Bu, Bolşeviklerin tarzı değildir. İşçi sınıfına, onun Partisine, onun devletine bağlılık duy. Bu güzel ve yararlı bir şeydir. Ancak bunu, kıt akıllı entellektüellerin kişilere duyduğu boş ve sahte bağlılıkla karıştırma!" (J. V. Stalin, *Works*, Cilt 13, Moskova, 1955, s. 20).

Aralık 1931:

"Kendime gelince, ben sadece Lenin'in bir öğrencisiyim ve yaşamımın hedefi Lenin'in, ona layık bir öğrencisi olmaktır...

"Marksizm üstün bireylerin oynadığı rolü ya da tarihi halkın yaptığını hiç de yadsımaz. Fakat... büyük kişilerin, ancak bu koşul-

ları ve onların nasıl değiştirilebileceğini doğru bir biçimde anladıkları ölçüde bir değerleri olur. Eğer onlar bu koşulları anlamayı başaramaz ve onları imgelemlerinin telkinlerine göre değiştirmek isterlerse kendilerini Don Kihote'nin konumunda bulurlar...

"Bireyler karar veremez. Bireylerin kararları her zaman ya da hemen hemen her zaman tekyanlı bir nitelik taşır... Her toplulukta, her kollektif organda düşünceleri hesaba katılması gereken insanlar vardır... Biz, üç devrimin deneyimlerinden, kollektif olarak sınanmayan ve düzeltilmeyen her 100 bireysel karardan yaklaşık 90'ının tekyanlı olacağını öğrendik...

"Artık bizim işçilerimiz hiçbir koşul altında iktidarın tek bir kişinin elinde toplanmasına hoşgörü göstermeyeceklerdir. Bizde, en büyük otoriteye sahip kişiler bile işçi kitleleri kendilerine olan güvenlerini yitirdiklerinde birer sıfıra, birer hiçe indirgeneceklerdir." (J. V. Stalin, adıgeçen yapıt, s. 107-08, 109, 113).

Şubat 1933:

"Çalışmamın ödülü olarak kendi İkinci Nişanını bana verdiğini belirten mektubunu aldım.

"Sıcak sözlerin ve yoldaşça armağanın için teşekkür ederim. Kendini benim yararıma bu Nişanından yoksun bıraktığını biliyor ve duygularını takdir ediyorum.

"Bununla birlikte, senin İkinci Nişanını kabul edemeyeceğim. Sadece, kendi kazanmış olduğun bu Nişanın ancak sana ait olabileceğinden ötürü değil, yoldaşlar bana özen ve saygı göstermek suretiyle beni fazlasıyla ödüllendirmiş oldukları ve dolayısıyla seni soymaya hakkım olmadığı için de onu kabul edemem ve etmemeliyim.

"Nişan (verme uygulaması- G.A.) zaten tanınmış olanlar için değil, ama asıl pek az tanınan ve herkesçe tanınması gereken kahraman insanlar için oluşturulmuştur.

"Dahası, sana benim daha şimdiden iki Nişanım olduğunu söylemem gerekir. Emin ol, bu insana yeter de artar bile." (J. V. Stalin, adıgeçen yapıt, s. 241).

Mayıs 1933:

"*Robins*: Sizi ziyaret etme olanağı bulmuş olmamı büyük bir onur sayıyorum.

"*Stalin*: Bu çok olağanüstü bir şey değil. Abartıyorsunuz.

"*Robins*: Benim en ilginç bulduğum şey, Rusya'nın her tarafın-

da Lenin-Stalin isimlerini bir arada görmüş olmam.

"*Stalin*: Bu da bir abartma. Ben nasıl Lenin'le kıyaslanabilirim?" (J. V. Stalin, adıgeçen yapıt, s. 267).

Şubat 1938:

"Ben, *Stalin'in Çocukluğuna İlişkin Öyküler*'in yayımlanmasına şiddetle itiraz ediyorum.

"Bu kitap çok sayıda maddî çarpıtmalar, yalanlar, abartmalar ve hakedilmemiş övgülerle dolu...

"Ama... asıl önemli olan, bu kitabın Sovyet halkına (ve genel olarak halka), liderlerin ve yanılmaz kahramanların kişiliklerine tapınma eğilimini aşılamasıdır. Bu, tehlikeli ve zararlıdır. 'Kahramanlar ve güruh' teorisi Bolşeviklere değil, Sosyalist-Devrimcilere özgüdür...

"Size bu kitabı çöpe atmanızı tavsiye ederim." (J. V. Stalin, adıgeçen yapıt, s. 327).

Demek oluyor ki, *Stalin'in etrafında inşa edilen 'kişiye tapınma' Marksizm-Leninizme aykırı olduğu gibi onun yaşama geçirilmesi de Stalin'in açıkça dile getirmiş olduğu isteklerine aykırıydı.*

Bu durum, şu önemli soruyu beraberinde getirir.

Stalin Derneği'nin daha önceki bir toplantısında, 1920'lerin sonlarından itibaren Marksist-Leninistlerin Sovyet liderliği içinde bir azınlık oldukları yolundaki görüşümü dile getirdiğimde bazı üyelerin yüksek sesli itiraz mırıldanmaları duyulmuştu.

Ancak, *Stalin'in 'kişiye tapınma'ya karşı sert muhalefetine rağmen 'kişiye tapınma'nın sürdüğünü* gördük.

Bundan şu itiraz kaldırmaz sonuçlardan biri çıkar:

1) *Ya Stalin bunu durduracak güce sahip değildi,*

2) *Ya da O, bunu durdurmak istemeyen bencil, yalancı ve Marksist-Leninist-olmayan ikiyüzlünün tekiydi.*

'Kişiye Tapınma'nın Mimarları

Ama, eğer Stalin'in etrafındaki 'kişiye tapınma' Stalin tarafından oluşturulmadı ve onun isteklerine rağmen inşa edildi ise, *bunun mimarları kimdi?*

Olgular, *Stalin'in etrafındaki 'kişiye tapınma'nın en ateşli savunucularının* Karl Radek, Nikita Kruşçov ve Anastas Mikoyan gibi *revizyonistler ve gizli revizyonistler* olduğunu göstermektedir.

Roy Medvedev şuna işaret ediyor:

" '*Pravda*'nın 1934'te yayımlanan birinci sayısında Radek'in,

Stalin'i çılgınca bir övgü yağmuruna tutan iki büyük sayfalık makalesi yer alıyordu. Yıllardır Stalin'e karşı muhalefeti yöneten bu eski Trotskist şimdi onu 'Lenin'in en iyi öğrencisi, Leninist Parti'nin modeli, onun kemiğinin kemiği ve kanının kanı' biçiminde niteliyordu... (O'nun için- G.A.) 'Lenin kadar uzakgörüşlü' vb. diyordu. Bunun basında özel olarak Stalin'i pohpohlamaya adanmış ilk büyük-ölçekli makale olduğu anlaşılıyor; bu makale kısa bir süre sonra tirajı 225.000'i bulan bir broşür biçiminde yeniden basıldı, ki bu, o zamanlar için çok büyük bir rakamdı." (R. A. Medvedev, *Let History Judge: The Origins and Consequences of Stalinism*, Londra, 1972, s. 148).

Radek, Ocak 1937'de yapılan kamuya açık yargılanması sırasında terörizm ve ihanet suçlamalarını kabul ederken şunları söylemişti:

"*Vişinski*: Mraçovski ne yanıt verdi?

"*Radek*: O, savaşımın artık terörizm evresine girdiğinin kesin olduğunu söyledi...

"Nisan 1933'de Mraçovski bana, Leningrad'da, orada terörist bir grubun örgütlenmesi işini üstlenecek herhangi bir Trotskist tanıyıp tanımadığımı sordu.

"*Vişinski*: Kime karşı?

"*Radek*: Tabii ki Kirov'a karşı...

"*Vişinski*: Sen 1934-35'te, örgütlü ve sistematik bir biçimde terörist eylemler gerçekleştirme konumunda mıydın?

"*Radek*: Evet...

"Biz kaçınılmaz olarak, SSCB'nin toplumsal yapısını zafere ulaşmış faşist ülkelerin toplumsal yapısıyla uyumlu hale getirmek, bir başka anlatımla kapitalizmi restore etmek zorundaydık...

"Bunun faşizm demek olduğunu... yabancı finans kapitale hizmet etmek demek olduğunu biliyorduk...

"Ukrayna'yı Almanya'ya ve Sahil eyaletini* ve Amur bölgesini Japonya'ya vermeyi planlamıştık." (*Report of Court Proceedings in the Case of the Anti-Soviet Trotskyite Centre*, Moskova, 1937, s. 88, 90, 103, 115).

---

* Sahil Eyaleti ya da Rusça adıyla Primorskaya Oblast, Rusya'nın Doğu Sibirya'daki bir bölgesiydi. Bu eyalet; Kore'den Arktik Okyanusu'na kadar uzanan toprak şeridini kapsıyordu. (G.A.)

(Almancadaki 'Führer' sözcüğüne denk gelen) 'vojd' terimini devreye sokan Kruşçov idi. Kruşçov Ocak 1932'deki Moskova Parti Konferansı'nda yaptığı konuşmayı şu sözlerle bitirmişti:

"Her zamankinden daha sıkı bir biçimde Leninist Merkez Komitesi'nin ve Partimizin 'vojd'u Stalin Yoldaşın etrafında kenetlenen Moskova Bolşevikleri, sevinç ve güven içinde sosyalizm ve dünya proleter devrimi uğruna savaşımda yeni zaferlere doğru yürüyorlar." (Raboçaya Moskva, 26 Ocak 1932, L. Pistrak, *The Grand Tactician: Khrushchev's Rise to Power*, Londra, 1961, s. 159).

Ocak 1934'deki 17. Parti Konferansı'nda Stalin'i,

"... bir deha 'vojd'u." (*XVII S'ezd Vsesoiuznoi Kommunisticheskoi Partii (B.)*, s. 145, L. Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 160) diye anan sadece Kruşçov olmuştu.

O sırada Moskova Parti Sekreteri olan Kruşçov, Ağustos 1936'da Lev Kamenev ve Grigori Zinovyev'in ihanet davalarının duruşması sırasında şöyle diyordu:

"Sefil cüceler! Onlar ellerini insanların en büyüğüne,... bilge 'vojd'umuz Stalin Yoldaşa karşı kaldırdılar... Sen Stalin Yoldaş, Marksizm-Leninizmin yüce bayrağını bütün dünyanın önünde yükseklere kaldırdın ve onu ileriye taşıdın. Stalin Yoldaş, Stalinist Merkez Komitesi'nin sadık destekçisi olan Moskova Bolşevik örgütü Stalinist uyanıklığını daha da arttıracak, Trotskist-Zinovyevist kalıntıların kökünü kazıyacak ve Partinin saflarını ve Partili-olmayan Bolşevikleri Stalinist Merkez Komitesi ve büyük Stalin'in etrafında daha da sıkı bir biçimde birleştirecektir." (*Pravda*, 23 Ağustos 1936, L. Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 162).

Kasım 1936'daki Sekizinci Tüm-Birlik Sovyet Kongresi'nde Kruşçov bir kez daha, onay için Kongre'nin önüne getirilmiş olan yeni Sovyet Anayasasının 'Stalinist Anayasa' olarak adlandırılmasını önerdi. Çünkü,

"... o başından sonuna kadar Stalin Yoldaşın kendisi tarafından kaleme alınmıştı." (*Pravda*, 30 Kasım 1936, L. Pistrak, adı geçen yapıt, s. 161).

O zaman Başbakan olan Viyaçeslav Molotov'un ve Leningrad Parti Sekreteri olan Andrey Jdanov'un, Anayasa taslağının hazırlanmasında Stalin'e özel bir rol biçmediklerini kaydetmek gerekir.

Kruşçov aynı konuşmasında 'Stalinizm' terimini de türetecekti:

"Bizim Anayasamız, dünyanın altıda birinde zafere ulaşmış olan Marksizm-Leninizm-Stalinizmdir." (aynı yerde)

Kruşçov'un Ocak 1937'de Moskova'da, Grigori Piyatakov ile Karl Radek'in ihanet davasının duruşması sırasında 200.000 kişilik bir dinleyici kitlesi karşısında yaptığı konuşmanın havası da aynıydı:

"Onlar ellerini Stalin yoldaşa kaldırmak suretiyle, ellerini insanlığın sahip olduğu en değerli şeye kaldırmışlardır. Çünkü Stalin umuttur; O beklentidir; O bütün ilerici insanlığa yol gösteren fenerdir. Stalin bizim bayrağımızdır! Stalin bizim irademizdir! Stalin bizim zaferimizdir!" (*Pravda*, 31 Ocak 1937), L. Pistrak, adı geçen yapıt, s. 162).

Kruşçov Mart 1939'da Stalin'i,

"... büyük dahimiz, sevgili Stalinimiz," (*Visti VTsVK*, 3 Mart 1939, L. Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 164) diye tanımlıyor ve Parti'nin Mart 1939'daki 18. Kongresi'nde onun için,

"... insanlığın en büyük dehası, bize Komünizm yolunda önderlik eden öğretmen ve 'vojd', bizim Stalinimiz" (*XVIII S'ezd Vsesoiuznoi Kommunisticheskoi Partii (B.)*, s. 174, L. Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 164) diyor,

ve Mayıs 1945'de O'nu,

"... Zaferin büyük Mareşali" (*Pravda Ukrainy*, 13 Mayıs 1945, L. Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 164) diye selamlıyordu.

Aralık 1929'da, Stalin'in ellinci yaş günü kutlamaları vesilesiyle Anastas Mikoyan tebriklerini şu istekle tamamlıyordu:

"... kitlelerin haklı taleplerini karşılamalı, yani artık O'nun biyografisi üzerinde çalışmaya başlamalı ve bu biyografiyi Parti'ye ve ülkemizin tüm emekçi halkına sunmalıyız." (*İzvestia*, 21 Aralık 1929, L. Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 164).

On yıl sonra, yani Aralık 1939'da, Stalin'in altmışıncı yaş gününde Mikoyan hâlâ Stalin'in,

"... bilimsel bir biyografisi"nin (*Pravda*, 21 Aralık 1939, L. Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 158) hazırlanması çağrısında bulunuyordu.

"... G. F. Aleksandrov, M. R. Galaktiyonov, V. S. Krujkov, M. B. Mitin, V. D. Moçalov and P. N. Pospelov." (*Joseph Stalin: A Short Biography*, Moskova, 1947) tarafından derlenen bu biyografi sonunda 1947'de basıldı.

Ancak Kruşçov, SBKP'nin 1956'daki 20. Kongresi'nde yaptığı

'gizli konuşma'da, kendisinin ve çalışma arkadaşlarının Stalin'in etrafında inşa ettiği 'kişiye tapınma'yı gerekçe göstererek kitabı, Stalin'in yazdığını ileri sürdü:

"Stalin'in kendini yüceltmesinin ve O'nun en temel alçakgönüllülükten bile yoksun oluşunun en karakteristik örneklerinden biri de *Short Biography*'nin (=Kısa Biyografi) yayımlanmasıdır.

"Bu kitap en sefih türden bir dalkavukluk örneğidir." (Rus Enstitüsü, Colombia Üniversitesi (Editör), adıgeçen yapıt, s. 69).

'Kişiye Tapınma'nın İnşasının Ardında Yatan Nedenler

Elbette pek çok Sovyet yurttaşı Stalin'e hayrandı ve bu hayranlığı dile getiriyordu. Ancak, Stalin'in etrafındaki 'kişiye tapınma'nın, esas olarak gizli revizyonistler tarafından Stalin'in isteklerine rağmen inşa edildiği açıktır. Bunun nedenleri şunlardı:

Birincisi, Parti'nin ve Komünist Enternasyonal'in gizli revizyonistlerin egemenliği altında olduğu gerçeğini gözlerden saklama ve bu iki kurumun Stalin'in kişisel egemenliği altında olduğu masalını yayma ve böylelikle sosyalist meşruiyet ihlallerinin ve Marksist-Leninist ilkelerden sapmaların sorumluluğunu daha sonra Stalin'e yükleme;

İkincisi, daha geç bir tarihte (gerçekte sosyalizmi yıkmaktan başka bir şey olmayan bir 'demokratikleşme' programını uygulama maskesi altında) Stalin'e saldırmak için bir gerekçe oluşturma.

Stalin'in kendisinin, 'kişiye tapınma'nın arkasındaki esas gücün gizli revizyonistler olduğu olgusunun farkında olduğu, kendi büstlerinin Moskova'nın öndegelen sanat galerisi Tretyakov'da göze çarpan yerlere konulduğunu öğrendiğinde nasıl,

"Bu düpedüz sabotaj!" (A. Tuominen, adıgeçen yapıt, s. 164) diye bağırdığını anlatan Finli revizyonist Tuominen tarafından açıklanmıştı.

Alman yazar Lion Feuchtwanger 1936'da Stalin'in, 'kişiye tapınma'nın 'yıkıcılar' tarafından kendisinin saygınlığını zedelemek amacıyla teşvik edildiğinden kuşkulandığını doğrulamaktadır:

"Stalin, yapılageldiği gibi kendisine tapınılmasından açıkça rahatsızdır ve zaman zaman bununla alay etmektedir...

"Stalin, tanıdığım iktidar sahibi insanların tümü arasında en gösterişsizidir. Ben, kendisi hakkındaki bayağı ve aşırı boyutlarda-

ki tapınmadan sözettiğimde kendisi beni eş düzeyde bir açıksözlülükle yanıtladı...

"O, ('kişiye tapınma'nın- G.A.) arkasında, kendi saygınlığını zedelemeye çalışan 'yıkıcılar'ın bulunması olasılığından bile kuşkulanıyor." (L. Feuchtwanger, *Moscow 1937*, Londra, 1937, s. 93, 94-95).

Sonuç olarak, *Sovyetler Birliği'nde revizyonistlerin 'kişiye tapınma'ya saldırıları, sadece öndegelen bir Marksist-Leninist, sosyalizmin öndegelen bir savunucusu olması nedeniyle kişisel olarak Stalin'e yönelik bir saldırı olmakla kalmamakta, fakat aynı zamanda Marksizm-Leninizme ve Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist sisteme yönelik saldırının ilk evresini oluşturmaktadır.*

Belki de 'kişiye tapınma'ya ilişkin en iyi yorum, Stalin'in 1935'teki Yeni Yıl partisinde yaptığı ve Fin revizyonisti Tuominen'in kaydetmiş olduğu iğneleyici kadeh kaldırma önerisidir:

"Yoldaşlar! Ben; aile büyüğümüz, yaşamımız ve güneşimiz, ulusların kurtarıcısı, sosyalizmin mimarı (O, son günlerde kendisi hakkında söylenegelen tüm isimleri ardı ardına sıraladı) Jozef Vissaryonoviç Stalin'in onuruna kadeh kaldırmamızı öneriyor ve bunun bu dahi için bu akşam yapacağımız ilk ve son konuşma olmasını umuyorum." (A. Tuominen, adıgeçen yapıt, s. 162).

"Doktorlar Davası" ve Stalin'in Ölümü*

Birinci Bölüm: "Doktorlar Davası"
Revizyonist Darbenin İlk Hazırlıkları (1943-46).
"Doktorlar Davası"nın İlk Evresi (1948-51).
Abakumov'un Görevden Alınması ve Tutuklanması (1951).
Gürcistan Yanıltması (1951-52).
Marksist-Leninistlerin Gürcistan'daki Karşı-Hamlesi
"Doktorlar Davası"nın İddianamesi (1953).
Stalin'in Etrafındaki Savunma Sisteminin Yıkılması
İkinci Bölüm: Stalin'in Ölümü (1953)
Yarıda Kalan Darbe (1953).
Doktorların Aklanması (1953).
Gürcistan Yanıltmasının Boşa Çıkarılması (1953).
Leonid Melnikov'un Görevden Alınması (1953).
Moskova'da Askerî Darbe (1953).
Gürcistan'da Askerî Darbe (1953-54).
"Mingrelya Olayı" (1953).
Beria'nın "Yargılanması" (1953).
Melnikov'un Yeniden Ortaya Çıkışı (1953-57).
Abakumov'un Yargılanması (1953).
Ryumin'in "Yargılanması" (1954).
Anna Louise Strong'un "Saygınlığının Geri Verilmesi" (1955).
Tito'nun "Saygınlığının Geri Verilmesi" (1955).
Rapava-Rukhadze Davası (1955).
Bagirov'un Yargılanması (1956)

---

* Bill Bland'ın Ekim 1991'de Londra'daki Stalin Derneği'ne sunduğu yazının genişletilmiş ve açıklayıcı notlar eklenmiş versiyonu.

Birinci Bölüm

"Doktorlar Davası"

"Stalin... tanınmış tıp uzmanlarından oluşan bir grubun tutuklanmasını buyurdu...

"Stalin'in ölümünden sonra bu 'dava'yı incelediğimizde, onun baştan sona düzmece olduğunu anladık." (N. S. Khrushchev, "Secret Speech to the 20th Congress of the CPSU"/ "SBKP 20. Kongresi'nde Yapılan Gizli Konuşma", Rus Enstitüsü, Columbia Üniversitesi (Editör), *The Anti-Stalin Campaign and International Communism: A Selection of Documents*, New York, 1956, s. 64).

Revizyonist Darbenin İlk Hazırlıkları (1943-46)

Sovyet revizyonistlerinin iktidarı ele geçirmeleri, başında *sosyalist devletin güvenlik organlarının zayıflatılmasının ve daha sonra revizyonist komploculaın denetimine sokulmasının geldiği bazı hazırlık önlemlerinin alınmasını* gerektirdi.

Başında Marksist-Leninist Lavrenti Beria'nın bulunduğu devlet güvenliğinden sorumlu organ olan İçişleri Halk Komiserliği (NKVD) Nisan 1943'de, üç parçaya bölünmek suretiyle *zayıflatıldı:*

1) Hâlâ Beria'nın yönetiminde olan, ancak bundan böyle devlet güvenliğinden sorumlu olmayan İçişleri Halk Komiserliği (=NKVD);

"Böylelikle, devlet güvenliğinin ağır sorunlarının sorumluluğunun yükünden kurtarılan Beria'nın yönetimindeki NKVD giderek bir 'ekonomi örgütü'ne dönüştü." (B. Levytsky, *The Uses of Terror: The Soviet Secret Service: 1917-1970*, Londra, 1971, s. 160).

2) Başında Marksist-Leninist Vsevolod Merkulov'un bulunduğu Devlet Güvenliği Halk Komiserliği (=NKGB);

3) Başında Marksist-Leninist Viktor Abakumov'un bulunduğu Savunma Halk Komiserliği Karşı-Casusluk Bölümü (=SMERSH).

1946'da, yani İkinci Dünya Savaşının sona ermesinden sonra,

1) SMERSH feshedildi;

2) İçişleri Halk Komiserliği'nin (NKVD) adı İçişleri Bakanlığı (=MVD) olarak değiştirildi ve onun,

"... Beria'nın en yakın ve en güvenilir çalışma arkadaşı olan" (B. Levytsky, adıgeçen yapıt, s. 141) Marksist-Leninist yöneticisi Merkulov'un yerine gizli revizyonist Sergey Kruglov getirildi ve

3) Devlet Güvenliği Halk Komiserliği'nin (NKGB) adı Devlet Güvenliği Bakanlığı (MGB) olarak değiştirildi; ancak bunu izleyen altı yıl boyunca MGB Marksist-Leninist Abakumov'un yönetiminde kaldı.

"Doktorlar Davası"nın İlk Evresi (1948-51)

Komplocuların planları 1948'de 'Kremlin doktorları davası'yla kesintiye uğradı. Bu yıl içinde,

"Kremlin Hastanesinde sıradan bir doktor olan Lidia Timaşuk... hastanede danışman olarak hizmet veren bellibaşlı tıp uzmanlarının vardıkları tıbbi sonuçlarda kasıtlı çarpıtmalar olduğunu ortaya çıkardı. Timaşuk onların kriminal planlarını sergiledi ve böylelikle güvenlik organlarının bu alçakça komplonun varlığını görmelerini sağladı." (Y. Rapoport, *'The Doctors' Plot: Stalin's Last Crime*, Londra, 1991, s. 77).

Dr. Timaşuk,

"... Stalin'e, doktorların sözümona doğru olmayan tıbbi tedavi yöntemleri uyguladıklarını ileri sürdüğü bir mektup" (N. S. Khrushchev, "Secret Speech", adıgeçen yapıt, 63) gönderdi.

Olayın tarihine gelince,

"... Timaşuk ilk raporunu hazırladığında Jdanov hâlâ sağdı." (P. Deriabin: *Watchdogs of Terror: Russian Bodyguards from the Tsars to the Commissars*, n. p. (ABD), 1984, s. 311) Jdanov Ağustos 1948'de öldü.

Kruşçov daha sonra Şubat 1956'da SBKP'nin 20. Kongresinde yaptığı gizli konuşmada,

"... bu aşağılık davanın Stalin tarafından tezgâhlandığını" (N. S. Khrushchev, "Secret Speech", adıgeçen yapıt, s. 65) ileri sürmüşse de Ian Grey *işin başında* Stalin'in,

"Timaşuk'un savlarına kuşkuyla yaklaştığı" (I. Grey, *Stalin: Man of History*, Londra, 1979, s. 461) konusunda güvence vermekte ve Stalin'in kızı Svetlana Alliluyeva da bunu doğrulamaktadır:

"Bir süre önce babamın kadın kâhyası bana onun, olayların gelişiminden son derece rahatsız olduğunu söylemişti... O, her zaman olduğu gibi masasına yemek getirirken babamın, doktorların sahtekâr olduklarına inanmadığını ve ne de olsa onların aleyhine Dr. Timaşuk'un 'raporları'ndan başka bir kanıt olmadığını belirtmişti." (S. Alliluyeva, *Twenty Letters to a Friend*, Londra, 1967, s. 215).

Stalin gene de bu savları, o zaman başında Devlet Güvenliği Bakanı Marksist-Leninist Abakumov'un bulunduğu devlet güvenlik organlarına iletti. Bunun üzerine,

"... Abakumov, doğrudan kendisinin yönettiği bir soruşturma başlattı." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 311).

Soruşturma çok geçmeden Stalin'i, Timaşuk'un savlarının doğru olduğuna inandırdı:

"Günün birinde Stalin bizleri Kremlin'e çağırdı ve bize Timaşuk adlı kadın doktordan gelen mektubu okudu. Timaşuk Jdanov'un, kendisine bakan doktorların ona bilerek ve öldürmek amacıyla yanlış bir tedavi yöntemi uygulamaları nedeniyle öldüğünü ileri sürüyordu." (N. S. Khrushchev, *Khrushchev Remembers*, Londra, 1971, s. 283).

Bu soruşturmanın ilk sonuçları, Aralık 1950 gibi görece erken bir tarihte, Moskova'daki Birinci Gradskaya Hastanesi'nde bir kliniği yöneten tanı doktoru Yakov Etinger'in tutuklanmasıyla alınmaya başladı. Etinger'in adı daha sonra (1953) 'doktorlar davası'nın sanıkları arasında da geçecekti:

"Yakov Etinger 1950'de tutuklanmıştı." (Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 24).

"Terörist grubun içinde... terapist Profesör Y. G. Etinger de vardı." (Pravda, 13 Ocak 1953, s. 4, *Current Digest of the Soviet Press*, Cilt 4, Sayı: 51 (31 Ocak 1953), s. 3).

Abakumov'un Görevden Alınması ve Tutuklanması (1951)

Bu yüzden, 1951'e gelindiğinde *revizyonist komplocuların kendilerini gelecekleri bakımından son derece huzursuz olmaları için önemli nedenler vardı.*

"... Stalin'in yakın çevresinde yer alan bir çok kişinin yaklaşan

arındırma operasyonunun tehdidi altında olduğu" (G. Bortoli, *The Death of Stalin*, Londra, 1973, s. 151) yolunda söylentiler vardı.

Hem komployu, hem de komplocuları korumak için ivedi önlemlere gereksinim olduğu açıktı.

Dolayısıyla 1951'in sonlarında revizyonist komplocular *Devlet Güvenliği Bakanı Marksist-Leninist Abakumov'un görevinden alınmasını ve yerine gizli revizyonist Semyon İgnatyev'in getirilmesini sağladılar:*

"Beria'nın Parti içindeki muhalifleri (Marksizm-Leninizmin düşmanları- Editör)... 1951'in sonlarına doğru MVD'nin başına, Beria'nın arkadaşı V. S. Abakumov'un yerine bir Parti yetkilisi olan S. P. İgnatyev'i geçirmek suretiyle önemli bir zafer elde ettiler." (S. Wolin & R. Slusser, *The Soviet Secret Police*, Londra, 1957, s. 20).

Boris Levytsky şunu kaydediyor:

"Beria'nın yakın arkadaşı (= Marksist-Leninist- Editör) Abakumov görevinden alındı ve yerine S. D. İgnatyev getirildi." (B. Levytsky, adıgeçen yapıt, s. 204).

Levytsky bunu şöyle değerlendiriyordu:

"... gizli polisin kadrolarının tümünün değiştirilmesi, Beria ve arkadaşlarının (=Marksist-Leninistlerin- Editör) görevden alınması doğrultusunda atılan ilk adımdı...

"İgnatyev'in bir bostan korkuluğu olduğu yolundaki varsayımı doğrulayacak ... çok miktarda kanıt bulunuyor...

"Beria'yla hiçbir ilişkisinin olmamış ve onun gizli polis deneyiminden yoksun olması gibi koşullar İgnatyev'in (bu mevkiye- G.A.) atanması için tercih nedeni oldu." (B. Levytsky, adıgeçen yapıt, s. 204, 295).

Kısa bir süre sonra, Abakumov ve düzinelerce yardımcısı, (daha önce analizi yapılmış bulunan) 1949-50 'Leningrad Olayı' bağlamında 'uyanıklıktan yoksunluk' suçlamasıyla *tutuklandılar**:

* Bu konu, Bill Bland'ın Türkçeye çevrilmiş olan The Restoration of Capitalism in the Soviet Union/ Sovyetler Birliği'nde Kapitalizmin Restorasyonu adlı kitabının "Leningrad Affair"/ "Leningrad Olayı" başlıklı üçüncü ekinde geniş bir biçimde ele alınmıştır. Aynı konu Bland'ın, Marksist-Leninist Araştırma Bürosu'nun 1. Seri 2 Sayılı Raporu olarak yayımlanan "The Revisionist Attack on Marxist-Leninist Economics"/ "Marksist-Leninist İktisata Revizyonist Saldırı" adlı çalışmasında da işlenmiştir.(G.A.)

"Abakumov... 1951'de... tutuklandı... O, Lubyanka (tutukevine- G.A.) götürülerek izolasyon hücresine kondu. Onunla birlikte yardımcılarından yedisi ve düzinelerce devlet güvenlik görevlisi de tutuklandı...

"O sırada Abakumov'a yöneltilen suçlama onun 'Leningrad Olayı'nı soruştururken, halk düşmanlarını fark edememesiydi...

"Eylül 1951'de... Stalin'in Abakumov'a ve ona bağlı görevlilere, kuzeydeki kentin (yani Leningrad'ın- G.A.) Parti aygıtı içinde yuvalanan halk düşmanlarını fark edememe konusunda yaptığı suçlamayı yineleyen, Kruşçov'dan başkası değildi." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 316-17).

Abakumov'un Aralık 1954'de aynı revizyonist komplocular tarafından, arasında 'Leningrad Olayını tezgâhlamanın' de bulunduğu suçlardan ötürü idam edilmiş olması olgusu, ona ve yardımcılarına yöneltilen suçlamaların sahte niteliğini açıkça gösterir:

"Abakumov, bir dizi Parti ve Sovyet görevlisinin asılsız bir biçimde devlete karşı en ağır suçları işledikleri savıyla suçlanarak, dayanaksız bir biçimde tutuklandıkları *'Leningrad Davası'nı tezgâhlamıştı*." (*Pravda*, 24 Aralık 1954, R. Conquest, *Power and Policy in the USSR*, Londra, 1961, (bundan böyle R. Conquest (1961), s. 449).

Gürcistan Yanıltması (1951-52)

Fakat, göreceğimiz gibi Abakumov'un görevden alınması ve tutuklanması komplocular açısından, 'doktorlar' davası soruşturmasından kaynaklanan tehlikeyi ortadan kaldırmadı. Bu nedenle onlar, Marksist-Leninistlerden bazılarına karşı *bir yanıltma saldırısına* girişerek kendilerini korumaya çalıştılar.

Askerî terminolojide 'yanıltma',

"... komutanın gerçek planları hakkında düşmanı aldatmak amacıyla yapılan hareket" (*Shorter Oxford English Dictionary*, Oxford, 1972, s. 737) biçiminde tanımlanmaktadır.

Revizyonist komplocular yanıltma saldırıları için Transkafkasya'yı seçtiler; bunun nedeni sadece bu bölgenin kendi gerçek hedefleri olan Moskova'dan uzak olması değil, aynı zamanda hem Stalin'in, hem de Beria'nın doğum yeri olması ve *Marksist-Leninistlerin kalesi* sayılmasıydı. Charles Fairbanks, Jr., Beria'nın,

"Transkafkasya'daki bölgesel tımarından" (C. H. Fairbanks,

Jr., "National Cadres as a Force in the Soviet System: The Evidence of Beria's Career: 1949-53"/ "Ulusal Kadroların Sovyet Sistemi İçindeki Gücü: Beria'nin Kariyerinin Kanıtları: 1949-53", J. R. Azrael (Editör), *Soviet Nationality Policies and Practices*, New York, 1978, s. 155) söz etmekte ve Levytsky,

"... Gürcistan Komünist Partisi'nin 1949 yılındaki 14. Kongresi'nin... biri Stalin'e ve diğeri Beria'ya olmak üzere iki selamlama mesajı gönderdiğini" (B. Levytsky, adıgeçen yapıt, s. 208) kaydetmektedir.

Gürcü Marksist-Leninistlerine yönelik saldırının, başka yerlerdeki Marksist-Leninistler tarafından gizli düşmanların dayanaksız bir provokatif saldırısı olarak algılanmaması olanaksızdı. Yanıltmanın amacı; zamanı geldiğinde, yani Stalin ve onun kişisel sekreteryası güçsüz kılındığında duruma müdahale etmek ve,

1) Devlet Güvenliği Bakanlığının gizli düşmanların elinde olduğunu ve (Gürcistan'da olduğu gibi) düzeltilmesini talep ettikleri ağır adli hatalar işlediğini kabul etmek;

2) Genel bir 'adli hataları düzeltme' örtüsü altında suçlu doktor komploculara suçsuz Marksist-Leninistlerle birlikte aklamak ve serbest bırakmaktı.

Yanıltma hareketi Ocak 1951'de, Robert Conquest'ın işaret ettiği gibi Vilian Zodelava'nın Gürcistan Genç Komünistler Birliği liderliğinden alınmasıyla *başlatıldı*. (R. Conquest (1961), s. 140).

24 Mayıs 1951'de,

"... 'Amerika'nın Sesi' (radyosu- G.A.) Cumartesi günü Gürcüce yayın yapmaya başlayacağını açıkladı." (*New York Times*, 25 Mayıs 1951, s. 21).

Kasım 1951'de *Gürcistan'daki Marksist-Leninistlerin toplu bir biçimde görevden alınmasına* başlandı; sanıklar, 'zimmet, araba hırsızlığı ve benzer suçlar' işlemekle suçlanmaktaydılar. Haber Şubat 1952'de Batılı diplomatlara sızdırıldı:

"Diplomatik kaynakların bildirdiğine göre, büyük bir zimmet, araba hırsızlığı ve benzer suçlar dalgası, bölgedeki üst düzey Komünist Partisi ve hükümet yetkililerinin toptan tasfiyesine yol açtı...

"Görevden almalar geçen Kasım ayında başladı. Tasfiyeye hedef olan en önemli görevliler, Gürcistan Komünist Partisi'nin sekreterleri olan Mikhail Baramiya ve Rostom Şaduri idi." (*New York Times*, 6 Şubat 1952, s. 12).

David Lang bunu doğruluyor:

"Öndegelen Gürcü komünistleri, devlet fonlarını zimmetlerine geçirme, araba çalma ve devlet malını yağmalamakla suçlanmışlardı." (D. M. Lang, *A Modern History of Georgia*, Londra, 1962, s. 261)

John Ducoli de aynı görüşteydi:

"İlk arındırma için gösterilen nedenler devlet fonlarının zimmete geçirilmesi, otomobil hırsızlığı ve devlet malını çalma vb. idi." (J. Ducoli, "The Georgian Purges (1951-53)"/ "Gürcistan Arındırması (1951-53)", *Caucasian Review*, Cilt 6 (1958), s. 55).

Birkaç gün sonra, Kasım 1951'de Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi, bazı eski Gürcü liderleri hedef alan suçlamaların, 'suçlu görevlileri korumayı' kapsayacak biçimde genişletildiğini açıklıyordu:

"Son dönemde, Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin İkinci Sekreteri M. I. Baramiya'nın, Adalet Bakanı A. N. Rapava'nın ve Cumhuriyet Başsavcısı B. Ya. Şoniya'nın suç işleyen bazı görevlileri korumaları altına aldıkları ve onları olanaklı olan her yolla himaye ettikleri öğrenildi.

"Bütün bu adıgeçen kişiler görevlerinden alındı." (R. Conquest (1961), adıgeçen yapıt, s. 139).

Daha sonra bu kişiler, Beria'nın Temmuz 1953'de (Parti- G.A.) liderliğinden atılmasının ardından, 'Beria'nın adamları' olarak tanımlandılar. O sıra Gürcistan (Komünist Partisi- G.A.) Birinci Sekreteri olan Akaki Mgeladze'nin bu Partinin Eylül 1952'de yapılan kongresine sunduğu raporda söylediği gibi,

"1951'de Gürcistan'da Beria'nın yüzlerce adamı tasfiye edildi." (C. H. Fairbanks, Jr., adıgeçen yapıt, s. 161).

Gürcistan'daki bütün öndegelen Marksist-Leninistler görevlerinden alınmış ve yerlerine bilinçli revizyonistler getirilmişti.

Daha sonra, yani Nisan 1952'de Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin bir plenumu, Birinci Sekreter Kandida Çarkviani'yi, İkinci Sekreterler Rostom Şaduri ile Mikhail Baramiya'yı, Başbakan Yardımcısı Valeryen Bakradze'yi, Adalet Bakanı Avksenti Rapava'yı ve bir dizi diğer tanınmış Gürcü lideri görevlerinden aldı.

Plenum, gizli revizyonist Akaki Mgeladze'yi yeni Birinci Sekreterliğe seçti:

"Kandida Çarkviani... görevinden alındı ve önemli Abhaz böl-

ge parti komitesinin eski sekreteri olan yeni lider Akaki Mgeladze, onun yerine getirildi." (*Pravda*, 6 Haziran 1952, *New York Times*, 8 Haziran 1952, s. 27).

Mgeladze, Gürcistan (Komünist- G.A.) Partisi içinde sorumluluk konumunda bulunan Marksist-Leninistleri görevden almak amacıyla geniş-ölçekli bir süreç başlattı:

"Mgeladze, Parti ve hükümet aygıtını baştan ayağa arındırmak için işe koyuldu. O altı ay içinde, 1949 yılında yapılan seçimlerde işbaşına gelen Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi üyelerinin yarısını görevden aldı ve Cumhuriyetin yönetim hiyerarşisini tümüyle altüst etti... Mgeladze'nin görevden aldığı ve aralarında Gürcistan Bakanlar Konseyi'nin Başkan Yardımcısı (Başbakan Yardımcısı- Editör) Valeryen Bakradze'nin de bulunduğu bir çok yüksek yetkili, Beria'nın kendisi tarafından aday gösterilmişlerdi." (D. M. Lang, adıgeçen yapıt, s. 261).

"Sadece altı aylık liderlik süresi içinde Mgeladze, Merkez Komitesi'nin 1949'da seçilmiş olan 111 üye ve aday üyesinin yaklaşık yüzde 55'ini tasfiye etti." (J. Ducoli, adıgeçen yapıt, s. 55).

Beria Nisan 1952 plenumuna katılmak için Moskova'dan (Gürcistan'a- G.A.) geldi:

"Beria, nöbet değişimini resmi olarak doğrulayan Nisan plenumunda bulundu. Çarkviani'nin taraftarlarının yerini, Mgeladze'nin Parti lideri olduğu Abhazya'dan gelenler aldı." (R. G. Suny, *The Making of the Georgian Nation*, Londra, 1989, s. 288).

"Artık Sovyet Bakanlar Konseyi Başkan Yardımcısı (SSCB Başbakan Yardımcısı- Editör) olan Beria, Nisan 1952'de Moskova'dan gelerek Gürcistan Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi toplantısına katıldı." (D. M. Lang, adıgeçen yapıt, s. 261).

Beria'nın toplantıda bulunuşu gizli revizyonistlere, Gürcistan'da yönetici personel arasında *kendilerinin* yaptığı değişikliklerin 'Stalin'in yönergeleri' uyarınca gerçekleştirildiğinin 'anlaşılmasını' sağlama, yani bu baştan ayağa asılsız öyküyü yayma olanağını verdi:

"O sıralar (1952 baharı- Editör) Gürcistan'da yaygın olan rüşvet ve diğer türden yolsuzlukların daha da ağırlaştırdığı karışık durumu düzeltmek için Bay Beria'nın kişisel olarak oraya gittiği anlaşıldı. Daha sonra, Gürcistan Komünist Partisi'nde arındırılmaya gi-

dilmesi için Başbakan Stalin'in kendisinin müdahalede bulunduğu ortaya çıktı." (*New York Times*, 3 Ocak 1953, s. 3).

Aslında ise, *görevden alınan Gürcü liderler*, Beria ile Stalin'in desteklediği ve onların tavsiyeleriyle seçilmiş olan *Marksist-Leninistlerdi*.

"Mgeladze'nin görevden aldığı ve aralarında Gürcistan Bakanlar Konseyi'nin Başkan Yardımcısı (Başbakan Yardımcısı- Editör) Valeryen Bakradze'nin de bulunduğu bir çok yüksek yetkili, Beria'nın kendisi tarafından aday gösterilmişlerdi." (*D. M. Lang*, adıgeçen yapıt, s. 261).

"Bay Beria, kendisinin Gürcistan Partisinin başına getirdiği kişilerin görevden alındığı ve bu yolsuzluk suçlamalarının gerçek olduğunun ilan edilmesine izin verdiği toplantıya başkanlık etmek zorunda kaldı." (*New York Times*, 17 Nisan 1953, s. 10).

Bununla birlikte, liderlik değişikliğinin Beria ile Stalin'in istekleri üzerine gerçekleştirildiği öyküsü, bu değişikliklere muhalefetin bastırılmasına yaradı. Mgeladze Gürcistan (Komünist- G.A.) Partisi'nin Eylül 1952'de yapılan kongresinde şöyle diyordu:

"(Kasım 1951 ve Nisan 1952'de yapılan- Editör) Bu Plenum oturumlarında alınan kararlar, Tüm-Birlik Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin aldığı kararlara ve Stalin Yoldaşın kişisel yönergelerine dayanmaktadır." (A. Mgeladze, "Report to Congress of Georgian Communist Party"/ "Gürcistan Komünist Partisi Kongresine Sunulan Rapor", Eylül 1952, R. Conquest (1961), adıgeçen yapıt, s. 143).

Beria ile Stalin'in neden bu değişiklikleri istemiş olabileceği konusunda gösterilen nedenler hayli belirsizdi. Mgeladze Mayıs 1952'de Gürcistan Genç Komünistler Birliği'ne şöyle hitap ediyordu:

"Stalin Yoldaş, Gürcistan Komünist Partisi ve Genç Komünistler Birliği liderliklerinde, ciddi sonuçlara yol açma tehlikesi taşıyan kusurlar buldu ve hataların düzeltilmesinin yollarını gösterdi." (A. Mgeladze, "Report to Georgian Young Communist League"/ "Gürcistan Genç Komünistler Ligasına Rapor", Mayıs 1952, R. Conquest (1961), adıgeçen yapıt, s. 141-42).

Bu belirsiz sav bir süre sonra daha somut hale getirildi. 1952'nin sonlarına doğru birisi, Stalin'in Gürcü milliyetçiliği tehlikesine ilişkin sözlerini anımsadı.

Bunun üzerine görevden alınan Marksist-Leninistler kriminal

milliyetçilikle suçlandılar ve onların, Stalin'in Gürcü milliyetçiliği tehlikesine ilişkin eleştirel sözleri bağlamında tutuklandıkları ileri sürüldü:

"1951-52'deki Gürcistan arındırmasında onun (Beria'nın- Editör) atadığı kişiler Gürcü milliyetçiliğine karşı hoşgörülü davranmakla suçlandılar." (C. H. Fairbanks, Jr., adıgeçen yapıt, s. 154).

Mgeladze, Eylül 1952'de toplanan Gürcistan (Komünist- G.A.) Partisi Kongresi'nde yaptığı konuşmada şöyle diyordu:

"Eski Parti liderliği, uluslararası gericilerin Cumhuriyetimizde, saptırıcı casusluk çalışmalarını sürdürmelerine yardımcı olacak düşman tavra sahip milliyetçi öğeleri keşfetmeye çalıştıklarını unuttu." (*New York Times*, 23 Eylül 1952, s. 3).

Görevden alınan Marksist-Leninist liderlerden bir bölümü, kriminal Gürcü milliyetçiliği belirtileri göstermekle suçlandılar:

"Mgeladze ve onun Devlet Güvenliği Bakanı Rukhadze, Beria'nın himayesi altındakilerin bir bölümünü *kriminal Gürcü milliyetçiliği belirtileri göstermekle suçladı*. Bunlar; M. I. Baramiya... Rapava Şoniya idi. Bu kişiler tutuklandılar ve hapse atıldılar." (J. Ducoli, adıgeçen yapıt, s. 56).

"Adı geçen bu kişilerin hepsi (Baramiya, Rapava ve Şoniya- Editör) daha sonra tutuklandılar." (R. Conquest (1961), adıgeçen yapıt, s. 139).

"1939-52 yılları arasında Gürcistan (Komünist Partisi- G.A.) Merkez Komitesi sekreteri olan Çarkviani, o sırada Gürcistan Cumhuriyeti İçişleri Bakanı olan Rapava ve diğerleri, Nisan 1952'deki Gürcistan Parti konferansından sonra görevlerinden alındılar ve tutuklandılar. Darbeyi indiren, o sırada Gürcistan Devlet Güvenliği Bakanı olan Rukhadze'ydi." (Boris Nicolaevsky, *Power and the Soviet Elite*. New York, 1965, s. 182).

Marksist-Leninistlerin Gürcistan'daki Karşı-Hamlesi

Bu arada, sosyalist devletin güvenliğinin Gürcistan'da ağır bir darbe yediğini farkeden Marksist-Leninistler olayı, Marksist-Leninistlerin denetimi altındaki özel bir güvenlik kuvveti olarak işlev gören Stalin'in 'özel sekretaryası' kanalıyla soruşturdular. Özel sekretarya, Gürcistan Devlet Güvenliği Bakanı Nikolay Rukhadze'nin, Gürcü Marksist-Leninistlerinin davası sırasında hatalı bir biçimde davrandığını gösteren yeterli kanıtları ortaya çıkardı. Bunun sonu-

cunda *revizyonistler*, Nisan 1953'e kadar tutuklanmasını engellemeyi ve onun 'Gürcistan yanıltması' sırasında yaptığı işlemlerin tersine çevrilmesine direnmeyi başarmakla birlikte 1952'de *Rukhadze'yi görevden almak zorunda kaldılar:*

"Baramiya tasfiyesinden sorumlu olan Devlet Güvenliği Bakanı Rukhadze, Temmuz 1952'de görevinden alındı... Rukhadze'nin görevinden alınması Beria için kısmi bir zafer sayılabilirdi." (R. Conquest (1961), adıgeçen yapıt, s. 142).

'Doktorlar Davası' İddianamesi (1953)

Abakumov'un görevden alınması ve tutuklanmasına rağmen Stalin'in kişisel sekretaryasının müdahalesi, 'doktorlar davası' soruşturmasının sürdürülmesini sağladı. Isaac Deutscher bunu doğruluyor:

"... Devlet Güvenliği Bakanı İgnatyev buyrukları gönülsüz bir biçimde uyguladı." (I. Deutscher, *Stalin: A Political Biography*, Harmondsworth, 1968, s. 605).

Dolayısıyla İgnatyev 'doktorlar davası' soruşturmasına uzak durdu ve onun yürütülmesini, yardımcısı Marksist-Leninist Ryumin'e bıraktı:

"Ryumin ('doktorlar davası'- Editör) soruşturmasına kişisel olarak nezaret etti." (Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 100).

Ryumin daha önce Stalin'in kişisel sekretaryasının başında bulunmuştu:

"Ryumin, Devlet Güvenliği Bakanı Yardımcısı görevine atanmadan önce... Stalin'in kişisel sekretaryasının başındaydı." (B. Nicolaevsky, adıgeçen yapıt, s. 155).

Bu soruşturmanın ortaya çıkardığı verilere bağlı olarak,

"... yıllarca Kremlin Hastanesinde çalışmış ve bir dizi devlet adamını tedavi etmiş olan bir çok doktor... 1952 yazında alelacele görevlerinden kovuldular. Bunların arasında, Miron Vovsi ile Vladimir Vinogradov da vardı. Kremlin Hastanesinin eski başhekimi Aleksey Busalov'un yanısıra, Mikhail Yegorov... ve Sofia Karpai tutuklandılar." (Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 72).

Pravda, 13 Ocak 1953'de,

"... Sovyetler Birliği'nin önemli etkin kişilerinin yaşamına, tıbbi tedaviyi sabote etmek suretiyle son vermeyi amaç edinmiş bir terörist doktor grubunun" tutuklandığı haberini verdi.

"Doktorluk konumlarından yararlanan, hastaların güvenini kö-

tüye kullanan bu terörist grubun mensupları kasıtlı olarak ve kötü niyetle... yanlış tanılar yaptılar... ve ardından hastalarını yanlış tedavi yoluyla öldürdüler." (*Pravda*, 13 Ocak 1953, s. 4, *Current Digest of the Soviet Press*, Cilt 4, Sayı: 51 (31 Ocak 1953), s. 3).

Bu terörist grubun mensupları olarak şu dokuz doktorun adları sayılmaktaydı:

"Professor M. S. Vovsi, terapist;
Professor V. I. Vinogradov, terapist;
Professor M. B. Kogan, terapist;
Professor B. B. Kogan, terapist;
Professor P. I. Yegorov, terapist;
Professor A. I. Feldman, kulak-burun-boğaz uzmanı
Professor Ya. G. Etinger, terapist;
Professor Grinshtein, nöropatolojist;
G. I. Mayorov, terapist".

(*Pravda*, 13 Ocak 1953, adıgeçen yapıt, s. 3).

Suçlanan kişilerden Vladimir Vinogradov,

"Stalin'in kişisel doktoruydu." (Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 216).

Mikhail ve Boris Kogan kardeşti; Miron Vovsi ise, gerçek soyadı Vovsi olan Yahudi aktör Solomon Mikhoels'in akrabasıydı.

Doktorlar bu yolla, Andrey Jdanov'u ve Aleksandr Şerbakov'u öldürmekle ve Aleksandr Vasilevski, Leonid Kovorov ve İvan Konev gibi mareşallerin yanısıra General Sergey Ştemenko ile Amiral Kordey Yavçenko'yu öldürmeye kalkışmakla suçlandılar.

(Sovyet yetkilileri- G.A.) şunu ileri sürdüler:

"... terörist grup mensuplarının büyük çoğunluğu, (M. S. Vovsi, B. B. Kogan, A. I. Feldman, A. M. Grinshtein, Ya. H. Etinger ve diğerleri) Amerikan istihbaratı tarafından başka ülkelerdeki Yahudilere maddî yardım sağlamayı amaçlayan uluslararası Yahudi burjuva milliyetçi örgütü JOINT ile bağlantılıydılar. Aslına bakılırsa bu örgüt, Amerikan istihbaratının yönlendirmesi altında, Sovyetler Birliği de içinde olmak üzere bir çok ülkede yaygın casusluk, terörizm ve benzer yıkıcılık faaliyetleri yürütmekteydi... Tutuklanan Vovsi soruşturma görevlilerine, 'SSCB'nin yönetici kadrolarını yok etme' yolunda buyruk aldığını söyledi; bu buyruklar ABD'nden JOINT örgütü üzerinden ve Moskovalı bir doktor olan Şimelyoviç ile tanınmış Yahudi burjuva milliyetçisi Mikhoels aracılığıyla iletiliyordu.

"Terörist grubun diğer mensuplarının (V. N. Vinogradov, M. B. Kogan, P. I. Yegorov) Britanya istihbarat örgütünün eski ajanları olduğu kanıtlandı." (*Pravda*, 13 Ocak 1953, s. 4, *Current Digest of the Soviet Press*, Cilt 4, Sayı: 51 (3 Ocak 1953), s. 3).

Kasım 1914'te ABD'nde üç komitenin birleşmesiyle oluşmuş olan ve görünüşte dünyanın her tarafındaki Yahudilere yardım etmeyi amaçlayan uluslararası bir hayır kurumu olan JOINT'ın tam adı, 'Amerikan-Yahudi Ortak Dağıtım Komitesi' idi.

Açıklama şöyle son buluyordu:

"Soruşturma yakında sonuçlanacaktır." (*Pravda*, 13 Ocak 1953, adıgeçen yapıt, s. 3).

Aynı gün *Pravda*'da yayımlanan bir başyazıda halka, 1930'larda gizli revizyonist bir komplo içinde yer alan bir grup doktorun kamuya açık duruşmalarında, kasıtlı olarak yanlış tıbbi tedavi uygulamak suretiyle bir dizi öndegelen Sovyet Marksist-Leninistini öldürdüklerini kabul etmiş oldukları anımsatılıyordu:

"Devlet güvenlik organları doktorların yıkıcı, terörist örgütlenmesini zamanında açığa çıkaramadı. Tarihin, büyük Rus yazar A. M. Gorki'yi ve öndegelen Sovyet devlet adamları V. V. Kuybişev ile V. R. Menjinski'yi Sovyetler Birliği'nin düşmanlarının buyruklarıyla kasıtlı olarak yanlış tedavi uygulamak suretiyle öldüren Levin ve Pletnev adlı 'doktorlar' gibi alçak katil ve Anayurt hainlerinin entrikalarını, doktor kılığı altında sürdürdüklerini kaydetmiş olduğu gözönüne alındığında bu organların özellikle uyanık olmaları gerekirdi." (*Pravda*, 13 Ocak 1953, s. 1, adıgeçen yapıt, s. 4).

Orijinal açıklamada şöyle deniyordu:

"Kriminal doktorlar suçlarını itiraf ettiler." (Pravda, 13 Ocak 1953, adıgeçen yapıt, s. 3) Kruşçov, SBKP'nin Şubat 1956'da toplanan 20. Kongresi'nde yaptığı gizli konuşmada şöyle diyordu:

"Doktorların tutuklanmasından kısa bir süre sonra biz Politbüro üyelerine, doktorların suçlarını itiraf tutanakları sunuldu." (N. S. Khrushchev, 1956, "Secret Speech to the 20th Congress of the CPSU", s. 64).

Doktorlar, Stalin'in Mart 1953'de ölümünün ardından revizyonist komplocular tarafından serbest bırakıldıktan sonra, itiraflarının gerçek olduğunu kabul ettiler:

"Hepimizin bırakılmasından sonra Vovsi ile Vinogradov bana,

kendilerine yüklenen bütün suçları kabul ettiklerini söylediler...

"Bu itirafların en trajik yanı kişilerin, sadece birey olarak işlemiş oldukları ileri sürülen suçları değil, kriminal bir örgütün varlığını ve kollektif kriminal eylemleri de kabul etmeleriydi.

"Eskiden Kremlin Hastanesi'de doktor olarak görev yapan Sofia Karpai 1953 yazında bana, cezaevinde Vovsi, Vinogradov ve Vasilenko ile yüzleşmesini anlattı. Onlar Karpai'nin yüzüne onun (yani Karpai'nin- G.A.), hastalarına zararlı tedavi uygulama yolunda kendileri tarafından verilen kriminal buyrukları yerine getirdiğini söylediler...

"Dolayısıyla bu insanlar çözülmüş ve savcılık makamının tanıkları haline gelmişlerdi." (Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 137).

Dahası, serbest bırakılan doktorlar itiraflarının,

"...unutulmaz 1937-39 arındırma yıllarının, dedikodusu çok yapılan işkence" uygulaması sonucu *alınmadığını* doğruladılar." (Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 138).

"... Vinogradov bana, daha işin başında (yetkililerin- G.A.) işkence yapmaya başlamalarını beklemeden, Fransa ve Britanya hesabına casusluk suçu da içinde olmak üzere, kendisine yöneltilen suçlamaları kabul etmeye karar verdiğini söyledi." (Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 138).

Sovyet Marksist-Leninistlerinin 'doktorlar davası'nın peşini bırakmama kararlılığı, Stalin'in kendisinin yok edilmesinin zorunlu önkoşulu olarak O'nun kişisel sekretaryasının yok edilmesi suretiyle davanın yasal kovuşturmasının durdurulmasını, revizyonist komplocular açısından ivedi bir ölüm-kalım sorunu haline getirdi.

Stalin'in Etrafındaki Savunma Sisteminin Yıkılması

Aynı zamanda Parti Merkez Komitesinin 'Özel Bölümü' olarak da bilinen Stalin'in kişisel sekretaryasının 1930'ların ihanet davalarının görülmesinde oynadığı role değinmiştik. Ama bu organ, *SBKP'nin yüreğinde yer alan ve başında Stalin'in bulunduğu Marksist-Leninist çekirdeği terörist saldırılardan korumada* da önemli bir rol oynadı.

Bu özel bölümün başında 1928'den bu yana Marksist-Leninist Aleksandr Poskrebişev bulunuyordu:

"(Poskrebişev-Editör), Merkez Komitesi 'Özel Bölümü'nün başı sıfatıyla 1952'ye kadar Stalin'in en yakın sırdaşıydı." (R. Con-

quest, *The Great Terror*, Harmondsworth, 1971, (bundan böyle R. Conquest (1971), s. 37).

Tuğgeneral Nikolay Vlasik ise,

"... yirmibeş yıldan uzun bir süre Stalin'in kişisel güvenlik şefi olarak görev yapmıştı; çok şey biliyordu ve patronunun güvenine sahipti." (D. Volkogonov, *Stalin: Triumph and Tragedy*, Londra, 1991, s. 333).

Dmitri Volgokonov Poskrebişev'in,

"... ömrünün sonuna kadar efendisinin sadık bir hizmetkarı olarak kaldığını..." (D. Volkogonov, adıgeçen yapıt, s. 203-04, 318) söylüyor.

"O, adeta bir bilgisayar belleğine sahipti. Ondan her sorunun kesin yanıtını alabilirdiniz. O yürüyen bir ansiklopedi gibiydi...

"Stalin... Vlasik ile Poskrebişev'e güveniyordu." (D. Volkogonov, adıgeçen yapıt, s. 203-04, 318).

Ve Levytsky bunu doğruluyordu:

"... 1945'den sonra Parti'nin doruğundaki koşulları bilenler Poskrebişev'i, olağanüstü bir belleğe sahip bir örgütlenme dehası olarak betimliyorlardı." (B. Levytsky, adıgeçen yapıt, s. 177).

Conquest, daha sonra Kruşçov'un konuşmasında Stalin'in kalkanlı koruyucusu olarak betimlediği Poskrebişev'in,

"... Stalin'e en yakın ve onunla en sıkı bağlantılı kişi olduğunu" (R. Conquest (1961), s. 156) ileri sürüyordu.

Volgokonov ise Vlasik hakkında şöyle diyor:

"Vlasik yirmibeş yıldan uzun bir süredir Stalin'in kişisel güvenlik şefi olarak görev yapmıştı; o, patronunun kendisine çok güvendiğini biliyordu." (D. Volkogonov, adıgeçen yapıt, s. 318, 333).

Robert McNeal,

"... Biri Stalin'in güvenliğini, diğeri ise onun randevularını kontrol eden Vlasik ile Poskrebişev'in, O'nun bürosuna erişim yollarını etkili bir biçimde gözetlediğini" (R. H. McNeal, *Stalin: Man and Ruler*, Basingstoke, 1988, s. 301) söylemektedir.

Dolayısıyla, Stalin'e yönelik bir terörist saldırının başarısının öncelikle, *sadık Poskrebişev ile Vlasik'in safdışı bırakılmasını öngerektirdiği* açıktı.

Walter Laqueur şöyle diyor:

"Stalin'in ömrünün son yılında Poskrebişev gözden düştü." (W. Laqueur, *Stalin: The Glasnost Revelations*, Londra, 1990, s. 176).

Nikita Kruşçov, bu 'gözden düşme'nin nasıl meydana geldiğini anlatır. O, nasıl 1952-53 kışında kendisinin gizli belgeleri sızdırmasından kuşku duyulduğunu ve *nasıl suçu Poskrebişev'in üzerine atarak kuşkuları kendisinden uzaklaştırmayı başardığını* anlatır:

"Stalin... gizli belgelerin bizim sekretaryalarımızdan dışarıya sızdırıldığından yakındı... Stalin doğrudan benim üzerime geliyordu: 'Bunun sorumlusu sensin Kruşçov! Sızma senin sekretaryandan oluyor!'...

"Darbeyi... kendimden uzaklaştırmayı başardım; ama Stalin işin peşini bırakmadı... Stalin'i sızmanın benim sekretaryamdan olmadığına ikna etmemin ardından O, sızmanın Poskrebişev'in sekretaryasından olması gerektiği sonucuna vardı... Poskrebişev uzun yıllar Stalin'le birlikte çalışmıştı... Stalin Poskrebişev'i görevinden aldı ve yerine başka birisini getirdi." (N. S. Khrushchev (1971), s. 272, 273, 274, 275).

Niels E. Rosenfeldt bunu doğruluyor:

"En geç 1952-53 kışında Poskrebişev eski görevinden alındı...

"Stalin'in koruma görevlisi Vlasik de aynı sıralarda (1952-53 kışı- Editör) gözden yitti." (N. E. Rosenfeldt, *Knowledge and Power: The Role of Stalin's Chancellery in the Soviet System of Government*, Copenhagen, 1978, s. 196).

Adam Ulam da aynı kanıdadır:

"Poskrebişev ve Vlasik... gözden düştüklerini gördüler." (A. B. Ulam, *Stalin: The Man and His Era*, Londra, 1989, s. 617).

Volgokonov,

"... Stalin'in ölümünden kısa bir süre önce... Poskrebişev ve Vlasik'in saygınlıkları zedelendi... ve böylelikle onların Stalin'den uzaklaştırılmaları sağlandı." (D. Volkogonov, adıgeçen yapıt, s. 513).

McNeal bunu doğruluyor:

"... bu iki adam (Poskrebişev ve Vlasik) da 1952'de kapı dışarı edildiler." (R. H. McNeal, adıgeçen yapıt, s. 301).

Deriabin, Poskrebişev ile Vlasik'e yöneltilen sadakatsizlik suçlamasının tamamen asılsız olduğu görüşüne katılmaktadır:

"Bu emektar sadık hizmetkarlara yönelik sav çıplak ve en katıksız bir yalandı. Ancak... Stalin ikisini de görevden aldı." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 320).

Revizyonist komplocular Poskrebişev'i evinde göz hapsine aldılar:

"Poskrebişev, etrafına muhafızların yerleştirildiği... Moskova dışındaki *daça*'sında göz hapsi altına alındı." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 321).

"Poskrebişev... gözden yitti. Bundan böyle, Kruşçov'un gizli konuşmasındaki kısa bir küçükseyici yorum sayılmazsa adı hiç anılmadı bile." (R. Conquest (1961), s. 208).

Vlasik ise Parti'den atıldı ve Sverdlovsk'a gönderilerek bir çalışma kampının komutan yardımcılığına getirildi:

"Vlasik... görevinden alınmakla kalmadı; o Parti'den de atıldı ve Sverdlovsk'a gönderilerek... bir çalışma kampının... komutan yardımcılığına getirildi." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 321).

Vlasik Moskova'ya geldi ve,

"... Kremlin'e giderek Stalin'i görmeye çalıştı... O, Kremlin'in kapısında yakalandı ve Lubyanka'ya kondu. İki hafta sonra da orada bir 'hastalık'tan öldü." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 321).

Volgokonov Vlasik'in,

"... 16 Aralık 1952'de tutuklandığını" (D. Volkogonov, adıgeçen yapıt, s. 570) doğruluyor ve sorgulanması sırasında kendisine,

"Poskrebişev'i suçlaması" (D. Volkogonov, adıgeçen yapıt, s. 570) için baskı yapıldığını, ancak onun bunu reddettiğini kaydediyor.

Ulam,

"... O'nun (Stalin'in- Editör) İç Savaş'tan bu yana kişisel güvenlik sekreteri olmuş olan Vlasik'in hapsedilmiş" (A. B. Ulam, adıgeçen yapıt, s. 737) ve

"O'nun özel sekreteri Poskrebişev'in işinden kovulmuş" olduğunu (A. B. Ulam, adıgeçen yapıt, s. 737) doğruluyor.

Stalin'in kızı Svetlana Alliluyeva da aynı öyküyü anlatmaktadır:

"Babamın ölümünden kısa bir süre önce, O'nun en yakınındakiler bile gözden düşürülmüşlerdi: emektar Vlasik 1952 kışında hapse atılmış ve yirmi yıldır babamın kişisel sekreteri olan Poskrebişev görevinden alınmıştı." (S. Alliluyeva, *Twenty Letters to a Friend*, Londra, 1967, s. 216).

Ancak, Stalin'in etrafındaki savunma sistemine yönelik saldırı, Poskrebişev'in ve Vlasik'in safdışı edilmesiyle sınırlı değildi. 1952'de revizyonistler,

"... devlet güvenlik aygıtının tümünü... soruşturmak için bir komisyon" (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 317) kurdular.

Bu komisyon,

"... Stalin'in koruma görevlilerinin sayısını... büyük ölçüde azaltmaya girişti... İlk baştaki 17.000 kişilik Okhrana kuvveti 7.000'e indirildi...

"Azaltma işlemi sona erdiğinde, Stalin'in kişisel korumalarının, 1 Numaralı Okhrana'nın kuvveti yarıya indirilmişti." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 317, 318, 319).

Bunun sonucunda Stalin,

"... küçük bir subay grubu... özellikle koruma görevlileri olarak çok az güvenlik deneyimi bulunan ve başlarında sadece bir binbaşının bulunduğu bir grup tarafından... korunur hale gelmişti." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 319).

Rosenfeldt bu sıralarda, görevi Stalin'in kişisel güvenliğini sağlamak olan özel muhafız örgütünün 'kapsamlı bir arındırma ve büyük bir personel indiriminin' ardından Kremlin Komutanlığı ve Kremlin Sağlık Yönetimiyle birlikte, revizyonistlerin denetimi altında bulunan Devlet Güvenliği Bakanlığına tabi hale getirildiğini ekliyor:

"Görevi Stalin'in kişisel güvenliğini sağlamak olan özel muhafız örgütü 1952'de kapsamlı bir arındırma ve büyük bir personel indiriminden sonra Devlet Güvenliği Bakanlığına tabi hale getirildi. Aynı dönemde ve aynı biçimde Kremlin Komutanlığı ve Kremlin Sağlık Yönetimi de Devlet Güvenliği Bakanlığının denetimi altına sokuldu." (N. E. Rosenfeldt, adıgeçen yapıt, s. 196).

Ardından 17 Şubat 1953'te, yani Stalin'in ölümünden iki hafta önce, O'nun korunmasıyla ilgili operasyonel düzenlemelerden sorumlu Kremlin Muhafızlarının komutan yardımcısı Tümgeneral Petr Kosinkin'in aniden öldüğü açıklandı:

"15 Şubat 1953'te, yani Stalin'in ölümünden kısa bir süre önce, Stalin'in kişisel güvenliğinden sorumlu Kremlin Muhafızlarının komutanı Tümgeneral Piotr Kosinkin öldü." (B. Levytsky, adıgeçen yapıt, s. 212).

"Stalin'in korunmasıyla ilgili operasyonel düzenlemelerden sorumlu Kremlin komutan yardımcısı Tümgeneral Kosinkin, Stalin'in ölümünden iki hafta önce kalp krizi geçirmek suretiyle öldü. Ya da

açıklamada böyle dendi." (P. Deriabin & F. Gibney, *The Secret World,* New York, 1959, s. 169).

"Kremlin Komutanlığının Başkan Yardımcısı Tümgeneral Petr Kosinkin 15 Şubat 1953'te erken bir yaşta yaşama veda etti." (N. E. Rosenfeldt, adıgeçen yapıt, s. 196).

"Kremlin Muhafız komutan yardımcısı Tümgeneral Petr Kosinkin... 17 Şubat 1953'te aniden kalp krizi geçirmek suretiyle öldü. Bu ani kriz, en hafif deyimiyle olağandışıydı. Stalin'in bağnaz bir hayranı olan Kosinkin, yaşamının ve sağlığının baharındaydı... Kosinkin'inki gibi atanmalarda düzenli bir biçimde uygulanan son derece titiz fiziksel denetimler, otomatik olarak Muhafız şefinin sağlığının doruğunda olduğunu ve kesinlikle herhangi bir kalp rahatsızlığı olmadığını varsayar...

"17 Şubat 1953'te gelen ve o sıralar pek dikkat çekmeyen bir haberde, Stalin'in güvenebileceği son muhafız olan Kremlin Komutanı Yardımcısı General Kosinkin'in ani bir 'kalp krizi' sonucu öldüğü açıklandı." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 239, 325).

Nihayet 21 Şubat 1953'te,

"... Ordunun Yüksek Komuta Kurulunda son derece önemli bir değişiklik gerçekleştirildi. Sovyet silahlı kuvvetlerinin Genelkurmay Başkanı Sergey Ştemenko yerini Mareşal Vasili Sokolovski'ye bıraktı... Ştemenko'nun görevden alınmasıyla eşzamanlı olarak Okhrana koruma görevlileri genelkurmaydan çıkarıldılar." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 325).

"Silahlı Kuvvetler Genelkurmay Başkanı Sergey Ştemenko da aşağı yukarı aynı dönemde (Şubat 1953 ortası- Editör) görevinden alınmıştı." (N. E. Rosenfeldt, adıgeçen yapıt, s. 196).

Deriabin bu *'Stalin'i her türlü kişisel güvenlikten yoksun bırakma süreci'ni, 'iyi tasarlanan ve çok ustalıkla yönetilen bir iş' biçiminde* özetliyor:

"Bu; bürosu ve evinde bulundurulan esas itibariyle göz boyama nitelikli alt-düzey Okhrana subaylarını saymazsak Stalin'in, her türlü kişisel güvenlikten yoksun bırakılması sürecinin tamamlanması anlamına geliyordu. Bu, iyi tasarlanmış ve ve çok ustalıkla yönetilmiş bir işti: Abakumov'un suçlu gibi gösterilmesi, Vlasik'in görevinden alınması, Poskrebişev'in saygınlığının zedelenmesi, Okhrana'nın güçten düşürülmesi ve (revizyonistler tarafından denetlenen-

Editör) Devlet Güvenliği Bakanlığı'na tabi olmak zorunda bırakılması, Kosinkin'in 'kalp krizi', Ştemenko'nun yerine başkasının atanması ve Genelkurmay üzerinde Okhrana denetiminin son izlerinin kaldırılması. Ve bu kavşakta Devlet Güvenliği Bakanlığının, Kremlin sağlık bürosu üzerindeki kesinlikle unutulmaması gereken denetimi." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 325-26).

Ve sonunda bu (süreç- G.A.) komplocuların egemen konuma gelmelerini sağladı:

"Devlet güvenlik kuvvetlerinin ve silahlı kuvvetlerin komutasını ele geçiren komplocular sonunda duruma egemen hale gelmişlerdi." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 326).

İkinci Bölüm

Stalin'in Ölümü (1953)

SBKP Merkez Komitesi ile SSCB Bakanlar Konseyi'nin 3 Mart 1953 tarihli ortak açıklamasında,

"... Partimiz ve halkımız büyük bir felaketle yüzyüze bulunuyor."

("Komünike", 3 Mart 1953, *Pravda* ve *İzvestia*, 4 Mart 1953, s. 1, *Current Digest of the Soviet Press*, Cilt 5, Sayı: 6 (21 Mart 1953), s. 4) deniyordu.

Açıklamada şunlar belirtiliyordu:

"... 1-2 Mart gecesi Moskova'daki dairesinde bulunduğu sırada Stalin Yoldaş, beyninin yaşamsal bölümlerini etkileyen bir beyin kanaması geçirdi. Stalin Yoldaş bilincini yitirdi.

"Sağ kol ve sağ bacağa inme indi. Konuşma yitimi oluştu. Kalbin çalışmasında ve soluk almada ciddi bozulma ortaya çıktı.

"Stalin Yoldaşı tedavi etmek için en iyi sağlık personeli göreve çağrılmıştır.

.....

"Stalin Yoldaşın tedavisi, SBKP Merkez Komitesi'nin ve Sovyet hükümetinin kesintisiz gözetimi altında yürütülmektedir." ("Hükümet Açıklaması", 3 Mart 1953, *Pravda* ve *İzvestia*, 4 Mart 1953, s. 1, adıgeçen yapıt, s. 4).

Bunu izleyen 4 Mart sabahı erken saatlerde yayımlanan sağlık bülteninde şöyle deniyordu:

"4 Mart saat 02:00'de J. V. Stalin'in sağlık durumu ağırlığını koruyor. Soluk almada hatırı sayılır bir bozulma gözlendi; soluk alma frekansı dakikada 36 ve dönemsel uzun molaların (görüldüğü- G.A.) soluk alma ritmi düzensiz.

"Nabız atışının dakikada 120'yi bulduğu ve tam bir aritminin varlığı gözlendi. Büyük tansiyon 220, küçük tansiyon 120. Beden ısısı 38.2 derece. Bozulan soluma ve kan dolaşımıyla bağlantılı olarak organlarda yetersizlik gözlendi. Beyin fonksiyonunun bozulma düzeyi bir miktar yükseldi.

"Halihazırda, organizmanın yaşamsal öneme sahip fonksiyonlarını canlandırmak için bir dizi tedavi yöntemi uygulanmaktadır." (Sağlık Bülteni, 4 Mart 1953, adıgeçen yapıt, s. 4).

5 Mart sabahı ikinci bir bülten yayımlandı:

"Son 24 saat içinde Jozef Vissaryonoviç Stalin'in sağlık durumu ağırlığını korudu. 1-2 Mart gecesi hipertonyaya ve beynin sol hemisferindeki beyin kanamasına dayalı olarak oluşan arterioskleroses, sağ kol ve bacakta inme ve bilinç yitiminin yanısıra beynin kök bölümünde hasara ve onunla birlikte soluma ve kan dolaşımı gibi yaşamsal fonksiyonlarda bozulmaya yol açtı. 3-4 Mart gecesi soluma ve kan dolaşımı bozukluğu sürdü. En büyük değişiklikler soluma fonksiyonlarında görüldü. Periyodik Cheyne-Stokes soluması olarak anılan türden soluma halleri sıklaştı. Bununla bağlantılı olarak kan dolaşımı kötüleşti ve oksijen yetersizliği düzeyi yükseldi.

"Oksijenin ve solumayı ve kalp damarlarının çalışmasını düzenleyici ilaçların sistematik olarak verilmesi, durumu bir ölçüde düzeltti ve 4 Mart sabahı soluma yetersizliği bir ölçüde azaldı.

"Ancak, 4 Mart günü içinde ağır soluma bozukluğu yeniden başladı. Soluma değeri dakikada 36'ydı. Tansiyon yüksek kalmaya (maksimum 210, minimum 110) devam ederken dakikada 108-116 arasında seyreden nabız düzensiz, çarpıntılı ve aritmik olmaya devam etti.

"Kalpte gereğinden fazla bir büyüme yok. Son 24 saatte, akciğerlerin ve periton boşluğu organlarının durumunda köklü değişiklikler saptandı. Albümin ve alyuvarların oranının normal olduğu gözlendi.

"Kan testi yapıldığında akyuvarların sayısındaki artışın 17.000'i bulduğu gözlendi. Sabah ve öğleden sonra beden ısısı 38.6 dereceye yükseldi.

"4 Mart'ta alınan tıbbi önlemler; oksijen, kafur bileşimleri, kafein ve glükoz vermeyi içeriyor. İkinci kez, kan çekmek için sülük kullanıldı.

"Yükselen beden ısısı ve lökositosisle bağlantılı olarak, hastalığın başlangıcından bu yana enfeksiyondan koruyucu amaçlarla yürütülen penisilin tedavisi yoğunlaştırıldı.

"4 Mart'ın son saatlerine doğru Jozef V. Stalin'in sağlık durumu ağırlığını korumaya devam etmektedir.

"Hasta derin bir bilinçsizlik halindedir.

"Solumanın sinirsel regülasyonu gibi kalbin çalışması da büyük ölçüde bozulmuş durumda kalmaya devam etmektedir." ("Sağlık Bülteni", 02:00, 5 Mart 1953, *Pravda* ve *İzvestia*, 5 Mart 1953, s. 1, adıgeçen yapıt, s. 4).

5 Mart 1953 sabahı çıkarılan üçüncü sağlık bülteni 6 Mart'ta gazetelerde yayımlandı. Bu bülten *Stalin'in durumunun ağırlaştığını* bildiriyordu:

"Geceleyin ve 5 Mart'ın ilk yarısında J. V. Stalin'in durumu daha da kötüleşti. Beynin yaşamsal fonksiyonlarındaki hasara, kardiyovasküler sistemde akut bozulmalar eklendi. Bu sabah üç saat boyunca ciddi solunum yetersizliği görüldü ve bu, uygun tedavi yöntemlerinin uygulanması sonucunda güçlükle giderildi.

"Bu sabah saat 08:00'de akut kardiyovasküler yetersizlik ve kollaps belirtileri gelişti. Tansiyon düştü, nabız hızlandı. Beniz sararması arttı. Bu gelişmeler ivedi tedaviyle giderildi.

"Saat 11:00'de alınan elektrokardiyogram, kalbin koroner atardamarlarındaki kan dolaşımında akut bozulmaların yanısıra kalbin arka duvarında berelenmeler olduğunu gösterdi. (2 Mart'ta alınan kardiyogramda böylesi değişiklikler saptanmamıştı.) Günün daha ileri saatlerinde kardiyovasküler bozulma bir ölçüde azaldı; ancak hastanın genel durumu son derece ağır niteliğini muhafaza etti.

"Saat 16:00'da tansiyon maksimum 160 ile minimum 100 aralığında seyrediyordu. Nabız dakikada 120 ve aritmik idi. Soluk alma temposu: dakikada 36. Beden ısısı: 37.6. Akyuvar sayımı: 21.000. Halihazırda tedavi, ilk başta soluma ve kan dolaşımı bozuklukları ve özellikle koroner kan dolaşımı bozukluklarına karşı sava-

şımı amaçlıyor." ("Sağlık Bülteni", 5 Mart 1953, saat 16:00, *Pravda* ve *İzvestia*, 6 Mart, s. 1, adıgeçen yapıt, s. 5).

Sonunda 6 Mart'ta, *Stalin'in ölümünü bildiren sağlık raporu* açıklandı:

"Özellikle 5 Mart öğleden sonra hastanın durumu hızla kötüleşti; soluk alma sığlaştı ve çok daha hızlı hale geldi; nabız dakikada 140-150'ye çıktı ve nabız basıncı düştü. Saat 21:50'de J. V. Stalin, kalbin durması ve artan soluk alma yetmezliği yüzünden öldü." ("Sağlık Bülteni", 6 Mart 1953, *Pravda* ve *İzvestia*, 6 Mart 1953, s. 1, adıgeçen yapıt, s. 5).

Sağlık raporu, Merkez Komitesi'nin, hükümetin ve SSCB Yüksek Sovyeti'nin *ortak saygı bildirgesiyle* birlikte yayımlandı:

"Lenin'in silah arkadaşı ve Lenin'in davasının esin veren sürdürücüsü, Komünist Partisi'nin ve Sovyet halkının bilge lideri ve öğretmeni Jozef Vissaryonoviç STALİN'in yüreği durdu.

"STALİN'in adı, Partimiz, Sovyet halkı ve dünyanın emekçi halkları için son derece azizdir... Lenin'in ölümsüz davasını sürdüren STALİN Yoldaş Sovyet halkına sosyalizmin yurdumuzdaki dünya-tarihsel zaferine önderlik etti. STALİN Yoldaş ikinci dünya savaşında ülkemizin faşizme karşı, tüm uluslararası durumu köklü bir değişikliğe uğratan zaferine önderlik etti. STALİN Yoldaş Partiyi ve tüm halkı, SSCB'nde komünizmi inşa etmelerini (güvenceleyen-G.A.) görkemli ve berrak bir programla donattı.

"Tüm yaşamını yüce komünizm davasına adamış olan STALİN Yoldaşın ölümü Parti için, Sovyet ülkesinin ve bütün dünyanın emekçi halkları için büyük bir kayıptır." ("Joint Statement of CC of CPSU, USSR Council of Ministers and the Presidium of the USSR Supreme Soviet"/ "SBKP Merkez Komitesi, SSCB Bakanlar Konseyi ve SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu'nun Ortak Açıklaması", *Pravda* ve *İzvestia*, 6 Mart 1953, s. 1, adıgeçen yapıt, s. 5).

7 Mart'ta Stalin'in cesedinin otopsi raporu yayımlandı. Burada raporun,

"... J. V. Stalin'i tedavi eden tıp profesörlerinin yaptığı tanıyı tümüyle doğruladığı" ("Pathological and Anatomical Examination of the Body of Josef Stalin"/ "Jozef Stalin'in Cesedinin Patolojik ve

Anatomik İncelemesi", *Pravda*, 7 Mart 1953, G. Bortoli, *The Death of Stalin*, Londra, 1975, s. 209) söyleniyor ve raporun,

"... beyin kanamasının ortaya çıkışından itibaren J. V. Stalin'in hastalığının geri döndürülemez niteliğini kanıtladığı" ("Pathological and Anatomical Examination of the Body of Josef Stalin", adıgeçen yapıt, s. 209) belirtiliyordu.

Ayrıntılı raporda şöyle deniyordu:

"Patolojik ve anatomik incelemede, beynin sol hemisferinin kabukaltı merkezlerinin bulunduğu bölgede önemli bir kanama kaynağı keşfedildi.

"Kanama, beynin önemli alanlarını tahrip etti ve soluk alma ve dolaşımda geri döndürülemez bozuklukları tetikledi. Beyin kanamasının yanısıra, kalbin sol karıncığında hatırı sayılır bir hipertonik bozukluk, kalp kasında ve mide ve bağırsak müköziinde önemli kanamalar ve beyin atardamarlarındaki özellikle önemli damarlarda arteriosklerotik değişiklikler gözlendi. Bu süreç yüksek tansiyondan kaynaklandı. Patolojik ve anatomik incelemelerin sonuçları, J. V. Stalin'i tedavi eden tıp profesörlerinin yaptığı tanıyı tümüyle doğrulamıştır.

"Patolojik-anatomik incelemenin verileri, beyin kanamasının ortaya çıkışından itibaren J. V. Stalin'in hastalığının geri döndürülemez bir nitelik taşıdığını kanıtlamıştır. Tedavide uygulanan enerjik önlemlerin olumlu sonuçlar doğurmamasının ve ölümcül sonu önleyememesinin nedeni budur." (adıgeçen yapıt, s. 209).

Stalin'in ölümünde onu, adli tıp deyişiyle bir *'kuşkulu ölüm'* kılan bir dizi husus bulunmaktadır:

Birincisi, Stalin (yaşamını yitirdiği- G.A.) Mart başlarının hemen öncesinde çok sağlıklı gözüküyordu:

"Ya Stalin'in kendisi? O çok iyi durumda. Morali harika. Bunlar, kendisini Şubat ayında gören üç yabancının –Arjantin Elçisi Bravo, Hindistan Elçisi Menon ve barış hareketinde aktif olarak çalışan Hintli Dr. Kitchlu- söyledikleri." (H. Salisbury, *Stalin's Russia and After*, Londra, 1952, s. 157).

İkincisi, 1-2 Mart gecesi Stalin'e tıbbi müdahale yapılana kadar uzun bir süre geçti:

"Kruşçov kesin bir zaman vermiyor; ancak onun anlattıkları

doktorların 2 Mart sabah saat 05:00'den çok önce geldiklerine inanmamıza olanak vermiyor. Bu, nöbetin gelişinden saatler, belki de 12 saat sonrası demek...

"O'nun, nöbetin gelmesinden hemen sonra tıbbi bakım altına alındığı doğru değil." (R. H. McNeal, adıgeçen yapıt, s. 304).

"Stalin'e ne olduğu konusunda anlaşılmaz bir şey var. O, akşam 11:00'deki hafif yemeğini istemediği için muhafızları telaşlanmışlardı... Güvenlik görevlileri onu yerden kaldırmış ve bir divana yerleştirmişlerdi; ancak doktorlar sabaha kadar çağrılmamışlardı.

"Stalin bir günün çoğunu yardıma muhtaç durumda yatarak ve tıbbi müdahale yapılmaksızın geçirdi; ki bu da iyileştirici tedaviyi çok daha güçleştirdi...

"Neden Parti liderleri bu süreyi uzattılar? Bazı tarihçiler bunu tasarlanmış bir cinayetin kanıtı olarak görüyorlar. Abdurrahman Avtorhanov bunu Stalin'in, 1930'lardakiyle karşılaştırılabilecek düzeyde bir arındırma harekâtının gözle görülür hazırlıkları içinde olmasıyla açıklıyor." (J. Lewis & P. Whitehead, *Stalin: A Time for Judgement*, Londra, 1990, s. 179).

"İlk doktorların gelişi... ertesi sabahı buldu." (W. Laqueuer, adıgeçen yapıt, s. 151).

"Sonunda doktorlar 12 ya da 14 saatlik bir zaman aralığından sonra koma halindeki liderin yanına getirildiler." (D. Volkogonov, adıgeçen yapıt, s. 513).

Üçüncüsü, O'nun, 'Moskova'daki dairesinde gerçekleştiği açıklanan', ama aslında Kuntsevo'daki *daça*'sında gerçekleşen ölümünün duyuruluşu kasıtlı bir yalanı içeriyordu. Adam Ulam,

"... Stalin'in ölümünün koşullarına bir fesat havası damgasını vurmuştu. O'na inme indiğini belirten gecikmeli açıklama bunun, Kremlin'deki konutunda gerçekleştiğini vurguluyordu. Ne var ki, kızı Svetlana 2 Mart'ta... O'nun kır köşkündeki ölüm döşeğine çağrılmıştı... O hastalandığında Moskova'dan uzaktaydı...

"Resmi komünike Stalin'in nerede ölümcül bir inme geçirdiği ve öldüğü konusunda yalan söylemişti...

"Bu sahtekârlığın apaçık bir nedeni vardı; ardılları, nöbet geldiği zaman O'nun nerede olduğuna ilişkin doğru bir açıklama yapmanın... inmenin, (Stalin'in- G.A.) oligarklar tarafından kaçırılması

ya da hapse atılması sırasında gerçekleştiği yolunda söylentilere yol açacağından korkuyorlardı. Kalabalıklar Kremlin'e akın edebilir ve babaları ve koruyucularına ne yapıldığını hesabını sormaya kalkabilirdi." (A. B. Ulam, adıgeçen yapıt, s. 4, 700, 739).

Dördüncüsü, daha önce görmüş olduğumuz gibi revizyonist komplocuların Stalin'i ortadan kaldırmaları için -kendilerini koruma gibi- yeterli ve ivedi bir motifleri vardı:

"Bir çok öndegelen Sovyet devlet adamı ve yetkilisi açısından Stalin'in ölümü... tam da zamanında gerçekleşti. (O'nun ölümünün- G.A.) doğal nedenlerle gerçekleşip gerçekleşmediği ise çok daha farklı bir konu." (D. M. Lang, adıgeçen yapıt, s. 262).

"Stalin'in, tam da Kremlin'in doktorlarının bu türden bir ölümü tezgâhlamakla suçlanmalarından birkaç hafta sonra yatağında ölmesinin yazgının ne tuhaf bir cilvesi olduğunu düşündüm. Yazgının son derece tuhaf ve görülmemiş bir cilvesi.

"Peki bu sadece, yazgının bir cilvesi miydi?... Bu güçlü ve yetenekli Sovyet liderlerinin ve onların ordu içindeki çalışma arkadaşlarının ellerini kollarını bağlayıp beklemiş ve hemen hemen hepsini yok edeceği kesin olan ve yavaş yavaş yaklaşan terörü durdurmak için hiçbir önlem almamış olmaları olanaklı mıydı?.. Bunun bir cinayet olduğu kanıtlamamakla birlikte cinayet motifinin varlığı tartışma götürmez... Eğer Stalin... doğal nedenlerle öldüyse bunu, kendisine en yakın kişilerin başına gelen olayların en talihlisi olarak nitelendirmemiz gerekir." (H. Salisbury, adıgeçen yapıt, s. 160-61).

Beşincisi, komplocuların Stalin'in ölümünden önceki aylarda, O'nun etrafındaki savunma sistemini yıkmak için aldıkları bir dizi önleme ilişkin dolaylı kanıtları dikkate almak gerekir.

Dolayısıyla, Stalin'in ölümünün üzerinden daha birkaç hafta geçmeden ortalıkta O'nun bir *cinayete kurban gittiğine ilişkin söylentilerin dolaşmaya başlaması* şaşırtıcı sayılmamalı:

"Başta Gürcistan'da olmak üzere (pek çok yerde- G.A.), Stalin'in zehirlendiği yolunda söylentiler yaygınlaştı." (W. Laqueur, adıgeçen yapıt, s. 151).

Robert Conquest,

"O'nun öldürülmüş olma olasılığı"ndan (R. Conquest (1961), s. 172) sözetmektedir.

Stalin'in eski koruma görevlisi Vlasik'in görevden alınmasının ardından Moskova'dan ayrılması sırasında Stalin'in oğlu Vasili'nin şöyle bağırdığı anlatılmıştı:

" 'Onlar O'nu öldürecekler! O'nu öldürecekler!' (Vasili- G.A.) 'Onlar' derken... Politbüro'nun diğer üyelerini ve 'O' derken de babasını kastediyordu." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 321).

"Stalin'in oğlu Vasili gelip gidiyor ve 'Orospu çocukları, babamı öldürdüler' diye bağırmaya devam ediyordu." (D. Volkogonov, adıgeçen yapıt, s. 774).

Alkolik olmasına rağmen Vasili bu suçlamaları kamu önünde yapmayı sürdürünce Nisan 1953'de, kızkardeşi Svetlana'nın dediği gibi 'kendisini izole etmek amacıyla' tutuklandı:

"Babamın ölümünden sonra o (Vasili- Editör)... tutuklandı. Bunun nedeni onun, hükümeti tehdit etmesi, etrafındaki bir çok kişiye 'babam rakipleri tarafından öldürüldü' türünden şeyler söylemesiydi; bu yüzden onu izole etmeye karar verdiler. Kendisi 1961'e kadar hapiste kaldı... ve çok geçmeden öldü." (S. Alliluyeva, *Only One Year*, Londra, 1969 (bundan böyle 'S. Alliluyeva (1969)', s. 202).

"O (Vasili- G.A.) babamızın 'zehirlendiği' ya da 'öldürüldü'ğüne inanmıştı. Cenazenin kaldırılmasına kadar geçen sürede o... hükümeti, doktorları ve gözüne çarpan herkesi babama yanlış tedavi uygulamakla suçladı... 18 Nisan 1953'te kendisini tutukladılar...

"Bir askerî mahkeme onu sekiz yıl hapis cezasına çarptırdı.

"O 19 Mart 1962'de öldü." (S. Alliluyeva (1969), s. 222-23, 224, 228).

Georges Bortoli şu yorumu yapıyor:

"Vasili Stalin başkalarının kendi içlerinde düşündüklerini yüksek sesle söylemişti. Daha bir ay geçmeden Moskova'da binbir çeşit söylenti ortalığı kaplamıştı ve insanlar bir cinayetten söz etmeye başlamışlardı... Bazıları, Stalin'in çevresindekilerden birçoğunun, yaklaşan arındırmanın tehdidi altında olduğunu söylemişlerdi. Acaba bu kişiler bunun önüne geçmek için bazı önlemler mi almışlardı?" (G. Bortoli, adıgeçen yapıt, s. 151).

Robert Conquest ve bazı diğer yorumcular, Çekoslovak lideri Marksist-Leninist Klement Gottwald'ın da Stalin'in cenaze törenine katılmak üzere Moskova'yı ziyaret etmesinden kısa bir süre son-

ra aniden hastalanıp ölmesine dikkat çekmiş ve bu ölümün de kasıtlı bir müdahale sonucu gerçekleştirilmiş olabileceğini belirtmişlerdir. Gottwald'dan sonra gizli revizyonist Antonin Zapotocky Çekoslovakya Devlet Başkanı oldu:

"Bir çok yorumcu, Stalin'in ölümünden hemen sonra Gottwald'ın... da Stalin'in Moskova'daki cenaze törenine katıldığı sırada hastalandığını ve birkaç gün sonra öldüğünü kaydetmiş ve Gottwald'ın hastalığının doğallığı hakkında kuşkularını belirtmişlerdir." (R. Conquest (1961), s. 174).

Marksist-Leninist Arnavut lider Enver Hoca da aynı hususa değinmektedir:

"Stalin'in hemen ardından Gottwald öldü. Bu, ani ve şaşırtıcı bir ölümdü! Gottwald'ı tanıyanların hiçbiri, bu güçlü, zinde ve sağlıklı insanın sözümona Stalin'in cenaze töreni gününde tutulduğu bir grip ya da nezleden ölebileceğini asla hatırına getiremezdi." (E. Hoxha, *The Khrushchevites*, Tirana, 1984 (bundan böyle 'E. Hoxha (1984)', s. 153-54).

Hoca Polonya'nın Marksist-Leninist lideri Boleslaw Bierut'un, "... Sovyet Komünist Partisi'nin 20. Kongresi'ne katılmak üzere geldiği Moskova'da" (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 10, s. 14.767) 12 Mart 1957'de kuşkulu bir biçimde ölmesine ve yerine gizli revizyonist Edward Ochab'ın geçmesine de dikkat çekiyor:

"Daha sonra Bierut Yoldaşın beklenmedik ölümü geldi. Edward Ochab, Bierut'un yerine Parti'nin Birinci Sekreteri oldu. Böylelikle Kruşçov'un öteden beri istediği şey gerçekleşmiş oldu." (E. Hoxha (1984), s. 153-65).

Gizli revizyonist Wladyslaw Gomulka'nın Nisan ayında hapisten çıkarılmasını ve onun Ekim ayında Birinci Sekreterliğe yükseltilmesini sağlayan Ochab idi.

Aslına bakılırsa, Hoca revizyonist komploculari açıkça Stalin'i öldürmekle suçlamıştır:

"Tarihin de göstermiş olduğu gibi... bu kozmopolit çerçi, (Anastas Mikoyan- Editör) öldürmek istedikleri Stalin'e karşı Nikita Kruşçov'la birlikte kumpas kurdu. O bunu Şubat 1960'da kendi ağzıyla itiraf etti." (E. Hoxha (1984), s. 63-64).

"Bütün bu alçakça işler Stalin'in ölümünden, daha doğrusu öldürülmesinden sonra ortaya çıktı. Stalin'in öldürülmesinden sonra diyorum; çünkü Mikoyan'ın kendisi bana, Kruşçov ve ortaklarıyla birlikte... Stalin'in yaşamına kastetmeyi... kararlaştırdıklarını söyledi." (E. Hoxha, *With Stalin: Memoirs*, Tirana, 1979, s. 31).

Yarıda Kalan Darbe (1953)

Değinmiş olduğumuz gibi Stalin'in ölümünden hemen önceki yıllarda güvenlik kuvvetleri Marksist-Leninistlerin değil, gizli revizyonistlerin denetimi altındaydı:

"Stalin'in ölümünden önce Devlet Güvenliği ve İçişleri Bakanlıkları Beria'nın denetimi altında değildi." (R. Conquest, (1961), s. 200)

Stalin'in ölümünün ardından sorumlulukların yeniden dağılımı sırasında güvenlik kuvvetlerinin denetiminin yeniden Marksist-Leninistlerin eline geçmesinin *önlenmesinin*, revizyonist komploculara yakından ilgilendirdiği açıktı.

Kruşçov, Stalin'in ölüm döşeğinin başında, revizyonist yol arkadaşı Nikolay Bulganin'le yaptığı ve Marksist-Leninist Beria'nın yeniden güvenlik servislerini denetleyen bakan olması halinde bunun kendi planları bakımından doğuracağı tehlikeye ilişkin tartışmayı aktarmaktadır:

"Stalin paçayı kurtaramayacak... Beria'nın hangi makamları alacağını biliyor musun?

"Hangilerini?

"O, Devlet Güvenliği Bakanlığı'nı almaya çalışacak. Ne olursa olsun bunu yapmasına izin vermemeliyiz.

"Bulganin benimle aynı görüşte olduğunu söyledi." (N. S. Khrushchev (1971), s. 319).

Stalin'in 5 Mart günü saat 09:50'de öldüğüne değinmiştik. (Bunun üzerine- G.A.) revizyonistler *güvenlik kuvvetleri üzerindeki denetimlerini kullanarak derhal bir darbe gerçekleştirmeye giriştiler.* Amerikan gazeteci Harrison Salisbury, ertesi sabah saat 06:00'dan kısa bir süre önce tanık olduklarını şöyle anlatıyordu:

"... düzgün ve sessiz kamyon konvoyları kente giriyordu. Yeşile boyalı kamyonların tahta sıralarında –her kamyonda 22 kişi olmak üzere- İçişleri Bakanlığının bacak bacak üstüne atmış mavi ve

kırmızı bereli özel birlikleri oturuyordu... Aklıma birden, belki de bir *askerî darbenin* oluşumuna tanık olduğum düşüncesi geçti.

"Saat dokuza geldiğinde... İçişleri Bakanlığı birlikleri kent merkezinin her tarafını tutmuşlardı... Gorki Sokağının üst tarafında tank kolları gözüküyordu.

"... Bütün birlikler, kamyonlar ve tanklar MVD'nin özel birlik müfrezelerine bağlıydı. Ortada düzenli Ordu kuvvetlerine bağlı hiçbir müfreze yoktu.

"Daha sonra öğrendiğime göre aslında MVD Moskova'nın hemen hemen tümünün dış dünyayla bağlarını kesmişti...

"6 Mart 1953 günü sabah on ya da onbire gelindiğinde artık hiç kimse MVD'nin izni olmaksızın Moskova'nın merkezine giremez ya da buradan dışarı çıkamazdı ...

"MVD kuvvetleri kenti denetim altına almıştı...

"Başka birlikler kente girebilir miydi? MVD'nin izni olmaksızın ya da sokak sokak, barikat barikat savaşmaya hazır olmaksızın giremezlerdi." (H. Salisbury, adıgeçen yapıt, s. 163-64, 166, 171, 173).

Robert Conquest de buna çok benzer bir tablo çizmektedir:

"Stalin'in ölümü duyurulduğunda Moskova sokakları MVD birlikleriyle dolmuştu." (R. Conquest (1961), s. 200).

Peter Deriabin de aynı görüştedir:

"Daha Stalin'in cesedi soğumadan... MGB birlikleri... sadece denetim noktaları kurmak ve yaya trafiği de içinde olmak üzere her türlü trafiği durdurmakla kalmadılar; onlar Kremlin'i de kuşattılar." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 328).

Fakat, ertesi gün yani 7 Mart'ta Komünist Partisi Merkez Komitesi, Bakanlar Konseyi ve SSCB Yüksek Sovyeti'nin ortak ivedi durum toplantısı çağrısı için yeterince destek sağlayan Marksist-Leninistler planlanan darbeyi o an için boşa çıkarmayı başardılar. *Bu koşullarda soğukkanlılıklarını yitiren revizyonist komplocular, planlamış oldukları darbeyi ertelemeyi ve Beria'nın devlet güvenliğinden sorumlu bakan olarak seçilmesine, yani liderlik içinde çoğunluğun desteğine sahip olan bu atamaya karşı çıkmaktan vazgeçmeyi uygun gördüler:*

"Beria hemen Malenkov'u Bakanlar Konseyi Başkanı (Başba-

kan- Editör) olmasını önerdi. Malenkov da hemen oracıkta Beria'nın (Başbakan- G.A.) Birinci Yardımcısı olmasını önerdi. O, Devlet Güvenliği ve İçişleri Bakanlıklarının Beria'nın bakan olması kaydıyla birleştirilmesini de önerdi... Ben sessiz kaldım... Bulganin de sessiz kaldı. Diğerlerinin tutumunun nasıl olduğunu görebiliyordum. Bulganin ile ben buna itiraz etmiş olsaydık... daha (Stalin'in- G.A.) cesedi soğumadan Parti içinde bir kavga başlatmakla suçlanacaktık." (N. S. Khrushchev (1961), s. 324).

Doktorların Aklanması (1953)

Stalin'in ölümünün ardından, revizyonist komplocuların karşı karşıya bulundukları en ivedi ve yakıcı görev *doktorların aklanmasıydı*; tabii bu, onların masum olmalarından ötürü değil, tam tersine *suçlu olmalarından ve davanın daha derinlemesine soruşturulmasının, komplonun üst makamlardaki liderlerinin de açığa çıkmasına yol açabilecek olmasından ötürüydü.*

Söylemiş olduğumuz gibi, doktorların aklanması hamlesinin ardındaki gerçek motifler hakkında Marksist-Leninistlerin ve Sovyet halkının kafalarını karıştırmak için *bu girişim, 'adli hataları düzeltme' genel eyleminin bir parçası gibi gösterildi*. Bir başka deyişle *'doktorlar davası'*, kendilerinin tezgâhlamış olduğu *1951-52 Gürcistan yanıltmasıyla ilişkilendirildi* ve *bu ikinci gerçek adli hata, şimdi doktorların aklanması sürecinde geçici olarak düzeltildi.* Revizyonist komplocular ek bir kamuflaj önlemi olarak, geçici olmak kaydıyla, başta *Rus şovenisti Leonid Melnikov*'un Ukrayna Komünist Partisi Birinci Sekreterliğinden *alınması* gelmek üzere Marksist-Leninistlerin talep ettiği ve onların konumunu güçlendiren bazı hamleleri desteklediler.

Suçlanan doktorlardan birisinin (Boris Preobrajinski) adının 31 Mart'ta yayımlanan *Vestnik Oto-Rino-Laringology* dergisinde yeniden geçmesi yüzünden, doktorların aklanması kararı Mart 1953'de, yani Stalin'in ölümünden sadece birkaç gün sonra alındı. (R. Conquest (1961), s. 206).

3 Nisan 1953'de Sovyet basını SSCB İçişleri Bakanlığının, *tutuklu doktorların aklandığını ve serbest bırakıldığını* bildiren sansasyonel komünikesini yayımladı:

"SSCB İçişleri Bakanlığı; sabotaj, casusluk ve Sovyet devletinin liderlerine karşı terörist eylemler gerçekleştirmekle suçlanan doktorlar grubunun davasına ilişkin ilk soruşturma bilgileri ve diğer materyal hakkında kapsamlı bir soruşturma yapmıştır.

"Bu doğrulama işlemi sözkonusu davada suçlananların... eski Devlet Güvenliği Bakanlığı tarafından hatalı olarak ve herhangi bir yasal gerekçe olmaksızın tutuklandığını saptamıştır...

"Bu davanın... sanıkları kendilerine yönelik suçlamalardan tümüyle aklanmış... ve hapisten salıverilmişlerdir." ("Communique of USSR Ministry of Internal Affairs"/ "SSCB İçişleri Bakanlığı Komünikesi", *Pravda* ve *İzvestia*, 3 Nisan 1953; s. 4, *Current Digest of the Soviet Press*, Cilt 5, Sayı: 10 (18 Nisan 1953); s. 3).

Komünike devamında, suçlanan doktorların itiraflarını örtbas ederken, bu itirafların işkence yoluyla elde edilmiş olduğunu ima ediyordu:

"Tutuklananların, kendilerine yöneltilen sözümona suçlamaları doğrulayan ifadeleri, eski Devlet Güvenliği Bakanlığı'nın soruşturma bölümü görevlileri tarafından, Sovyet yasalarının kesinlikle yasakladığı meşru olmayan sorgulama yöntemleriyle elde edilmiştir...

"Hatalı soruşturma yöntemleri kullanmakla suçlanan kişiler tutuklanmış ve (bu yaptıklarından- G.A.) cezai olarak sorumlu sayılmışlardır." ("SSCB İçişleri Bakanlığı Komünikesi", adıgeçen yapıt, s. 3).

Aynı gün basın şu haberi duyuruyordu:

"... SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu, Dr. Lidia Timaşuk'u Lenin Nişanıyla ödüllendiren 20 Ocak 1953 tarihli kararnameyi geçersiz kılmayı kararlaştırmıştır. Ödül, o günden bu yana gün ışığına çıkan yeni kanıtlar bağlamında geçersiz ilan edilmiştir." ("Decision of Presidium of USSR Supreme Soviet"/ "SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu Kararı", Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 188).

Ancak Dr. Timaşuk, adaleti yolundan saptırmaya girişmek suçlamasıyla kovuşturulmadı ve,

"... Nisan olaylarından kısa bir süre sonra yeniden Kremlin Hastanesindeki işinde çalışmaya başladı... O, görünüşe bakılırsa hiçbir şey olmamış gibi bürosunda yeniden ortaya çıktı." (Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 191-92).

Gürcistan Yanıltmasının Tersine Çevrilmesi (1953)

Yukarda da gördüğümüz gibi, Stalin'in ölümünün ardından hükümetin 7 Mart'ta gerçekleştirilen yeniden örgütlenmesi sırasında Marksist-Leninistler devlet güvenlik kuvvetlerinin denetimini geçici olarak yeniden ellerine geçirmişlerdi:

"(Stalin'in- Editör) ölümünün ertesinde... Beria, devlet güvenlik organlarının, Stalin'in son yılları sırasında elinden yavaş yavaş sökülüp alınan denetimini yeniden eline geçirdi." (A. B. Ulam, adıgeçen yapıt, s. 540).

Revizyonist komplocular, gerçek amaçları konusunda Marksist-Leninistler ve Sovyet halkını aldatma çabasına dayanan stratejilerinin bir parçası olarak *Marksist-Leninistlerin, revizyonist öğeleri Gürcistan'da 1951-52 yanıltması sırasında elde ettikleri konumlardan uzaklaştırmalarına, yani yanıltmayı geçici olarak geri çevirmelerine izin verdiler.*

"Nisan 1953'de Beria Gürcistan'da bir karşı-arındırma gerçekleştirdi." (H. Fairbanks, Jr., adıgeçen yapıt, s. 163).

14 Nisan 1953'de Gürcistan (Komünist Partisi- G.A.) Merkez Komitesi, Akaki Mgeladze'yi Birinci Sekreterlikten aldı; Mgeladze eski Marksist-Leninist liderlere karşı yöneltmiş olduğu 'milliyetçi sapma' suçlamalarının düzmece olduğunu kabul etti:

"Beria şimdi artık hızla harekete geçmişti... Gürcistan Komünist Partisi'nin 14 Nisan 1953'de yapılan genel toplantısı, başını A. L. Mgeladze'nin çektiği Parti Sekretaryasını görevden aldı ve Mirtskhulava adlı bir görevlinin yönetiminde yeni bir sekretarya oluşturdu. Eskiden Beria'nın himayesi altında olan ve Mgeladze'nın hükümetteki görevinden aldığı Valeryen Bakradze şimdi Gürcistan Cumhuriyeti Başbakanı oldu. Beria'nın, Mgeladze ve onun hizbi tarafından hapsedilen öndegelen destekçileri serbest bırakıldılar ve Bakradze yönetiminde (çeşitli- G.A.) bakanlıklara getirildiler. Görevden atılan Birinci Sekreter Mgeladze kendini alçaltıcı bir itirafta bulundu ve öndegelen Gürcü Bolşeviklerine yönelttiği milliyetçi sapma suçlamalarının sahte kanıtlara dayandığını açıkladı... Mgeladze'ye yardım etmiş ve onu desteklemiş olan Gürcistan Devlet Güvenliği Bakanı N. Rukhadze hapse atıldı." (D. M. Lang, adıgeçen yapıt, s. 263).

15 Nisan'da,

"... Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti Başbakanı (Valeryen Bakradze),.. Gürcistan Komünist Partisi'nin iki eski genel sekreterinin (Mgeladze ile Çarkviani) görevlerinden alındıklarını, tutuklandıklarını ve Gürcistan hükümetinin ve Komünist Partisi'nin eski öndegelen üyelerine karşı 'düzmece' suçlamalar ürettikleri için 'ağır bir biçimde cezalandırılacakları'nı duyurdu... O, Rukhadze'nin teşvikiyle görevlerinden alınan üç bakanın derhal eski makamlarına döneceklerini, İç Güvenlik ve Devlet Güvenliği Bakanlıklarının tek bir Bakanlık olarak birleştirileceklerini ve bu Bakanlığın başına Vladimir Dekanozov'un getirileceğini de duyurdu...

"Gürcistan Yüksek Sovyeti'nin toplantısında konuşan Bakradze, bazı masum insanların, hiçbir dayanağı bulunmayan 'burjuva milliyetçiliği' suçlamasına kurban gittiğini söyledi." (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 9, s. 13.029).

Bakradze, 16 Nisan'da *Zarya Vostoka*'da yayımlanan konuşmasında şöyle diyordu:

"İlgili kurumlar,... halkın ve Parti'nin düşmanı, Devlet Güvenliği eski Bakanı N. M. Rukhadze'nin, var olmayan bir milliyetçiliğe ilişkin ve kurbanları cumhuriyetimizin seçkin işçileri olan tümüyle asılsız ve provokatif bir tezgâh hazırladığını kesin olarak saptamışlardır." (*Zarya Vostoka*, 16 Nisan 1953, R. Conquest (1961), s. 145).

Hapisten çıkan Vilian Zodelava 21 Nisan'da Başbakan Birinci Yardımcılığına getirildi ve Gürcistan (Komünist- G.A.) Partisi'nin Merkez Komitesi Bürosu üyeliğine seçildi:

"Bay Zodelava Gürcistan (Komünist- G.A.) Partisi'nin, Bay Rukhadze'nin yakıştırdığı asılsız suçlardan ötürü hapse atılan üç öndegelen üyesinden biriydi...

"O, hapisten çıktıktan sonra Bakanlar Konseyi Başkan Birinci Yardımcılığına (Başbakan Birinci Yardımcılığı- Editör) getirildi ve Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Bürosu üyeliğine seçildi." (*New York Times*, 22 Nisan 1953, s. 14).

Bu tarihte *Zarya Vostoka* şu haberi verdi:

"... Gürcistan'da Merkez Komitesi'nin bir plenum oturumun-

da... Merkez Komitesi eski sekreteri Mgeladze'nin, Partinin ve halkın düşmanı Rukhadze'nin uydurduğu, var olmayan bir milliyetçiliğe ilişkin olarak oluşturulan provokasyon davasında tümüyle masum işçilerin tutuklanmasında aktif olarak yer aldığının saptandığı duyuruldu... Mgeladze, Gürcistan'da milliyetçi bir grubun varlığına ilişkin 'aptalca ve provokatif bir öykü'yü başlatanlardan birinin kendisi olduğunu kabul etti." (*Zarya Vostoka*, 21 Nisan 1953, R. Conquest (1961), s. 145).

13 Mayıs'a gelindiğinde revizyonist komplocuların, Nikolay Rukhadze'nin 1951-52'de Gürcistan'da gerçekleştirdiği darbeyi, 'doktorlar davası' bağlamında Mikhail Ryumin'e karşı ileri sürülen asılsız suçlamalarla ilişkilendirme fesadı pekişmişti. *Zarya Vostoka* gazetesi o gün,

"... Gürcistan davasının Rukhadze ile Ryumin tarafından uydurulduğunu ilan etti. Yeni İçişleri Bakanlığının bir açıklamasında, eski Devlet Güvenliği Bakanlığının Soruşturma Bölümünün eski şeflerinden olan Ryumin suçlanıyordu...

"*Zarya Vostoka*'da yayımlanan açıklamaya göre... Gürcistan davası ('doktorlar davası'yla- Editör) aynı türden bir davaydı ve Rukhadze tarafından uydurulmuştu." (*New York Times*, 14 Mayıs 1953, s. 14).

Leonid Melnikov'un Görevden Alınması (1953)

13 Haziran 1953'de gizli revizyonistler, Marksist-Leninistleri ve Sovyet halkını aldatma fesatlarının bir parçası olarak, kötü ünlü Ruslaştırma politikaları nedeniyle, Marksist-Leninistlerin ve Ukrayna halkının sert eleştirilerinin hedefi haline gelmiş olan *Ukrayna Komünist Partisi Birinci Sekreteri Leonid Melnikov'un görevden alınmasını desteklediler.*

"Stalin'in ölümünden sonra Haziran 1953'de Batı Ukrayna eyaletlerinin Ruslaştırılması politikasından vazgeçildi. 13 Haziran'da Kremlin, Ukrayna (Komünist- G.A.) Partisi Birinci Sekreteri Leonid G. Melnikov'un, 'Leninist-Stalinist milliyetler politikasının çarpıtılmasına göz yumduğu için' bu görevinden atıldığını duyurdu. Melnikov'a yönelik suçlamalar... Ukrayna'yı yönettiği 12 yıl boyunca böylesi politikaları enerjik bir biçimde uygulamış olan Kruş-

çov'un suçlanması anlamına geliyordu. Melnikov 1939-40 ve 1945-49 yıllarında şefi Kruşçov'a bağlı olarak çalışmış ve... Ruslaştırma politikasının yaşama geçirilmesinde şefi kadar gayretli olmuştu." (L. Pistrak, *The Grand Tactician: Khrushchev's Rise to Power*, Londra, 1961, s. 185).

"L. G. Melnikov, Ukrayna'daki Ruslaştırma politikasının sorumlusu görülerek (Ukrayna- Editör) Merkez Komitesi Birinci Sekreterliği görevinden alındı." (B. Levytsky, adıgeçen yapıt, s. 216-17).

Moskova'da Askerî Darbe (1953)

Ancak Haziran 1953'ün sonlarına gelindiğinde Marksist-Leninistleri, doktorların aklanmasının haklı olduğuna ikna etme çabalarının pek de başarılı olmadığı belli olmuştu. *Stalin'in ölümünden sonra, bakanlıkların yeniden dağılımından bu yana başında Beria'nın bulunduğu ve Marksist-Leninistlerin denetimi altındaki güvenlik kuvvetleri 'doktorlar davası'nı soruşturmaya devam ediyorlardı.*

Revizyonist komplocuların kendilerini güvende hissetmelerinin, *Beria'nın ve onun güvenlik kuvvetleri içindeki Marksist-Leninist çalışma arkadaşlarının ivedi bir biçimde etkisizleştirilmesini gerektirdiği açıktı.*

Beria'nın tutuklanmasından birkaç gün sonra, yani 10 Temmuz 1953'de *Pravda*'da yayımlanan bir başyazı tutuklamanın gerçek nedenini, yani Beria'nın Merkez Komitesi'nin ve Sovyet hükümetinin 'bazı yasadışı ve keyfi eylemleri' düzeltmeyi amaçlayan yönergelerini 'kasıtlı olarak engellediği' ve 'çarpıtmaya çalıştığı' (nı- G.A.) açıkladı; Beria'nın 'yargılanması' sırasında belirtilmeyen bu neden 'doktorlar davası'nın (soruşturulmasından- G.A.) başka bir şey değildi:

"Bazı yasadışı ve keyfi eylemlerin açıklığa kavuşturulması amacıyla Merkez Komitesi ile Sovyet hükümetinin yönergelerini yaşama geçirmekle görevlendirilen... Beria bu yönergelerin uygulanmasını kasıtlı olarak engelledi ve bir takım hususlarda onları çarpıttı." (*Pravda*, 10 Temmuz 1953, B. Nicolaevsky, adıgeçen yapıt, s. 147).

Haziran 1953'ün sonlarına doğru revizyonist komplocular birkaç gün boyunca Politbüro'nun diğer öndegelen üyeleriyle görüşe-

rek onlara, *Beria'nın yabancı emperyalist devletlerin uşağı olduğu ve Parti liderliğine karşı bir darbe planladığı yolundaki asılsız öyküyü anlattılar.* Kruşçov bu savını revizyonist Grigori Kaminski'nin, Şubat 1937'deki Merkez Komitesi plenumunda yaptığı ve Beria'nın (bir zamanlar- G.A.) karşı-devrimci Müsavat Partisi'nin ajanı olduğu yolundaki kanıtlanmamış suçlamalara nasıl dayandırdığını şöyle anlatmıştı:

"1937'de yapılan bir Merkez Komitesi plenumunda, Sağlık Koruma eski Halk Komiseri Kaminski, Beria'nın Müsavat'ın istihbarat örgütü hesabına çalıştığını söylemişti." (N. S. Khrushchev (1971), s. 65) Müsavat Partisi,

"Azeri burjuvazisi ve toprakağalarının, 1912'de kurulmuş... Türk ve daha sonra İngiliz müdahalecileri tarafından desteklenmiş milliyetçi bir partisi"ydi. (Not, J. V. Stalin, *Works*, Cilt 5, Moskova, 1953, s. 417).

Kruşçov,

"Kaminski'nin söylediği gibi onun (Beria'nın- Editör) Müsavatçıların ajanı olduğuna rahatlıkla inanabilirdim; ancak Kaminski'nin suçlamaları hiçbir zaman doğrulanmamıştı... Biz sadece sezgilerimizin gösterdiği doğrultuda ilerliyorduk" (N. S. Khrushchev (1971), s. 333) derken bunu (suçlamaların kanıtlanmamış olduğunu- G.A.) kabul etmektedir.

Fakat o, 'Beria'nın sorgulanmak üzere gözaltına alınması' fesadına Georgi Malenkov ile Viyaçeslav Molotov'un desteğini sağladığını ileri sürmektedir:

"Malenkov'u bir köşeye çektim ve ona,... 'Kuşkusuz Beria'nın Parti-karşıtı bir konumda olduğunu görmüş olmalısın. Onun yaptıklarını kabul etmemeliyiz.

"Sonunda Malenkov'la görüş birliğine vardık. (Buna- G.A.) şaşırdım ve sevindim.

"Daha sonra Malenkov Yoldaş ve ben, Molotov Yoldaşla görüşmemiz gerektiği konusunda anlaştık... Molotov'a Beria'nın nasıl biri olduğunu ve onun Parti liderliğine karşı çevirdiği dolapları engellemediğimiz takdirde Parti'nin ne türden bir tehlikeyle karşı karşıya kalacağını anlattım. Beria'nın, Cumhuriyetlerde milliyetçi gerilim-

leri şiddetlendirme yolundaki planını daha şimdiden eylem alanına geçirdiğini ona daha önce anlatmıştım...

"Dedim ki:... 'Belki onu soruşturma amacıyla gözaltına almamız gerektiğini düşünüyorsundur. Beria'ya karşı herhangi bir cezai kovuşturma başlatılmadığı için 'tutuklama'dan ziyade 'gözaltına alma'dan sözettim... Molotov'la görüş birliğine vardık ve ayrıldık." (N. S. Khrushchev (1971), s. 330, 331, 332, 333).

O daha sonra, Lazar Kaganoviç'i nasıl kendi safına çektiğini anlatmaktadır:

"Ona; Malenkov, Bulganin, Saburov ve benim aynı görüşte olduğumuzu ve kendisi olmaksızın da çoğunluğa sahip bulunduğumuzu söyledim. Kaganoviç hemen, 'Ben de sizinleyim' dedi." (N. S. Khrushchev (1971), s. 334).

Ancak güvenlik kuvvetleri Marksist-Leninistlerin denetimi altındaydı ve Beria ile çalışma arkadaşlarının etkisizleştirilmesinde bunlara güvenilemezdi. Bu nedenle komplocular darbenin ordu tarafından gerçekleştirilmesine karar verdiler:

"Prezidyum Koruma Birimi ona (Beria- Editör) sadıktı. Bu yüzden, ordunun yardımını sağlamaya karar verdik." (N. S. Khrushchev (1971), s. 335-36).

"Ordu Beria'nın tutuklanmasında rol aldı." (J. Ducoli, adıgeçen yapıt, s. 58).

Kruşçov komplocuların askerî darbenin gerçekleştirilmesini nasıl, aralarında Kiril Moskalenko ile Georgi Jukov'un da bulunduğu bir grup revizyonist subaya emanet ettiğini anlatır:

"İlk başta Beria'nın gözaltına alınmasını, hava savunma komutanı Moskalenko Yoldaşla beş generale emanet ettik. Bu benim fikrimdi. Daha sonra, oturumdan bir süre önce Malenkov bu çevremizi, Mareşal Jukov'u ve başka bazılarını da içine alacak biçimde genişletti. Bu, toplam onbir mareşal ile general demekti. O günlerde Kremlin'e gelen bütün askerî personelin silahlarının denetlenmesi zorunlu olduğundan Bulganin Yoldaş'a generallerin silahlarını kendileriyle birlikte getirmelerini sağlaması direktifi verilmişti. Oturum sırasında Moskalenko'nun grubunun ayrı bir odada bizim çağırmamızı beklemesini ayarladık. Malenkov işaret verir vermez onlar top-

lantı yapmakta olduğumuz odaya gelecek ve Beria'yı gözaltına alacaklardı." (N. S. Khrushchev (1971), s. 335-36).

Darbenin 24 Haziran 1953'de, Parti Merkez Komitesi Prezidyumu ile Bakanlar Konseyi Prezidyumunun ortak toplantısı sırasında yapılması belirlenmişti. Kruşçov –safdil Marksist-Leninistler de içinde olmak üzere- bu toplantıda bulunanlara Kaminski'nin 1937'de yaptığı suçlamaları anımsattı:

"(Kendilerine- G.A.) Merkez Komitesinin Şubat 1937 plenumunda Grişa Kaminski yoldaşın Beria'yı, Bakü Parti örgütü sekreteri olduğu sırada Müsavatçıların istihbarat örgütü ve dolayısıyla İngiliz istihbarat örgütü hesabına çalışmakla suçlamış olduğunu anımsattım." (N. S. Khrushchev (1971), s. 339).

Sonunda Kruşçov'un kendisi, Beria'nın bütün görevlerinden alınması önerisinde bulundu:

"Son konuşmanın ardından sorun havada asılı kalmıştı. Uzun bir duraklama oldu. Durumun kötüye gittiğini anladığım için Malenkov Yoldaşa bir öneri sunması için söz almasını rica ettim. Önceden hazırladığımız plan uyarınca ben Merkez Komitesi Prezidyumu'nun, Beria'yı görevlerinden almasını önerdim... Malenkov hâlâ panik halindeydi. Anımsadığım kadarıyla o benim önerimi oylamaya bile sunmadı. Bitişikteki odada beklemekte olan generallere işaret vermek için gizli bir düğmeye bastı. Önce Jukov gözüktü. Ardından Moskalenko ile diğerleri içeri girdi. Malenkov zor işitilir bir sesle Jukov Yoldaşa,

" 'SSCB Bakanlar Konseyi Başkanı sıfatıyla, kendisine yönelik suçlamalar soruşturulana kadar Beria'yı gözaltına almanızı rica ediyorum' dedi.

"Jukov Beria'ya 'Eller yukarı!' dedi.

"Moskalenko ve öbürleri, Beria'nın herhangi bir şey yapmaya kalkışması olasılığına karşı tabanca kılıflarını gevşettiler... Sonradan baktığımızda (Beria'nın- G.A.) üzerinde silah olmadığını gördük.

"Beria derhal Malenkov'un, Bakanlar Konseyi binasının bitişiğindeki bürosunda silahlı muhafaza altına alındı." (N. S. Khrushchev (1971), s. 337-38).

Kruşçov'un anılarını redakte eden Strobe Talbott şuna işaret ediyor:

"Kruşçov'un, Beria'ya karşı düzenlenen fesadın sürükleyici gücü olduğu yolundaki örtük savının, genel olarak doğru olduğu kuşkusuzdur." (Not, S. Talbott, N. S. Khrushchev (1971), s. 321).

26 Haziran'da SSCB Yüksek Sovyeti, Beria'nın devlet aygıtındaki görevlerinden alındığını doğruladı. Beria'nın İçişleri Bakanı koltuğuna, bu makamı Stalin'in ölümünün ardından yapılan yeniden düzenleme öncesinde elinde tutan gizli revizyonist Sergey Kruglov getirildi. (*Pravda*, 17 Aralık 1953, R. Conquest (1961), s. 440).

Revizyonist komplocular, (Beria'nın- G.A.) görevinden alınmasını kamuya açıklamadan önce, bu adımın neye işaret ettiğini görecek düzeyde olanlardan kaynaklanabilecek muhalefetin önüne geçmek için gereken tüm önlemleri aldılar:

"26 Haziran 1953 akşamı, Kantemirovskaya Tümenine bağlı Kızılordu tankları Moskova'ya girdiler ve... Mart ayında (MVD birliklerinin- G.A.) tuttukları mevzilere yerleştiler. Tanklar Belarus askerî bölgesinin piyade kuvvetleri tarafından desteklenmekteydi." (P. Deriabin, adıgeçen yapıt, s. 332).

10 Temmuz 1953'de,

"... 'halk düşmanı' olarak nitelenen Başbakan Birinci Yardımcısı ve İçişleri Bakanı Bay Lavrenti Beria'nın Komünist Partisi'nden çıkarıldığı ve bakanlık görevlerinden alındığı" (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 9, s. 13.029) resmen açıklandı.

Kruşçov üç yıl sonra, SBKP'nin Şubat 1956'daki 20. Kongresi'nde yapacağı konuşmada,

"... 'halk düşmanı' kavramını Stalin ortaya çıkardı... Bu terim tüm devrimci meşruiyet normlarını çiğneyen en acımasız baskı yöntemlerinin uygulanmasını olanaklı kılıyordu" (N. S. Khruschchev (1956), s. 12) diyecekti.

Temmuz'un ilk birkaç haftası içinde devlet güvenlik servisleriyle bağlantılı çok sayıda öndegelen Marksist-Leninist tutuklanacaktı. Lang'ın anlatımıyla,

"Beria düşerken, devlet sırlarına ilişkin bilgileri nedeniyle, sağ kalmaları kazananlar açısından tehlikeli olabilecek olan çok sayıda yüksek yetkiliyi de kendisiyle birlikte sürükledi." (A. M. Lang, adıgeçen yapıt, s. 264).

Beria'yla birlikte tutuklananlar; hepsi de devlet güvenlik kuv-

vetleriyle yakından bağlantılı Vladimir Dekanozov, Vsevolod Merkulov, Bogdan Kobulov, Sergey Goglidze, Pavel Meşik ve Lev Vlodzirmirski gibi Marksist-Leninistleri de içeriyordu.

Özetle, revizyonist komplocular,

"...ordunun da desteğiyle liderleri,... Beria'yı temelli safdışı etmeyi başaran bir komploda birleştirebildiler." (H. Carrere d'Encausse, *Stalin: Order through Terror*, Harlow, 1981, s. 193).

Gürcistan'da Askerî Darbe (1953-54)

14 Temmuz 1953'de, yani Beria'nın 26 Haziran'da 'tutuklanması'ndan kısa bir süre sonra revizyonist komplocular, *Nisan 1953'de meydana gelen değişiklikleri geri çevirmek* ve orada bu tarihten önceki durumu -1951-52 yanıltmasıyla oluşturulan revizyonist egemenlik durumunu- restore etmek *için Gürcistan'da bir askerî darbe* gerçekleştirmeye giriştiler. Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi ile Tiflis Kent Komitesi'nin ortak toplantısında gerçekleştirilen darbenin liderleri, adları General Aleksey Antonov and Tümgeneral Pavel Efimov olan iki subaydı:

"Kara Kuvvetleri Generali, Transkafkasya Askerî Bölgesi Komutanı ve Jukov'un dostu A. İ. Antonov... Moskova'da Beria'nın tutuklanması haberinin açıklanmasından kısa bir süre sonra hareket geçti. O, bir başka subay olan Tümgeneral P. İ. Efimov'la birlikte Gürcistan (Komünist Partisi- G.A.) Merkez Komitesi ile Tiflis Parti Komitesi'nin ortak toplantısına katıldı. Daha sonra bu ikincisi (Tümgeneral P. İ. Efimov- G.A.)... Merkez Komitesi Bürosu üyeliğine seçildi. Çok geçmeden orduya bağlı başka subaylar da hükümet ve Parti aygıtında önemli mevkileri devraldılar." (J. Ducoli, adıgeçen yapıt, s. 58).

Yeni siyasal konjonktürde Valeryen Bakradze ve diğer bazı Gürcü liderler, revizyonist çoğunluğun kervanına katılarak kendi mevkilerini kurtarmaya çalıştılar. Zarya Vostoka 15 Ağustos 1953 tarihli sayısında Bakradze'nin, anılan toplantıda yaptığı ve,

"... tabii şimdi Beria'yı lanetlediği" (R. Conquest (1961), s. 146) konuşmasını haber veriyordu.

New York Times'ın söylediği gibi,

"Bay Beria geçen Temmuz'da tasfiye edildiğinde Bay Bakrad-

ze ile Bay Mirtakhulava Beria... kervanından ayrılmaya kalkışmışlardı.

"Her ikisi de Gürcistan'ın başkentinde yapılan toplantıda ve geçen Ağustos'ta Moskova'da yapılan Sovyetler Birliği Yüksek Sovyeti toplantısında Bay Beria'ya saldırdılar." (*New York Times*, 23 Eylül 1953, s. 16).

15 Ağustos'ta Tiflis Radyosu Mgeladze, Rapava, Rukhadze ve Şoniya'yı,

"... Beria'nın suç ortakları" (R. Conquest (1961), s. 146) biçiminde niteledi.

"Bay Bakradze... Beria'nın adını, 'Partiye ihanet ettiklerini' ileri sürdüğü Rukhadze, Mgeladze ve Çarkviani adlarıyla ilişkilendirdi." (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 9, s. 13.030).

Gürcistan (Komünist Partisi- G.A.) Merkez Komitesi'nin 14 Temmuz'da yapılan toplantısında Marksist-Leninist Vladimir Dekanozov Gürcistan İçişleri Bakanlığı görevinden alındı ve Parti'den uzaklaştırıldı:

"Önce Beria'nın polis görevi yapmakta olan arkadaşları ve daha sonra da eski polis arkadaşları hızla görevlerinden alındılar." (R. Conquest (1961), s. 146).

"Beria'nın tutuklanmasının açıklanmasından sonra... 15 Temmuz'da, Tiflis'ten yapılan yayında Bay Dekanozov'un, 'Beria hainiyle' işbirliği yaptığı gerekçesiyle Gürcistan Hükümeti ve Komünist Partisi'nden uzaklaştırıldığı duyuruldu." (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 9, s. 13.029-30).

"(Merkez Komitesi toplantısının- Editör) temel gündemi Dekanozov'un... Parti'den uzaklaştırılması kararıydı." (R. Conquest (1961), s. 146).

Dekanozov,

"hemen bunun arkasından tutuklandı." (R. Conquest (1961), s. 151)

Bu olayları haber veren *New York Times*,

"... binlerce Gürcü komünistinin Beria'nın yandaşı oldukları gerekçesiyle tasfiye edilme tehlikesiyle karşı karşıya bulundukları" (*New York Times*, 16 Temmuz 1953, s. 8) öngörüsünde bulunuyordu.

Aleksey Yanuri adlı bir başka revizyonist subay, Dekanozov'un ardılı olarak İçişleri Bakanlığına atandı:

"Vladimir Dekanozov'un ardılı olarak Gürcistan İçişleri Bakanlığına A. İ. Yanuri atandı...

"Bay Yanuri Gürcistan'da ilk kez yüksek bir makama atanmaktadır." (*New York Times*, 3 Ağustos 1953, s. 6).

Bakradze ile diğerlerinin, revizyonistlerin safına geçmek suretiyle mevkilerini koruma girişimi başarısızlıkla sonuçlandı. 20 Eylül 1953'de, Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin, Moskova'dan gelen SBKP Merkez Komitesi Sekreteri Nikolay Şatalin'in başkanlığında yapılan Plenumu, Bakradze'yi Gürcistan Başbakanlığından ve Mirtskhulava'yı da Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreterliğinden aldı:

"Geçen Nisan'dan bu yana hükümetin başında bulunan Valeryen M. Bakradze saygınlığı lekelenmek suretiyle görevinden alındı ve yerine... G. D. Cavakhişvili atandı" (*New York Times*, 23 Eylül 1953, s. 1) ve bir başka subay - Vasili Mjavanadze- (Parti'nin- G.A.) yeni Birinci Sekreteri seçildi:

"Gürcistan Komünist Partisi Birinci Sekreterliği makamı, Eylül 1953'de bu göreve yeni bir kişinin –Kızılordu'dan emekli Tuğgeneral Vasili P. Mjavanadze- seçilmesiyle dolduruldu." (D. M. Lang, adıgeçen yapıt, s. 264).

Ducoli, ordunun yeni Gürcü liderliği içindeki rolüne işaret ediyor:

"Büroda (Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Bürosu- Editör) ordunun üç temsilcisi bulunuyordu: Birinci Sekreter Mjavanadze, MVD'nin başı Yanuri ve Transkafkasya Askerî Bölgesi Komutanı Antonov." (J. Ducoli, adıgeçen yapıt, s. 59).

25 Eylül 1953'de (Bakradze'nin görevinden alınmasından beş gün sonra),

"... üç Gürcü Bakanın – Baramiya (Tarım ve İaşe Bakanı), Çaureli (Kültür Bakanı) ve Tsukulidze (Eğitim Bakanı)- daha görevlerinden alındığı açıklandı... (Baramiya Nisan 1952'de, 'burjuva milliyetçiliği' ve 'ideolojik sapma'yla suçlanarak Gürcistan Komünist Partisi İkinci Sekreterliği makamından uzaklaştırılmış, ancak bir yıl sonra Beria'nın desteğiyle görevine geri getirilmişti)." (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 9, s. 13.468).

Ertesi ay (Ekim 1953) revizyonist mühendis ve jeolog Givi Cavakhişvili yeni başbakan olarak seçildi:

"29 Ekim 1953'de 41 yaşındaki mühendis ve jeolog Givi Ca-

vakhişvili Gürcistan Cumhuriyeti Başbakanlığına seçildi." (D. M. Lang, adıgeçen yapıt, s. 264).

Ve 17 Ocak 1954'te Tiflis'ten yapılan yayında,

"...Vilian Zodelava'nın Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti Başbakan Birinci Yardımcılığı makamından alındığı açıklandı." (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 9, s. 13.468).

Conquest,

"... Beria'nın atadıklarının (=Marksist-Leninistlerin- Editör) hiçbirinin yeniden herhangi bir makama getirilme"diklerini (R. Conquest (1961), s. 147) kaydetmektedir.

'Mingrelya Olayı' (1953)

Sovyet revizyonist mitolojisinde 1953'de Gürcistan'da olup bitenler 'Mingrelya Olayı' olarak anılagelmiştir. Mingrelya, Gürcistan'ın Karadeniz'e bitişik olan parçasıdır; ('Mingrelya Olayı'- G.A.) sözünün kullanılması ise, anlaşılan bu olaylara adı karışan öndegelen kişilerin Mingrelya'dan olmalarından ileri gelmektedir:

" 'Mingrelya' komplosu derken bu çok küçük bölgenin değil, bir bütün olarak Gürcistan'daki nüfuzlu kişilerin kastedildiği açıktır... Beria'nın kendisi gibi... Baramiya, Rapava, Şoniya ve Zodelava da hep Mingrelya'dandılar." (R. Conquest (1961), s. 140).

Nikita Kruşçov, SBKP'nin Şubat 1956'da yapılan 20. Kongresi'nde 'Mingrelya Olayı'nı bir adli hata örneği olarak tanımlarken onu, hiç kuşku yok ki bilerek, *kendisi ve revizyonist komplocu arkadaşları tarafından tezgâhlanmış ve Nisan 1953'de Marksist-Leninistler tarafından sergilenmiş ve düzeltilmiş olan 1953'ün yanıltma saldırısıyla karıştırmaktadır.* O 1951-52 olayının Gürcü Parti liderlerine karşı yöneltilen asılsız 'milliyetçilik' suçlamalarıyla bağlantılı olduğunu belirtiyor; ancak bu suçlamaların Stalin tarafından başlatıldığı yolundaki o zaman da ileri sürülen asılsız savı yineliyor:

"Sözümona Gürcistan'da bulunduğu ileri sürülen Mingrelya milliyetçi örgütleri olayı... öğreticidir. Bilindiği gibi SBKP Merkez Komitesi, Kasım 1951'de ve Mart 1952'de bu olaya ilişkin kararlar almıştı.

"Stalin bu kararları kişisel olarak dikte ettirmişti. (Bu kararlarda- G.A.) bir çok sadık komüniste karşı ciddi suçlamalar yapılıyordu. Çarpıtılmış belgelere dayanılarak Gürcistan'da, emperyalist devletlerin desteğiyle bu Cumhuriyet'te Sovyet iktidarının yıkılmasını amaçlayan sözümona milliyetçi bir örgütün varlığı kanıtlanmıştı.

"Gürcistan'da bazı sorumlu Parti ve Sovyet işçileri bu bağlamda tutuklanmışlardı. Daha sonra kanıtlandığı gibi bu, Gürcistan Parti Örgütüne yöneltilmiş bir karaçalmaydı.

"Bir çok diğer cumhuriyette olduğu gibi Gürcistan'da da zaman zaman burjuva milliyetçiliğinin belirtilerine rastlandığını biliyoruz...

"Daha sonra ortaya çıkmış olduğu gibi Gürcistan'da herhangi bir milliyetçi örgüt yoktu.

"Binlerce insan inatçılığın ve yasatanımazlığın kurbanı oldular.

"Bütün bunlar, Gürcülerin 'Gürcü ulusunun büyük oğlu' diye anmayı sevdikleri Stalin'in 'babacan' liderliği koşullarında oldu." (N. S. Khrushchev (1961), s. 60, 61-62).

Beria'nın 'Yargılanması' (1953)

Lavrenti Beria'nın ve güvenlik kuvvetleriyle bağlantılı altı Marksist-Leninist yoldaşının 'yargılanmasına', 18-23 Aralık 1953'de SSCB Yüksek Mahkemesinde başlandı. Beria ile birlikte yargılananlar şunlardı:

Vladimir Dekanozov; kısa bir süre öncesine kadar Gürcistan İçişleri Bakanı,

Sergey Goglidze; Gürcistan İçişleri eski Halk Komiseri ve kısa bir süre öncesine kadar SSCB İçişleri Bakanlığı görevlisi,

Bogdan Kobulov; Gürcistan İçişleri eski Halk Komiser Yardımcısı,

Vsevolod Merkulov; SSCB Devlet Güvenliği eski Bakanı, kısa bir süre öncesine kadar SSCB Devlet Denetim Bakanı,

Pavel Meşik; SSCB İçişleri Bakanlığı eski görevlisi, kısa bir süre öncesine kadar Ukrayna İçişleri Bakanı ve

Lev Vlodzimirski; SSCB İçişleri Bakanlığı Özellikle Önemli Davaları Soruşturma Bölümü eski Başkanı.

'Yargılama'da mahkeme başkanı olan Mareşal İvan Konev'in atanması hakkında *New York Times* şu yorumu yapmıştı:

"Mareşal İvan Konev'in mahkeme başkanı sıfatıyla taşıdığı rolün,.. en üst düzey Sovyet askerî liderlerinin siyasal gücünün bu aralar büyük ölçüde artışının en belirgin göstergesi olduğu anlaşılıyor." (*New York Times*, 24 Aralık 1953, s. 1) Aynı gazete bir yıl sonra ise şunu kaydediyordu:

"Beria'yı yargılayan ve mahkûm eden dört üst düzey yargıcın

üçü ordu mensubuydu." (*New York Times*, 25 Aralık 1954, s. 3).

Dahası revizyonist komplocular, Ukraynalı revizyonist hukukçu Roman Rudenko'yu yeni Başsavcı olarak atamışlardı:

"Başsavcıya... hiçbir biçimde güvenmiyorduk... Bu yüzden onu kovduk ve yerine Rudenko Yoldaşı getirdik." (N. S. Khrushchev (1971), s. 339).

Beria'nın,

"... 1919'da... İngiliz istihbarat örgütlerinin denetimi altında faaliyet gösteren Azerbaycan'daki karşı-devrimci Müsavat Hükümetinin istihbarat örgütünde görev almayı kabul ederek ihanet suçu işlediği" ileri sürülüyordu." ("Report of Trial of L. P. Beria"/ "Beria'nın Yargılanmasına İlişkin Haber", *Pravda*, 24 Aralık 1953, R. Conquest (1961), s. 445).

Sanıkların hepsi de,

"... onurlu kadroları, NKVD/MGB/MVD organlarındaki resmi konumlarını kullanarak yok etmek amacıyla son derece ağır bir dizi suç işle"mekle ("Report of Trial of L. P. Beria", adıgeçen yapıt, s. 446),

"... iktidarı ele geçirmek... kapitalizmi ve burjuvazinin egemenliğini restore etmek amacıyla Anayurda ihanet etmek ve yabancı sermayenin çıkarları doğrultusunda faaliyet göstermekle..." ("Report of Trial of L. P. Beria", adıgeçen yapıt, s. 444-45).

Ve,

"Sergo Orjonikidze'ya karşı kriminal bir entrika kavgası sürdürmekle" ("Report of Trial of L. P. Beria", adıgeçen yapıt, s. 442) suçlandılar.

Orjonikidze davası daha önceki bir bölümde ele alınmıştı.

Sanıkların hepsi de suçlu bulundu ve kurşuna dizilmek suretiyle ölüm cezasına mahkûm edildi; mahkûmiyet cezaları 23 Aralık 1953'de yerine getirildi.

Sanıkların hepsinin de,

"... suçlarını kabul ettikleri" ("Report of Trial of Beria", adıgeçen yapıt, s. 446) belirtilmekteydi.

Ancak bu sözlerin kaynağı komplocuların kendilerinden ibaretti; çünkü,

"... duruşma kamuya kapalı yapılmıştı." (*New York Times*, 24 Aralık 1953, s. 1).

Aslına bakılırsa Nicolaevsky, Beria'nın,

"... herhangi bir itirafta bulunmaksızın kapalı kapılar ardında yargılanmış" (Nicolaevsky, adıgeçen yapıt, s. 120) olduğunda diretmektedir.

Arnavut lider, Marksist-Leninist Enver Hoca ise Arnavutluk'taki bir Sovyet askerî danışmanının Arnavutlara, kendisinin Beria'nın 'yargılanması'na tanık olduğunu ve *Beria'nın 'itirafta bulunmak' bir yana mahkemede kendisini çok kararlı bir biçimde savunduğunu ve bütün suçlamaları çürüttüğünü söylediğini* doğrulamaktadır:

"Adının Sergatskov olduğunu sandığım general Tirana'ya, Sovyet askerî danışmanı olarak geldiğinde bize Beria'nın yargılanması konusunda da bir şeyler anlattı. O bize, Beria'nın sözümona kendisine karşı kibirli bir tarzda davrandığı yolunda ifade vermek için tanık olarak mahkemeye çağrıldığını söyledi. Sergatskov, bu olay bağlamında yoldaşlarımıza gizli olarak şunu söyledi: 'Beria mahkemede kendisini çok kararlı bir biçimde savundu; suçlamaların hiçbirini kabul etmedi ve bunların hepsini çürüttü.' " (E. Hoxha (1984), s. 31).

Bir çok Batılı yorumcu, Beria'ya ve onunla birlikte yargılanan sanıklara yöneltilen suçlamaların *yargı cinayeti için bir bahaneden başka bir şey olmadığını* kabul etmektedir. Stalin'in, Beria'dan hoşlanmayan ve onu kötüleyen öykülerin hepsine inanma eğiliminde olan kızı Svetlana bile şu tanıklığı yapmaktadır:

"Beria'nın 'yargılanması'... herhangi bir kanıt olmaksızın sahnelenmişti." (S. Alliluyeva (1969), s. 375).

Nicolaevsky, Beria'nın 'yabancıların ajanı' olduğu yolundaki savlar hakkında,

"... en küçük bir kanıt parçası bile gösterilmemiş" (B. Nicolaevsky, adıgeçen yapıt, s. 145) olduğuna işaret etmektedir.

Lang ise, Beria ile onun Marksist-Leninist yoldaşlarının, 'kapitalizmi restore etme'ye kalkışmak suçuyla yargılanmalarını alaya almaktadır:

"Bu kişiler ve onlarla birlikte idam edilenler Beria ile birlikte, kapitalizmi ve burjuvazinin iktidarını restore etmek için işçilerin ve köylülerin Sovyetik rejimini yıkmak amacıyla komplo kurmakla suçlanmışlardı. Bu suçlamaların ciddiye alınacak bir yanı yoktur." (D. M. Lang, adıgeçen yapıt, s. 264).

Melnikov'un Yeniden Ortaya Çıkışı (1953-57)

Gizli revizyonistler, Beria'nın tutuklanmasından sonra çalışma arkadaşları Leonid Melnikov'un 'saygınlığının geri verilmesi'nde bir sakınca kalmadığı kanısına vardılar.

"Melnikov daha sonra yeniden ortaya çıktı ve bir kez daha yükseltildi. Beria'nın devrilmesinden birkaç hafta sonra Melnikov, Sovyetler Birliği'nin Romanya Elçiliğine atandı; o, Nisan 1955'te... Moskova'ya geri çağrıldı ve Kömür Endüstrisi İşletmeleri Bakanı yapıldı; Haziran 1957'ye gelindiğinde ise o, Devlet Planlama Komisyonu Başkanı ve Kazak Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Bakanlar Konseyi Başkan Birinci Yardımcısı (Başbakan Birinci Yardımcısı-Editör) idi. Böylece Kruşçov, Ukrayna'nın kötü ünlü Ruslaştırıcısını bir Müslüman Cumhuriyetin tanınmış yerel liderinin yerine geçirmiş oldu." (L. Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 185).

Abakumov'un Yargılanması (1954)

14-17 Aralık 1954'te, Marksist-Leninist Devlet Güvenliği eski Bakanı Viktor Abakumov Leningrad'da, başkanlığını Yarbay E. L. Zeidin'in yaptığı SSCB Yüksek Mahkemesine bağlı Askerî Kollegyum tarafından yargılandı. Abakumov'un yanısıra (mahkeme önüne çıkarılan diğer- G.A.) sanıklar şunlardı:

MGB'nin Özellikle Önemli Davalar Soruşturma Bölümü eski direktörü A. G. Leonov;

Özellikle Önemli Davalar Soruşturma Bölümü eski Başkan Yardımcıları V. İ. Komarov and M. T. Likhaçev;

SSCB Devlet Güvenliği Bakanlığı eski üyeleri İ. A. Çernov and İ. M. Broverman.

Sanıklar,

"... Beria'nın işlediği suçların aynını işlemekle" (*Pravda* ve *İzvestia*, 24 Aralık 1954, s. 2, *Current Digest of the Soviet Press*, Cilt 6, Sayı: 49 (19 Ocak 1955), s. 12) suçlanmaktaydılar.

Abakumov ise özellikle,

"... pek çok Parti ve Sovyet görevlisinin nedensiz bir biçimde tutuklandığı ve haksız bir biçimde devlete karşı çok ağır suçlar işlemekle suçlandığı 'Leningrad davası'nı tezgâhlamakla" (*Pravda* ve *İzvestia*, adıgeçen yapıt, s. 12) suçlanmaktaydı.

Mahkeme bütün sanıkları suçlu buldu. Çernov bir çalışma kampında 15 yıl, Broverman ise gene bir çalışma kampında 25 yıl geçir-

meye mahkûm edilirken Abakumov, Leonov, Komarov ve Likaçev kurşuna dizilmek suretiyle idama mahkûm edildiler.

Ryumin'in 'Yargılanması' (1954)

Daha önce söylenmiş olduğu gibi, 'Doktorlar Davası'nın soruşturulmasından resmen sorumlu Devlet Güvenliği Bakanı Semyon İgnatyev iken Mikhail Ryumin ise sadece onun yardımcısı statüsündeydi.

Fakat Ryumin'in Marksist-Leninist olmasına karşılık, revizyonist komplonun üyelerinden biri olması yüzünden İgnatyev soruşturmaya gönülsüz bir biçimde katılmıştı. Bunun sonucu olarak, komplocuların her ikisine biçtiği akibet birbirinden çok farklı oldu.

Ryumin 5 Nisan 1953'de, yani doktorların aklanmasından iki gün sonra tutuklandı. (*Pravda*, 6 Nisan 1953, s. 1).

Georges Bortoli bu konuda şu yorumu yapıyor:

"Olayın esas sorumluluğunu eski bakan İgnatyev'den ziyade onun omuzlarına yıkmak uygun düşüyordu. İgnatyev Kruşçov'a sadıktı ve Kruşçov da onu bütün gücüyle savundu." (G. Bortoli, adıgeçen yapıt, s. 186-87).

Bununla birlikte Ryumin'in yargılanmasına –tutuklanmasından 15 ay sonra- Temmuz 1954'te başlanabildi:

"Ryumin'in tutuklanmasından 15 ay sonrasına kadar yargılanmaması, onun güçlü savunucularının olduğunu gösteriyordu. Hatta bunların çok etkili kişiler olmuş olması gerekir...

"Haziran (1954- Editör) Plenumunda Ryumin davası etrafında gerçek bir savaşım yaşandı ve onun infazı orada karara bağlandı." (B. Nicolaevsky, adıgeçen yapıt, s. 154-55, 156).

Ryumin'in yargılanması altı gün- 2 Temmuz 1954'ten 7 Temmuz 1954'e kadar- sürdü:

"2-7 Temmuz 1954'te SSCB Yüksek Mahkemesine bağlı Askerî Kollegyum M. D. Ryumin davasını inceledi." (*Pravda*, 23 Temmuz 1954, R. Conquest (1961), adıgeçen yapıt, s. 447).

(Mahkeme- G.A.) sürecine ilişkin rapor onun (Ryumin'in- G.A.), 'Doktorlar Davası'nı tezgâhlamakla suçlandığını berrak bir biçimde ortaya koymuştu:

"Ryumin, Kıdemli Soruşturmacı ve daha sonra eski Devlet Güvenliği Bakanlığı Özellikle Önemli Davaları Soruşturma Bölü-

mü Başkanı makamlarındaki çalışması sırasında..., provokatif davaların tezgâhlanmasına ve aralarında öndegelen sağlık işçilerinin bulunduğu bazı Sovyet yurttaşlarının haksız yere tutuklanmasına dayanak oluşturan sahte soruşturma materyallerini üretmekle uğraştı." (*Pravda*, 23 Temmuz 1954, adıgeçen yapıt, s. 447).

Ancak bu biraz tuhaf bir biçimde,

"... RSFSC Ceza Yasası'nın 58-7. maddesinin öngördüğü suç" (*Pravda*, 23 Temmuz 1954, adıgeçen yapıt; s. 447) olarak tanımlanmıştı.

Fakat, RSFSC Ceza Yasası'nın 58. maddesinin 7. paragrafı ekonomik sabotajla ilgiliydi!

"58. maddenin 7. paragrafının... Ryumin'in doktorların tutuklanması bağlamındaki faaliyetiyle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır... Bu paragrafın Ryumin'in 'doktorlar komplosu'ndaki rolü için uygulanması olanaksızdır." (B. Nicolaevsky, adıgeçen yapıt, s. 149).

Nicolaevsky açıklamasında Ceza Yasası, kanıtları çarpıtma (suçunu- G.A.) sadece beş yıla kadar özgürlüğünden yoksun bırakmayla cezalandırabilirken 'ekonomik sabotaj' (suçunun- G.A.) cezasının idam olduğuna işaret etmektedir. (B. Nicolaevsky, adıgeçen yapıt, s. 149).

Mahkeme,

"... Ryumin'i en ağır cezaya –kurşuna dizilmek suretiyle ölüm– çarptırdı. Hüküm yerine getirildi." (*Pravda*, 23 Temmuz 1954, R. Conquest (1961), s. 448).

Adam Ulam olayların seyrini şöyle özetliyor:

"Temmuz 1954'te yapılan gizli duruşma sonrasında Ryumin kurşuna dizildi." (A. B. Ulam, adıgeçen yapıt, s. 736).

Bakan İgnatyev'in yazgısıysa çok farklı oldu. O sadece

"... siyasal körlük ve ihmal"den (*Pravda*, 6 Nisan 1953, Y. Rapoport, adıgeçen yapıt, s. 189-90) ötürü eleştirildi.

Ve Conquest'in söylediği gibi onun,

"... sadece rütbesi indirildi." (R. Conquest (1961), s. 208).

7 Nisan'da (Ryumin'in tutuklanmasından iki gün sonra) İgnatyev'in,

"... SBKP Merkez Komitesi Sekreteri görevinden ayrıldığı" (*Pravda* ve *İzvestia*, 7 Nisan 1953, s. 12, *Current Digest of the Soviet Press*, Cilt 5, Sayı: 11 (25 Nisan 1953), s. 4) duyuruldu.

Bu tutum farklılığının nedeni, revizyonist komplonun aktörlerinden biri olan İgnatyev'in,

"... Kruşçov tarafından koruma altına alınmış olmasıydı." (R. Conquest (1961), s. 181).

Bundan ötürü İgnatyev'in 'gözden düşmesi' çok kısa sürdü. Birkaç ay sonra, yani Şubat 1954'te İgnatyev,

"... Başkır Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Parti Birinci Sekreterliğine atandı." (S. Wolin & R. M. Slusser, adıgeçen yapıt, s. 56).

"Kruşçov... İgnatyev'i kanatları altına aldı ve taşrada da olsa ona Parti aygıtı içinde önemli bir yer verdi." (B. Nicolaevsky, adıgeçen yapıt, s. 128).

"İgnatyev Başkır Özerk Cumhuriyeti Partisi Birinci Sekreterliğine atandı. Böylelikle Kruşçov rejimi koşullarında, bir Müslüman cumhuriyet daha, kariyeri başka milliyetler ve ırklara pek de sempatisi olmayan bir Büyük-Rus'un yönetimi altına girmiş oldu." (L. Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 187).

Anna Louise Strong'un Saygınlığının Geri Verilmesi (1955)

Kötü ünlü istihbarat görevlisi, Amerikan gazeteci Anna Louise Strong 14 Şubat 1949'da tutuklanmıştı.

"Bayan Strong Sovyetler Birliği'ne karşı casusluk ve yıkıcı faaliyet yürütmekle suçlandı. Kendisinin birkaç gün içinde sınırdışı edileceği bildirilmiştir." (*New York Times*, 15 Şubat 1949, s. 1).

Sovyet revizyonistleri 1955'de ABD ile *yakınlaşma* arayışı içine girdiklerinde, Strong'un 1949'da sınırdışı edilmesini sağlayan 'sahte' kanıtları 'hazırladıklarını' ileri sürdükleri Beria ile Abakumov'u günah keçisi haline getirdiler.

4 Mart 1955'de,

"... Anna Louise Strong... Sovyetler Birliği aleyhine casusluk yaptığı yolundaki suçlamalardan resmen aklandı... Bayan Strong'un hatalı bir biçimde tutuklanmasından Lavrenti P. Beria... ve Viktor S. Abakumov sorumlu tutuldu." (*New York Times*, 5 Mart 1955, s. 1).

Tito'nun 'Saygınlığının Geri Verilmesi' (1955)

Aynı şekilde Sovyet revizyonistlerinin, Marksist-Leninist Ko-

münist Enformasyon Bürosu'nun 1948-49'da Yugoslav revizyonizmini mahkûm eden kararını geçersiz kılmaya karar vermeleri üzerine Kruşçov bu amaçla Mayıs 1955'de Belgrad'ı ziyaret etti:

"O, geçmişteki 'rahatsızlık'lardan ötürü özür dilemekle kalmadı; bunları Lavrenti Beria ile Viktor Abakumov'un 'yakıştırma'sına bağladı." (*New York Times*, 27 Mayıs 1955, s. 1).

Rapava-Rukhadze Davası (1955)

Eylül 1955'de Tiflis'te toplanan ve başkanlığını Tuğgeneral Çertkev'in yaptığı SSCB Yüksek Mahkemesine bağlı Askerî Kollegyum, (Gürcistan İçişleri eski Halk Komiseri) Avksenti Rapava'yı, (Gürcistan Devlet Güvenliği eski Bakanı) Nikolay Rukhadze'yi ve daha önceleri Gürcistan güvenlik kuvvetleri ile bağlantılı olan altı diğer sanığı yargıladı. Bu sanıklar,

"... anayurda ihanet, terörist eylemler ve karşı-devrimci örgütlere üyelik"le (Tiflis Radyosu, 22 Kasım 1955, R. Conquest (1961), s. 450) suçlandılar.

Tabii Rukhadze, terörist doktorların aklanmasıyla bağlantılı 1951-52 Gürcistan yanıltmasının tersine çevrilmesi manevrasına kurban edilmiş ve bu manevraların (başarısı için- G.A.) gözden çıkarılmıştı.

'Beria'nın suç ortakları' olmakla suçlanan sanıklara yüklenen suçlar arasında,

"... Beria'nın uzun yıllardır, tanınmış devlet adamı Sergo Orjonikidze'ye karşı çevirdiği entrikaların" (Tiflis Radyosu, 22 Kasım 1955, R. Conquest (1961), s. 450) aktif bir öğesi olmak ve,

"... Transkafkasya Bölge Parti Komitesi eski Sekreteri Mamia Orakhelaşvili'ye ve onun karısı ve Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Eğitim eski Halk Komiseri Maryam Orakhelaşvili'ye karşı terörist eylemler" (Tiflis Radyosu, 22 Kasım 1955, R. Conquest (1961), s. 450) gerçekleştirmek de bulunuyordu

Conquest şunu kaydetmektedir:

"Eylül 1955'te görülen Rapava-Rukhadze davası, bir kez daha Orjonikidze'den sözetti; 16 Aralık 1937'de görülen Yenukidze-Karakhan davasında kurşuna dizilen ve başını Orakhelaşvili'nin çektiği bir dizi Gürcü'nün saygınlığını geri verdi." (R. Conquest (1961), s. 274)

Orjonikidze, Orakhelaşvili'ler, Yenukidze ve Karakhan'ın durumları daha önceki bir bölümde ele alınmış bulunmaktadır.

Sanıklardan biri on yıl, bir diğeri yirmi yıl hapis cezasına ve –aralarında Rapava ve Rukhadze'nin de bulunduğu geri kalanlar kurşuna dizilmek suretiyle idam cezasına çarptırıldılar.

Bagirov'un Yargılanması (1956)

Beria'nın 'tutuklanması'nın ardından, Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Marksist-Leninist Sekreteri Mir Bagirov Temmuz 1953'de görevinden alındı ve kısa bir süre sonra da tutuklandı.

12-26 Nisan 1956'da Bagirov ve beş sözümona 'suç ortağı', Bakü'de Tuğgeneral A. A. Çeptsov'un başkanlığında toplanan Yüksek Mahkemeye bağlı Askerî Kollegyumda,

"Anayurda ihanet, terörist eylemler gerçekleştirme ve karşıdevrimci bir örgüte üye olma" (*Bakinski Raboçi*, 27 Mayıs 1956, s. 2, *Current Digest of the Soviet Press*, Cilt 8, Sayı: 21 (4 Temmuz 1956), s. 12) (suçlamalarıyla- G.A.) yargılandılar

Diğer suçlamaların yanısıra,

"... Bagirov ve diğer sanıkların, Beria ile suç ortaklarının Sergo Orjonikidze'ye karşı çevirdikleri entrikalarda aktif olarak yer aldıkları" (*Bakinski Raboçi*, 27 Mayıs 1956, s. 2, adıgeçen yapıt, s. 12) ileri sürüldü.

Orjonikidze davası daha önceki bir bölümde tartışılmıştır.

Sanıkların hepsi de suçlu bulundu. Sanıklardan ikisi yirmibeşer yıl hapis cezasına, (aralarında Bagirov'un da bulunduğu) üçü ise kurşuna dizilmek suretiyle idama mahkûm edildi.

Bagirov 'davası', güvenlik kuvvetlerinin Marksist-Leninist liderlerine karşı işlenen bir dizi adli cinayetin sonuncusuydu.

Kitap İncelemesi: Molotov'un Anıları*

Albert Resis (Editör), *Molotov Remembers: Inside Kremlin Politics* (= Molotov Anımsıyor: Kremlin Siyasetinin İçinde), Şikago, 1993

Viyaçeslav Molotov Stalin'in en yakın silah arkadaşıydı ve uzun yıllar boyu Sovyetler Birliği'nde çok önemli mevkilerde bulundu. Dolayısıyla insan onun anılarının, revizyonistlerin SSCB'nde sosyalizmi nasıl yıktıkları ve kapitalizmin restorasyonunun yolunu nasıl açtıklarını gösteren değerli bilgiler içermesini umardı.

Kirov'un Öldürülmesi

İşin aslına bakılırsa kitapta, eski Sovyetler Birliği'nin en üst (yönetici- G.A.) çevreleri dışında daha önce bilinmeyen ya da az bilinen bir ya da iki ilginç bilgi lokmacığı bulunuyor. Örneğin o şunu söylüyor:

"Kruşçov Kirov'u Stalin'in öldürttüğünü ima etmişti... 1956'da bir komisyon kuruldu...

"Komisyon Stalin'in Kirov'un öldürülmesi olayıyla bir ilişkisi olmadığı sonucuna vardı. Kruşçov, işine yaramadığı için komisyonun bulgularını yayımlamayı reddetti." (Albert Resis (Editör), *Molotov Remembers: Inside Kremlin Politics*, Şikago, 1993, s. 353

Açıklamalar Anıların Yazarı Hakkında

Ancak ne yazık ki –anıların büyük çoğunluğunda olduğu gibi– Molotov'un anılarının ana gövdesi de, anımsadığı olaylardan

* Bill Bland, Ekim 1993.

sözetmekten çok Molotov'un kendi zaaflarını ortaya koyuyor.

Hiç kimse Molotov'un sosyalizme ve işçi sınıfına bağlılığını tartışma konusu edemez. O, yaşadığı sürece Stalin'i sadık bir biçimde izledi; ancak Stalin'in yolgösterici elinin ortadan kalktığı koşullarda onun siyasal zekasının, kendisini kuşatan revizyonistlerin, Stalin'in öldüğü 1953'den kendisinin de revizyonistler tarafından 1957'de SBKP'nden atılmasına kadar geçen kritik süre içinde onu bir alet olarak kullanmalarını önleyecek ölçüde keskin olmadığı açığa çıkacaktı.

Molotov'un Stalin'e Saldırıyı Örtük Olarak Onaması

Stalin'i bir çok açıdan savunmakla birlikte Molotov, Kruşçov'un SBKP'nin 1956'daki 20. Kongresi'nde Stalin'e yönelttiği acımasız saldırı karşısında sessiz kaldığını kabul ediyor:

"Hemen hemen aynı görüşleri savunan bazı kimseler beni suçluyorlar: '20. Kongrede neden sessiz kaldın?... Sessiz kalmak onamak anlamına gelir' diyorlar. Böyle oldu. Sessiz kaldım ve böylece onamış oldum." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 351).

O, sessiz kalmasının nedenini, Parti'nin olayların Marksist-Leninist analizine 'hazır olmaması' ve kendisinin ve diğer Marksist-Leninistlerin Kruşçov'un kongredeki karalamalarına karşı çıkmaları halinde 'Parti'den atılacak' olmaları olarak gösteriyor:

"Parti böylesi bir analize hazır değildi. (Böyle bir durumda-G.A.) bizi kesinlikle kovarlardı... Bizi hiç kimse desteklemezdi. Hiç kimse." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 350).

Molotov bize şunu söylüyor:

"... Dahası ben, Parti'de kalmamız halinde durumu yavaş yavaş düzeltebileceğimizi umuyordum." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 350).

Fakat Molotov aslında, 20. Kongrede Stalin'e yapılan saldırılar sırasında bütünüyle sessiz kalmamıştı. Tersine o, kongrenin açık oturumlarından birinde,

"... 'kişiye tapınma'yı kınamakta" (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 10, s. 14.748) kararsızlık göstermemişti. Bu, daha sonra gizli bir oturumda Stalin'e yapılacak olan adıgeçen saldırının sugötürmez bir başlangıcıydı.

Ancak SBKP'nin, ülkede esas itibariyle kapitalist bir toplumsal düzeni restore etmekte olan açık revizyonistlerin egemenliği altına

girdiğinin Marksizm-Leninizmi bir parça bilen herkesin gözünde apaçık belli olmasından çok sonra bile Molotov, asıl uğraşının revizyonizme karşı savaşımdan ziyade revizyonist liderleri, kendisini Parti'ye yeniden almaları için ikna etmeye çalışmak olduğunu şöyle anlatıyor:

"Her kongreden sonra Merkez Komitesine, Parti'ye yeniden alınma başvurumu değerlendirmeleri için mektup yolladım.

"Parti'ye yeniden alınmam için dört kez başvuru yaptım. Brejnev'e mektup yazdım... 24. Kongre'ye bir başvuru mektubu daha göndereceğim." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 284, 356)

Gerçekten de o, revizyonistlere karşı çıktığı için *cezayı haketti-ğini* kabul edecek kadar ileri gidiyor ve sadece (Parti'den- G.A.) atılmasının fazlasıyla sert bir ceza olduğunu söylüyor:

"Doğru, cezalandırılmam gerekirdi; ancak Parti'den atılma...?" (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 356).

İsrail Olayı

Eski Sovyetler Birliği'nde revizyonizmin gelişiminin genel tablosu şimdi artık biliniyor; ancak Molotov'un kişisel bilgilerine dayanarak, Sovyet tarihinin; Sovyet rejiminin Filistin'in bölünmesini desteklemiş olması ve Lavrenti Beria'ya karşı gerçekleştirilen darbe gibi bazı daha tartışmalı bölümlerini aydınlatması yararlı olurdu.

Ne yazık ki o, bu görevi gerçekleştirmede büyük ölçüde başarısız kalmıştır.

Bu yılın başlarında Stalin Derneği'ne sunulan bir tebliğde, başını Sovyetler Birliği'nin BM'deki Sürekli Temsilcisi ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Andrey Gromiko'nun çektiği SBKP liderliği içindeki revizyonistlerin Sovyet dış politikasını, Filistin'in bölünmesi doğrultusunda çarpıtmayı başardığını gösteren kanıtlar sunuldu.

O sıralar Sovyet Dışişleri Bakanı koltuğunda oturan Molotov (Anıları'nda- G.A.), olayların çarpıtılmış bir versiyonunu sunuyor. O sanki, kendisi ve Stalin İsrail devletinin oluşumunu 'desteklerken', Amerikan emperyalistlerinin buna 'karşı çıktıklarını' söyler gibidir:

"Soru: Amerikalılar İsrail devletinin oluşumuna karşı mıydılar?

"Yanıt: Benimle Stalin dışında herkes karşıydı." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 65).

Halbuki, ABD emperyalistlerinin İsrail devletinin oluşumuna karşı olduklarını söylemenin saçma olduğu açıktır:

"ABD'nin bölünmeyi desteklemesi kararın, (yani Filistin'in bölünmesi ve İsrail devletinin kurulması- Editör) kararının (BM-G.A.) Genel Kurulundan üçte iki çoğunlukla geçmesinin sağlanması bakımından kritik bir önem taşıyordu." (*Encyclopedia Americana*, Cilt 15, Danbury (ABD), 1992, s. 533).

Bununla birlikte Molotov açıklamasının devamında, aslında kendisinin ve Stalin'in, ırkçı bir İsrail devletinin oluşumunu değil, Arapların ve Yahudilerin iktidarı paylaşacağı bir Filistin devletini desteklediklerini söylüyor:

"Ancak biz, her iki ulusun ('milliyetin' demek istediği anlaşılıyor- Editör) içinde bir arada yaşayacağı bir Arap-İsrail ('Arap-Yahudi' demek istediği anlaşılıyor- Editör) birliği önerdik." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 65).

Bir başka anlatımla Molotov'un, Stalin Derneği'ne sunulan tebliğde dile getirilen görüşü desteklediği, yani *Stalin'in, Arapların ve Yahudilerin iktidarı paylaşacağı bir Filistin devletinden yana olduğunu* söylediği anlaşılıyor.

Beria Olayı

Stalin Derneği'nde okunan " 'Doktorlar Davası' ve Stalin'in Ölümü" başlıklı raporda, Stalin'in ölümünden sonra başını Kruşçov'un çektiği öndegelen revizyonistlerin, (Parti- G.A.) liderliğinin dürüst üyelerini aldatarak onları, Lavrenti Beria'nın emperyalizmin bir ajanı olduğuna inandırdıkları ve Beria'ya karşı askerî tipte bir darbeye katılmaya ikna ettikleri yolundaki saptamanın kanıtları sunulmuştu. Molotov'un, bu darbeye katılmayı kabul etmesi için gösterdiği biricik neden, Kruşçov'un ona, 'görünüşe bakılırsa' Beria'nın 'bir şeylerin peşinde olduğunu' söylemesiymiş!

Molotov'un bu olaylara ilişkin öyküsü, hemen hemen Kruşçov'unkinin aynısıdır:

"Eğer Beria hakkındaki... son Politbüro oturumuna ilgi duyuyorsan, bu toplantıdan önce bir miktar hazırlık çalışması yapıldığını aklında tutmalısın. Kruşçov bu konuda son derece enerjik ve verimli bir örgütleyici olduğunu gösterdi. Parti (Genel- G.A.) Sekreteri olduğu için inisiyatif onun elindeydi. Onun iyi bir örgütleyici olduğu tartışma götürmez.

"O beni Merkez Komitesi binasına çağırdı ve ben de gittim. 'Seninle Beria hakkında konuşmak istiyorum. O güvenilmez biri' dedi.

"Bense, 'Ben bu fikri bütünüyle destekliyorum. Onun Politbüro'dan çıkarılıp atılması gerekiyor' dedim...

"Oturumdan hemen önce, Beria'nın Politbüro'dan çıkarılmasının yeterli olamayacağı hususunda anlaştık. Onun tutuklanması da gerekliydi...

"İki gün sonra hepimiz oturumda bir araya geldik...

"İşin tümünü Kruşçov... düzenlemişti. Niçin?... Anlaşıldığı kadarıyla Kruşçov'a Beria'nın bir şeylerin peşinde olduğu bilgisi ulaşmıştı. Ve Beria'nın, kendi komutası altında birlikleri bulunuyordu...

"Beria Politbüro oturumu sırasında tutuklandı... Biz hepimiz dosttuk...

"İlk konuşan ben oldum. Ben Beria'nın dejenere birisi olduğunu... ve onun komünist olmadığını söyledim...

"Daha sonra Beria kendini savunmak için söz aldı...

"Beria oturuma, kendisini nelerin beklediğinden tümüyle habersiz olarak gelmişti...

"Oda sıkı bir koruma altındaydı; fakat toplantı odasının bitişiğindeki Poskrebişev'in odasında, başında Jukov'un bulunduğu bir subay grubu bekliyordu. Bu grup, Beria'yı tutuklamak için içeriye çağrılmayı bekliyordu. Malenkov düğmeye bastı. İşaret buydu... Başında Jukov'un bulunduğu subay grubu odaya girdi.

"Malenkov: 'Beria'yı tutuklayın' dedi.

"Soru: Bu Beria için tam bir sürpriz miydi?

"Yanıt: Aynen öyle... O, 'Beni tuzağa düşürdünüz' diye haykırdı. Beria, Kruşçov'un böyle bir şey yapacağını ummuyordu...

"Moskalenko da işin içindeydi. Kruşçov rütbesini yükselterek onu mareşal yapmıştı...

"Beria'nın konulduğu cezaevinin yönetimi Moskalenko'ya verildi." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 343, 344, 345, 346)

Beria hakkındaki resmi suçlama onun,

"... yabancı emperyalist güçlerin uşağı" (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 9, s. 13.029) olduğu biçimindeyse de Molotov onun emperyalizmin bu anlamda bir ajanı olmadığında diretmektedir:

"Soru: Bugün bile Beria'nın herhangi bir yabancı istihbarat ser-

visinin ajanı olup olmadığı tartışılıyor.

"Yanıt: Öyle olmuş olduğunu sanmıyorum." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 339).

Molotov Beria'yı, 1953'te liderlik içinde *objektif olarak emperyalizme yardımcı olan* bir politikayı savunduğundan ötürü 'emperyalizmin ajanı' olmakla suçluyor:

"O, emperyalizmin ajanı gibi hareket etti; önemli olan budur... Ben Beria'yı emperyalizmin bir ajanı olarak değerlendiriyorum. Ajan, casus anlamına gelmez." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 340).

Uzun zaman sonra Molotov hâlâ, darbeye katıldığı için 'pişman olmadığını' söylemekte ve bu darbeyi örgütlediği için Kruşçov'u övmektedir!:

"Ben (Beria'ya karşı yapılan darbede yer almaya- Editör) razı oldum. Bundan ötürü şimdi pişmanlık duymuyorum. Bunun Kruşçov'a önemli bir saygınlık kazandırdığına inandım ve hâlâ da inanıyorum. Benim düşüncem bu." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 345).

Molotov, Beria'ya yöneltilen 'emperyalizme hizmet etme' suçlamasının, Sovyet hükümetinin, işgal altındaki Doğu Almanya'da sosyalizmin inşası doğrultusunda izleyeceği politikaya ilişkin olduğunu açıklıyor. 'Sosyalizmin ihracı'na ilişkin Marksist-Leninist tutumu Stalin, Amerikan gazete patronu Roy Howard'ın Mart 1936'da kendisiyle yaptığı mülakatta şöyle dile getirmişti:

"Howard: Kapitalist olarak nitelediğiniz ülkelerde, Sovyetler Birliği'nin kendi siyasal teorilerini başka ülkelere zorla kabul ettirme niyeti konusunda varolan gerçek korku bir tehlike öğesi içermiyor mu?

"Stalin: Böylesi korkuların hiçbir haklılığı olamaz. Eğer Sovyet halkının, çevresindeki devletlerin çehresini, hem de zor araçları kullanarak değiştirmek istediğini düşünüyorsanız, tamamen yanılgı içindesiniz." ("Interview between Josef Stalin and Roy Howard"/ "Roy Howard'ın Jozef Stalin'le Röportajı", Mart 1936, *Works*, Cilt 14, Londra, 1978, s. 136-37).

Bundan dolayı Stalin, Sovyet hükümetinin savaş-sonrası Almanyası'na ilişkin kaygılarının gelecekte olabilecek bir Alman saldırısını önlemeyle sınırlı olduğunu ileri sürmekteydi. O, Kasım

1943'te yaptığı bir konuşmada Sovyetler Birliği'nin bu bağlamdaki savaş hedeflerini,

"... Avrupa'da, Almanya'nın yeniden saldırıya girişme olanağını tümüyle engelleyecek bir düzenin kurulması" ("Speech at Celebration Meeting of Moscow Soviet"/ "Moskova Sovyeti'nin Kutlama Toplantısında Konuşma", 6 Kasım 1943, *War Speeches, Orders of the Day and Answers to Foreign Correspondents During the Great Patriotic War: July 3rd 1941-June 22nd 1945*, Londra, 1945, s. 82) biçiminde tanımlıyordu.

Molotov'un bir ölçüde çarpıtılmış anlatımından anlaşıldığı kadarıyla Beria, Sovyet hükümetinin yenik Almanya'ya ilişkin tek kaygısının bu ülkenin, *anti-faşist ve barışçı* olmasının güvence altına alınması olduğu ve Almanya'nın herhangi bir bölümünde sosyalizmi inşa etmenin *Alman emekçi halkının kendi sorunu* olduğu görüşünü savunuyordu:

"Stalin'in ölümünden sonra,... Beria Alman sorununda aktif bir tutum aldı...

"O sıralar özellikle aktif hale gelmekte olan Beria şu argümanı ileri sürdü: '... Bırakalım o (Almanya Demokratik Cumhuriyeti-Editör) barışçı bir ülke olarak kalsın. Bu bizim amaçlarımız bakımından yeterlidir'...

"Beria... en önemli kaygının Almanya'nın barışçı olmasından ibaret olduğu yolundaki görüşünde diretmeyi sürdürdü." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 333, 334).

Ancak, Molotov'un anlattığına göre, içlerinde Kruşçov ile Molotov'un kendisinin de bulunduğu diğer Politbüro üyeleri Sovyet hükümetinin Doğu Almanya'da sosyalist bir toplum kurmak için harekete geçmesini talep ediyorlardı:

"Politbüro bu konuda bölünmüş gibiydi. Kruşçov benim tutumumu destekledi...

"Malenkov sessiz kaldı; ama ben onun Beria'nın peşinden gideceğini biliyordum...

"Ben, sosyalizm yoluna girmediği sürece barışçı bir Almanya olamayacağını söyleyerek itiraz ettim." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 335, 336).

Sonuç olarak, Molotov'a göre Beria'nın 'emperyalizmin ajanı' olarak suçlanmasına gerekçe sağlayan esas sorun buydu. Eğer öyle

idiyse bu sorunda, Beria Marksist-Leninist ilkelere göre hareket ediyor, Molotov ile Kruşçov ise bu ilkeleri çiğniyordu!

Molotov'un
Revizyonizmi Doğru Bir Biçimde Değerlendirememesi

Uluslararası revizyonizmin maskesini atmasından uzun bir süre sonra bile *Molotov, onun karşı-devrimci niteliğini görmede belirgin bir biçimde başarısız kalmıştır.* Gerçekten de Stalin'e karşı duyduğu genel hayranlığa rağmen Molotov'un, revizyonistlerin O'na ilişkin karaçalmalarını yinelediğini görüyoruz:

"O (Stalin- Editör) hastalıklı bir kuşkuculuğun etkisinde kaldı... Ömrünün son yıllarında O'nun değerlendirme yetisi zayıflamıştı...

"Stalin ömrünün son yıllarında perseküsyon hastalığına tutulmuştu." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 317, 324).

Onun revizyonist Yuri Andropov'u 'hızır' olarak değerlendirdiğine tanık oluyoruz:

"Andropov... canlı bir düşünce akışı başlatmış ve iyi bir yönelim oluşturmuştur...

"Andropov bir hızır gibi yetişti...

"Andropov... siyasette sağlam, geniş ufuklu bir insan, güvene layık bir kişi... O, son derece güvenilir bir kişi olduğunu kanıtlamıştır..." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 395, 407).

Onun Fransız revizyonisti Maurice Thorez'i,

"... çok iyi bir insan, bir Stalinist" (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 82) olarak ve Alman revizyonist Walter Ulbricht'i,

"... kendini adamış bir komünist, siyasal bakımdan bilinçli bir yoldaş" (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 82) olarak tanımladığına tanık oluyoruz.

Molotov Kruşçov'un bile, 'davaya çok da bağlı olmayan bir komünist' tanımlamasından daha ağırını hak etmediğini düşünüyor:

"Kruşçov'u davaya çok da bağlı bir komünist olarak görmüyorum." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 82).

MOLOTOV 1984'TE 94 YAŞINDAYKEN, REVİZYONİST LİDERLERİ, KENDİ AMAÇLARI AÇISINDAN ZARARSIZ BİR KİŞİ OLDUĞUNA İKNA ETTİKTEN SONRA UZUN SÜREDİR ÖZLEMİNİ ÇEKTİĞİ İSTEĞİNE KAVUŞTU VE KOMÜNİST PARTİSİNE YENİDEN ALINDI.

O İKİ YIL SONRA, HÂLÂ SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE

SOSYALİZMİN ESAS İTİBARİYLE BOZULMAMIŞ VE GÜVENCE ALTINDA OLDUĞU, BİR SOSYALİST DEVLETLER TOPLULUĞUNUN VAR OLMAYA DEVAM ETTİĞİ VE BAZI ÖNEMSİZ SAĞ SAPMALARA RAĞMEN SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN KOMÜNİST BİR TOPLUMA DOĞRU İLERLEMEKTE OLDUĞU YANILSAMASINA TUTUNARAK ÖLDÜ:

"Şimdi güçlü bir ülkemiz ve bir sosyalist devletler topluluğumuz var...

"Karşı-devrimin düşlerinin gerçekleşmeyeceğine inanıyorum. Dünyada devletimizden ve tüm sosyalist kamptan daha güçlüsü yoktur...

"Gönlümüzün istediğinden daha yavaş da olsa yolumuzdan sapmaksızın ilerlemeye devam ediyoruz...

"İzlediğimiz çizgi... yetersiz olmakla birlikte Leninist ve sosyalist bir çizgidir...

"Devlet iktidarı ve halkın öncüsü sağlam bir biçimde Parti'nin izlediği çizgiye dayandığı için sosyalizmi inşa ediyor ve komünizme doğru ilerliyoruz. Asıl önemli olan budur.

"Ülkemizde öncü muhafaza edilmiştir, giderek güçlenmektedir, sosyalist ve komünist bir nitelik taşımaktadır. Asıl önemli olan budur." (Albert Resis (Editör), adıgeçen yapıt, s. 381, 409, 413).

Trotski'nin Öldürülmesi*

Giriş

1929'da Sovyetler Birliği'nden sınırdışı edilen Trotski'ye sonunda, Meksikalı sanatçı Diego Rivera'nın aracılığıyla Meksika'da sığınma olanağı sağlandı:

"Ressam Diego Garcia, bizim adımıza Meksika Devlet Başkanı Lazaro Cardenas'la görüştü.... Başkan Cardenas.... bize sığınma olanağı sağlamayı kararlaştırdı." (Natalia S. Trotsky, Victor Serge & Natalia S. Trotsky, T*he Life and Death of Leon Trotsky*, Londra, 1975, s. 210).

Rivera 1928'de Meksikalı sanatçı Frida Kahlo ile evlenmiş ve aynı yıl

"Trotski'nin görüşlerine yakınlık duyduğunu belirtmesinin ardından...." (*Independent*, 25 Kasım 1993, s. 24) Meksika Komünist Partisi'nden kovulmuştu.

Leon Trotski ve karısı Natalia Ocak 1937 başlarında Meksika'nın Tampico limanında bir petrol tankerinden inerek karaya ayak bastılar.

"Meksika hükümetinin sağladığı bir tren bizi..." başkent Mexico City'ye "götürdü." (Natalia S. Trotsky, adıgeçen yapıt, s. 211).

Trotski,

".... şimdi Mexico City'nin bir banliyösü olan kolonyal köy Coyoacan'daki Rivera'ların oturduğu Kahlo'nun –şimdi bir müze olan ve Casa Azul (Mavi Ev) olarak anılan- evine yerleşti." (*Independent*, 25 Kasım 1993, s. 24).

---

* Bill Bland, *Compass*, Şubat 1994, Sayı: 110

Ancak Trotski daha sonra Frido Kahlo ile bir aşk macerası yaşadı:

"..... hakiki bir tutku.... bu iki kişiyi çılgın ve gizli bir aşk macerasına sürükledi." (Alain Dugrand, *Trotsky in Mexico*, Manchester, 1992, s. 19).

Ve 1939 yılının ilk yarısında Trotski'ler aynı yörede yeni bir adrese taşındılar:

"Duvar ressamıyla aralarında ortaya çıkan anlaşmazlıktan sonra o (Trotski- Editör) Mayıs 1939'da yakındaki bir başka eve taşındı." (*Independent*, 25 Kasım 1993, s. 24).

Trotski'nin taşındığı ev Coyocoan köyündeki Avenida Viena'da bulunan kiralık bir evdi.

Mayıs "Saldırısı"

23 Mayıs 1940 günü saat 04:00'te polis ve asker üniforması giymiş 20 kadar silahlı kişi Trotski'lerin Coyocoan'daki evine karşı bir saldırı olduğu izlenimini veren bir eylem gerçekleştirdi.

"Yakındaki polis noktasında nöbet tutan 5 ya da 6 polis memuru, başında bir binbaşı ile bir teğmenin bulunduğu bir polis grubunun ortaya çıktığını, kendilerinin gafil avlandıklarını ve herhangi bir biçimde karşı koymaya fırsat bulamadan silahsızlandırıldıklarını ve bağlandıklarını bildirdiler." (Natalia S. Trotsky, adıgeçen yapıt, s. 258).

"Saldırganların üzerinde ipler, ip merdivenler, kauçuk eldivenler, yangın bombaları, bir döner testere, çok sayıda tabanca ve iki makinalı tabanca bulunuyordu." (Nicholas Mosley, *Assassination of Trotsky*, Londra, 1972, s. 36).

Bunlar,

".... güçlü patlayıcılar, bombalar, makinalı tüfekler ve makinalı tabancalardan oluşan bir modern silah cephaneliğiyle donanmışlardı." (Robert Payne, *The Life and Death of Trotsky*, Londra, 1978, s. 435)

Saldırganlar daha sonra Trotski'ye ait iki otomobille kaçtılar:

"Baskını gerçekleştirenler Trotskilere ait iki otomobili beraberlerinde götürdüler." (Isaac D. Levine, *The Mind of an Assassin*, Londra, 1959, s. 87).

Olaydan kısa bir süre sonra polis tarafından sorgulanan "... Leon Davidoviç (Trotski- Editör) Meksikalı ressam David Alfero Siqueiros'un adını verdi ve onun GPU'nün buyrukları uyarınca hareket ettiğini söyledi." (Natalia Trotsky, adıgeçen yapıt, s. 258) ve

"Saldırının mimarı , GPU'nu araç olarak kullanan Jozef Sta-

lin'dir." (Leandro A. S. Salazar, *Murder in Mexico: The Assassination of Leon Trotsky*, Londra, 1950, s. 10) demek suretiyle bunun altını bir kez daha çizdi.

Kuşkulu Noktalar

Olaya ilişkin polis soruşturması, Devlet Başkanlığı Polis Şefi Albay Leandro Salazar ve onun bir üstü Federal Polis Bölge Şefi General Manuel Nunez tarafından yürütüldü. Salazar daha sonra soruşturmanın ayrıntılarını içeren bir kitap yayımladı. Soruşturma görevlileri kısa sürede olaya ilişkin bir dizi kuşkulu noktayı kaydettiler:

"Baskına ilişkin çok sayıda karanlık nokta vardı." (Robert Payne, adıgeçen yapıt, s. 435).

Birincisi, ev tam bir kaleye dönüştürülmüş bulunuyordu:

"Evin çevresine yüksek bir duvar inşa ettirmiştik. Bütün ziyaretçiler, genç bir yoldaşın, ancak açık-seçik direktif aldıktan ve kendilerini bir gözetleme deliğinden bakarak inceledikten sonra açacağı dolma demir bir kapıdan geçmek zorundaydılar." (Natalia Trotsky, adıgeçen yapıt, s. 251).

"Villadaki güvenlik önlemleri, dikkatli ve muhafızların sürprize uğratılmasını ve düşman güçler tarafından etkisiz hale getirilmesini önleyecek biçimde tasarlanmıştı." (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, 85).

"Evin dışındaki kulübede, iki vardiya halinde görev yapan on Meksikalı polis memuru bulunuyordu; bunlar, Başkan Cardenas'ın buyruğuyla Trotski'nin korunması amacıyla buraya yerleştirilmişlerdi." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 34).

Dahası, ev içerden sekiz silahlı muhafız (yedi Amerikan ve bir Alman) tarafından korunmaktaydı. Saldırganlar bu koşullarda nasıl içeri girebilmişlerdi?

"Baskını gerçekleştirenlerin içeriye nasıl girdikleri konusunda.... soru işaretleri vardı." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 15).

İkincisi, acaba saldırganlar "gözetleme kulesinde makinalı tüfekle bekleyen muhafızın o gece yerinde olmadığını" (Robert Payne, adıgeçen yapıt, s. 429) nasıl öğrenmişlerdi?

Üçüncüsü, acaba muhafızların ateş etmemelerinin ya da (saldırganların- G.A.) ateşine hedef olmamalarının nedeni neydi?"

Neden herhangi bir direniş gösterilmediği konusunda..... soru işaretleri vardı." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 15).

"Trotski'nin muhafızlarının davranışı onun (Salazar'ın- Editör) kafasında da kuşku uyandırdı: neden muhafızlar garip bir pasiflik sergilemişlerdi? Neden hiçbiri (saldırganların- G.A.) ateşine hedef olmamıştı? (Isaac Deutscher, *The Prophet Outcast, Trotsky: 1920-1940*, Oxford, 1989, s. 491).

"Onlar (saldırganlar- Editör) bir odada birlikte oturmakta olan muhafızları nasıl korkutabilmişlerdi ki, bunlar (saldırganlara- G.A.) tek bir kurşun bile sıkamamışlardı?" (Robert Payne, adıgeçen yapıt, s. 435).

"Aşçı, baskın sırasında Otto'yu (muhafız Otto Schuessler- Editör) mutfak girişinde elinde bir tabanca olduğu halde dikkatli ve sakin bir biçimde ayakta dururken gördüğünü söylemişti." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 41).

Dördüncüsü, saldırganlar kontak anahtarlarının arabalarda bırakılmış olduğunu nereden biliyorlardı? Onlar

"... Trotski'nin iki arabasını çalıştırdılar—saldırganların kontak anahtarlarının yerinde bırakıldığını bildikleri anlaşılıyordu." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 39).

Beşincisi, Trotski'nin kendisinin

"... suikast girişiminin son derece yüksek bir teknolojik düzeyde olduğu" (Leon Trotsky, "The Comintern and the GPU"/ "Komintern ve GPU", *Fourth International*, Cilt 1, Sayı: 6, Kasım 1940, (bundan böyle "Leon Trotsky, 1940"), s. 150) yolundaki betimlemesine ve saldırganlar tarafından

".... toplam ikiyüz el ateş edildiği" (Leon Trotsky, "Stalin Seeks My Death"/ "Stalin Beni Öldürtmek İstiyor", *Fourth International*, Cilt 2, Sayı: 7, Ağustos 1941 (bundan böyle "Leon Trotsky, 1941", s. 201) gerçeğine ve

"..... yatak odasına dört farklı yönden altmış merminin sıkılmış olmasına" (Natalia S. Trotsky, adıgeçen yapıt, s. 257) rağmen

".... tek bir kişi bile ölmemiş ya da yaralanmamıştı." (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 5).

"Yüzlerce mermi sıkılmış olmasına rağmen, hiç kimse.... yaralanmadı." (Harry Block, "Mexico's Phantom Conspiracy"/ "Meksika'da Hayali Komplo", *Nation*, Cilt 140, Sayı. 23, 8 Haziran 1940, s. 703).

Altıncısı, hizmetçilerden birisi polise Trotski'nin, olaydan ön-

ceki akşam saatlerinde muhafızlarından biriyle 'gizli görüşmeler'de bulunduğunu söyledi:

"Oda hizmetçisi Trotski'nin, saldırıdan önceki akşam saatlerinde muhafızlarından biriyle uzun ve gizli bir görüşme yaptığını söyledi." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 41).

Soruşturma görevlileri Trotski'nin, ölümden ancak "talih eseri" kurtulduğu yolundaki kendi "açıklaması"nı kabul etmediler:

"Nasıl kurtulduk? Belli ki talih eseri olarak." ("Leon Trotsky, 1941", adıgeçen yapıt, s. 202).

Kendisinin Tezgâhladığı Bir Saldırı mı?

Dolayısıyla *anlaşılabilir nedenlerle, polis soruşturmacıları başından itibaren saldırının gerçek olup olmadığı konusunda kuşkuluydular:*

"Soruşturma ekibinin üyeleri saldırının gerçek olup olmadığını sorgulamaya başladılar.... Belki de Trotski ve müritleri reklam amacıyla bu pandomimi kendileri düzenlemişlerdi." (Alain Dugrand, *Trotsky in Mexico*, Manchester, 1992, s. 45).

Birkaç gün içinde bu kuşkular basında da yer almaya başladı. El Nacional (=Ulusal) olayı şu manşet altında bildirdi:

"TROTSKİ EVİNDE YAPMACIK BİR SALDIRIYA HEDEF OLDU." (El Nacional, 25 Mayıs 1940, "Leon Trotsky, 1941", adıgeçen yapıt, s. 205).

El Popular (=Halkçı) 27 Mayıs'ta şöyle yazdı:

"Bu saldırı her geçen gün daha büyük şüphe uyandırıyor, giderek daha kuşkulu ve daha mantıksız gözüküyor." (*El Popular*, 27 Mayıs 1940, "Leon Trotsky, 1941", adıgeçen yapıt, s. 205).

New York'ta yayımlanan *Nation* dergisi 8 Haziran 1940'ta şu haberi geçti:

"Trotski'nin evine yapılan beceriksiz saldırı girişiminin gerçek olamayacak kadar amaca uygun olduğu anlaşılıyor. Bütün belirtiler bu eylemin bir tezgâh olduğu izlenimini veriyor." (Harry Block, adıgeçen yapıt, s. 704).

Trotski'nin kendisi 28 Mayıs'ta, yani olaydan beş gün sonra şöyle diyecekti:

"..... soruşturmayı yürüten yetkililer daha şimdiden tamamen kendi kendine saldırı olasılığına yönelmiş bulunuyorlar." ("Leon Trotsky, 1941", adıgeçen yapıt, s. 205).

Ve kendisinin de 30 Mayıs'ta doğruladığı gibi,

"..... bütün polis memurları kendi kendine saldırı teorisinden yola çıkıyor ve bana, karıma ve çalışma arkadaşlarıma karşı küstahça davranıyorlar"dı. ("Leon Trotsky, 1941", adıgeçen yapıt, s. 203)

Sonuçta Trotski'nin sekreter/ muhafızlarından ikisi ile konut personelinden iki kişi gözaltına alındı:

"Sekreterlerimden ikisi, Otto (Schuessler- Editör) ve Charles'ın (Cornell- Editör) yanısıra konutta görevli iki kişi, B ve S gözaltına alındı." ("Leon Trotsky, 1941", adıgeçen yapıt, s. 205).

"Trotski'nin iki sekreterini gözaltına aldırdım." (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 21).

31 Mayıs'ta *Trotski'nin, polisin davranışını Başkan Cardenas katında protesto etmesi üzerine Cardenas, gözaltına alınanların hemen serbest bırakılmasını buyurdu:*

".... Trotski... iki sekreterinin gözaltına alınması konusunda Başkan Cardenas katında protestoda bulundu.... Başkan, Trotski'nin sekreterlerinin hemen serbest bırakılmasını buyurdu." (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, s. 492).

Robert Harte'ın Rolü

Soruşturmayı yürüten yetkililer,

"..... baskının Trotski'nin maiyetinde bulunanlardan birinin işbirliği olmaksızın gerçekleştirilemeyeceği" (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, s. 491) kanısındaydılar.

Bu bağlamda kuşkuların ilk başta üzerinde toplandığı kişi, olay gecesi görev başında bulunan muhafız Robert Sheldon Harte oldu. Harte, Intermediate Factors Şirketinin başkanı zengin Amerikan işadamı Jesse S. Harte'ın oğlu ve,

".... Bay Hoover'in –Federal Soruşturma Bürosu Direktörü J. Edgar Hoover- dostuydu." (Dördüncü Enternasyonal Uluslararası Komitesi, *How the GPU Murdered Trotsky*, Londra, 1981, s. 301)

Harte, saldırganlarla birlikte gözden kaybolmuştu:

"O gece görevde bulunan muhafız Robert Sheldon Harte ortadan kaybolmuştu." ("Leon Trotsky, 1941", adıgeçen yapıt, s. 201) ve

".... dışarda bağlı bulunan polis memurlarından biri, Ramirez Diaz,

'Bob'un (Robert Sheldon Harte- Editör)... gönüllü olarak onlarla birlikte gitti'ğini söyledi. Bu öykü olgularla bağdaşmakdadır."

(Joseph Hanson, "The Attempted Assassination of Leon Trotsky"/ "Leon Trotski'yi Öldürme Girişimi", *Fourth International*, Cilt 1, Sayı: 4, Ağustos 1940, s. 86).

Dahası, Trotski'nin Rus sekreteri Fanny Yanoviç polise verdiği ifadede, 23 Mayıs'ta, yani olaydan önceki gün,

"..... akşam saat altıdan sonra Sheldon'ın belirgin bir biçimde sinirli oluşunun dikkatini çektiğini, onu daha önce hiç böyle görmediğini..." (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 94) söyledi.

Daha önce belirtildiği üzere olay yerinden Trotski'nin iki arabasıyla ayrılan saldırganlar,

".... Sheldon Harte'ı kendileriyle birlikte götürmüşlerdi. Bağlı durumdaki polis memuru Harte'ın... arabaya gönüllü bir biçimde bindiğini görmüştü. Hatta bir başka polis memuru Sheldon'ın arabalardan birini sürdüğünü söyledi." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 39-40).

Saldırganlardan Nestor Sanchez Hernandez, gözaltına alınmasından sonra

".... Sheldon'ın arabalardan birini sürdüğünü" (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 92) doğruladı ve

"..... Harte'ın satın alınmış olduğunu" (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. 97) söyledi.

Çok geçmeden, saldırganların,

".... Sheldon Harte'ın onlara kapıyı açması" (Nicolas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 38) sayesinde eve girebildikleri ortaya çıktı.

Robert Harte'ın cesedi, Trotski'nin evinde yaşanan olaydan hemen hemen bir ay sonra, yani 25 Mayıs 1940'ta, Santa Rosa köyünde izbe bir çiftlikte gömülü durumda bulundu. Çiftlik,

"..... Siqueiros'un kayınbiraderleri Luis ve Leopoldo Arenal tarafından kiralanmıştı." (Alain Dugrand, adıgeçen yapıt, s. 46).

Harte bir cinayete kurban gitmişti. Polis onun,

"..... hiçbir şeyden kuşkulanmaksızın uyurken öldürüldüğünü" (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 93) saptadı.

"Görgü tanıkları... Harte'ın çiftlik çevresinde serbestçe dolaştığını ve yanında bir muhafız ya da eskort olmaksızın yürüyüşe çıktığını belirttiler." (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, s. 493).

Ancak Trotski,

".... hiddetle Sheldon'ın kendi suç ortakları değil, kurban arka-

daşları olduğunu savundu; ancak bu doğrultuda herhangi bir kanıt sunamadı." (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, s. 491).

Salazar, Harte'ın "çok şey bildiği", yani *Trotski'nin kendisi tarafından ya da onun adına düzenlenen saldırının düzmece olduğunu bildiği için öldürüldüğü* kanısındaydı:

"Sheldon'un gereğinden fazla şey bildiği açıktı.

"Polisin eline düşmesi halinde, ki bu er ya da geç mutlaka olacaktı, onun konuşması sağlanacaktı. Ancak ölüler konuşmaz." (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 93).

Saldırıyı Düzenleyenler

Olaydan iki gün sonra polis şefi Salazar,

"... saldırıyı Siqueiros'un tezgâhladığı kanısına vardı." (Robert Payne, adıgeçen yapıt, 433) ve Trotski'nin Amerikan avukatı Albert Goldman,

"... saldırıyı yöneten kişinin Meksikalı ressam David Alfaro Siqueiros olduğunu" (Albert Goldman, *The Assassination of Leon Trotsky: The Proofs of Stalin's Guilt*, New York, 1940, s. 66) doğruladı.

Siqueiros, sanatçı Diego Rivera'nın yakın arkadaşıydı:

"1923'te Meksika'ya dönüşünden sonra kendisi (Siqueiros-Editör) Diego Rivera'yla birlikte... bir sanatsal-siyasal grup oluşturdu... Onlar, bağımsız ... bir dergi olan *El Machete*'yi kurdular." (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 205).

Siqueiros, tıpkı Rivera gibi, Trotski yanlısıydı:

"Siqueiros... en büyük devrimci kişilik olarak gördüğü Trotski'yi bir çok kez övmüştü." (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 206).

Bu olaya karışan diğer öndegelen kişiler Siqueiros'un karısı Angelina Arenal ile kayınbiraderleri Luis ve Leopoldo Arenal'di.

Siqueiros olaya karıştığını yadsımadı. O Ekim 1972'de, Dominik'te yayımlanan *Ahora* (=Şimdi) adlı haftalık dergiye verdiği demeçte şöyle dedi:

"Kara kuvvetlerinde görevli bir binbaşı üniforması buldum ve subay kılığına girdim. Yirmi arkadaşım da asker kılığına girdiler. Coyocoan kalesini koruyan polisleri gafil avladık ve hareketsiz hale getirdik." (Dördüncü Enternasyonal Uluslararası Komitesi, adıgeçen yapıt, s. 105).

"Toplam 27 kişi gözaltına alındı ve onların ifadeleri neler olup bittiğini açıklığa kavuşturdu. Polis üniformalarını ve silahlarını Siqueiros sağlamış... operasyonları da üzerinde bir polis binbaşısı üniformasıyla kendisi yönetmişti." (Victor Serge & Natalia S. Trotsky, adıgeçen yapıt, s. 260).

Komünist Partisinin Rolü

Meksika Komünist Partisi 1 Haziran 1940'ta, bireysel terörizm pratiğinin Marksist-Leninist ilkelere aykırı olduğunu belirtti:

"Komünist Enternasyonal, Lenin'in ve Stalin'in Enternasyonalı ve dünyanın her tarafındaki (Komünist- G.A.) Partileri hiçbir zaman terörist savaşımı savunmamış ve onu uygulamamışlardır." (*La Voz de Mexico* (=Meksika'nın Sesi), 1 Haziran 1940, "Leon Trotsky, 1940", adıgeçen yapıt, s. 155).

Ardından Parti 20 Haziran'da, kendisinin ya da üyelerinin olayla herhangi bir ilişkileri olmadığını net bir biçimde belirten bir açıklama yayımladı:

"Suçlanan kişilerin hiçbiri... Komünist Partisinin üyesi değildir... Bu olayın sorumluları, denetim dışı öğeler ve provokatör ajanlardan oluşan bir çetedir." (Meksika Komünist Partisi, 20 Haziran 1940 tarihli açıklama, Victor Serge & Natalia S. Trotsky, adıgeçen yapıt, s. 260).

Partinin 23 Haziran'da yaptığı bir başka açıklamada şöyle deniyordu:

"Aralarında, saldırının başını çektiği söylenen David Alfaro Siqueiros'un da bulunduğu bir dizi kişi bu olaydan ötürü doğrudan ya da dolaylı bir biçimde suçlanmışlardır. Komünist Partisi bu provokasyona katılanların hiçbirinin Parti üyesi olmadığını, bunların hepsinin denetim dışı öğeler ve provokatör ajanlar olduğunu koşulsuz bir biçimde belirtir." (Meksika Komünist Partisi, 23 Haziran 1940 tarihli açıklama, "Leon Trotsky, 1940", adıgeçen yapıt, s. 154).

Ancak, Meksika Devlet Başkanı Cardenas 30 Ağustos 1940'ta yaptığı bir açıklamada, Trotski'yi hedef alan "silahlı saldırı"dan sorumlu olduğunu ima etmek suretiyle Meksika Komünist Partisi'ni karalamaya çalıştı:

"Komünistler, yabancı bir devletle bağlaşma halinde, uygarlığın onurunu lekeleyen silahlı saldırılar düzenlemişlerdir." (Lazaro Cardenas, 30 Ağustos 1940 tarihli açıklama, Alain Dugrand, adıgeçen yapıt, s. 52-53).

Saldırganlarla Meksika Komünist Partisi arasında bulunabilen biricik bağlantı, olaya karışan kadınlardan Julia Barrados'un

"... Meksika Komünist Partisi Politbürosu üyelerinden" (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. 83) David Serrano Andonegui'nin eski karısı olmasıydı.

Fakat Serrano,

"... olay sırasında başka yerde olduğunu kanıtladığı için" (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. 96) soruşturmanın dışında bırakıldı.

Saldırganların Yargılandığı İlk Duruşma

Trotski'nin evinde meydana gelen olayla ilgili olarak 1940 Eylülünde yapılan ilk duruşmada, Siqueiros firarda olduğu için başta Arenal kardeşler gelmek üzere onun suç ortakları yargılandı. Onlara yöneltilen en önemli suçlamalar, Sheldon Harte'ı öldürmek ve Trotski'yi öldürmek amacıyla suikast hazırlamaktı. Ancak, Arenal kardeşlerin yargılanması bir *amparo*'nun (davanın yasal olarak yasaklanması) çıkarılmasıyla durduruldu:

"Arenal kardeşlerin ve Sheldon Harte'ın öldürülmesinden ötürü suçlanan diğer suikastçıların suçlanmasını durduran... bir *amparo* verildi." (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. 188-89).

"Baskınla ilgili olarak onlara yöneltilen suçlamaların çoğu düşürüldü. Trotski'nin yaşamına kastetme suçlamaları düşürüldü... Kamu görevlilerinin kılığına girme suçlamaları düşürüldü... Sheldon'ın öldürülmesine ilişkin suçlamalar da düşürüldü." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 53-54).

Saldırganların Yargılandığı İkinci Duruşma

Sonunda polis,

"... batıdaki Jalisco eyaletinde bir yerde maden işçilerinin arasında saklanan Siqueiros'un izini buldu ve onu 1940 Eylülünün sonuna doğru tutukladı." (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. 187-88)

Siqueiros

"... Mayıs ayındaki baskına katıldığını yadsımadı; ancak Komünist Partisinin bu olayla hiçbir ilişkisinin olmadığını söyledi." (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, 492).

Siqueiros ve yardakçıları,

"... dokuz maddeden suçlandılar ve toplu saldırı ... düzenlemekten ve Sheldon Harte'ın öldürülmesinden sorumlu tutuldular." (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. 188).

Nisan 1941'de sanıklar, Sheldon Harte'ın öldürülmesi ve Trotski'nin evine silahlı saldırı da içinde olmak üzere bütün önemli suçlamalardan aklandılar:

"Siqueiros'a olduğu gibi Arenal kardeşlere de Sheldon Harte'ın ölümü hakkında yöneltilen suçlamalar düşürüldü." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 57).

"Mahkeme Siqueiros'un, Trotski'nin evinde 300'den fazla mermi sıkılmasının sadece 'psikolojik nedenlere' dayandığı yolundaki savını kabul etti." (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. 188).

"Siqueiros; adam öldürme, adam öldürmeye girişme, ateşli silah kullanma, suç işlemek için fesat oluşturma ve resmi yetkililerin işlevlerini gasbetme suçlamalarından azat edildi. Bu bir aklanma sayıldı." (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. 188).

"Geriye kalan suçlamalar... eve zorla girme, polis üniformalarını yasadışı bir biçimde kullanma, soygun ve mülkiyete zarar verme gibi görece önemsiz şeylerdi...

"Bu daha az önemli suçlamaları kapsayacak yeni bir iddianamenin hazırlanması gerekiyordu. Bu arada Siqueiros kefaletle serbest bırakıldı." (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. 188).

Bu işlemlerden sonra,

"... kefaletle serbest bırakılan Siqueiros birkaç yıl boyunca Meksika'da görülmedi" (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, s. 492) ve ancak,

"1944'te Meksika'da yeniden ortaya çıktı." (Victor Serge, "Further Details of Trotsky's Death", Victor Serge & Natalia S. Trotsky, adıgeçen yapıt, s. 277).

Ancak dava hiçbir zaman bir sonuca bağlanmadı:

"Akşam gazetesi *Ultima Noticias* (=Son Haber) 14 Ağustos 1945 tarihli sayısında, Siquieros dosyasının 'gizemli bir biçimde kaybolması' nedeniyle davanın yeniden açılamayacağını yazdı." (Victor Serge & Natalia S. Trotsky, adıgeçen yapıt, s. 277).

Meksikalı yetkililerin olayın, *Trotski tarafından ya da onun işbirliğiyle düzenlenmiş bir "saldırı" olduğu* gerçeğinin mahkemede açığa çıkması riskini göze almaktansa, Trotski'nin evine yapılan "saldırı"yı gerçekleştirenler hakkında yürütülen *kovuşturmayı düşürmeyi yeğledikleri* açıktır.

Meksika yetkililerinin davranışı şu nedenlere bağlanabilir:

Birincisi,

"... Meksika'nın; turizm geliri, ihracat geliri ve sınırın kuzeyinde istihdam edilen Meksikalı işçilerin kazançları bakımından ABD'ne bağımlılığı"nın (*Collier's Encyclopedia*, Cilt 16, New York, 1992, s. 83) da gösterdiği gibi

Meksika devletinin ABD emperyalizmine bağımlı olması.

Örneğin, Meksika hükümeti 1938 Martında yabancıların elinde bulunan petrol şirketlerini ulusallaştırdığında,

"... Britanya hükümeti... derhal bu ülkeyle diplomatik ilişkilerini kesmiş" (New Encyclopaedia Britannica: Macropaedia, Cilt 24, Şikago, 1992, s. 48), ancak,

"ABD Başkanı Franklin D. Roosevelt, Meksika'nın gecikmeksizin ve adil tazminat ödemesi halinde, petrol şirketleri adına diplomatik müdahalede bulunmayacağını belirtmişti." (*New Encyclopaedia Britannica: Macropaedia*, Cilt 24, Şikago, 1992, s. 48).

Dolayısıyla,

"... sonunda petrol şirketleri hak taleplerine ilişkin anlaşmazlığı, Meksika'nın koşullarını esas alarak hesaplaşmak zorunda kalmışlardı." (*New Encyclopaedia Britannica: Macropaedia*, Cilt 24, Şikago, 1992, s. 48).

İkincisi, uluslararası komünist hareket içindeki öndegelen yıkıcı kişi konumunda bulunan *Trotski'nin, ABD emperyalizminin ajanı olmasıydı*. Trotski'nin yaşamını inceleyen Pittsburgh Üniversitesinden Profesör William Chase şöyle diyordu:

"Size, Leon Trotski'nin de (Diego Rivera gibi- Editör) ABD hükümeti hesabına muhbirlik yaptığı konusunda somut bilgiye sahip olduğumuzu söyleyebilirim." (*Independent*, 25 Kasım 1993, s. 24).

CİNAYET

Düzmece saldırıdan üç ay kadar sonra, Trotski'nin evine sızmayı başaran gerçek bir katil onun kafasına bir dağcı kazmasıyla öldürücü bir darbe indirmeyi başardı.

Katili Trotskigile, Trotski'nin yanında sekreterlik görevi yapan Amerikan Trotskist Sylvia Ageloff tanıştırmıştı. Ageloff'un (Frank Jacson olarak da bilinen- G.A.) Jacques Mornard adıyla tanıdığı katil 1938'den bu yana sekreterin aşığıydı. Mornard,

"... işi bittikten sonra Ageloff'u kapıda bekliyor ve kendi pahalı arabasıyla Avenida Viena'ya götürüyordu. Muhafızlar onunla sen-

li benli oldular ve sık sık sohbet eder hale geldiler." (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, s. 484).

(Saldırıdan sonra- G.A.) hastaneye kaldırılan Trotski orada 21 Ağustos'ta yaşamını yitirdi ve cenazesi 27 Ağustos'ta yakıldı.

Mornard Meksika polisine verdiği ifadede,

"... gerçek adının Jacques Mornard-Vandendreschd olduğunu ve Belçikalı bir anne-babadan Tahran'da dünyaya geldiğini söyledi." (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 106).

Ancak bu öykünün doğru olmadığı ortaya çıktı. Polisin üzerinde bulduğu bir mektupta,

"Başıma kötü bir şey gelmesi halinde, bu mektubun yayımlanmasını istiyorum." (Jacques Mornard: "Yayımlanacak Mektup", Albert Goldman, adıgeçen yapıt, s. 8) deniyordu.

Mornard mektupta Trotski'nin, kendini adamış bir izleyicisi olduğunu ve onu büyük bir devrimci önder saydığını belirtiyordu:

"Ben Leon Trotski'nin sadık bir öğrencisiydim ve davanın gereksinimleri için kanımı son damlasına kadar feda edebilirdim." (Jacques Mornard, "Yayımlanacak Mektup", Albert Goldman, adıgeçen yapıt, s. 5).

Ancak Mornard mektubun devamında, sonunda Trotski ile karşılaştığı zaman tam bir düş kırıklığına uğradığını söylüyordu:

"Bu benim için büyük bir düş kırıklığı oldu; çünkü, işçi sınıfının kurtuluşu savaşımını yöneten bir siyasal şefle yüzyüze gelmek yerine, kendi gereksinimlerini ve öc alma isteklerini doyurmaktan başka bir amacı olmayan bir insanla karşılaştım.

....

"Bana, başta Stalin olmak üzere bir dizi kişiye karşı suikast düzenlemek amacıyla Rusya'ya gitmem önerildi. Bu öneri,... benim tüm ilkelerime aykırıydı...

"Trotski'yi işçi sınıfına, kirli bir çoraba gösterdiğinden daha fazla ilgi duymamakla suçlayan Stalinistlerin bu savlarının gerçeklerden çok da uzak olmayabileceği sonucuna vardım...

"Trotski'nin Meksika Devrimine ve Meksika'ya ilişkin herşeye nasıl bir horgörüyle baktığını görmek beni şaşırttı." (Jacques Mornard, "Yayımlanacak Mektup", Albert Goldman, adıgeçen yapıt, s. 6-7).

Mornard'ın hastanede polise verdiği ayrıntılı ifade,

"... mektubunun daha da genişletilmiş bir biçiminden başka bir

şey değildi." (Leandro A. S. Salazar, adıgeçen yapıt, s. 131).

O bu ifadesinde şöyle diyordu:

"Bencilliği onu, kendi işleri ve çıkarları dışında hiçbir şeyle ilgilenmemesine yol açacak boyutlarda olan Trotski, beni düş kırıklığına uğrattı. O işçi sınıfını aşağılayan biriydi." (Jacques Mornard, "Yayımlanacak Mektup", Albert Goldman, adıgeçen yapıt, s. 6-7).

Katil, cinayet girişiminde belirleyici rol oynayan son olayın Trotski'nin, Rusya'daki görevine Sylvia Ageloff'u da birlikte götürmesine izin vermemesi olduğunu ileri sürdü:

"Ona (Trotski- Editör) Sylvia'yı da birlikte (Rusya'ya- Editör) götürüp götüremeyeceğimi sorduğumda bana kararlı bir sesle, 'Bu olanaksız' dedi...

"Bu benim için tam bir yıkımdı... Zihnimde onu öldürme... ve ardından da intihar etme düşüncesi o anda ve orada oluştu." (Jacques Mornard, "Yayımlanacak Mektup", Albert Goldman, adıgeçen yapıt, s. 11, 12).

Mornard silahını Trotski'nin evine paltosunun içine saklamak suretiyle soktu:

"Dağcı kazmamı gabardin paltomdan çıkardım, sımsıkı kavradım ve kafasına bütün gücümle vurdum." (Jacques Mornard, "Polis İfadesi", Albert Goldman, adıgeçen yapıt, s. 12).

O, Sovyet gizli polisiyle hiçbir ilişkisi bulunmadığında diretti:

"O, GPU üyesi olmadığı bilgisini verdi" (Jacques Mornard, "Polis İfadesi", Albert Goldman, adıgeçen yapıt, s. 18) ve cezaevinde kendisiyle konuşmasına izin verilen Trotski'nin avukatı Albert Goldman'a, Trotskist Enternasyonal'in Fransa Seksiyonu'nun sempatizanı olduğunu, ama üyesi olmadığını söyledi:

"Soru: Dördüncü Enternasyonal'in Fransa Seksiyonu'nun üyesi miydin?

"Yanıt: Hayır, sadece onun sempatizanıydım." (Jacques Mornard, "Cezaevinde Mülakat", Albert Goldman, adıgeçen yapıt, s. 21).

"Jacques Mornard"ın Yargılanması

"Jacques Mornard" Nisan 1943'de Trotski'yi öldürmekten yargılandı. O,

".... cinayet işlemekten suçlu bulundu." (Victor Serge & Natalia S. Trotski, adıgeçen yapıt, s. 275).

"O, kendisini hemen hemen hiç savunmadı.... Mahkeme... onu yirmi yıl hapse mahkûm etti... Mornard bir üst mahkemeye başvur-

du; ancak üst mahkeme hükmü onadı." (Robert Payne, adıgeçen yapıt, s. 474).

"Jacques Mornard"ın Kimliğinin Saptanması

"Jacques Mornard" uzun hapis cezası süresi boyunca kendisini cinayeti işlemeye iten neden konusunda başka herhangi bir bilgi vermedği gibi, gerçek kimliğine ilişkin herhangi bir ipucu da vermedi:

"Hemen hemen ondokuz yıl önceki o ölümcül günden bu yana katil, ileri sürdüğü doğum tarihi, eğitimi, askerlik hizmeti, geçmişteki çalışma hali ve diğer etkinlikleri konusunda herhangi bir kanıt ya da tanık göstermeyi ve aile üyelerini yasa önünde doğrulamayı inatla reddetti...

"Meksika Federal Cezaevinde yirmi yıllık cezasını çeken mahkûm... yüzündeki maskenin bir an için bile düşmesine izin vermedi." (Isaac D. Levine, adıgeçen yapıt, s. xi, 4).

Ancak, cezaevi psikiyatristlerinden biri olan Dr. Alfonso Quaroz Cuaron 1950 Eylülünde yanında

"... Mornard'ın parmak izlerinin... kopyaları olduğu halde İspanya'ya gitti. Bu kopyaları Madrid Polis Müdürlüğünün parmak izi uzmanına veren psikiyatr... bu izlerin, 12 Haziran 1935'te Barcelona'da tutuklanan Jaime Ramon Mercader del Rio adlı birisinin parmak izi kopyalarına uyduğunu öğrendi. Polis dosyasında Ramon Mercader'in cepheden ve profilden çekilmiş resimleri bulunuyordu ve bu kişinin Mornard'ın ta kendisi olduğu konusunda en ufak bir şüphe bile yoktu." (Robert Payne, adıgeçen yapıt, s. 475).

Mercader'in Salıverilmesi

1960 Mayısında

".... Ramon Mercader cezaevinden çıktı... O bir Küba yolcu uçağıyla Havana'ya... oradan da Prag'a gitti." (Robert Payne, adıgeçen yapıt, s. 477).

SONUÇ

Trotskistler Mayıs 1940'ta Trotski'nin evine yapılan saldırının, onu öldürmek amacıyla yapılmış sahici bir girişim olduğunu, bu girişimin ve Ağustos ayında meydana gelen asıl cinayetin Stalin'in buyruklarını uygulayan Sovyet ajanları tarafından gerçekleştirilmiş olduğunu ileri sürerler.

Marksist-Leninistlerin bireysel terörizmi meşru bir savaşım bi-

çimi olarak görmedikleri olgusu bir yana, Stalin'in ve Sovyet hükümetinin ne sahte cinayet girişimiyle bir bağlantısının bulunduğunu gösteren bir kanıt vardır, ne de sahici cinayetle.

Stalin'in ya da Marksist-Leninistlerin, Meksika cezaevinden salıverilmesinin ardından katilin Çekoslovakya'ya gitmesi olgusuyla da bir bağlantıları yoktur. 1960 yılında Stalin öleli yedi yıl olmuştu ve Çekoslovakya bir anti-sosyalist revizyonistler çetesinin yönetimi altındaydı.

Ancak kanıt yokluğu Trotskist propagandacıları, Trotski'nin öldürülmesinin arkasında Stalin'in bulunduğu yolundaki savlarından caydırmaya yetmemektedir. Trotski'nin Amerikan avukatı Albert Goldman, "Stalin'i mahkûm etmek için hiçbir kanıta gerek yoktur" derken bu görüşü çok özlü bir biçimde dile getirmiştir!

"Siyasal bilgi ve anlayış sahibi insanların bu cinayetten STALİN'in sorumlu olduğu sonucuna varmaları için, cinayetin kendisinin dışında hiçbir kanıta gereksinimleri yoktur." (Albert Goldman, adıgeçen yapıt, s. 58).

Peki ama Stalin'in, 1929'da Sovyetler Birliği'nden kovulmuş ve "Dördüncü Enternasyonal"i

"... işçiler arasında çok az mesafe almış" (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 181) olan Trotski'nin öldürülmesini planlaması için herhangi bir neden var mıydı?

O sıralar dünyadaki Trotskist partiler arasında en güçlüsü, ancak Ocak 1938'de kurulmuş olan ABD'ndeki 'Sosyalist İşçi Partisi'ydi. Fakat bu parti bile

"... hiçbir zaman herhangi bir siyasal ağırlığı olmayan... minik bir şapel olmanın ötesine geçemedi." (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, s. 477).

Demek oluyor ki, Trotski'nin 1940'ta Stalin'e ve onun amaçlarına yönelik bir tehdit olduğu yolundaki teoride hiçbir gerçeklik payı yoktur:

"Stalin'in Trotski'yi izlediği ve hedef aldığı yolundaki görüşün hemen hemen hiçbir mantığı yoktur." (Nicholas Mosley, adıgeçen yapıt, s. 31).

"Trotski'nin Öldürülmesi"ne EK

Bill Bland, yukardaki yazının yayımlanmasından 17 yıl önce, yani Komünist Liga'nın 1977'de düzenlenen yaz okulunda tarih araştırmalarının nasıl yapılması gerektiği konusunda bir konuşma yapmıştı. Bu konuşma, "Notes on Historical Research" (=Tarih Araştırması Üzerine Notlar) başlığıyla yayımlanmıştı. Konumuzla ilgisini gözönüne alarak bu konuşmanın, Trotski'nin öldürülmesine ışık tutan bölümünün geniş bir özetini sunuyorum:

"Katilin, Trotski'nin 'kale'sine girmesini sağlayan ve şimdilerde ABD'ndeki Sosyalist İşçi Partisi adlı Trotskist örgütün lideri olan muhafız Joseph Hansen, Mexico City'deki ABD elçiliğinde bir FBI görevlisiyle gizli bir görüşme yapmıştı.* Hansen, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın geçenlerde ilk kez yayımlanan belgelerinde açığa çıkan bu olguyu, Sosyalist İşçi Partisi'nin dergisinin sayfalarında gecikmeli olarak doğrulamıştır.

"O sıralar FBI'nun karşı-casusluk bölümünün başkanı olan kişi, kendi elemanlarının ABD'nde görev yapan ve çift taraflı ajan olarak çalışan GPU içindeki muhalefet ajanlarıyla işbirliği yaptıklarını kabul ediyordu.

"Bu iki olgu, Trotski'nin öldürülmesinin 'bir Stalinist infaz ekibi'nin işi olduğuna ilişkin ortodoks Trotskist teoriden kuşku duymak için yeter.

"Olguların değerlendirilmesinde 'Cui bono?' ('Kimin işine yarar?') ilkesel sorusu önemli bir yolgöstericidir. 1940'da resmi GPU, Stalin'in Marksist-Leninist bir çalışma arkadaşı olduğu kanıtlanmış bulunan Beria'nın denetimindeydi. Marksist-Leninistlerin siyasal cinayetlere karşı oldukları ve Trotski'nin o sıralar Dördüncü Enternasyonal biçiminde örgütlenmiş olan yandaşlarının önemsiz bir güç

---

* Sosyalist Eşitlik Partisi adlı Trotskist örgütün kendi sitesinde (www.wsws.org) yayımlanan "The Historical and International Foundations of the Socialist Equality Party" (=Sosyalist Eşitlik Partisi'nin Tarihsel ve Uluslararası Temelleri" başlıklı yazı dizisinin 7 Ekim 2008 tarihli 8. bölümünde aynen şöyle deniyordu:

"Enformasyon Özgürlüğü Yasası sayesinde ABD Ulusal Arşivi'nde keşfedilen ve diğer yerlerden elde edilen belgeler Trotski'nin öldürülmesinden hemen sonra Hansen'in, üst düzey ABD hükümet elemanlarını aradığını ve onlarla gizli bir ilişki kurduğunu açığa çıkarmıştır." (G.A.)

oldukları ve bir rakip fraksiyonlara bölünme süreci yaşadıkları akılda tutulmalıdır. Sovyetler Birliği'ndeki Marksist-Leninistler açısından Trotski'nin öldürülmesi zararlı olurdu. Aslına bakılırsa Marksist-Leninistlerin, Sovyetler Birliği'ne karşı nefreti körükleyecek bir provokasyon peşinde olan sağ kanat güçlerin, Trotski'yi öldürmeye kalkabilecekleri yolunda uyarıda bulundukları da biliniyor.

"Öte yandan olgular Trotski'nin öldürülmesinin salt bireysel bir eylem değil, planlı bir komplonun bir parçası olduğunu göstermektedir. Peki 1940 yılında Trotski'nin öldürülmesi, hangi siyasal güçlerin işine yarardı?

"Komünist Liga, Stalin'in rolü hakkında yayımlamış olduğu çalışmada, Sovyetler Birliği'ndeki muhalefet komplosunun planının, Nazi Almanyası'yla olması beklenen bir savaşta cepheyi Alman kuvvetlerine açmak ve Sovyet hükümetini bir askerî darbe ile devirmek olduğunu göstermiştir.

"Muhalefetin kurucu atası olan Trotski'nin bu plan bağlamında konumu neydi?

"Trotski ölünceye kadar, Sovyetler Birliği'nin bir işçi devleti olduğunda ve bu ülkeye karşı herhangi bir emperyalist saldırı durumunda muhalefet üyelerinin 'Stalinistler'le birlikte Sovyetler Birliği'ni savunmak için savaşmaları gerektiğinde diretti.

"Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırısına ayların kaldığı 1940'a gelindiğinde, Trotski bu planların yaşama geçirilmesinin önünde bir engel haline gelmişti. ABD'ndeki Trotskist eğilimli Sosyalist İşçi Partisi'nin liderlerinin bir bölümünün tam bu sırada (1939-40) ve tam da bu noktada Trotski'den kopmaları rastlantı olarak görülemez: Bu liderler Sovyetler Birliği'nde artık bir işçi devletinin değil, devlet kapitalizminin bulunduğunu ve 'Marksistler'in emperyalist saldırıya karşı Stalinistler'le işbirliği yapmasının bir suç olacağını ileri sürüyorlardı.

"Tamamlanmamış olmakla birlikte gelinen noktada araştırma, Trotski'nin öldürülmesinin 'Stalin'in ajanları' tarafından gerçekleştirildiğini kabul eden Trotskist teoriyi de, bu eylemin hayal kırıklığına uğramış Trotskist bir birey tarafından gerçekleştirildiğini kabul eden Komünist Partisi'nin teorisini de çürütmüştür. Bu araştırmanın işaret ettiği yeni teoriye göre bu cinayet, ABD istihbarat servisi ile birlikte çalışan (Sovyet- G.A.) muhalefet komplocularının eseri ola-

bilir. Sosyalist İşçi Partisi içindeki 'devlet kapitalizmi' teorisyenlerinin lideri Max Schatman 'Trotskizmi Trotski'den kurtarma'nın gereğinden söz ediyordu.

"Bu teorinin ışığında, Trotskist eğilimli Devrimci İşçi Partisi'nin, Trotski'nin öldürülmesini yeniden soruşturma talebinin neden, bu girişimin Hansen'in sadece GPU'nun değil, ama aynı zamanda ABD istihbaratının ajanı olduğu karaçalması anlamına geldiğinden yakınan –'Militan' grubundan Uluslararası Marksist Grup'a ve Sosyalist İşçi Partisi'ne- hemen hemen tüm diğer Trotskist grupların 'birleşik cephesi'nin şiddetli muhalefetiyle karşı karşıya kalmasına yol açtığını anlayabiliriz."

Stalin'in Molotov'a Mektupları: 1925-1936*

Giriş

Stalin'in silah arkadaşı Viyaçeslav Molotov, Stalin'in 1925 ile 1936 yılları arasında kendisine yazdığı 79 mektubu Aralık 1969'da, Marksizm-Leninizm Enstitüsü'ne bağlı Merkezî Parti Arşivine devretti. Şimdi bu belgeler, Rusya Yakın Tarihine İlişkin Belgeleri Koruma ve İnceleme Merkezî'nde (fond 558, opis 1, delo 5388) bulunuyorlar.

Rus Editörler yazışmanın,

"... bölük-pörçük niteliğine" (Rus Editörler, Önsöz, Lars T. Lih, Oleg V. Naumov & Oleg V. Khlevniuk (Editörler), *Stalin's Letters to Molotov: 1925-1936*, New Haven (ABD), 1995, s. XIV) işaret ediyor ve şunları kaydediyorlar:

"... 1931'den 1936'ya kadar olan döneme ait belgelerin sayısı birkaç taneyi geçmemektedir. Başka bazı yıllara (özellikle 1928) ait hiçbir mektup bulunmamaktadır. Molotov'un, elinde bulunan belgelerin hepsini mi, yoksa sadece bir bölümünü mü (Merkezî Parti Arşivi'ne- G.A.) devrettiği bilinmiyor." (Rus Editörler, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. XIV).

Bununla birlikte, özellikle yayımlanmak amacıyla yazılmış olmadıkları için,

"... mektuplar eşi bulunmaz bilgiler içermektedir." (Rus Editörler, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. XIV).

---

* Kitap İncelemesi, (Editörler: Lars T. Lih, Oleg V. Naumov & Oleg V. Khlevniuk) (Yayımlayan: Yale University Press, New Haven (ABD), 1995) Compass, Ocak 1996, Sayı: 12.

Lenin'in 'Vasiyeti'

Kitabın belki de en ilginç bölümü, Lenin'in Vasiyeti olarak anılan belgeyi –Lenin'in son hastalığı sırasında Aralık 1922'de söyleyerek yazdırdığı mektup- ele almaktadır.

"O'nun (Lenin'in- Editör) isteği uyarınca mektup, 23-31 Mayıs 1924 tarihleri arasında toplanan 13. Parti Kongresi'nin delegelerine okundu. Kongre, kendisine hitaben yazıldığı ve yayımlanmak üzere kaleme alınmadığı için... oybirliğiyle mektubun yayımlanmamasını kararlaştırdı." (Not, Vladimir I. Lenin, *Last Letters and Articles*, Moskova, 1971, s. 63).

Amerikan Trotskist Max Eastman 1925'de bu belgeden alındığını ileri sürdüğü alıntıları içeren *Since Lenin Died* (=Lenin'in Ölümünden Bu Yana) adlı kitabını yayımladı:

"Batılı yorumcuların hepsi şimdiye kadar, Eastman'ın kitabının Vasiyet'ten 'uzun alıntıları doğru bir biçimde aktardığını' kabul etmişlerdir. *Since Lenin Died*'ı okuduktan sonra, bu (kabulün- G.A.) gerçeklerle uzaktan yakından bir ilgisi olmadığını anladım. Eastman Vasiyetin büyük ölçüde çarpıtılmış bir yorumunu sunmakla kalmamıştır; bu çarpıtmaların tümü açıkça, bir siyasal amaca hizmet etmektedirler...

"*Since Lenin Died*, devrime 'evliyavari' bir bağlılık gösteren Trotski ile partinin, hepsi de vicdansız elkoyuculardan başka bir şey olmayan bütün diğer liderlerini kıyaslayan hatalı ve büyük ölçüde siyasallaştırılmış bir anlatıdır." (Lars T. Lih, Giriş, Lars T. Lih ve diğerleri, adıgeçen yapıt, s. 20-21).

Eastman kitabının,

"... Trotski Yoldaşla Lenin'in Vasiyeti olarak anılan belge ve Merkez Komitesi'ndeki belli başlı kişilikler üzerine yapılmış 'sohbetler'ine" (Jozef V. Stalin, "Letter to Political Bureau and the Presidium of the Central Control Commission, Russian Communist Party"/ "Rusya Komünist Partisi Politbürosu ile Merkezî Denetim Komisyonu Prezidyumuna Mektup" (17 Haziran 1925), Lars T. Lih ve diğerleri, adıgeçen yapıt, s. 71) dayalı olduğunu ileri sürmüştü.

Bunun üzerine Stalin 17 Haziran 1925'de Rusya Komünist Partisi Politbürosu ve Merkezî Denetim Komisyonu Prezidyumu üyelerine yazdığı yazıda, Max Eastman'ın kitabının,

"... SSCB hükümetinin ve Rusya Komünist Partisi Merkez Ko-

mitesi'nin saygınlığını lekelemeyi hedeflediğine ve Eastman'ın bu amaçlarla bir yığın karaçalmalar ve çarpıtmalara giriştiğine" (Jozef V. Stalin, "Letter to Political Bureau and the Presidium of the CCC, RCP" (17 Haziran 1925), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 73, 74) emin olduğunu söyledi.

"Eastman'ın kitabının karaçalmalara dayalı olduğundan, dünya karşı-devrimine çok büyük yarar sağlayacağından (bunu daha şimdiden başardığından!) ve tüm dünya devrimci hareketine ağır zarar vereceğinden zerrece kuşkum yok." (Jozef V. Stalin, "Letter to Political Bureau and the Presidium of the CCC, RCP" (17 Haziran 1925), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 73, 74).

Stalin şu öneriyi yaptı:

"... Trotski Yoldaşın bu konuda sessiz kalması, bu çarpıtmaların doğrulanması ya da mazur gösterilmesi olarak yorumlanabilir." (Jozef V. Stalin, "Letter to Political Bureau and the Presidium of the CCC, RCP" (17 Haziran 1925), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 74).

(Stalin- G.A.) Trotski'den, en azından kitaptaki bazı ifadeleri reddetmesinin istenmesinin gerektiğini söyledi. Bunların arasında,

".... Trotski'nin hakiki metinlerinin kamuya sunulmadığı" (Josef V. Stalin, "Letter to Political Bureau and the Presidium of the CCC, RCP" (17 Haziran 1925), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 75) ve Parti liderlerinin,

"... 'O'nun (yani Lenin'in- J. Stalin) Parti'ye hitaben söylediği son sözlerin sansür edildiği" (Stalin, "Letter to Political Bureau and the Presidium of the CCC, RCP" (17 Haziran 1925), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 75) yolundaki savlar bulunuyordu.

Dolayısıyla Stalin Politbüro'nun,

"... TROTSKİ YOLDAŞA, KENDİSİNİ KARARLI BİR BİÇİMDE EASTMAN'DAN AYIRMASI VE BASINA BİR AÇIKLAMA YAPARAK EN AZINDAN, YUKARDA... ÖZETLEDİĞİM ÇARPITMALARI KOŞULSUZ BİR TARZDA REDDETMESİ YOLUNDA BİR ÖNERİ YAPMASI" (Stalin, "Letter to Political Bureau and the Presidium of the CCC, RCP" (17 Haziran 1925), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 81) gerektiğini söyledi.

Ertesi gün, yani 18 Haziran 1925'te,

"... Politbüro Stalin'in önerisini onadı." (Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 82) ve,

"... Trotski'nin kendisi de üç gün içinde, (hazırlayacağı- G.A.) açıklamanın metnini sunacağına söz verdi." (Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 82).

1925 Haziranının sonlarına doğru Trotski Stalin'e, açıklama metninin taslağını gönderdi. Stalin'in buna yanıtı şöyleydi:

"Eğer benim fikrimi soracak olursan, kişisel olarak bu taslağı son derece yetersiz bulduğumu söyleyebilirim." (Jozef V. Stalin, "Lev Trotski'ye Pusula" (Haziran 1925), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 82).

Trotski Politbüro'ya başvurdu; ancak,

"... her zaman olduğu gibi ters bir yanıt aldıktan sonra... basın için hazırladığı açıklamanın metnini düzeltmeye başladı... Açıklamasının sonal metni... 1 Temmuz 1925'te hazırdı." (Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 82).

Trotski'nin açıklamasının bir bölümü şöyleydi:

"Eastman, tam anlamıyla ve tümüyle Partimizi hedef alan ve kanıt olmaksızın kabul edildiği takdirde Partinin ve Sovyet iktidarının saygınlığını lekeleyebilecek sonuçlara varıyor...

"Eastman Merkez Komitesinin, Lenin'in yaşamının son döneminde yazdığı bir dizi çok önemli belgeyi (ulusal soruna ilişkin mektuplar, vasiyet olarak anılan belge vb.) Parti'den 'sakladığını' söylüyor; bu (davranış- G.A.), Partimizin Merkez Komitesi'ni karalamaktan başka bir adla betimlenemez. Bu mektuplarda, Parti'nin iç örgütlenme sorunlarına ilişkin tavsiyeler bulunmaktadır; Eastman'ın söylediklerinden ise, Vladimir İlyiç'in bunların basılmasını istediği sonucu çıkarılabilir. Aslında bu bütünüyle gerçek dışıdır... Bütün bu mektup ve önerilerin muhataplarının dikkatine ve 13. Parti Kongresi delegelerinin dikkatine sunulduğunu söylemeye bile gerek yok;.. eğer yayımlanmamışlarsa bu, onların yazarının bu belgelerin yayımlanmasını istememiş olmasından ötürüdür. Vladimir İlyiç herhangi bir 'vasiyet' bırakmamıştır ve Parti'nin niteliği bir yana, O'nun Parti'yle ilişkisinin niteliğinin kendisi, böylesi bir 'vasiyet'in (varolması- G.A.) olasılığını dışlar...

"Eastman'ın, Merkez Komitesi'nin... 1923'de ya da 1924'te ya da başka bir tarihte benim yazdığını broşürlerin (yayımını- G.A.) geciktirdiği yolundaki savları yanlıştır...

"Benim Eastman'la ilişkilerimin, pek çok Komünist ya da 'yabancı sempatizan'la olan ilişkilerimden hiçbir farkı yoktur... (bu ilişkilerin berikilerden- G.A.) daha sıkı olmadığı bellidir...

"Onun kitabı sadece, komünizm ve devrimin en kötü niyetli düşmanlarının işine yarayabilir; dolayısıyla, objektif olarak karşı-devrimin bir aletinden başka bir şey değildir." (Lev Trotski, 1925'de *Bolşevik*'in 16. sayısında yayımlanan açıklama, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 244, 245, 246, 247, 248).

Söylenenin tersine Trotski'nin, 'Lenin'in Vasiyeti' diye bilinen belgenin varlığını yadsımadığı kaydedilmelidir:

"Trotski'nin görüşü, Lenin'in mektubunun bir 'vasiyet', bir başka anlatımla, (O'nun- G.A.) Partinin yerine getirmekle yükümlü olduğu son isteklerinin tastamam bir açıklaması olarak nitelendirilmesinin isabetsiz olacağı biçimindeydi." (Lars T. Lih, Giriş, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 22).

Manuilski

16 Temmuz 1925'te, Fransa Komünist Partisi'nin yayım organı *L'Humanite*,

"... Trotski'nin açıklamasının orijinal versiyonunu yayımladı." (Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 83).

Ve 27 Temmuz'da Rusya Komünist Partisi Politbürosu aşağıdaki kararı aldı:

"a) *L'Humanite*'den, Trotski Yoldaşın bu dergide Eastman'ın kitabıyla ilgili olarak çıkan mektubunun eksik ve çarpıtılmış olduğunu anlatan bir ilan yayımlamasını istemek.

"b) *L'Humanite*'den, Trotski Yoldaşın Eastman'ın kitabıyla mektubunun tam (sonal) metnini yayımlamasını istemek." (Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 83).

Trotski'nin açıklamasının orijinal versiyonunun L'Humanite'ye, gizli revizyonist Manuilski tarafından kasıtlı olarak sızdırılmış olduğu ortaya çıktı.

"Çok geçmeden, Trotski'nin açıklamasının orijinal versiyonunun *L'Humanite*'ye, Fransa'ya yaptığı bir gezi sırasında Komintern Yürütme Komitesi Prezidyumu üyelerinden D. Z. Manuilski tarafından verildiği ortaya çıktı." (Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 83).

1 Ağustos 1925'te Stalin Molotov'a şunları yazdı:

"Bana Manuilski'nin, Trotski'nin makalesinin ilk taslağını yayımlanmak üzere *L'Humanite*'ye yanlışlıkla değil, kasıtlı olarak gönderdiği söylendi. Eğer doğruysa, bu bir rezalet. Eğer bu doğruysa, o zaman senin bana yazmış olduğun gibi bir 'hata' ile değil, şu ya da bu nedenle Trotski'nin makalesinin *sonal* ve redakte edilmiş versiyonunun yayımlanmasıyla ilgilenmeyen bazı kişilerin *siyasetiyle* karşı karşıyayız demektir. Durumun böyle olduğu tartışma götürmez. Bu sorun bu haliyle bırakılamaz. *Ben... Manuilski'nin kabul edilemez davranışının kınanmasını öneriyorum.*" (Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu (1 Ağustos 1925), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 90).

Manuilski'nin bu davranışı için gösterdiği bahaneye Stalin, kendisine özgü sözünü sakınmazlığıyla yanıt verir:

"Manuilski'nin *mektubundan* korkaklık ve sinsi bir suç ortaklığı kokusu saçılıyor.

"Bazı yoldaşların hoşnutsuzluğuna rağmen ben, dalaverelere ve pis ayak oyunlarına ilişkin *açıklamamın* arkasında duruyorum." (Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu (18 Ağustos 1925), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 94).

Dimitrov

Kitapta, Manuilski'nin yakın çalışma arkadaşı, gizli revizyonist Dimitrov'a sadece bir kez göndermede bulunuluyor.

Bulgaristan Komünist Partisi Tarihi Enstitüsü'nden Dobrin Miçev'in araştırmalarına göre,

"10 Mart'ta (1934- Editör)... Dimitrov Stalin'e (bir mektup- G.A.) yazdı. O mektubunda, hapiste geçirdiği bir yıl içinde... dünya işçi hareketinin sorunları üzerinde uzun boylu düşündüğünü söylüyordu. O (mektubunda- G.A.) herşeyden önce, Komünist Enternasyonal'in strateji ve taktiklerine, yöntemlerine, eylemi ve çalışma tarzına ilişkin sorunlarla ilgilendiğini belirtiyordu.

Bu tartışma bir süre sonra, Manuilski'nin ve diğerlerinin huzurunda gerçekleştirildi...

Georgi Dimitrov görüşme sırasında, Stalin'inkilere karşıt olan kendi düşüncelerini açıkladı ve ayrıntılandırdı. Tartışma; ateşli, çetin ve tutkulu bir seyir izledi." (Debrin Mitchev, Jean Meroy, *Dimitrov: Un Revolutionnaire de Notre Temps* (=Günümüzün Bir Devrimcisi), Paris, 1972, s. 184-85).

Stalin, Komünist Enternasyonal'in Ağustos 1935'te yapılan 7. Kongresi üzerine isteksizce yorum yaparken şöyle diyordu:

"Komintern Kongresi o kadar da kötü değildi." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (5 Ağustos 1935), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 237) Anlaşıldığı kadarıyla O, (Kongre'nin- G.A.) tahmin ettiği kadar da kötü olmadığını söylüyordu.

Litvinov

Molotov'la yazışmasında Stalin, gizli bir revizyonist olan Sovyet diplomatı Maksim Litvinov'un olaylara devrimci bir açıdan yaklaşmadığını kaydediyor,

"Litvinov siyasetin devrimci yanını görmüyor ve onun bu yanına ilgi duymuyor" ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (29 Ağustos 1929), adıgeçen yapıt, s. 174) ve onun, İngiliz sosyal-demokrat Edward Wise gibi kişilere yersiz bir güven duyduğunu belirtiyordu:

"Litvinov... nesnelerin mantığından çok Wise'a ve diğer aşağılık heriflere güven duyuyor." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (9 Eylül 1929), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 177-78).

Stalin bir başka mektubunda --daha sonra ihanet suçundan mahkûm edilen Nikolai Buharin ve Aleksey Rikov'un yanısıra- Litvinov'dan söz ederken onun, Sovyetler Birliği'nin gücünü görmekten aciz olduğunu söyleyecek kadar ileri gidiyordu:

"Buharin ve Litvinov'un yanısıra Rikov da... SSCB'nin güç ve kudretinin büyümesini göremiyorlar." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (7 Ekim 1929), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 182).

Krupskaya

Lenin'in revizyonist dul eşi Nadejda Krupskaya 14 Aralık 1925'de 14. Parti Kongresi'nde şöyle diyordu:

"Kendimizi, çoğunluğun her zaman haklı olduğu düşüncesiyle avutamayız... Örneğin, (1906'da yapılan- Editör) Stokholm Kongresi'ni anımsayalım." (Nadejda Krupskaya, "14. Parti Kongresi'nde Konuşma" (20 Aralık 1925), Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 117).

Stalin bu konuşma üzerine şu yorumu yapmıştı:

"Krupskaya bir bölücüdür (Onun, 14. Kongre'de 'Stokholm' hakkında yaptığı konuşmaya bakınız). Eğer Parti'nin birliğini muhafaza etmek istiyorsak onu yenilgiye uğratmalıyız." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (16 Eylül 1926), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 127).

Orjonikidze

Ağustos 1935'te, tarım makinalarının üretiminden sorumlu bir dizi görevli, -biçerdöverleri (kollektif çiftliklere- G.A.) bütün parçalarını tamamlamadan gönderdikleri için- sabotaj suçlamasıyla SSCB Yüksek Mahkemesi tarafından yargılandılar. SSCB Başsavcı Yardımcısı Andrey Vişinski, yaptığı bir konuşmada ilgili devlet bakanlıklarını,

"... en önemli hükümet kurumlarından bazılarının çalışma yöntemlerinde görülen devasa başarısızlıklardan ötürü" (Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 233) eleştirdi.

"Burada öncelikle, tarımsal iaşe kurumu tarafından temsil edilen Tarım Komiserliğini kastediyorum... Tarım makinaları birliği tarafından temsil edilen Ağır Endüstri Komiserliğini kastediyorum." (Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 233).

Vişinski'nin sözleri, biri Ağır Endüstri ve diğeri Tarım Halk Komiseri olan Grigori (Sergo) Orjonikidze ile Yakov Yakovlev'i öfkelendirdi ve,

"... onlar Stalin'in yokluğunda Politbüro'yu, savlarından ötürü Vişinski'yi eleştiren bir karar çıkarmaya ikna etmeyi başardılar: 'Vişinski Yoldaşa görüşlerini,... Ağır Endüstriye ve Tarıma karşı hatalı suçlamalar yapılmasını olanaklı kılacak tarzda formüle etmemesi gerektiğini işaret etmek.' " (Not, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 233-34).

Stalin bu karar hakkında şu yorumu yaptı:

"Sergo'nun Vişinski'ye ilişkin davranışı bir kabadayının davranışıdır... Sergo bu protesto eylemiyle açıkça, Halk Komiserleri Konseyi'nin ve Merkez Komitesi'nin uygun donanım sağlama kampanyasını sekteye uğratmak istemiştir." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (1 Eylül 1933), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 233).

"Amacı, gerici Parti öğelerini Merkez Komitesi'ne *karşı* savunmak olduğu gözönüne alındığında, Sergo'nun (ve Yakovlev'in) davranışı... ancak 'Parti-karşıtı' olarak nitelenebilir." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (1 Eylül 1933), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 234).

Yıkıcılık

Amerikan editör Lars Lih'in de kabul ettiği gibi mektuplar Stalin'in, sabotajla suçlanan kişilerin masum olduklarına inandığı yolundaki söylenceyi çürütmektedir:

"Mektuplar Stalin'in gerçekten de, yıkıcılara yöneltilen suçlamaların doğru olduğuna inandığını göstermektedir." (Lars T. Lih, Giriş, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 48).

(Mektuplar- G.A.) Stalin'in, suçlananların ve (İngiliz- G.A.) gizli servisinin (ajanlarının- G.A.) ifadelerinin tümünün yayımlanması için direttiğini de gösteriyor:

"*Et, balık, konserve yiyecek ve sebze* stoklarını kundaklayanların hepsinin ifadelerinin *tümünü* derhal *yayımlamalıyız*... Bunlar neden 'gizli' tutulsun? Bunları yayımlamalıyız...

" 'Intelligence Service' ajanlarının, fabrikaları ve binaları bombalamış, yakmış ve onlara hasar vermiş olan Vickers çalışanlarına ilişkin ifadelerini yayımlamak da iyi olurdu... Bu zengin materyal neden gizli tutuluyor?" ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (13 Eylül 1930), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 213).

Stalin, ifadesinin doğrulanması halinde, 1930 yılındaki 'Endüstri Partisi' davasının baş sanığı olan Profesör Leonid Ramzin'in ifâdesi için de aynı yolun izlenmesini önerdi:

"Eğer Ramzin'in ifadesi doğrulanır ve kanıtlanırsa... bu, OGPU açısından önemli bir zafer anlamına gelecek; çünkü bu durumda sözkonusu materyali bir biçimde bütün Komintern seksiyonlarına ve dünya işçilerine sunabileceğiz." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (tarihsiz), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 196).

Denetleme

Mektuplar Stalin'in çalışma yöntemlerine, özellikle O'nun kadroların seçilmesi ve kararların denetimine verdiği öneme ışık tutuyor:

" '(Kararların- G.A.) yaşama geçirilmesinin denetimi' ve 'gö-

revlilerin seçilmesi' sloganlarına her yerde rastlanıyor." (Lars T. Lih, Giriş, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 14).

O'nun Molotov'a, kararların yaşama geçirilmesinden ötürü kendisini tebrik etmek üzere yazdığına tanık oluyoruz:

"Yaşama geçirmenin Leninist tarzda denetlenmesine örnek olmayı başardın. Eğer gerekliyse, başarından ötürü seni kutlamama izin ver." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (10 Ekim 1930), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 221).

"Politbüro, tahıl elde etmeye ilişkin önerilerimi kabul etmiş bulunuyor. Bu iyi bir şey; ancak benim düşünceme göre yetersiz. Önemli olan Politbüro'nun kararının *yaşama geçirilmesi...* Dolayısıyla, (tahıl- G.A.) elde etmekle yükümlü örgütlerden, OGPU'dan, Kollektif Çiftlik Merkezinden ve diğerlerinden aşağıdakileri talep etmeliyiz:

a) Politbüro'nun kararının *yaşama geçirilmesiyle* ilgili olarak alt organlara gönderdikleri yönergelerin kopyaları; b) kararların *yaşama geçirilmesinin sonuçlarına* ilişkin iki haftada bir (daha iyisi haftada bir) düzenli raporlar." ("Jozef Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (21 Ağustos 1929), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 168).

Stalin ve Dünya Devrimci Hareketi

Son olarak mektuplar, Trotski'nin ileri sürdüğünün tersine, sosyalizmin tek ülkede inşa edilebileceği ilkesini savunmakla Stalin'in *'asla dünya devrimi davasını terketmediğini'* açıkça ortaya koymaktadır:

"O'nun bakış açısına göre devletin çıkarlarının gözden çıkarılması sözkonusu olmadığı için Stalin, dünya devrimine destek verme konusunda hiç de ikiyüzlü bir tutum içinde değildi...

"Mektuplar Stalin'in devrimci güven belgesinin iyi olduğunu ortaya koymaktadır...

"Öncelikle Sovyet devletinin hizmetinde olan Stalin, öncelikle dünya devriminin de hizmetindeydi...

"Mektuplar, 'tek ülkede sosyalizm'in (kabulünün- G.A.) başka yerlerdeki devrimin izolasyonist bir reddi olduğu yolundaki Trotski-kaynaklı yorumu çürütmektedir...

"Mektuplar Stalin'in, devrimin çıkarlarıyla (sosyalist- G.A.)

devletin çıkarlarına ya o ya da bu (ikilemi- G.A.) açısından bakmadığını göstermektedir." (Lars T. Lih, Giriş, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 28, 36, 62).

Örneğin mektuplar O'nun kişisel olarak, Britanya işçilerinin sınıf savaşımına büyük bir ilgi duyduğunu ortaya koymaktadır:

"Stalin'in yorumları, Britanya'daki durumla yakından ilgilendiğini göstermektedir." (Lars T. Lih, Giriş, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 30).

O yüzden, 1 Mayıs 1926'da Britanya maden işçilerinin grevi başladığında Stalin, onlara her türlü yardımın yapılmasında diretti:

"İşçilerimizin, genel olarak Britanya işçilerine ve özel olarak kömür madeni işçilerine... destek amacıyla aldıkları kararın metninin tümünü, hiç gecikmeksizin Batı'nın bütün önemli dillerine çevirmeliyiz... Bir savaşım sorunu olan bu konuda yenilgiyi asla kabul edemeyiz." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (26 Mayıs 1926), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 104).

"Britanya kömür madeni işçilerinin delegasyonu (ülkemize- G.A.) gelmek üzere... Onları 'oyunun kurallarına göre' karşılamalı ve onlar için *elimizden geldiği kadar* para toplamalıyız. Amerikalıların bir milyon dolar toplamaya söz verdiklerini duydum. Biz olanaklıysa eğer, bir milyon ya da iki milyon, (Amerikalıların toplayacağından *daha az* bir miktar kabul edilemez) hatta belki de üç milyon ruble toplamalı ve göndermeliyiz. İngiltere'deki durum ciddi ve bizim ciddi 'özverilerde' bulunmamızı gerektiriyor." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (27 Ağustos 1926), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 104).

Mektuplar O'nun Çin devrimine derin ilgi ve desteğini de yansıtmaktadır:

"Stalin, Çin Komünist Partisi'nin başarısını, hem (sosyalist- G.A.) devletin, hem de devrimin çıkarı sorunu olarak görüyordu." (Lars T. Lih, Giriş, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 33).

Bu mektuplar Muhalefetin eleştirilerine rağmen Stalin'in, Komintern'in Çin siyasetinin doğru olduğuna inandığını göstermektedir:

"Çin siyasetimizin doğruluğuna... hiçbir zaman, şimdi olduğu

kadar derin ve kesin bir biçimde inanmadım." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (11 Temmuz 1927), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 143).

Ve O,

"... Komintern'in Çin stratejisinin başarısızlığının suçunun Çin Komünist Partisi'nin liderlerine ait olduğunda diretti." (Lars T. Lih, Giriş, Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 32)

Stalin, (Çin Komünist Partisi'ni- G.A.) nitelerken onun 'hakiki bir Komünist Partisi olmadığını' söylüyordu:

"Ne yazık ki, gerçek ya da bir başka anlatımla hakiki bir Çin Komünist Partimiz yok... Çin Komünist Partisi'nin şimdiki Merkez Komitesi ne menem bir şeydir? O, birbirleriyle herhangi bir çizgi ya da yolgösterici düşünce ortaklığı bulunmayan ve oradan buradan toplanmış genel sözcüklerin bir karışımından başka bir şey değildir. ÇKP Merkez Komitesi'nden çok fazla şey beklemek istemem. ÇKP Merkez Komitesi'nden çok fazla şey beklenemeyeceğini biliyorum. Ancak (ondan- G.A.) şöyle basit bir talepte bulunmalıyız: Komintern'in yönergelerini yaşama geçir. O bu talepleri yaşama geçirmiş midir? Hayır... Merkez Komitesi'nde,.. şu anda yaşanmakta olan olayların toplumsal temellerini anlayabilecek düzeyde tek bir Marksist kafa yok... ÇKP arasıra proletaryanın hegemonyasına ilişkin yalan-yanlış bir şeyler söylüyor. Fakat... ÇKP'nin hegemonyanın ne anlama geldiği konusunda hiç ama hiçbir fikri yok...

"Komintern'in yönergelerinin yerine getirilmemesinin nedeni budur...

"Bugün Parti sorununun, Çin devriminin temel sorunu olmasının nedeninin bu olduğunu sanıyorum." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (9 Temmuz 1927), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 140-41).

1929 yılında Stalin, Çin devrimini desteklemek için Mançurya'ya askerî bir müdahalede bulunmaktan bile yanaydı:

"Mançurya'da bir devrimci hareket tarafından gerçekleştirilecek bir ayaklanma düzenlemenin zamanının geldiğini düşünüyorum... Esas gücünü Çinlilerin meydana getireceği, her biri iki alaydan oluşan iki tugay örgütlemeli, onları gerekli olan her şeyle (toplar, makinalı tüfekler vb.) donatmalı ve Mançurya birlikleri arasın-

da bir ayaklanma başlatma,... Harbin'i işgal etme ve belli bir güç biriktirdikten sonra Çang Hsueh-liang'ın devrildiğini ve devrimci bir hükümetin kurulduğunu ilan etme görevlerini yerine getirmek için Mançurya'ya göndermeliyiz... Biz bunu yapabiliriz ve bence yapmalıyız da. Bu görevin (gerçekleştirilmesiyle- G.A.) bağdaşmayan herhangi bir 'uluslararası yasa' bulunmamaktadır." ("Jozef V. Stalin'in Viyaçeslav Molotov'a Mektubu" (7 Ekim 1929), Lars T. Lih ve diğerleri (Editörler), adıgeçen yapıt, s. 182).

Sultan-Galiyev Olayı*

Ön Biyografik Not

MİR-SAİD SULTAN-GALİYEV, 1880'de Başkırdistan'ın bir köyünde dünyaya gelen bir Volga Tatarıydı. O ilk eğitimini köy *mektebinde* (Müslüman ilkokulu) aldı ve daha sonra Kazan'daki öğretmen eğitim okuluna devam etti. Öğretmen olduktan sonra köyüne dönen Galiyev daha sonra Ufa'da kitaplık görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1911'den itibaren bir çok Rus ve Tatar dergilerinde makaleleri yayımlandı.

Sultan-Galiyev Kasım 1917'de Rusya Komünist Partisi (Bolşevik)'ne katıldı. Ocak 1918'de hükümet kararnamesiyle Müslüman İşleri Merkezî Komiserliği (Muskom) oluşturuldu ve o yılın sonlarına doğru Sultan-Galiyev onun başkanlığına getirildi. Nisan 1918'de, Kızıllarla birlikte savaşan Müslüman askerleri yönetmek için Merkezî Müslüman Askerî Konseyi (=CMMC) kuruldu ve Sultan-Galiyev Aralık 1918'de bu Konseyin başkanlığına getirildi. O 1920'de, Stalin'in Komiser olarak görev yaptığı Milliyetler Halk Komiserliğine (Narkomnats) bağlı üç kişiden oluşan İç Konsey üyeliğine ve Komiserliğin resmi yayım organı *Jizn Natsyonalnostei*'nin (=Milliyetlerin Yaşamı) eş editörlüğüne seçildi.

1920'ye gelindiğinde Sultan-Galiyev,

"... Sovyet hiyerarşisi içindeki en önemli Müslüman haline gelmiş ve komünist rejimin Doğu politikalarını etkilemesine olanak verecek özgün bir konum edinmişti." (Richard Pipes, *The Formation of the Soviet Union: Communism and Nationalism: 1917-1923*, Cambridge (ABD), 1954, s. 169).

---

* Marksist-Leninist Araştırma Bürosu, 3 Sayılı Rapor, 1996.

Sultan-Galiyev ve yandaşları,

"... Tatar Komünist Partisi'nin... belirgin bir siyasal ideolojisi olan ve sağ olarak anılan kanadını" (Richard Pipes, adıgeçen yapıt, s. 169) oluşturuyorlardı.

Bu siyasal ideoloji *Sultan-Galiyevizm* olarak tanınageldi.

Sultan-Galiyevizm

Marksist-Leninistler sömürge tipi bir ülkede devrimci sürecin birbirini izleyen iki aşamadan, ulusal-demokratik devrim ve sosyalist devrim aşamalarından geçmesi gerektiğini savunurlar. Marksist-Leninistler ulusal-demokratik devrimi desteklemeli ve bu devrimi kesintisiz bir biçimde sosyalist inşayı gerçekleştirecek sosyalist devrime dönüştürmek için bu devrimin önderliğinin işçi sınıfının ve onun partisinin eline geçmesini sağlamaya çalışmalıdırlar.

Öte yandan Sultan-Galiyevizm şu görüşü ileri sürer:

1) *Müslüman halklar 'proleter halklar'dır; dolayısıyla onların saflarında oluşan ulusal hareketler sosyalist devrim hareketleridir.*

"Müslüman halklar proleter halklardır... İslam ülkelerindeki ulusal hareketler sosyalist devrim özelliği taşırlar." (Mir-Said Sultan-Galiyev, 1918 Konuşması, Azade-Ayse Rorlich, *The Volga Tatars: A Profile in National Resilience*, Stanford (ABD), s. 143).

"İnsanlığın toplumsal dönüşümünün maddî öncülleri ancak, sömürge ve yarı-sömürgelerin metropoller üzerinde diktatörlüğünün kurulmasıyla oluşturulabilir." (Mir-Said Sultan-Galiyev, Richard Pipes, adıgeçen yapıt, s. 261).

2) Müslümanların yaşadığı bölgelerde Komünist Partisi,

"... onun (Marksizmin- Editör) öğretilerini mutlaka İslam'ın öğretileriyle kaynaştırmalı" (Alexandre A. Bennigsen & S. Enders Wimbush, *Muslim National Communism in the Soviet Union: A Revolutionary Strategy for the Colonial World*, 1979, s. 50) ve,

"... İslam dinine ve geleneklerine karşı uzlaşmacı bir politikanın gereğini" (Richard Pipes, adıgeçen yapıt, s. 170) kabul etmelidir.

"Müslüman 'ulusal komünistler'... Marksist öğretiyi İslam'ın öğretisiyle bağdaştırmaları gerektiğini seziyorlardı... Dolayısıyla onlar, İslam kültürü ve yaşam tarzını muhafaza etmeyi çok istiyorlardı... İslam'ın güçlü ahlaki, toplumsal ve siyasal etkisi korunmalıydı." (Alexandre Bennigsen & Marie Broxup, *The Islamic Threat to the Soviet State*, Londra, 1983, s. 82-83).

3) Bu program,

"... Müslüman kitleleri özerk bir Komünist hareket içinde birleştirmek" (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 144) suretiyle oluşturulmalıdır.

"Sultan-Galiyev... özel bir Müslüman Komünist Partisi'nin kurulmasından yanaydı." (Walter Kolarz, *Russia and Her Colonies*, Londra, 1952, s. 33).

4) Olabildiği kadar çok Müslümanı kucaklayan büyük jeografik toprak-sal birimler kurulmalıdır:

"Özellikle Sultan-Galiyev, Pan-Türkist[1] ve Pan-İslamist[2] düşüncelerin ateşli bir savunucusuydu. O... Volga Müslümanlarının Orta Asya Müslümanlarıyla birliğini savunuyordu." (Walter Kolarz, adıgeçen yapıt, s. 33).

Sultan-Galiyev'in,

"... Pan-Turanist [3] ihtirasları vardı ve o,.. Volga'dan Orta Asya'ya kadar uzanan çok büyük bir Tatar-Türk devleti kurmak istiyordu." (Edward H. Carr, *The Interregnum*: 1923-1924, Londra, 1954, s. 289).

"Onun (Sultan-Galiyev'in- Editör) planı... Orta Volga'da bir Müslüman devleti kurmakla başlamayı öngörüyordu... Bu devlete önce Rusya'nın Müslüman Türkleri ve daha sonra da bütün Rusya Müslümanları katılacaktı." (Geoffrey Wheeler, *The Modern History of Soviet Central Asia*, Londra, 1964, s. 124).

"Sultan-Galiyev... tüm Müslüman devrimcilerin Pan-İslamist ve Pan-Türkist özlemlerini somutlaştıran Turan Cumhuriyeti kavramını ayrıntılı bir biçimde tasarladı." (Alexandre Bennigsen & Marie Broxup, adıgeçen yapıt, s. 84).

Ayrı Bir Müslüman Komünist Partisi Girişimleri (1918)

Mart 1918'de Moskova'da toplanan Rusya Müslüman Emekçileri Birinci Konferansı,

"... bir Müslüman Sosyalist-Komünistler Partisi örgütleme ka-

(1) Pan-Türkizm, Türki dilleri konuşan bütün halkların tek bir devlet çatısı altında birleşmelerini savunan bir harekettir.

(2) Pan-İslamizm, bütün Müslümanların tek bir devlet çatısı altında birleşmelerini savunan bir harekettir.

(3) Pan-Turanizm, Turani (Türki) dilleri konuşan bütün halkların birliğini savunan bir harekettir.

rarını kabul etti." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 145).

Başında Sultan-Galiyev'in bulunduğu yeni partinin liderliği,

"... Müslümanları, kendilerini sadece Müslüman Komünist Partisi'ne adamaya ve Rusya Komünist Partisi (Bolşevik)'ne katılmaktan kaçınmaya çağırdı." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 145).

Ve yeni parti,

"Rusya Komünist Partisi'ne organik olarak bağlanmamıştı." (Alexandre A. Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 60)

Üç ay sonra,

"... Haziran 1918'de, Müslüman Komünistlerin Kazan'da toplanan Birinci Konferansı 'Rusya Müslüman Komünist Partisi (Bolşevik)'ne dönüştürüldü... Bu Parti sadece Müslümanlara açık olacak, Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) ile eşit statüye sahip bulunacak ve kendi Merkez Komitesine sahip olmaya dek uzanan bir örgütsel bağımsızlığa sahip olacaktı." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 145).

Marksist-Leninistlerin Birleşik Bir Parti İçin Karşı-Girişimleri (1918-20)

RKP (B),

'Sultan-Galiyevistler'in ayrı bir Müslüman Komünist Partisi kurma girişimine,

"... onamamakla birlikte, İç Savaşın baskısı altında taktiksel nedenlerle göz yumdu." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 145).

Fakat İç Savaş tehlikesi geçer geçmez, Marksist-Leninistler bir karşı girişim başlattılar:

"Bolşeviklerin... İç Savaşta üstün duruma gelmelerinden ve... özellikle Kazan'ı Eylül 1918'de yeniden ele geçirmelerinden hemen sonra Moskova harekete geçti." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 145).

Sultan-Galiyev, Müslüman komünistlerin Moskova'da 1 Kasım 1918'de toplanan Birinci Kongresinde,

"... Müslüman Komünist Partisi'nin özerkliğinin tanınmasını" (Alexandre Bennigsen & Chantal Quelquejay, *Les mouvements nationaux chez les Musulmans de Russie: Le 'Sultangalievisme' au Tatarstan* (National Movements among the Muslims of Russia: Sultangaliyevism in Tatarstan) Paris, 1960, s. 128) doğrulatmaya çalıştı.

Fakat,

"... RKP (B) Merkez Komitesi temsilcisi Stalin, merkezselcilik ve yönetsel verimlilik adına bu talepleri reddetti." (Alexandre Bennigsen & Chantal Quelquejay, adıgeçen yapıt, s. 128).

Stalin kongreyi,

"... rotayı Rusya Müslümanlarının paralel ve rakip parti örgütünü kurma yönüne çevirmiş olan merkezkaç güçleri durdurmak için kullandı... Rusya Müslüman Komünist Partisi önemli bir başkalaşım geçirdi ve süreç içinde, merkez komitesi... başında Sultan-Galiyev'in bulunduğu *Muskom (=Müslüman İşleri Merkezî Komiserliği-* Editör) olan RKP (B) Müslüman Örgütleri Merkezî Bürosu olarak yeniden ortaya çıktı." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 145).

Böylelikle *Müslüman Örgütleri Merkezî Bürosu,*

"...Kongrenin sona ermesinin ardından RKP (B) Merkez Komitesi'nin delegesi Stalin'in yeni RKP (B) Müslüman Örgütleri Merkezî Bürosu'nun başına getirilmesinden ötürü Rusya Komünist Partisi'ne daha da sıkı bir biçimde bağlanmış oldu." (Alexandre Bennigsen & Chantal Quelquejay, adıgeçen yapıt, s. 128).

RKP (B)'nin Mart 1919'da toplanan 8. Kongresi (şunları- G.A.) saptadı:

"... (Sovyet Rusya'nın her yanında- Editör) birleşik ve merkezileştirilmiş bir Komünist Partisi (olmalıdır- G.A.)...

"RKP (B)'nin ve onun yönetici organlarının kararları, ulusal bileşimleri ne olursa olsun bütün Parti organları için bağlayıcıdır." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 62).

Kongreden hemen sonra,

"...Müslüman Örgütleri Merkezî Bürosu'nun yerini Doğu Halkları Komünist Örgütleri Merkezî Bürosu aldı." (Alexandre Bennigsen & Chantal Quelquejay, adıgeçen yapıt, s. 131).

Bir başka deyişle,

"...Müslüman Örgütleri Merkezî Bürosu, sosyo-kültürel anlamından arındırıldı ve jeografik özellikleri olan bir örgüte dönüştürüldü." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 145).

Doğu Halkları Komünist Örgütleri Merkezî Bürosu'nun Kasım/Aralık 1919'da Moskova'da toplanan 2. Kongresi'nde,

"... Müslüman Komünist grupların özerkliği kesin bir biçimde sona erdirildi.

"Kongre, Bund [4] örneğine başvurarak özerkliği kınadı." (Alexandre Bennigsen & Chantal Quelquejay, adıgeçen yapıt, s. 131).

Bu olaylar,

"... RKP (B)'nin ve onun milliyetler sorunundaki baş uzmanı Stalin'in, Tatar 'ulusal komünistler'inin 1918'de başlattığı örgütsel bağımsızlık akımını tersine çevirdiğine kuşku bırakmıyordu." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 145-46).

Ancak, 10 Ekim 1919'da Tatar 'ulusal komünistler'i,

"... kendi parti örgütleri için yerel düzeyde özerklik elde etme girişiminde bulundular." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 146).

Bir Tatar-Başkır Cumhuriyeti Kurma Önerisi (1919-20)

Mart 1919'da bir Başkır Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kurulmuş olmakla birlikte, Kasım 1919'da Doğu Halkları Komünist Örgütleri'nin 2. Kongresi Hazırlık Konferansı'nda,

"... Sultan-Galiyev... gecikmeksizin bir Tatar-Başkır devletinin kurulmasını talep etti. Lenin bu talebi dikkate almayı reddetti ve konu RKP (B) Merkez Komitesi'ne havale edildi...

"Sultan-Galiyev bu girişimini birkaç gün sonra toplanan Doğu Halkları Komünist Örgütleri'nin 2. Kongresi'nde yineledi... Rus liderler bu talepleri bir kez daha reddettiler." (Alexandre Bennigsen & Chantal Quelquejay, adıgeçen yapıt, s. 141).

Önerilen devlet Başkırdistan ile Tataristan'ı kapsayacak ve,

"... Orta Volga'da büyük bir Türk cumhuriyeti" (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 137) oluşturacaktı.

Kongreye katılan delegeler, Sultan-Galiyev'in önerdiği türden,

"... bir Tatar-Başkır cumhuriyetinin kurulmasına verdikleri desteği bir kez daha dile getirdiler." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 137).

Ancak Sovyet hükümeti Sultan-Galiyevizmin bölgedeki nüfuzunu gözönüne alarak,

---

(4) Bund (=Litvanya, Polonya ve Rusya Genel İşçi Birliği) 1897'de kurulmuştu. O, Yahudi işçilerinin özerk örgütlenmesinden yanaydı. Bund, Birinci Dünya Savaşı sırasında sosyal-şoven bir tutum aldı ve İç Savaş sırasında karşı-devrimci güçleri destekledi. Örgüt 1921'de kendini feshetti.

"... daha küçük cumhuriyetlerin kurulmasını destekledi." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 137-38).

Dolayısıyla Aralık 1919'da,

"... Lenin'in başkanlık ettiği RKP (B) Merkez Komitesi Politbürosu... bir Tatar-Başkır cumhuriyeti kurma doğrultusundaki tüm çabaları durdurmayı kararlaştırdı." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 137).

Gene de Mart 1920'de, içinde Sultan-Galiyev'in de bulunduğu üç kişilik bir delegasyon,

"... Lenin'i ziyaret ederek O'nu, gelecekte kurulacak Tatar cumhuriyetinin sınırlarının, Başkırları ve diğer Müslümanları kapsayacak biçimde genişletilmesinin gereğine inandırmaya çalıştı. Ancak Lenin bu talebi bir kez daha reddetti ve Tatarları 'emperyalist şovenizm' sergilemekle, daha geri olan Başkırları kendi egemenlikleri altına almayı hedeflemekle suçladı." (Alexandre Bennigsen & Chantal Quelquejay, adıgeçen yapıt, s. 142-43).

Mayıs 1920'de,

"... Tatar Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ilan eden" (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 138) bir kararname yayımlandı.

Sultan-Galiyevizmi Daha Da Zayıflatma Girişimleri (1920)

Temmuz 1920'de,

"... Kazan'da toplanan Tatar Komünistleri Birinci Bölgesel Konferansı... Gubkom Müslüman Bürosu'nun adını... 'Tatar Komünist Örgütleri Bölgesel Bürosu' olarak değiştirmeyi kararlaştırdı." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 146).

Ağustos 1920'de RKP (B) Merkez Komitesi'nin bir kararında,

"... Sultan-Galiyev'in görev ve sorumluluklarının, kendisinin Moskova'da kalmasını gerektirdiği açıklandı." (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 146).

Yorumcuların büyük çoğunluğu bu kararla,

"...RKP (B) Merkez Komitesi'nin, en öndegelen liderlerini Kazan'dan uzaklaştırmak suretiyle Tatar Komünistlerini ve onların bağımsız duruşunu zayıflatmayı hedeflediğini" (Azade-Ayse Rorlich, adıgeçen yapıt, s. 146) varsayarlar.

Sultan-Galiyev'in Kırım Misyonu (1921)

Sultan-Galiyev 1921 ilkbaharında, oradaki koşulları rapor etmek için Kırım'a gönderildi. Onun Mayıs 1921'de yayımlanan raporu bir Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kurulmasını öneriyordu. Sovyet yetkilileri bu öneriyi kabul ettiler ve,

"... yerel Komünistlerin itirazlarına ve Kırım Bölgesel Komünist Partisi Kongresi'nin bir cumhuriyetin kurulmasına karşı kararına rağmen... Sultan-Galiyev'in tavsiyesini yerine getirdiler ve Kasım 1921'de Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ni kurdular." (Richard Pipes, adıgeçen yapıt, s. 190).

Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin toprakları 1941-1944 yılları arasında Alman kuvvetleri tarafından işgal edilmişti.

"General Manstein... Tatarların aktif desteğini kazanma çabalarında görece başarılı oldu. Almanların ve Tatarların ifadelerine göre Almanlar, 15.000 ila 20.000 Tatarı, kısmen Almanlar tarafından silahlandırılan ve dağlarda partizan birimlerini avlamaya gönderilen öz-savunma taburları oluşturmaya ikna ettiler...

"Anlatanların büyük çoğunluğu Kırım Tatarlarının Alman rejimi sırasında aşırı ölçüde ayrıcalıklı olduğunu ileri sürüyorlar...

"Çok sayıda Tatar köylüsünün ve Tatar öz-savunma taburunun Sovyet partizanlarına karşı inatçı bir biçimde çarpıştığı tartışma götürmez... Hainler o yörede oturan insanları tanıyorlardı ve bütün kuşkulu kişileri (genellikle yurtseverleri) Alman polisine teslim ettiler." (Alain W. Fisher, *The Crimean Tatars*, Stanford (ABD), 1978, s. 155, 157, 158).

Bu kitlesel ihanet nedeniyle Mayıs/Haziran 1944'te Kırım Tatarları Kırım'dan Sovyetler Birliği'nin daha uzak bölgelerine sürgün edildiler. Ve,

"... 30 Haziran 1945'te, yani sürgünden bir yıl sonra Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti feshedildi ve RSFSC'nin Kırım *oblast*'ına (il- Editör) dönüştürüldü." (Alain W. Fisher, adıgeçen yapıt, s. 167).

[Kitlesel yeniden yerleştirmelerin arkaplanının daha ayrıntılı bir betimlemesi, Temmuz 1993'de Stalin Derneği'nde okunan "The Enforced Resettlements" (="Zorunlu Yeniden Yerleştirmeler") adlı tebliğde bulunabilir.]

Birinci Tutuklanma (1923)

Sultan-Galiyev,

"... ilk kez Mayıs 1923'de tutuklanmış ve 'ulusal sapma' gerekçesiyle Komünist Partisi'nden çıkarılmıştı." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 208).

Trotski'ye göre Sultan-Galiyev'in tutuklanması, içlerinde Kamenev ve Zinovyev'in de bulunduğu diğer liderlerin onayını alan Stalin'in inisiyatifiyle gerçekleştirilmişti:

"Kamenev '1923'de... Sultan-Galiyev'in tutuklanmasını anımsıyor musunuz?' diye sürdürdü sözlerini. 'Öndegelen bir Parti üyesinin bu ilk tutuklanması Stalin'in inisiyatifiyle oldu. Ne yazık ki, Zinovyev'le ben buna onay verdik.' " (Leon Trotski, *Stalin*, New York, 1941, s. 417).

Sultan-Galiyev,

"... resmi usuller uyarınca yargılanmadı... O gözaltındayken, 'devrime yaptığı hizmetler gözönüne alınarak' Haziran 1923'de serbest bırakıldı." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 85).

Sultan-Galiyev, Ulusal Cumhuriyetler ve Bölgelerin Haziran 1923'de (tutuklanmasından birkaç hafta sonra) toplanan 4. Konferansı'nda 'ihanet'le ve 'objektif olarak karşı-devrimci' faaliyete katılmakla suçlandıysa da, Sovyet devletine karşı (yürüttüğü- G.A.) yıkıcı faaliyetin bütün boyutları bilinmiyordu. Örneğin 1920'de,

"... Sultan-Galiyev, Zeki Velidov ve bir grup öndegelen Müslüman 'ulusal komünisti'nin... Moskova'da yaptıkları toplantıda 'İttihat ve Terakki' adlı gizli bir grup kurdukları..." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 87) bilinmiyordu.

" 'İttihat ve Terakki'nin üçlü bir amacı vardı: 'ulusal komünist' Türklerin, (Rusya- G.A.) Komünist Partisi (Bolşevik)'ne ve Sovyet hükümet aygıtına sızmalarını sağlamak;... Pan-İslamist ve Pan-Türkist idealleri aşılamak; ve yurtdışındaki ve Sovyet Rusya içindeki karşı-devrimci örgütlerle, özellikle Basmacılarla [5] bağlantılar kurmak." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 87).

Ulusal Cumhuriyetler ve Bölgelerin 4. Konferansı (1923)

9-12 Haziran 1923'de, RKP (B) Merkez Komitesi'nin Ulusal Cumhuriyetler ve Bölgeler İşçilerinin (katılımıyla yaptığı- G.A.) 4. Konferans Moskova'da toplandı. Bu Konferans,

"... Stalin'in inisiyatifiyle toplanmıştı." (Not, Josef V. Stalin, *Works*, Cilt 5, Moskova, 1953, s. 429).

Başkanlığını Stalin'in yaptığı konferansın en önemli gündem maddelerinden biri 'Sultan-Galiyev Olayı'ydı. Sultan-Galiyev,

"... adamakıllı yerildi, sapma ve ihanetle suçlandı ve Komünist Partisi'nden çıkarıldı." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 83).

Toplantıda, bellibaşlı noktaları şunlar olan bir karar kabul edildi:

"1. Parti tarafından önemli bir makama (Milliyetler Halk Komiserliği Kollegyumu üyeliği) atanan Sultan-Galiyev, bu durumundan ve ondan kaynaklanan ilişkilerden yararlanarak... Partinin merkezî organlarının aldığı önlemlere karşı koymak için... yasadışı bir örgüt kurdu. O komplocu yöntemlere başvurdu ve (sahip olduğu- G.A.) gizli bilgileri, Partinin ulusal politikaya ilişkin kararlarını kasıtlı olarak çarpıtmak amacıyla kullandı.

"2. Sultan-Galiyev bu Parti-karşıtı örgütü, daha önceleri ezilmekte olan milliyetlerin devrimci proletaryaya olan güvenini yıkmak için kullanmaya çalıştı ve bu iki gücün, Sovyet iktidarının varlığının ve Doğu halklarının emperyalizmin (boyundurluğundan- G.A.) kurtuluşunun özsel öğelerinden biri olan birliğini zayıflatmayı amaçladı.

"3. Sultan-Galiyev bu örgütünü Sovyet Cumhuriyetleri Birliği'nin sınırlarının ötesine de yaymaya, diğer bazı Doğu ülkelerindeki (İran, Türkiye) yandaşlarıyla ilişkiler geliştirmeye ve onları Sovyet iktidarının politikasına muhalif bir platform etrafında birleştirmeye çalıştı.

"4. Sultan-Galiyev'in Parti-karşıtı ve objektif olarak karşı-devrimci amaçları ve Parti-karşıtı faaliyetinin mantığının kendisi, onu

---

(5) Basmacılar, 1917-26 yılları arasında Orta Asya'da (faaliyet gösteren- G.A.) anti-Sovyet ve karşı-devrimci bir örgütün üyeleriydi. Bunlar; Britanya ve ABD müdahalecileri ve Türkiye, Afganistan ve Çin'deki gerici çevreler tarafından desteklenıyorlardı.

ihanete, açıkça Sovyet iktidarını devirmek için uğraşan karşı-devrimci güçlerle bağlaşmaya sürükledi. Böylelikle o, şefleri Zeki Velidov aracılığıyla, uluslararası emperyalizmin desteklediği Türkistan ve Buhara'daki Basmacı'larla birleşti.

"5. Sonuç olarak Konferans, Partinin birliğine ve Sovyet Cumhuriyetine karşı, itiraflarında kendisinin de tümünü kabul ettiği kriminal eylemlerinin, Sultan Galiyev'in Komünist Partisinden atılmasını gerektirdiği kanısına varmıştır." (Alexandre Bennigsen & Chantal Lemercier-Quelquejay, *Sultan-Galiev: The Father of the Third World Revolution*, Paris, 1986, s. 215-16).

Stalin Konferansta, geçmişte Sultan-Galiyev'e verdiği desteğin arkasında durdu:

"Sultan-Galiyev'i ölçüsüzce savunduğum gerekçesiyle... kınandım. Onu, olanaklı olduğu ölçüde savunduğum doğrudur ve ben böyle davranmış olmamın görevim olduğunu düşünüyordum ve hâlâ da öyle düşünüyorum. Fakat ben onu sadece bir noktaya kadar savundum... Sultan-Galiyev o noktanın ötesine geçince, ona karşı tutum aldım...

"Doğu cumhuriyetleri ve bölgelerinde o kadar az entellektüel, o kadar az düşünen insan, hatta o kadar az okuma-yazması olan insan var ki, onları iki elin parmaklarıyla sayabilirsiniz. Nasıl olur da onların üzerine titremezlik edebilirsiniz?" (Josef V. Stalin, "Speech on the Sultan-Galiev Case, 4th Conference of the Central Committee of the RCP (B) with Responsible Workers of the National Republics and Regions"/ "RKP (B) Merkez Komitesi'nin Ulusal Cumhuriyetler ve Bölgeler İşçilerinin (katılımıyla yaptığı- G.A.) 4. Konferans'ta Sultan-Galiyev Olayı Üzerine Konuşma" (Haziran 1923), *Works*, Cilt 5, Moskova, 1953, s. 309, 310).

Stalin, Sultan-Galiyev'i eleştirmesinin ardından onun kendisine nasıl,

"... büyük bir utangaçlıkla yanıt verdiğini... her zaman bir Parti insanı olmuş olduğunu ve hâlâ öyle olduğunu söylediğini ve gelecekte de bir Parti insanı olmaya devam edeceği konusunda onuru üzerine söz verdiğini" (Josef V. Stalin, adıgeçen yapıt, s. 310) anlattı.

Stalin (Sultan-Galiyev'in- G.A.) bu sözüne rağmen,

"... bir hafta sonra Adigamov'a içinde, Basmacılarla ve onların lideri Velidov'la bağlantı kurması ve bu mektubu 'yakması' direkti-

fini verdiği ikinci bir gizli mektup gönderdiğini... " (Josef V. Stalin, adıgeçen yapıt, s. 310) kaydediyor.

"O andan itibaren Sultan-Galiyev benim gözümde artık Partinin ve Sovyetlerin kabul edebileceği sınırların dışına çıkmış biriydi" (Josef V. Stalin, adıgeçen yapıt, s. 310).

Tutuklanmasının ardından bazı Tatar komünistlerinin, davada sözkonusu edilen mektupların sahtecilik ürünü olduğu gerekçesiyle Sultan-Galiyev'in serbest bırakılmasını talep etmeleri üzerine bir soruşturma yapıldı:

"Soruşturmalar neyi açığa çıkardı? Bunlar, bütün belgelerin hakiki olduğunu açığa çıkardı. Bunların hakiki niteliği, günahları hakkında belgelerde yer alandan daha fazla bilgi veren, suçunu tümüyle itiraf eden ve bu itiraftan sonra pişmanlığını belirten Sultan-Galiyev tarafından da kabul edilmiştir." (Josef V. Stalin, adıgeçen yapıt, s. 312).

Yeni Komplo Faaliyeti (1923-27)

Sultan-Galiyev serbest bırakılmasından sonra,

"... yeniden gazeteciliğe başladı ve 1928'e kadar değişik devlet yayımevlerinde, özellikle de Moskova'daki 'Gosizdat' yayımevinde çalıştı." (Alexandre Bennigsen & Chantal Lemercier-Quelquejay, adıgeçen yapıt, s. 208).

Fakat o Parti-karşıtı siyasal faaliyetini sürdürdü:

"Parti-karşıtı eğilimlerinden ötürü RKP (B) içindeki konumunu yitiren Sultan-Galiyev bir kez daha Doğu stratejisinin savunucularını biraraya getirecek bir yapı... oluşturmaya ve onu harekete geçirmeye kalkıştı. Bu, onun 'Sömürgeler Enternasyonali' idi... Sömürgeler Enternasyonali, onlara karşı değilse bile Komintern'den ve RKP (B) de içinde olmak üzere tüm Avrupa Komünist Partilerinden bağımsız olacaktı." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 58).

Sultan-Galiyev, gizli yıkıcı faaliyetine de devam etti. O,

"... gizli bir 'karşı-devrimci' örgüt kurdu." (Alexandre Bennigsen & Chantal Lemercier-Quelquejay, adıgeçen yapıt, s. 219).

"Hapisten çıktıktan sonra Gürcistan ve Moskova'da yaşayan Sultan-Galiyev, 1923-1927 yılları arasında merkezî Moskova ve Kazan'da bulunan, fakat kolları Alma-Ata ve Taşkent'e kadar uzanan bir gizli yeraltı örgütleri sistemi kurmak için son derece aktif bir

biçimde çalıştı... Bir çok Müslüman 'ulusal komünist' liderin... bu örgütle bağı vardı...

"Bu Müslüman 'ulusal komünist' liderlerin gerçekten de bir komplo kurdukları kuşku götürmez." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 87, 88).

İkinci Tutuklanma (1928)

Sultan-Galiyev 1928'de,

"... ikinci kez tutuklandı... O yargılandı ve (Kuzeybatı Rusya'da- G.A.) Beyaz Deniz'deki Solovki kampında on yıl ağır çalışma cezası ıa çarptırıldı." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 208).

Bu tutuklanma,

"... Sultan-Galiyevizmin ideolojik ve örgütsel yıkımının" (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 91) işaretiydi.

Aralık 1928'de,

"... Tatar Obkom'unun (Bölgesel Parti Komitesi- Editör) Tatar üyelerinin çoğunluğu tutuklandı, 'Sultan-Galiyevizm' ve 'ihanet' nedeniyle yargılandı ve idam edildi.

"Aynı zaman diliminde, KırımTatar Cumhuriyeti Komünist Partisi'nde de bir arındırma harekâtı gerçekleştirildi. Kırım Obkom'unun Birinci Sekreteri Veli İbrahimov, karşı-devrimci faaliyet gerekçesiyle tutuklandı, yargılandı ve idam edildi." (Alexandre Bennigsen & S. Enders Wimbush, adıgeçen yapıt, s. 91).

"Müslüman cumhuriyetlerde büyük arındırma... 1928'de başladı. Bu (süreç- G.A.) Kırım'da, Tatar Komünist Partisi Birinci Sekreteri Veli İbrahimov'un idam edilmesiyle başladı." (Alexandre Bennigsen & Marie Broxup, adıgeçen yapıt, s. 85).

Şubat 1921'de ve gene Haziran 1923'de Stalin, Sovyetler Birliği'nin sınır bölgelerinde burjuva milliyetçiliğinin oynadığı rolü özetledi:

"Ağır ulusal zulüm döneminin deneyimini yaşamış ve hâlâ o dönemin kolay unutulmayan anılarının etkisinden tam olarak kurtulamamış olan yerli halktan komünistler, çoğu zaman Parti çalışmasının özgün ulusal niteliklerinin önemini abartıyor, emekçi halkın sınifsal çıkarlarını ikinci plana atıyor ya da düpedüz, ilgili ulusun emekçi halkının çıkarlarıyla ulusun 'ulusal' çıkarlarını birbiriyle ka-

rıştırıyorlar; onlar birincisini ikincisinden ayırmayı ve Parti çalışmasını birincisine dayandırmayı başaramıyorlar. Bu da sırasıyla, komünizmden, (Doğu'da) bazan Pan-İslamizm, Pan-Türkizm biçimini alan burjuva-demokratik milliyetçilik doğrultusunda sapmaya yol açıyor." (Josef V. Stalin, "Theses for the 10th Congress of the RCP (B)"/ "RKP (B)'nin 10. Kongresi'ne Sunulan Tezler" (Şubat 1921), *Works*, Cilt 5, Moskova, 1953, s. 28-29).

"Milliyetçiliğin... sınır bölgeleri ve cumhuriyetlerinde komünist örgütlerimiz karşısında oynadığı rol, geçmişte... Menşevizmin Bolşevik Partisi karşısında oynadığı rolün aynısıdır. Menşevik eğilim de içinde olmak üzere, değişik burjuva eğilimleri sınır bölgelerindeki örgütlerimize ancak milliyetçilik kılıfı altında sızabilmektedirler." (Josef V. Stalin, "Speech on the Sultan-Galiev Case, 4th Conference of the Central Committee of the RCP (B) with Responsible Workers of the National Republics and Regions" (Haziran 1923), *Works*, Cilt 5, Moskova, 1953, s. 316).

Sultan-Galiyev'in Ölümü (1939)

Sultan-Galiyev,

"... 1939'da hapiste öldü." (Heinrich E. Schultz, Paul K. Urban & Andrew I. Lebed (Editörler), *Who was Who in the USSR: A Biographic Dictionary*, Metuchen (ABD), 1972, s. 591).

1989'da, Sovyetler Birliği'nin tasfiyesinin öngününde Sultan-Galiyev, Sovyet Komünist Partisi'nin, saygınlığı geri *verilmeyen* çok az sayıdaki ilk önder kadroları arasında bulunuyordu:

" 'Müslüman komünizmi'nin babası Sultan-Galiyev 1989'da hâlâ yok-kişi sayılan, bir ya da iki öndegelen ilk Bolşevik lider arasında bulunuyordu." (Amir Taheri, *Crescent in a Red Sky: The Future of Islam in the Soviet Union*, Londra, 1989, s. 212).

Sultan-Galiyevizmin Uluslararası Yansımaları

Sultan-Galiyevizm, Sovyetler Birliği dışındaki bazı burjuva devrimcileri ve revizyonistler arasında destek bulmuştur.

"Aralarında Ben Bella ile Huvari Bumedyen'in de bulunduğu bir dizi Müslüman devlet başkanı onun (Sultan-Galiyev'in- Editör) üçüncü dünyacı teorilerinden söz etmişlerdir." (Alexandre Bennigsen & Chantal Lemercier-Quelquejay, adıgeçen yapıt, s. 287).

"Cezayir Başkanı Ahmet Ben Bella bir süre önce verdiği bir

mülakatta... dünyada gerçek savaşımın, azgelişmiş uluslarin sınaileşmiş kuzey katmanına karşı ayaklanmasıyla başlayacağına inanan Sultan-Galiyev adlı ilk dönem Rus Marksistinin teorilerinden çok etkilendiğini açıkladı." (*Newsweek*, 13 Ocak 1964, s. 28).

Çin revizyonizminin, Sultan-Galiyevizme çok benzeyen bazı tezleri bulunuyor. Lin Piao şöyle diyordu:

"Kuzey Amerika ve Batı Avrupa 'dünyanın kentleri' olarak nitelenebilirse, o zaman Asya, Afrika ve Latin Amerika 'dünyanın kırları'nı oluştururlar... çağdaş dünya devrimi bir bakıma kentlerin kırlardan kuşatılması görüntüsünü vermektedir. Son çözümlemede dünya devrimi davasının tümü, Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarının devrimci savaşımına bağlıdır." (Lin Piao, *Long Live the Victory of the People's War!*, Peking, 1965, s. 48-49).

Kominform'un Revizyonizme Karşı Savaşı*

Giriş

Daha önce görmüş olduğumuz gibi SBKP'nin ve Komünist Enternasyonal'in liderliği içinde yer alan Marksist-Leninistlerin, revizyonistlerin egemenliği altında olan bir Komünist Enternasyonal'i muhafaza etmeye niyetleri yoktu; bu yüzden onlar Marksist-Leninist ilkelere dayalı ve her türden revizyonist eğilimden arınmış yeni bir enternasyonal oluşturmaya giriştiler.

Kominform'un Birinci Konferansı (1947)
Kominform'un Kuruluşu (1947)

Ekim 1947'de, dokuz Avrupa ülkesinin –Bulgaristan, Çekoslovakya, Fransa, Macaristan, İtalya, Polonya, Romanya, Sovyetler Birliği ve Yugoslavya- Komünist Partilerinin Eylül ayında Polonya Silezyası'nda yer alan Szklarska Poreba'da yaptıkları gizli toplantıda, karargahı Belgrad'da olan bir 'Komünist Partileri Enformasyon Bürosu' kurdukları açıklandı. Bu kuruluşun amacı,

"deneyim alışverişini örgütlemek" (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 6, s. 8.864) ve

"...gerekli olduğunda Komünist Partilerin faaliyetlerini karşılıklı mutabakat temelinde koordine etmekti." (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 6, s. 8.864).

Arnavutluk Komünist Partisi'nin Kominform'a katılmaya çağrılmamış olduğu kaydedilmeli. Bu ihmalin nedenleri daha sonra tartışılacak.

---

* Bill Bland tarafından 1998'de Londra'daki Stalin Derneği için hazırlanmıştır.

Açıklamada Kominform'un her katılımcı partiden (gelecek-G.A.) ikişer üyeden oluşacağı ve adı daha sonra *For a Lasting Peace, for a People's Democracy* (=Kalıcı Bir Barış ve Halk Demokrasisi İçin) olarak saptanacak olan bir yayım organı çıkaracağı belirtiliyordu.

Bu yeni örgütün oluşumu Stalin'in inisiyatifiyle gerçekleşti:

"O (Stalin- Editör) Kominform olarak anılan örgütü Eylül 1947'de kurdu." (Isaac Deutscher, *Stalin: A Political Biography, Harmondsworth*, 1968, s. 570).

"Stalin, daha Haziran 1946'da Dimitrov ve Tito'yla yaptığı ve Dimitrov'un kâh yüzünün sararmasına kâh bastırdığı öfke nedeniyle yüzünün kızarmasına yol açan konuşmada hakaret ve suçlamalarını yağdırdığı Komintern'in hiçbir şey olmamışçasına yeniden canlandırılması yerine bir Enformasyon Bürosunun kurulması gereğinden sözetmişti." (Eugenio Reale, "The Founding of the Cominform", Milorad M. Drachkovitch & Branko Lazitch (Editörler), *The Comintern: Historical Highlights: Essays, Recollections, Documents*, Stanford (ABD), 1966, s. 260).

Yeni örgütün anti-revizyonist programı *yeni bir önderlik* gerektiriyordu. Kuruluş konferansına katılan iki İtalyan delegeden İtalyan revizyonis Eugenio Reale,

"...Komintern'in eski kıdemli kadrolarının.... yokluğu"na (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 257) dikkat çekiyordu...

"Komintern'in son döneminin en öndegelen lideri... örgütün son on yılında kağıt üzerindeki genel sekreter Dimitrov'dan daha fazla edimsel iktidara sahip olan Manuilski'ydi. Manuilski, Komintern'in 1943'de dağıtılmasından kısa bir süre sonra uluslararası komünizm arenasından uzaklaştırılmıştı." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 257).

Kominform'un kuruluş konferansında liderliği derhal Sovyetler Birliği'nden Andrey Jdanov ile Georgi Malenkov üstlendi:

"Sovyet delegasyonunun başında... Jdanov ile Malenkov bulunuyordu." (Adam B. Ulam: *Stalin: The Man and his Era*, Londra, 1989, s. 660). Asıl liderlik rolü Jdanov'a düşmüştü:

"Kominform'un kuruluş oturumunda ev sahibi rolünü Jdanov üstlenmiş gözüküyordu." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 257) Fakat gerçek liderlik perde arkasından Stalin tarafından yürütülmekteydi:

"Ortada gözükme alçakgönüllüğünü bile göstermeyen Stalin (kuruluş konferansının- Editör) mutlak efendisiydi. Bunu, tartışmalarımız sırasında Szklarska Poreba şatosu ile Kremlin arasındaki doğrudan bir telefon bağlantısının bulunduğunu gördüğümüzde anlamıştık. Bağlantının bu ucunda Jdanov (bazan da Malenkov) bulunuyordu; Jdanov'la yaptığım kısa bir konuşmadan, telefonun öbür ucundan Stalin'in kişisel buyruklarının geldiğini öğrenecektim." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 258-59).

Jdanov'un sunduğu ana raporda Marksist-Leninistlerin önümüzdeki beş yıllık dönemdeki görevleri buyruluyordu:

"Jdanov'un sunduğu rapor... Stalin'in ölümüne kadar geçen dönemde Komünist hareketin izleyeceği yol açısından özel bir öneme sahipti... Jdanov'un raporu Komünist Partilerinin... önümüzdeki beş yıllık süre içinde izleyecekleri taktiksel ve stratejik çizgiyi tanımlıyor ve dokuz Partinin açıklaması, raporun ana fikirlerini özetlemekten öte gitmiyordu." (Fernando Claudin, *The Communist Movement: From Comintern to Cominform,* Harmondsworth, 1975, s. 466-77).

Kuruluş konferansında kabul edilen manifesto savaş-sonrası uluslararası durumu analiz ederken birbirine düşman iki kampın ortaya çıktığını söylüyordu:

"... esas amacı Amerikan emperyalizminin küresel egemenliğini kurmak ve demokrasiyi yıkmak olan emperyalist ve anti-demokratik kamp ile esas amacı emperyalizmi yıkmak, demokrasiyi güçlendirmek ve Faşizmin kalıntılarını ortadan kaldırmak olan kamp. Bu ikisi arasındaki savaşım kapitalizmin genel bunalımının yoğunlaştığı, kapitalizm güçlerinin zayıfladığı ve sosyalizm ve demokrasi güçlerinin kuvvetlendiği bir atmosferde yaşanmaktadır." ("Manifesto of Communist Information Bureau"/ "Komünist Enformasyon Bürosu'nun Manifestosu" (Eylül 1947), *Keesing's Contemporary Archives,* Cilt 6, s. 8.864).

Manifesto Marşal Planını tanımlarken onun,

"... ABD'nin yürüttüğü genel küresel yayılma planının Avrupa ayağından başka bir şey olmadığını söylüyor (Manifesto of Communist Information Bureau (Eylül 1947), *Keesing's Contemporary Archives,* Cilt 6, s. 8.664) ve emperyalizmin karakterini gözlerden saklamaya çalışan sağ sosyal-demokrasinin rolünü kınıyordu:

"Sağ sosyalistler... emperyalist politikanın gerçek yağmacı özünü gözlerden saklamaya çalışıyor..., işçi sınıfının saflarını bölüyor ve onun bakış açısını zehirliyorlar." ("Manifesto of Communist Information Bureau" (Eylül 1947), *Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 6, s. 8.664).

Fransız ve İtalyan Revizyonizminin Eleştirisi (1947)

Kominform'un birinci konferansının ana siyasal içeriği Fransız ve İtalyan Komünist Partilerinin revizyonizminin sert eleştirisiydi.

"Konferans büyük ölçüde, Fransız ve İtalyan Komünist Partilerinin başına bela olan oportünizmin, legalizmin, burjuva parlamentarizminin ve diğer hastalıkların güçlü ve sert biçimde eleştirildiği bir platform işlevi gördü." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 254).

Fransız ve İtalyan Komünist Partilerinin başlamasından sadece birkaç gün önce toplantıdan haberdar edilmelerinin nedeni buydu:

"Biz İtalyanlar, Kominform'un kuruluşu hazırlıkları konusunda bilgilendirilmemiştik... Fransız ve İtalyan Partileri toplantıdan sadece bir hafta önce haberdar edilmişlerdi." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 259). Ama suçlayıcı rol oynayacak olan Partiler, toplantıdan daha önce haberdar edilmiş, toplantı yerine daha önce gelmiş ve kampanya planı üzerinde aralarında tartışmışlardı:

"Longo ile ben konferans yerine vardığımızda, bazıları birkaç gün önce olmak üzere hemen hemen diğer Partilerin tüm delegelerinin gelmiş olduğunu öğrendik. Hazırlıkların nasıl özenle yapılmış olduğunu sonradan anlayacaktık: her şey titiz bir duyarlılık ve kusursuz bir ustalıkla düzenlenmişti. Çalışmalar, Fransız temsilcilerin gelmesiyle başlayacaktı; Stalin'in iki temsilcisi daha şimdiden diğer delegasyonların üyeleriyle görüşüyorlardı ve bizim gelişimizin çalışma arkadaşlarımızı biraz mahçup ettiğinin farkındaydım." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 259-60).

Fransız ve İtalyan Komünist Partilerine yönelik eleştiriyi Jdanov başlatacaktı:

"Jdanov kuruluş konferansında Fransız ve İtalyanları, davranışlarına eylemsizliğin yön vermesine izin verdikleri, ülkelerinin burjuvazisi ile işbirliği yaptıkları ve Katoliklere ve Sosyal-Demokratlara karşı uysallık gösterdikleri için azarladı." (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, s. 570)

Ancak, daha sonra ele alacağımız nedenlerden ötürü, Fransız ve

İtalyan Komünist Partilerini suçlamada esas rol Yugoslavya Komünist Partisi temsilcilerine -Milovan Djilas ve Edvard Kardelj- verildi:

"Yugoslavlar... Sovyet delegeleriyle hemen oracıkta üç ya da dört gün süren bir tartışmaya giriştiler...

"(Delegasyonlar arasında- G.A.) Sovyetlerle ortaklık rolünü üstlenmiş oldukları izlenimini verenler sadece Yugoslavlardı... Yugoslavlar iki konuda onurlandırılmışlardı: Djilas ile Kardelj, Fransız ve İtalyan Partilerinin 'oportünizmi'ne ateş açma ayrıcalığını paylaştılar ve Belgrad Kominform'un başkenti seçildi.

"Sovyetler ellerinde, Fransızları ve İtalyanları 'oportünizm'le suçlamalarına olanak veren bol miktarda materyalle gelmiş ve bu materyalleri konferanstan önceki hazırlık toplantılarında Kardelj ile Djilas'a vermişlerdi. Dolayısıyla Yugoslavların elinde bize saldırmakta kullanabilecekleri bol miktarda cephane bulunuyordu...

"Szklarska Poreba konferansından yıllar sonra Kardelj bana bu şiddetli saldırının... Jdanov ve Malenkov'un onayıyla hazırlandığını söyledi... Fransız ve İtalyan delegasyonlarının (toplantıya- G.A.) geç gelişinin sağlanmasının nedeni, Rusların bize karşı takınılacak doğru tavrı belirlemek için yeterli zamana gereksinim duymalarıydı." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 260, 261).

"Kardelj Fransızlarla İtalyanları uyardı. O, yeni revizyonizmin anlatımını, Togliatti'nin ve Thorez'in yeni bir barışçı parlamenter çağ umudunda ve onların Vatican ve Golizm* karşısında boyun eğişinde bulduğunu söyledi... Djilas'ın tutumu daha kesindi:

"Fransız Partisi adım adım gericiliğe teslim olmuş ve Direnişin dağıtılmasına ve silahsızlandırılmasına razı olmuştur." (Isaac Deutscher, adıgeçen yapıt, s. 570-71).

"25 Eylül'de yapılan oturumda Kardelj, İtalyan Komünist Partisi'ne yönelik suçlamalarını dile getirdi... İtalyan ve Fransız yoldaşların halk demokrasisinin yolunun asla Komünistlerin burjuva parlamentolarına katılmasıyla açılamayacağını akıllarından çıkarmamaları gerekirdi. Dahası Kardelj'e göre, özgürlüğün ancak Moskova'nın desteğiyle sağlanabileceği besbelliyken İtalyan Komünist

* Burada yazar; Fransız generali, başbakanı ve devlet başkanı Charles de Gaulle'e (1890-1970) ve onun siyasal tutumuna göndermede bulunuyor. (G.A.)

Partisi Amerikan politikalarının gerçek anlamını çok geç kavramış ve 'Ne Londra, Ne Washington, Ne Moskova!' oportünist sloganını türetmişti...

"Djilas'ın saldırısı Kardelj'inkinden daha sert ve şiddetliydi. O, Fransız ve İtalyan Komünistlerinin; önce direniş kuvvetlerinin dağıtılmasına izin vermek, ardından gerici güçlere ödün üstüne ödün vermek ve sonunda kendilerinin hükümetten dıştalanmalarına ses çıkarmamak suretiyle ülkelerinin yazgısını Amerikan emperyalizminin insafına terkettiklerini ileri sürerek başladı sözlerine. İki parti en büyük hatayı, asla parlamentarizm yolundan sapmayacaklarını deklare ettikleri zaman yapmışlardı. Djilas'a göre Fransız Komünist Partisinde disiplinden eser yoktu; isteyen kendi keyfine göre Partiye girebiliyor ya da ondan ayrılabiliyordu; Parti üyeleri kendilerini (Parti'ye karşı- G.A.) herhangi bir yükümlülükle bağlı hissetmiyorlardı. Tek bir yolgösterici ilke vardı: üye sayısını ne pahasına olursa olsun olabildiğince arttırmak. İki Batı Partisinin uğradıkları yenilgiler, her şeyden önce liderlerinin bu 'siyasal ve ideolojik liberalizmi'yle, sorumluluk üstlenmekte korkmalarıyla ve sahici devrimci uyanıklıktan yoksunluklarıyla açıklanabilirdi." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 265-66).

"Eğer işçi partileri parlamentarizm (batağında- G.A.) boğulurlarsa her şey biter. ABD'ndeki Browderizm sapmasında olduğu gibi, Marksizm-Leninizmin revize edilmesi doğrultusunda bir eğilimin,bir sapma eğiliminin olduğunu söylemek bir abartma sayılmaz. Savaştan sonra bazı Komünistler önlerinde, sınıf savaşımının yatışmasıyla nitelenen barışçı ve parlamenter bir dönemin uzandığını düşünmeye başladılar; diğer Partilerde olduğu gibi Fransız Partisinde ve İtalyan Partisinde oportünist ve parlamentarist bir sapma oluşmuştu." (Edvard Kardelj, "Statement at Cominform Meeting"/ "Kominform Toplantısında Açıklama" (Eylül 1947), Philip J. Jaffe, "The Rise and Fall of Earl Browder"/ "Earl Browder'ın Yükselişi ve Düşüşü", *Survey*, Cilt 18, Sayı: 12 (İlkbahar 1972), s. 56).

Fransız ve İtalyan Komünist Partilerinin temsilcileri eleştirileri açıkyüreklilikle kabul ettiler:

"Fransızlar ve İtalyanlar kamu önünde yaptıkları açıklamalarda ağır hatalar işlediklerini kabul ettiler." (Adam B. Ulam, adıgeçen yapıt, s. 661).

"Ertesi gün kısa bir konuşma yapan Longo, İtalyan Partisine yöneltilen eleştirilerin geçerliliğini kabul etti ve bu eleştirilerin dikkate alınacağına söz verdi.

"... Daha sonra Duclos eleştiri ve suçlamalara yanıt verdi... Fransız Komünist Partisi'nin sekreteri, hile yaparken yakayı ele vermiş bir küçük esnaf gibi davrandı: o, kendisini aşağıladı, kendi hatalarını kabul etti ve sayısız bahaneler ileri sürdü ve sözler verdi." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 266).

Fransız Komünist Partisi'nin sekreteri Jacques Duclos konferansta yaptığı son konuşmasında hatalarını kabul etti:

"Partimizde oportünizm, legalizm ve parlamenter yanılsamalar vardı... Bu özeleştiriyi Partinin önünde cesaretle yaptığımız takdirde, kitlelerde savaşçı bir ruh hali uyandırabileceğiz. Fransız halkının Amerikan emperyalizmine karşı seferber edilmesi gerekiyor." (Jacques Duclos, "Statement at Cominform Meeting" /"Kominform Toplantısında Açıklama" (Eylül 1947), Philip J. Jaffe, adıgeçen yapıt, s. 57).

Şu soru sorulabilir: Fransız ve İtalyan Komünist Partilerininin eleştirilmesinde baş rolün, kendisi de kısa bir süre sonra revizyonizmle suçlanacak olan Yugoslavya Komünist Partisi'nin temsilcilerine verilmesinin nedeni neydi? Nedenlerden biri, Yugoslavya Komünist Partisi'ni işin içine katmak suretiyle *Kominform'da parti-içi eleştiride bir emsal oluşturmak* ve böylelikle bu partinin kendisinin eleştirilmesine karşı çıkmasını güçleştirmekti:

"Toplantıda bu konuda –anlaşılabilir nedenlerle- hiçbir şey söylenmemekle birlikte Stalin'in ondan sonraki aylarda Kominform'a ilişkin hedeflerinden bir başkası ortaya çıkmaya başladı: Stalin'in Tito'ya karşı harekete geçmesinin hazırlıkları yapılmaktaydı." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 261).

Dolayısıyla, Yugoslavya Komünist Partisi ertesi yıl kendi politikalarının eleştirel bir tarzda tartışılacağı bir Kominform toplantısına katılması için yapılan çağrıyı reddettiğinde Kominform kendi konumunu, bu partinin başka partileri hiç sıkılmadan eleştirdiğini söyleyerek güçlendirebilecekti:

"Enformasyon Bürosu kurulurken Komünist Partileri çalışmalarının temeline..., bütün partilerin diğer partileri eleştirme hakkına sahip oldukları yolundaki tartışma götürmez ilkeyi koydular. Dokuz

Komünist Partisinin ilk toplantısında Yugoslavya Komünist Partisi bu hakkı sonuna kadar kullandı." ("Communique, Meeting of Information Bureau of the Communist Parties"/ "Enformasyon Bürosu Komünist Partiler Toplantısı Komünikesi" (Haziran 1948), *The Soviet-Yugoslav Dispute*, Londra, 1948, s. 68).

Kominform'un kuruluşu sırasında Titoist revizyonistlerin egemenliği altında olan Arnavutluk Komünist Partisi'nin bu örgüte katılmak üzere çağrılmamasının nedeninin, Yugoslavya Komünist Partisi'yle Kominform arasında ortaya çıkması beklenen anlaşmazlık olduğuna kuşku yoktur. Arnavutluk Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin Şubat 1948'de toplanan 8. Plenumu,

"... Arnavutluk ile Yugoslavya arasında, Arnavutluk devletinin yok olmasıyla sonuçlanabilecek türden ekonomik ilişkiler kurulmasını kabul etmişti." (*History of the Party of Labour of Albania*, Tirana, 1982, s. 234).

Dolayısıyla

"... Tito'nun kınanması sorunu Arnavutların (Kominform'un kuruluş toplantısında- Editör) bulunmayışını açıklamaktadır. Arnavutlar büyük ölçüde Yugoslav yoldaşlarının etkisi altındaydılar; bu yüzden Tito'yu daha kolay izole etmek ve bu konuyu daha kolay çözmek için Arnavutların toplantıya çağrılmamasının daha akıllıca olduğu kanısına varılmıştı." (Ivan Avakumovich, "The Dissolution of the Cominform"/ "Kominform'un Dağıtılması", *Contemporary Review*, Cilt 190, Sayı: 1.087 (Temmuz 1956), s. 29).

Kominform'un İkinci Konferansı (1948)

Kominform'un ikinci konferansı Ocak 1948'de Yugoslavya'da yapıldı. Gündemde sadece bir konu, yani,

"... basın ve propaganda" ("The Evolution of the Cominform"/ "Kominform'un Evrimi", *The World Today*, Cilt 6, Sayı: 5 (Mayıs 1950), s. 217) vardı.

Kominform'un *For a Lasting Peace, for a People's Democracy* adlı dergisi için başında, "Kominform'un ikinci toplantısına katılan Rus delege Yudin'in" ("The Evolution of the Cominform", adıgeçen yapıt, s. 217) bulunduğu bir redaksiyon kurulu atandı.

Yudin,

"... Marksizmle Stalinizmin birbirinden ayrılamayacağını savunan yeni bir Sovyet ideologları kuşağının doğuşunu" ("The Evolution of the Cominform", adıgeçen yapıt, s. 218) temsil ediyordu.

Kominform'un Üçüncü Konferansı (1948)

Yugoslavya Komünist Partisi'nin Kominform'dan Çıkarılması

18 Mart 1948'de Yugoslav hükümetine,

"... SSCB Hükümetinin Yugoslavya'daki bütün askerî danışman ve eğitmenlerini derhal geri çekmeyi kararlaştırdığı" bildirildi. (*Correspondence between the Central Committee of the Communist Party of Yugoslavia and the Central Committee of the All-Union Communist Party (Bolsheviks)*, Belgrad, 1948 (bundan böyle Correspondence olarak geçecek), s. 21).

Bunun gerekçesi, bu danışman ve eğitmenlerin,

"Yugoslavya'da dostça-olmayan davranışlara hedef olmalarıydı." (*Correpondence*, s. 21).

Ertesi gün, yani 19 Mart 1948'de Sovyet hükümeti,

"... bütün sivil uzmanların Yugoslavya'dan geri çağrılmalarını buyurduğu" (*Correspondence*, s. 21) yolundaki kararını Yugoslav hükümetine bildirdi.

Sovyet hükümetinin bu eylemleri, iki partinin liderliklerinin –Mart ve Haziran 1948 tarihleri arasındaki- karşılıklı olarak birbirlerini eleştiren yazışmalarını izlemişti.

4 Mayıs 1948'de SBKP Merkez Komitesi,

"... bu sorunun Enformasyon Bürosu'nun bir sonraki toplantısında tartışılmasını" (*Correspondence*, s. 64) önermişti.

Tito ve Kardelj 17 Mayıs 1948'de bu öneriyi reddettiler:

"Biz bu sorunun Kominform Bürosunda kararlaştırılması yolundaki öneriyi uygun görmüyoruz." (*Correspondence*, s. 65).

SBKP Merkez Komitesi 22 Mayıs 1948 tarihli yanıtında şuna işaret etti:

"... Enformasyon Bürosu'nun örgütlendiği sırada bütün Komünist Partileri, bütün partilerin Enformasyon Bürosu'na raporlarını sunmaları ve aynı biçimde diğer partileri eleştirme hakkına sahip oldukları biçimindeki tartışma götürmez politikayı çıkış noktası yapmışlardı...

"Yugoslav yoldaşlar... Yugoslav Partisine ve onun liderliğine ayrıcalıklı bir konum verilmesini ve Enformasyon Bürosu'nun tüzüğünün kendileri için geçerli olmadığını, kendilerinin başka partileri eleştirme hakkına sahip olduklarını, ancak kendilerinin başkaları tarafından eleştiriye tabi tutulmamaları gerektiğini düşünüyorlar...

"Enformasyon Bürosu'nun önüne çıkmayı reddetmek suretiyle onlar Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesinin... kendi partisini ve Yugoslav halkını, Halk Demokrasilerinin birleşik cephesine ve Halk Demokrasileriyle SSCB'nin birleşik cephesine karşı girişeceği ihanete hazırlamakta olduğunu anlatmak istiyorlar." (*Correspondence*, s. 66, 67, 68).

Bundan ötürü Kominform'un Haziran 1948'deki Üçüncü Konferansı, Yugoslavya Komünist Partisi'nin yokluğunda yapıldı. Burada Yugoslavya Komünist Partisi'nin eleştirilmesinde baş rolü, Kominform'un birinci konferansında son derece sert bir biçimde eleştirilen Fransız ve İtalyan Komünist Partilerinin temsilcileri üstlendi:

"Bir önceki yılın hakaretlerinin öcünü Yugoslavya Komünist Partisi'ne karşı cepheden saldırıya geçerek almaya can atan Togliatti, Enformasyon Bürosu'nun üçüncü konferansında, Yugoslavların en uzlaşmaz düşmanı olarak öne çıktı. Fransız Partisi de aynı biçimde davrandı. Szklarska Poreba'daki iki numaralı Fransız delegesi Etienne Fajon, kendi partisinin plenum oturumunda Yugoslavlara yöneltilecek suçlamaları hazırlamakla görevlendirildi. O, geçen yıl Fransızlara ve İtalyanlara sapmacı oldukları gerekçesiyle saldıranların şimdi anlaşılabilir nedenlerle kendilerini sergilediklerine işaret etti." (Eugenio Reale, adıgeçen yapıt, s. 262).

28 Haziran 1948'de Kominform *Yugoslavya Komünist Partisi'nin örgütten çıkarıldığını* açıkladı.

Kominform açıklamasında, Yugoslavya Komünist Partisi liderliğinin Marksist-Leninist ilkelerden kritik bir biçimde saptığı ileri sürüldü.

Birincisi, Yugoslavya Komünist Partisi liderliği *sosyalist Sovyetler Birliği'ne karşı düşmanlık* politikası izlemişti:

"Yugoslavya, Sovyet askerî uzmanlarını karalama ve Sovyetler Birliği'nin saygınlığını zedeleme biçimini alan onur kırıcı bir politika izlemiştir. Yugoslavya'daki Sovyet sivil uzmanları için, onların Yugoslav devlet güvenlik organlarının gözetimi altında tutulmasını ve sürekli olarak izlenmelerini sağlayan özel bir rejim oluşturulmuştur. SBKP (B)'nin Enformasyon Bürosu'ndaki temsilcisi Yudin yoldaş ve Sovyetler Birliği'nin Yugoslavya'daki bir dizi resmi temsilcisi izlenmekte ve Yugoslav devlet güvenlik organlarının gözetimi altında tutulmaktaydılar.

"Bütün bunlar ve benzer olgular, Yugoslavya Komünist Partisi liderlerinin Komünistlere yakışmayan bir tavır takındıklarını, Sovyetler Birliği'nin dış politikasını emperyalist devletlerin dış politikasıyla özdeşleştirmeye başladıklarını ve Sovyetler Birliği'ne, burjuva devletlere davrandıkları gibi davranmaya başladıklarını göstermektedir. SBKP (B)'nin 'yozlaşması'na ilişkin karşı-devrimci Trotskizmin cephaneliğinden alınma karalayıcı propagandanın vs. Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesi içinde yaygın olmasının nedeni tam da bu anti-Sovyet tavırdır...

"Yugoslav liderleri, ödünler vermek suretiyle emperyalist devletlere yaranabileceklerini sanıyorlar... Onlar bu faaliyetlerinde örtük olarak, 'kapitalist ülkelerin Yugoslavya'nın bağımsızlığı için Sovyetler Birliği'nden daha az tehlikeli olduğu' yolundaki bildik tezden yola çıkıyorlar...

"Bu tür bir milliyetçi çizgi, Yugoslavya'nın yozlaşarak sıradan bir burjuva cumhuriyeti haline gelmesi, bağımsızlığını yitirmesi ve emperyalist ülkelerin bir sömürgesine dönüşmesinden başka bir sonuç veremez." ("Resolution of Information Bureau of the Communist Parties"/ "Enformasyon Bürosu Komünist Partileri Kararı" (Haziran 1948), *The Soviet-Yugoslav Dispute: Text of the Political Correspondence*, Londra 1948, s. 62, 69, 70).

İkincisi, Yugoslavya Komünist Partisi liderliği, işçi sınıfına değil, köylülüğe dayanıyor ve kırlarda sosyalizm için savaşımı ihmal ediyordu:

"Yugoslavya Komünist Partisi liderleri iç politikada işçi sınıfının konumundan uzaklaşıyor ve Marksizmin sınıflar ve sınıf savaşımı teorisiyle bağlarını koparıyorlar. Onlar ülkede kapitalist öğelerin gelişmekte ve buna bağlı olarak kırlarda sınıf savaşımının keskinleşmekte olduğunu yadsıyorlar. Bu yadsıma; kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde sınıf savaşımının daha da keskinleşeceğini öğreten Marksizm-Leninizmin reddinin ve tersine kapitalizmin barışçı bir tarzda gelişerek sosyalizme dönüşeceği teorisini yayan Buharin türünden oportünistlerin bu savaşımın sönümleneceği yolundaki oportünist tezinin doğrudan sonucudur...

"Bireysel köylü tarımının başat olduğu, toprağın ulusallaştırılmamış olduğu, toprakta özel mülkiyetin sürdüğü, toprağın alınabildiği ve satılabildiği, toprakların çoğunun *kulakların* elinde toplan-

mış olduğu ve kiralık işgücünün istihdam edildiği Yugoslavya koşullarında,.. sınıf savaşımının üstünün örtülmesi ve sınıf çelişmelerinin uzlaştırılması, Partiyi silahsızlandırmaktan başka bir anlama gelmez... Yugoslavya Komünist Partisi liderleri köylülüğün 'Yugoslav devletinin en istikrarlı temeli' olduğunu ileri sürmek suretiyle Marksist-Leninist yolu terkediyor ve halkçı *kulak* partilerinin yolunu tutuyorlar. Lenin proletaryanın 'çağdaş toplumda sonuna kadar devrimci biricik sınıf olduğunu... bütün emekçi halkın ve bütün emekçilerin zalimlere ve sömürücülere karşı savaşımlarına... (onun- G.A.) önderlik etmesi gerektiğini öğretti.' " ("Resolution of Information Bureau of the Communist Parties" (Haziran 1948), adıgeçen yapıt, s. 62-63).

Üçüncüsü, toplumun önder gücü olması gereken Partinin liderleri onu, *toplumun önder gücü haline getirilen çok-sınıflı Halk Cephesi'nin içinde eritmişlerdi:*

"Marksist-Leninist teoriye göre Parti, ülkedeki esas yolgösterici ve önder güç... işçi sınıfının en yüksek örgüt biçimi ve onun en önemli silahıdır.

"Ancak Yugoslavya'da Komünist Partisi değil, Halk Cephesi ülkenin esas önder gücü sayılmaktadır. Yugoslav liderleri Komünist Partinin rolünü küçüksemekte ve aslında Partiyi, son derece değişik sınıfsal öğelerden (işçiler, bireysel tarımla uğraşan köylüler, *kulaklar*, esnaf, küçük imalatçılar, burjuva aydınları vb.) ve aralarında bazı burjuva partilerinin de bulunduğu karışık siyasal gruplardan oluşan parti-dışı Halk Cephesinin içinde eritmektedirler...

"Yugoslavya'da siyasal arenada sadece Halk Cephesi'nin gözükmesine karşılık Partinin ve onun örgütlerinin kendilerinin açıkça halkın karşısına çıkmaması, sadece partinin ülkenin yaşamındaki yerini zayıflatmakla kalmamakta, aynı zamanda onun bağımsız bir güç olarak varlığını baltalamaktadır...

"Bu politika... Komünist Partinin varlığının kendisini tehdit etmekte ve önünde sonunda Yugoslavya Halk Cumhuriyeti'nin yozlaşması tehlikesini beraberinde getirmektedir." ("Resolution of Information Bureau of the Communist Parties" (Haziran 1948), adıgeçen yapıt, s. 64)

Dördüncüsü, Yugoslavya Komünist Partisi demokratik merkezselcilik esaslarına göre faaliyet göstermemekte ve Kominform'un

dostça eleştirilerini reddetmektedir:

"Liderlerinin parti içinde oluşturdukları bürokratik rejim, Yugoslavya Komünist Partisi'nin yaşamı ve gelişmesi bakımından yıkıcı sonuçlar vermektedir. Partide ne parti-içi demokrasi, ne seçimler, ne de eleştiri ve özeleştiri vardır... Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin çoğunluğu seçimle değil kooptasyon yöntemiyle göreve getirilen üyelerden oluşmaktadır. Aslına bakılırsa Komünist Partisi bir yarı-legalite konumuna sahiptir. Parti toplantıları ya hiç yapılmamakta ya da gizli olarak yapılmaktadır ki, bu da ancak partinin kitleler arasındaki nüfuzunu azaltmaya hizmet eder. Yugoslavya Komünist Partisi'nin bu örgütlenme tarzı, ancak sekter-bürokratik bir örgütlenme tarzı olarak tanımlanabilir. Bu ise, aktif ve kendi ayakları üzerinde duran bir örgüt olması gereken partinin tasfiyesinin yolunu açar...

"Yugoslavya Komünist Partisi üyelerinin en temel hakları baskı altındadır... Parti içinde en hafif bir eleştiri bile vahşice bastırılmaktadır...

"Böylesine rezil, saf Türk usulü, terörist bir rejime katlanılamaz...

"SBKP (B) Merkez Komitesi'nin ve diğer Komünist Partilerinin Merkez Komitelerinin Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin hatalarına ilişkin yaptığı eleştiriler... Yugoslavya Komünist Partisi'ne yapılmış dostça bir yardım anlamına gelmektedir...

"Ne var ki, eleştirileri dürüstçe kabul etme ve bu hataları düzeltme Bolşevik yolunu tutmak yerine sınırsız bir ihtiras, kendini beğenmişlik ve kibirle sakatlanmış olan Yugoslavya Komünist Partisi liderleri bu eleştirileri düşmanca ve saldırgan bir tavırla karşıladılar." ("Resolution of Information Bureau of the Communist Parties" (Haziran 1948), adıgeçen yapıt, s. 64-65).

Karar, *Yugoslavya Komünist Partisi'nin Kominform'dan çıkarılmasının* açıklanmasıyla son buluyordu:

"Enformasyon Bürosu oybirliğiyle; Marksizm-Leninizmle bağdaşmayan parti-karşıtı ve anti-Sovyet görüşleri, tüm tavırları ve Enformasyon Bürosu'nun toplantısına katılmayı reddetmeleri nedeniyle Yugoslavya Komünist Partisi liderlerinin kendilerini, Enformasyon Bürosu'na bağlı Komünist Partilerine muhalif bir konuma yer-

leştirmiş, emperyalizme karşı birleşik sosyalist cepheden çekilme yolunu tutmuş, emekçi halkın uluslararası dayanışması davasına ihanet etmeye girişmiş ve milliyetçilik konumuna yerleşmiş olduğu kararına varmıştır.

"Enformasyon Bürosu bütün bunların ışığında, Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin kendisini ve Yugoslav Partisini... Enformasyon Bürosu saflarının dışına yerleştirdiğini düşünmektedir." ("Resolution of Information Bureau of the Communist Parties" (Haziran 1948), adıgeçen yapıt, s. 68-69).

Kominform'un Dördüncü Konferansı (1949)

Kominform'un Dördüncü Konferansı Kasım 1949'da Macaristan'da yapıldı ve üç karar aldı:

'Barışın Savunulması ve Savaş Kışkırtıcılarına Karşı Savaşım' başlıklı birinci kararı Mikhail Suslov (Sovyetler Birliği) sundu. Bu karar 1947'de yapılan birinci konferansın dünyadaki duruma ilişkin temel analizini doğruladı; ancak o günden bu yana savaş tehlikesinin arttığını belirtti:

"Anglo-Amerikan emperyalist bloğunun tüm politikaları yeni bir savaşın hazırlıklarına hizmet etmektedir...

"Anglo-Amerikan bloğu her alanda yeni bir savaş için hazırlıklarını sürdürüyor." ("Resolution of the Information Bureau on 'Defence of Peace and the Fight against the Warmongers'"/ "Enformasyon Bürosu'nun 'Barışın Savunulması ve Savaş Kışkırtıcılarına Karşı Savaşım' Üzerine Kararı", *Meeting of the Information Bureau of Communist Parties in Hungary in the Latter Part of November 1949*, Prag, 1950, s. 8, 10).

Ancak karar,

"...halkların savaş istemediklerini ve savaştan nefret ettiklerini" (adıgeçen yapıt, s. 10) belirtiyordu.

Dolayısıyla,

"Bugün, dinsel inançları, siyasal görüşleri ya da bağlı oldukları partiler ne olursa olsun bütün gerçek barış savunucularını, barış uğruna ve insanlığı tehdit eden yeni bir savaş tehlikesine karşı oluşturulacak en geniş bir platformda birleştirmek son derece büyük bir önem taşımaktadır." (adıgeçen yapıt, s. 12).

Bu nedenle,

"... istikrarlı ve kalıcı bir barış... şimdi Komünist Partilerinin

ve demokratik örgütlerin tüm faaliyetinin ana ekseni haline gelmelidir." (adıgeçen yapıt, p, 11).

Palmiro Togliatti'nin (İtalya) sunduğu ve 'Sınıfın Birliği ve Komünist ve İşçi Partilerinin Görevleri' başlıklı ikinci karar,

"... işçi sınıfı hareketinin birliği ve tüm demokratik güçlerin dayanışmasının, sadece işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin günlük görevlerinin yerine getirilmesi için değil, tekelci sermayenin iktidarının yıkılması ve toplumun sosyalist tarzda yeniden örgütlenmesi savaşımına önderlik eden işçi sınıfının karşı karşıya bulunduğu temel sorunların çözümü için de gerekli" ("Resolution of the Information Bureau on 'Working Class Unity and the Tasks of the Communist and Workers' Parties"/ "Enformasyon Bürosu'nun 'İşçi Sınıfının Birliği ve Komünist ve İşçi Partilerinin Görevleri' Üzerine Kararı", adıgeçen yapıt, s. 21) olduğunu ilan ediyordu.

Bu program zorunlu olarak,

"...sağ sosyalistlere ve gerici sendika liderlerine karşı uzlaşmaz ve tutarlı bir savaşımı" içeriyor (adıgeçen yapıt, s. 20-21).

ve

"... kapitalist ülkelerde, ülkelerinin Amerikan emperyalizmi tarafından köleleştirilmesine karşı çıkan bütün yurtsever güçleri biraraya getirecek hükümetlerin oluşturulması savaşımının geliştirilmesini olanaklı kılıyordu." (adıgeçen yapıt, s. 21).

"... işçi sınıfının bu birliği ancak sağ sosyalistlere ve gerici sendika liderlerine karşı teori ve pratik alanında verilecek uzlaşmaz ve tutarlı savaşımla kazanılabilir"di. (adıgeçen yapıt, s. 20-21).

"Yugoslavya Komünist Partisi Katillerin ve Casusların Elinde" başlıklı üçüncü kararı Romanya'dan Gheorghe Gheorghiu-Dej sundu. Bu karar Yugoslavya Komünist Partisi liderlerini,

"... işçi sınıfının ve köylülüğün düşmanları, Yugoslavya halklarının düşmanları" ("Resolution of the Information Bureau on The Communist Party of Yugoslavia in the Power of Assassins and Spies"/ "Enformasyon Bürosu'nun Katillerin ve Casusların Elindeki Yugoslavya Komünist Partisi Üzerine Kararı" (Kasım 1949), *Meeting of the Information Bureau of Communist Parties in Hungary in the Latter Half of November 1949*, Prag, 1950, s. 27) olarak niteliyor ve onların,

"... ülkenin çıkarlarına ihanet ettiklerini ve Yugoslavya'nın si-

yasal hükümranlığını ve ekonomik bağımsızlığını tahrip ettiklerini" (adıgeçen yapıt, s. 27) belirtiyordu.

Sonuç olarak karar,

"... Tito kliğinin kiralık casus ve katillerine karşı savaşımın bütün Komünist ve İşçi Partilerinin uluslararası görevi" (adıgeçen yapıt, s. 28) olduğunu söylüyordu.

Kominform'un Dağıtılması

Stalin'in 1953 yılında ölümünden sonra Kominform çalışmasını edimsel olarak durdurdu:

"(Resmen dağıtılması Nisan 1956'ya kadar uzasa da) Kominform 1953'den sonra edimsel olarak ortadan kalktı." (Fernando Claudin, adıgeçen yapıt, s. 467).

İşin aslına bakılırsa, Kominform'un dergisi 1953-56 yılları arasında Tito rejimine olumlu biçimde yaklaşan bazı makaleler yayımladı:

"Stalin'in ölümünden sonra Moskova ile Belgrad arasındaki ilişkilerin düzelmesine bağlı olarak Tito-karşıtı kampanya sönümlendi. Kominform Moskova'nın örneğini izledi ve Mareşal Tito'nun rejimine olumlu biçimde yaklaşan makaleler yayımlamaya başladı." (Ivan Avakumovich, adıgeçen yapıt, s. 29).

Nisan 1956'da *Pravda*'da yayımlanan bir açıklamada,

"... Kominform'a üye sekiz Komünist Partisinin (SSCB, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Bulgaristan, Romanya, Fransa ve İtalya Partileri) oybirliğiyle, 'işlevini bitirdiği' için örgütün dağıtılmasını ve bunun yanısıra Kominform'un *For a Lasting Peace, for a People's Democracy* adlı dergisinin yayınının durdurulmasını kararlaştırdıkları" (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 10, s. 14.829) belirtiliyordu.

Revizyonistlerin Komintern'in dağıtılması için gösterdikleri nedenlerin aşağı yukarı aynısı olan açıklamada şöyle deniyordu:

"... Sosyalizmin tek bir ülkenin çerçevesini aştığı ve bir 'dünya sistemi'ne dönüştüğü, sosyalist ülkelerin yanısıra sosyalist-olmayan ülkeleri de içeren geniş bir 'barış kuşağı'nın oluştuğu... ve kapitalist, bağımlı ve sömürge ülkelerde Komünist Partilerinin güçlendiği olguları." (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 10, s. 14.829).

Aslında ise Kominform'un dağıtılması, Tito revizyonistlerine

yapılmış bir yatıştırma jestiydi:

"Onun (Kominform'un- Editör) dağıtılması Tito'nun yaklaşan Moskova ziyaretini önceledi. Bu, ilişkileri düzeltmek için ona verilen bir başka ödün." (Ivan Avakumovich, adıgeçen yapıt, s. 30).

Kominform'un dağıtılması haberi,

"... Yugoslavya'da sevinçle karşılandı." (*Keesing's Contemporary Archives*, Cilt 10, s. 14.829).

Ryutin Davası (1930-37)*
1998

Ryutin Platformu (1930)

Ağustos 1930'da Muhalefet çevreleri,

"... Sağ'ın anti-Stalin konumunu yansıtan ve Parti çevrelerinde 'Ryutin Platformu' olarak anılan 200 sayfalık bir belge dolaştırdılar." (Robert C. Tucker, *Stalin in Power: The Revolution from Above*, 1928-1941, Londra, 1990, s. 211).

Her ne kadar bu belge, o sıralar,

"... Moskova'nın Krasnaya Presnya bölge Parti komitesinin Sekreteri, *Kresnaya Zvezda*'nın (=Kızıl Yıldız) yayın kurulu üyesi ve Merkez Komitesi aday üyesi" (Dmitri Volgokonov, *Stalin: Triumph and Tragedy*, Londra, 1991, s. 205) Martemyan Ryutin'in adını taşımaktaysa da, 1938 Moskova ihanet yargılaması sanıkları bunun, *gerçek yazarının Muhalefetin liderliği* olduğunu gözlerden saklamanın bir aracı olduğunu kabul ettiler:

"RİKOV: Sağ'ları destekleyenler, yani Uglanov'un Moskova örgütünden Ryutin grubu tarafından yayımlandığı için platforma Ryutin'in adı verildi.

"Bu platformla ilgili olarak başlatılan soruşturma sırasında bu grup sorumluluğun tümünü üstlendi. Bu, platform nedeniyle bizden hesap sorulmasını önlemek için önceden kararlaştırılmıştı. Yagoda'nın OGPU'nün başında bulunması sayesinde bunu başarabildik." (*Report of the Court Proceedings in the Case of the Anti-Soviet 'Bloc of Rights and Trotskyites'*, Moskova, 1938, s. 163).

"BUHARİN: Gizlilik nedeniyle, Sağ merkezi ve onun üst lider-

---

* Marksist-Leninist Araştırma Bürosu, 10 Sayılı Rapor.

liğini gözlerden saklamak için... onu 'Ryutin Platformu' diye adlandırdık...

Ryutin Platformu,... Sağ karşı-devrimci örgütün platformu belki de daha o zamandan, Kamenev, Zinovyet ve Trotski gruplaşmaları da içinde olmak üzere diğer grupların ortak platformuydu." (*Report of the Court Proceedings in the Case of the Anti-Soviet 'Bloc of Rights and Trotskyites'*, Moskova, 1938, s. 388, 389).

Ryutin Platformu şunu ilan ediyordu:

"Ekonomi alanında Sağ kanadın ve Parti içindeki sistemin eleştirisinde Trotski'nin haklılığı kanıtlanmıştır." (Martemyan Ryutin, "Ryutin Platformu", Anton Ciliga, *The Russian Enigma*, Londra, 1940, s. 279).

Platform,

"... ısrarla, Trotski de içinde olmak üzere, tüm (Parti'den- G.A.) atılanların (Parti'ye- Editör) yeniden alınmasını talep ediyor" (Martemyan Ryutin, "Ryutin Platformu", Robert Conquest, *The Great Terror, A Re-assessment*, Londra, 1990, s. 24) ve Stalin'i,

"... kişisel iktidar ve intikam arzusunun güdülemesiyle Devrimi yokoluşun eşiğine getiren uğursuz dahi" (Martemyan Ryutin, "Ryutin Platformu", Boris Nicolaevsky, *Power and the Soviet Elite: "The Letter of an Old Bolshevik" and Other Essays*, New York, 1965, s. 11) biçiminde tanımlıyordu.

Aralık 1930'da,

"... Tüm-Birlik Komünist Partisi (Bolşevik) Merkezî Denetim Komisyonu Prezidyumu... 'ikiyüzlülük' ve 'Parti liderliğini kötüleme' (kle suçladığı- G.A.) Ryutin'i Parti'den attı." (Arkady Vaksberg, *The Prosecutor and the Prey: Vichinsky and the 1930s Moscow Show Trials*, Londra, 1990, s. 56).

Ryutin'in İlk Tutuklanması (1930-31)

Ocak 1931'de,

"... Ryutin... tutuklandı" (Robert Conquest, adıgeçen yapıt, s. 24) ve

"... karşı-devrimci bir grup örgütlemek ve anti-Sovyet ajitasyonla" (Arkady Vaksberg, adıgeçen yapıt, s. 57) suçlandı.

Ancak,

"... 17 Ocak 1931'de OGPU yönetiminin, 'kendisinin suçlu olduğunu gösteren yeterli kanıt bulunmadığı gerekçesiyle' aldığı karar

uyarınca aklandı." (Arkady Vaksberg, adıgeçen yapıt, s. 56-57) ve,

"... bir uyarı cezası verilmek kaydıyla yeniden Parti'ye bile alındı." (Robert Conquest, *Stalin: Breaker of Nations*, Londra, 1991, s. 161).

Ryutin Manifestosu (1932)

Haziran 1932'de,

"... Ryutin ile küçük memurlardan oluşan bir grup, 'Marksist-Leninistler Birliği Tüm-Birlik Konferansı' adına 'Tüm-Birlik Komünist Partisi (Bolşevik)'nin Bütün Üyelerine Çağrı'yı kaleme aldılar." (Robert Conquest, *The Great Terror, A Re-assessment*, Londra, 1990, s. 24).

"... Ryutin Manifestosu" (Arkady Vaksberg, adıgeçen yapıt, s. 332) olarak bilinen bu 14 sayfalık belge şunları ileri sürüyordu:

"...bütün işçiler ve köylüler yasatanımazlık, keyfîlik ve şiddet, kesintisiz tehditlerle karşı karşıya bulunuyor... Bilim, edebiyat, sanat Stalin liderliğinin bayağı hizmetkârları ve payandaları düzeyine düşürülmüşlerdir. Oportünizme karşı savaşım yozlaştırılmış, karikatürleştirilmiş ve bağımsız zihniyetli Parti üyelerine karşı bir karalama ve terör silahı olarak kullanılmıştır. Tüzüğün Parti'ye tanıdığı haklar, çok küçük bir ilkesiz entrikacılar grubu tarafından gasbedilmiştir." (Martemyan Ryutin, Arkady Vaksberg, adıgeçen yapıt, s. 56).

Manifesto,

"... proleter devrimcilerinin Stalin'in boyunduruğuna, keyfî yönetimine ve Parti'yi ve emekçi kitleleri alay konusu haline getirmesine daha fazla hoşgörü göstermeleri utanç verici ve aşağılık bir tutumdur...

"Stalin ve kliği Komünizm davasını tahrip ediyor; Stalin'in liderliğine bir an önce son verilmelidir." (Martemyan Ryutin, Arkady Vaksberg, adıgeçen yapıt, s. 58).

Demek oluyor ki Ryutin Manifestosu özünde,

"... Stalin'in ve Stalin kliğinin devrilmesi çağrısı yapan bir bildiriydi." (Arkady Vaksberg, adıgeçen yapıt, s. 332).

Manifesto şunu ilan ediyordu:

"... Stalin ve Stalin kliği mevkilerinden gönüllü olarak vazgeçmeyecekler ve vazgeçemezler; dolayısıyla onlar... olanaklı olan en kısa süre içinde (bu mevkilerinden- G.A.) zor kullanmak suretiyle

alınmalıdırlar." (Martemyan Ryutin, "Ryutin Platformu", Robert Conquest, *The Great Terror, A Re-assessment*, Londra, 1990, s. 24).

Doğal olarak,

"... Stalin bu çağrıyı, kendisini öldürme çağrısı olarak değerlendirdi." (Robert Conquest, adıgeçen yapıt, s. 24) ve 1938 Moskova ihanet yargılaması sanıkları Ryutin Manifestosu'nun, Muhalefetin zora dayalı karşı-devrim ve terörizm yoluna geçişinin belirtisi olduğunu kabul ettiler. Aleksey Rikov'a göre Ryutin Manifestosu,

"... Parti'nin ve ülkenin liderliğini–terörizm ve ayaklanma gibi–şiddet yöntemleriyle değiştirmeyi... öngörüyordu." (Aleksey Rikov, 1938 Moskova Yargılamasındaki İfadesinden, *Report of the Court Proceedings in the Case of the Anti-Soviet 'Bloc of Rights and Trotskyites'*, Moskova, 1938, s. 163).

Buharin ise Ryutin Manifestosu'nun,

"... Sovyet iktidarını kuvvet yoluyla devirme taktiklerine geçişe işaret" (Nikolay Buharin, adıgeçen yapıt, 390) ettiğini ve bu Manifesto'nun temel noktalarının,

"... 'saray darbesi' ve terörizm" (Nikolay Buharin, adıgeçen yapıt, 390) olduğunu söylüyordu.

Ryutin'in İkinci Tutuklanması (1932)

Eylül/ Ekim 1932'de SBKP Merkez Komitesi ile Merkezî Denetim Komisyonu'nun bir ortak toplantısında (Uglanov da içinde olmak üzere) Ryutin grubu,

"... Komünizmin ve Sovyet rejiminin düşmanları haline gelmiş olan yoz öğeler, Parti'ye ve işçi sınıfına ihanet eden, ve düzmece bir 'Marksizm-Leninizm' bayrağı altında, SSCB'nde kapitalizmi ve özellikle kulakizmi restore etmek için bir burjuva-kulak örgütü kuran öğeler" ("SBKP Merkez Komitesi ile Merkezî Denetim Komisyonu'nun Ortak Toplantısının Kararı", Robert Conquest, adıgeçen yapıt, s. 26) olarak (nitelenmek suretiyle- G.A.).

"... Parti'den atıldılar." (Robert C. Tucker, adıgeçen yapıt, s. 211).

Daha sonra Ryutin grubu üyeleri tutuklandılar ve,

"... amacı SSCB'nde kapitalizmi restore etmek olan 'karşı-devrimci bir burjuva-kulak örgütü' oluşturmaya çalışmakla" (Mikhail Heller & Aleksandr Nekrich, *Utopia in Power: The History of the Soviet Union from 1917 to the Present*, Londra, 1986, s. 246). suçlandılar.

Ryutin davasında (yargılanan- G.A.) bütün sanıklar suçlu bulundular ve,

"... (değişik- G.A.)... hapis cezaları aldılar." (Adam B. Ulam, *Stalin: The Man and His Era*, Londra, 1989, s. 349).

Ryutin'in kendisi,

"... paçayı on yıllık bir cezayla kurtardı." (Robert C. Tucker, adıgeçen yapıt, s. 212).

"Ryutin on yıllık bir hapis cezası aldı." (Dmitri Volgokonov, adıgeçen yapıt, s. 206).

Ryutin'in Üçüncü Yargılanması (1937)

Hâlâ cezasını çekmekte olan Ryutin Ocak 1937'de, ortaya çıkan yeni kanıtlar ışığında, bu kez daha ciddi bir suçtan, ihanet suçundan SSCB Yüksek Sovyeti Askerî Mahkemesi'nde yeniden yargılandı.

Ryutin suçlamalara yanıt vermeyi ya da kendisini savunmak için söz almayı kabul etmedi:

"Duruşma tutanaklarının kayıtlarına göre, 'Sanık, suçlu olup olmadığı sorusuna yanıt vermek istemediğini belirtti ve genel olarak kendisine karşı ileri sürülen suçlamalar hakkında herhangi bir ifade vermeyi reddetti. Sanık, kendisine son söz verildiğinde hiçbir şey söylemedi." (Arkady Vaksberg, adıgeçen yapıt, s. 333).

O suçlu bulundu ve bu kez idama mahkum edildi ve

"... (cezası- G.A.) yerine getirildi." (Robert C. Tucker, adıgeçen yapıt, s. 212).

"Stalinizm"*

"Stalinizm" üzerine huzurunuzda bir konuşma yapmam için beni davet etmiş bulunan Sarat Akademisi'ne minnettarım.

Ancak, Stalin'in büyük bir hayranı olmam ve "Stalinizm" sözcüğünün, daha sonra kendisine yapılacak siyasal saldırılara hazırlık çerçevesinde Stalin'in örtülü düşmanları –özellikle Nikita Kruşçov- tarafından çıkarılmış olması nedeniyle konu seçiminiz beni belli bir güçlükle karşı karşıya bırakıyor.

Aslında bugün "Stalinizm", insanların kabul etmedikleri siyasal düşünceleri ifade etmek için kullandıkları anlamsız bir aşağılama terimi haline gelmiştir. Muhafazakâr basın bazan Tony Blair'i bile "Stalinist" olarak tanımlamakta ve sağ olmuş olması halinde Stalin'e, bir iftira davası açmak için sağlam gerekçeler sunmaktadır!

Stalin her zaman kendisini alçakgönüllü bir biçimde "Lenin'in bir öğrencisi" olarak anmıştı. Ben de onun örneğini izleyecek ve "Stalinizm" terimini "Marksizm-Leninizm" olarak yorumlayacağım.

Britanya tarihinde Stalin'e en yakın kişilik belki de, herkesin okul tarih kitaplarından ve Şekspir'den, küçük prensleri Kule'de öldürmüş olduğunu "öğrendiği" –"öğrendiği" sözcüğünü tırnak işareti içine koyuyorum- zalim ve fiziksel bakımdan sakat bir canavar olan Üçüncü Richard'dır.

Richard'ın herkesçe kabul edilen bu portresinin, tahtı kendisinden zorla alan ve onu öldüren Tudor hanedanından ardılları tarafından çizildiğini ciddi tarihçiler ancak son zamanlarda kavramaya başlamışlardır.

---

* Londra'daki Sarat Akademisi'de Yapılan Konuşma, 30 Nisan 1999.

Onlar (Richard'ın ardılları- G.A.) doğal olarak daha sonra tarih kayıtlarını, kendilerinin tahtı zorla almalarını meşrulaştıracak tarzda yeniden yazmaya giriştiler ve hatta Richard'ın portrelerini, onu fiziksel bakımdan sakat ve hem fiziksel hem de moral açıdan bir canavar gibi gösterecek biçimde değiştirdiler. Bir başka deyişle, Richard'ın bugün genel kabul gören portresi tarihsel gerçeğin değil, onun siyasal muhaliflerinin propagandasının ürünüdür.

Dolayısıyla, şu soruyu sorma hakkına sahibiz: "*Kremlinolojist" denen kişilerin bize sunduğu Stalin portresi acaba tarihsel gerçekliğin kendisi midir yoksa bayağı bir propaganda mı?*

Lenin ve Stalin'in önderliği altında inşa edilen Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (=Sovyetler Birliği) bugün artık yok. Peki, bir çok insanın söylediği gibi, bunun böyle olması, Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin başarısızlığa uğradığı anlamına mı gelmektedir?

Burada sadece bir istatistik dizisi sunmak istiyorum. Stalin, Ocak 1939'da SBKP'nin 17. Kongresi'ne sunduğu raporda Batılı kaynaklara dayanarak değişik ülkelerin sınaî üretiminin 1913 yılına kıyasla ne kadar büyüdüğüne ilişkin rakamlar verdi. Bu rakamlar şöyleydi:

Almanya	: % -24.6
Britanya	: % -14.8
ABD	: % +10.2
SSCB	: % +291.9

Gerçekten de, Stalin'in önderliği altında kurulan merkezî planlı ekonomi koşullarında Rusya'nın birkaç onyıl içinde, geri bir tarım ülkesinden, 1941-45 döneminde Batı Avrupa'nın tümünün kaynaklarından yararlanabilen Almanya'nın saldırısını yenilgiye uğratabilecek güçte ileri bir sanayi ülkesi haline gelmesini sağlayan bir dönüşüm geçirdiği, tartışma götürmez bir olgudur.

Stalin'den bir "diktatör" diye söz edilmesi çok yaygındır.

Katı bir Sovyet karşıtı olan Eugene Lyons adlı bir Amerikan yazar bir kezinde Stalin'e doğrudan şu soruyu yöneltmişti: "Siz bir diktatör müsünüz?" Lyons sözlerini şöyle sürdürüyor (ondan alıntılıyorum):

"Siz bir diktatör müsünüz?"

"Stalin, sorunun saçma olduğunu ima edercesine gülümsedi:

" 'Hayır' dedi yavaşça. 'Ben bir diktatör değilim. Bu sözcüğü

kullananlar Sovyet hükümet sistemini ve Komünist Partisi'nin yöntemlerini anlamıyorlar. (Bizde- G.A.) herhangi bir kişi ya da kişi grubu kendisini dayatamaz. Kararlar Parti tarafından alınır ve onun organları olan Merkez Komitesi ve Politbüro tarafından yaşama geçirilir.' "

Britanyalı Fabyan iktisatçıları Sidney ve Beatrice Webb, *Sovyet Komünizmi: Yeni Bir Uygarlık mı?* adlı anıtsal kitaplarında Stalin'in bir diktatör olduğu düşüncesini kesin bir biçimde reddetmişlerdir. Onlar şöyle diyorlardı:

"Hatta Stalin... Amerikan Anayasasının dört yılda bir birbirlerini izleyen başkanlara tanıdığı kadar geniş bir yetkilere sahip değildir...

"SSCB'nin Komünist Partisi, kendi örgütlenmesi için betimlemiş olduğumuz örüntüyü benimsemiştir... Bu tarzda kişisel diktatörlüğün yeri yoktur. (Bu örüntüde- G.A.) ayrıntılı önlemlere hedef olan kişisel kararlara güven duyulmaz ve büyük bir ihtiyatla yaklaşılır."

Lenin ve Stalin döneminde Sovyet rejiminin resmen "proleter diktatörlüğü" olarak tanımlandığı doğrudur. Ancak bu, *kişisel* diktatörlük anlamına gelmemektedir. Bu sadece, iktidarın emekçi halkın elinde bulunduğu, siyasal iktidarı emekçi halkın elinden almayı amaçlayan siyasal faaliyetin yasadışı olduğu anlamına gelmektedir.

Tabii bu sonuncusu (bu tür siyasal faaliyetin yasadışı sayılması- G.A.), Londra ve Washington'daki resmi çevreler tarafından "*anti-demokratik*" olarak nitelenmekte ve "*insan haklarının ağır bir biçimde çiğnenmesi*" olarak algılanmaktadır.

Fakat, "demokrasi" sözcüğü "sıradan halkın yönetimi" anlamına gelir ve bu anlamda Stalin dönemi Sovyetler Birliği, herhangi bir Batılı ülkeden binlerce kez daha demokratikti.

"İnsan hakları"na gelince, 1966 tarihli BM İnsan Hakları Konvansiyonu, devletlerin yurttaşlarının "çalışma hakkı"nı güvence altına almaları gerektiğini buyurmaktadır.

Ancak, bu hakkın yaşama geçirilebilmesi, işsizliğin (Stalin dönemi Sovyetler Birliği'nde olmuş olduğu gibi) kaldırılabilmesi, sadece sosyalist bir ülkede olanaklıdır. Kapitalist bir toplum, yükseliş dönemlerinde hemen devreye sokulabilecek işgücünü sağlayabilmek için Marks'ın "yedek işçi ordusu" dediği şeye gereksinim duyar.

Dolayısıyla, sosyalist bir ülkenin, kapitalizmin restorasyonunu amaçlayan siyasal faaliyeti yasaklaması, BM İnsan Hakları Konvansiyonu'yla tamamen bağdaşır.

İşin aslına bakılırsa, insan haklarına ilişkin gevezelik çoğu zaman sosyalizmi hedef alan bir propagandadan başka bir şey değildir. Yatırım özgürlüğüne izin verdiği sürece, Lombard Street* ya da Wall Street açısından, turizm sektörü için sokakları temiz tutmak amacıyla her gece evsiz çocukları öldüren ölüm mangalarını sokağa salan çürümüş Orta Amerika "muz cumhuriyetleri" birer "özgür ülke" sayılmaktadır.

Sovyet hainleri 1956'da sosyalizme karşı saldırılarını, Komünist Partisinin Şubat 1956'da toplanan 20. Kongresi'nde Stalin'e, kendi çevresinde bir "kişiye tapınma" örgütleme suçlamasını getirmek suretiyle başlattılar.

Stalin döneminde, Sovyetler Birliği'nde Stalin'in kişiliğine tapınma olduğu doğrudur. Fakat bu kişiye tapınma, Stalin tarafından değil, onun karşı çıkmasına rağmen örgütlenmişti. Aslında Stalin bu tapınmaya karşı çıkmış ve onunla alay etmişti.

Örneğin, Şubat 1938'de birisi çıkıp da *Stalin'in Çocukluğuna İlişkin Öyküler* başlıklı bir kitap yayımlamak istediğinde, Stalin tipik bir tarzda şunları yazacaktı:

"Ben, *Stalin'in Çocukluğuna İlişkin Öyküler*'in yayımlanmasına şiddetle itiraz ediyorum. Bu kitap çok sayıda maddî çarpıtmalar, yalanlar, abartmalar ve hakedilmemiş övgülerle dolu. Ama, asıl önemli olan, bu kitabın Sovyet halkına (ve genel olarak halka) liderlerin ve yanılmaz kahramanların kişiliklerine tapınma eğilimini aşılamasıdır... Size bu kitabı çöpe atmanızı tavsiye ederim."

Stalin'in çevresinde gerçekten de bir "kişiye tapınma" oluşturulmuştu. Mart 1939'da Parti'nin 18. Kongresinde öndegelen bir komünist şöyle haykırmıştı:

"Ukrayna halkı yürekleri ve ruhlarıyla şunu duyururlar: 'Yaşasın gözbebeğimiz Stalin!'

" 'Yaşasın insanlığın yüce dehası... gözbebeğimiz Stalin yoldaş!' "

---

* Lombard Street 1980'lere kadar ABD'ndeki Wall Street'in karşılığı olan, yani Britanya'daki en büyük bankaların çoğunun merkezlerinin bulunduğu bir sokaktı. (G.A.)

Bu konuşmacı Nikita Kruşçov'du!

"Stalinizm" terimini uyduran ve Stalin'i –Almanca'daki Lider anlamına gelen "Führer" sözcüğünün Rusça karşılığı olan "Vojd" sözcüğüyle anmaya başlayan da Kruşçov'du.

Bir başka deyişle, Stalin'in çevresinde oluşturulan "kişiye tapınma", Stalin ve onu içtenlikle destekleyenler tarafından inşa edilmemişti; bu, *daha sonra O'nu megalomanyak bir diktatör olarak nitelendirecek olan siyasal düşmanlarının saldırısının önsözünden başka bir şey değildi.*

Stalin, bu sözde "sadakat" ve "yurtseverlik" belirtilerini engelleme olanağına sahip olmamakla birlikte hiç de aptal değildi ve 1937'de Alman yazar Lion Feuchtwanger'e söylediği gibi bu kişilerin amaçlarının, kendisini daha ileri bir tarihte "kötülemek" olduğunun farkındaydı.

Stalin'in çevresinde bu yolla oluşturulan kişiye tapınma O'nun isteklerine aykırıydı; bu tapınmanın sürmesi olgusu Stalin'in, yaşamının son birkaç yılında –diktatörce bir iktidara sahip olmak bir yana- Sovyet liderliği içinde azınlıkta olduğunu gösterir.

Bu durum;

*1927'den sonra Stalin'in Komünist Enternasyonal'da aktif bir rol oynamaması,

*henüz yayımlanması tamamlanmamış olmasına rağmen Stalin'in yapıtlarının yayımlanmasının ölümünden dört yıl önce, yani 1949'da durdurulması,

*yerleşik uygulamaya aykırı bir biçimde -Partinin Genel Sekreteri konumunda bulunmasına ve sağlığının iyi olmasına rağmen- Stalin'in 1952'deki 19. Parti Kongresine sunulan raporu okumaması gibi bir dizi tuhaf olguyu da açıklamaktadır.

İzninizle, sözümona "sosyalizmin başarısızlığı" konusuna dönmek istiyorum.

Britanya, Fransa, Polonya ve Japonya'nın silahlı kuvvetleri, sosyalizmin inşasına engel olmak için 1918'de yeni devlete saldırdılar. Ancak, başlangıçta yeni Sovyet devletinin örgütlü bir ordusu ya da deneyimli askerî yöneticileri olmamasına rağmen beş yıllık Müdahale Savaşı Sovyetlerin zaferiyle sonuçlandı.

Sosyalizmin düşmanları bu yenilgilerinden önemli bir ders çıkardılar; onlar sosyalizmin cepheden yapılacak doğrudan bir saldı-

rıyla yıkılması olasılığının son derece zayıf olduğunu, onun ancak *içerden*, Komünist Partisi içinde önemli mevkilere gelmek için sıkı bir biçimde çalışacak ve daha sonra sosyalizmi "modernleştirme" adına nüfuzlarını Partiyi, sosyalizmi zayıf düşürecek ve yavaş yavaş emekçi halkın desteğini yitirecek bir siyasal çizgiye çekmek için kullanacak sosyalist kılıklı ajanlar aracılığıyla yıkılabileceği sonucuna vardılar.

Bu Marksistlerin *revizyonizm* olarak adlandırdığı bir programdır; çünkü revizyonizm, bir yandan Marksizmi büyük ölçüde zararlı bir doğrultuda değiştirirken onu *modernleştirmekten* başka bir şey yapmadığını ileri sürer.

Stalin'in 1953'de ölümünden kısa bir süre sonra Kruşçov Sovyet Komünist Partisi'nin başına geçti. Ama o, Stalin'e açıkça saldıracak güveni kendinde ancak 1956'da, yani üç yıl sonra bulabildi ve bu saldırıyı da Sovyetler Birliği'nde onyıllar boyunca asla yayımlanamayan gizli bir konuşma biçiminde gerçekleştirdi.

Stalin'e yönelik saldırı, Stalin'in ortaya koyduğu sosyalizmi inşa programına saldırının ve bu programın değiştirilmesinin zorunlu bir önsözüydü.

Stalin'e karşı sık sık yöneltilen suçlamalardan biri, O'nun Parti Genel Sekreterliği döneminde çok sayıda suçsuz insanın hatalı bir biçimde karşı-devrimci suçlar işledikleri gerekçesiyle hapse atılmış olmalarıdır. Diğer suçlamaların çoğundan farklı olarak, bu suçlama doğrudur. 1934-1938 yılları arasında –güvenlik polisini yöneten– İçişleri Halk Komiserliği makamında sırayla Henrikh Yagoda ve Nikolay Yejov bulunuyordu. 1938'de yapılan kamuya açık duruşmada Yagoda, komplocu kafadarlarının tutuklanmalarını önlemek, sadık komünistleri hatalı suçlamalarla tutuklamak suretiyle komploya destek vermek için kendi yetkilerini nasıl kullandığını mahkemeye anlattı.

Bazı şeylerin son derece yanlış bir tarzda yürütüldüğünden kuşkulanan ve başında Aleksandr Poskrebişev'in bulunduğu kişisel sekretaryasının, güvenlik polisi örgütünde neler olup bittiğini soruşturmasını sağlayan Stalin'in kendisiydi.

Bu soruşturmaların sonucunda Yagoda ile Yejov görevlerinden alınıp tutuklandılar; bütün siyasal suçlama savları yeniden soruşturuldu ve binlerce adli hata düzeltildi.

Stalin'i kitlesel kıyım yapmakla suçlayan kitaplıklar dolusu kitabın yayımlanmasının nedeni, herşeyden önce işte bu sorundu.

Robert Conquest'ın *The Great Terror* (=Büyük Terör) gibi kitaplarının her yeni basısında Stalin'in tahmini "kurbanları"nın sayısına milyonlar eklenerek gülünç rakamlara ulaşıldı. Karşı-devrimin tamamlanmasından sonra Boris Yeltsin Sovyet mahpuslarına ilişkin resmi rakamları yayımladığında ve bunların sayısının ABD'ndeki mahpusların sayısından daha az olduğu ortaya çıktığında dünya medyası tuhaf bir sessizliğe büründü.

Sosyalizmi edimsel olarak yıkma onursuzluğu ise, 1964'te Kruşçov'un yerine Parti Genel Sekreterliği makamına geçen Brejnev'e düştü. "Merkezsizleştirme" görüntüsü altında gerçekleştirilen Brejnev'in "ekonomik reformları" uyarınca, sosyalizmin temellerinden biri olan merkezî planlamanın yerine kapitalizmin temellerinden biri olan *üretimin kâr motifi aracılığıyla düzenlenmesini* geçirme doğrultusunda bir dizi adım atıldı.

O andan itibaren her şey başaşağı gitmeye başladı.

1991'de hemen hemen herhangi bir muhalefet olmaksızın Sovyetler Birliği'yle birlikte feshedilen, *sosyalizm değil, kapitalizmin özellikle kokuşmuş, demokratik-olmayan ve faşizme yakın bir biçimiydi*.

Bir zamanlar birleşik bir devlet olan Sovyetler Birliği bugün, Kruşçov, Brejnev ve Gorbaçov gibi sahte komünistler sayesinde, iflas etmiş olmalarına rağmen birbirleriyle çoğu zaman savaş halinde bulunan rakip prensliklere bölünmüştür.

Ama bazıları, eski Sovyetler Birliği halklarının artık "özgür" olduğunu söylüyorlar. Onlar,

*işsiz kalma; eğer iş bulacak kadar talihliyseler, işverenlerinin bankaları iflas ettiği için aylarca ücretsiz yaşama özgürlüğüne,

*mafya milyonerleri iseler Rolls-Royce marka araba alma özgürlüğüne,

*kirlenmiş su içme özgürlüğüne,

*herhangi bir köşe başında birkaç kuruş karşılığı para için soyulma özgürlüğüne sahipler.

Bugün Rus haber filmlerinde Stalin portreleri taşıyan göstericilerin görülmesi kimseyi şaşırtmamalı! Göstericiler için *Stalin resimleri, geçici olarak yoksun bırakıldıkları sosyalizmi simgelemektedir.*

Eğer insanlar –bazan yaptıkları gibi- beni "Stalinist" olarak ni-

telerlerse, ben, hak etmemiş olmakla birlikte bunu bir kompliman sayarım.

Başta yeni-sömürge ülkeler olmak üzere tüm dünyada her yıl onmilyonlarca erkek, kadın ve çocuğun yaşadığı yoksulluğun nedeni olan kapitalist ve emperyalist sistemi yıkmak için bütün yaşamı boyunca, savaşım vermiş büyük bir ilerici kişilik olan Stalin'in anısı önünde saygıyla eğiliyorum.

Dünyanın en büyük davası olan insanlığın kurtuluşu için bütün yaşamı boyunca savaşım vermiş olan Stalin'in anısı önünde saygıyla eğiliyo um.

Yenukidze Davası (1935-37)*
1999

Giriş

Avel Yenukidze, 1918'den 1935'e kadar Sovyet Merkezî Yürütme Komitesi Prezidyumunun Sekreteri, yani Sovyet sivil bürokrasisinin başıydı. Bu makamda olması onun,

"... Kremlin yönetiminin ve personelinin başında bulunması" (Adam B. Ulam, *Stalin: The Man and His Era*, Londra, 1989, s. 369) anlamına geliyordu.

Yenukidze'nin Biyografisinin Düzeltilmesi (1935)

Yenukidze 1930'da, "Kafkasya'daki Gizli Basımevlerimiz" başlıklı bir tarihsel araştırma yazısı yayımlamıştı.

Yenukidze'nin kendisi 16 Ocak 1935'de, *Pravda*'da yayımlanan bir makalede,

"... 'Büyük Sovyet Ansiklopedisi'nde yayımlanmış olan biyografisinde, (Bakü Parti- Editör) örgütünün kurulmasında kendisinin değil, içlerinde Stalin'in de bulunduğu bir grup diğer Gürcü devrimcinin rol aldığı yolunda bir düzeltme yaptı." (Lazar Pistrak, *The Grand Tactician: Khruschev's Rise to Power*, Londra, 1961, s. 140-41).

Yenukidze'nin makalesi,

"... Transkafkasya devrimci hareketi tarihini ele almada işlemiş olduğu ağır hataları itiraf etme anlamına geliyordu... O 1930'da, Transkafkasya'daki gizli Bolşevik basımevleri üzerine kısa bir kitap yazmış ve bazı referans kaynaklarına kendisini olumlulayan girdiler sağlamıştı." (Robert H. McNeal, *Stalin: Man and Ruler*, Basingstoke, 1988, s. 111).

---

* Marksist-Leninist Araştırma Bürosu, 12 Sayılı Rapor.

Temmuz 1935'te Lavrenti Beria Tiflis'te, kitap olarak da basılan "On the History of the Bolshevik Organisations in Transcaucasia" (="Transkafkasya Bolşevik Örgütlerinin Tarihi") başlıklı bir dizi konferans verdi. Beria şunları ileri sürdü:

"...Yenukidze, resmi biyografisi ve 'Kafkasya'daki Gizli Basımevlerimiz' başlıklı broşüründe, Transkafkasya Bolşevik örgütlerinin tarihini kasıtlı olarak ve düşmanca amaçlarla saptırmış, çok iyi bilinen tarihsel gerçekleri utanmadan ve küstahça çarpıtmış ve Bakü'deki ilk gizli basımevlerinin kurulmasına ilişkin sözde hizmetleri kendi hanesine yazmıştır. Bilindiği gibi, bu saptırma ve çarpıtmalarının sergilenmesi tehlikesiyle yüzyüze kalan A. Yenukidze, 16 Ocak 1935'te *Pravda*'nın sütunlarında bu 'hataları' kabul etmek zorunda kaldı... " (*On the History of the Bolshevik Organisations in Transcaucasia*, Londra, s. 35-36).

Beria'nın kitabı,

"... iki öndegelen Bolşevik olan Yenukidze ile Orakhelaşvili'yi açıkça mahkûm ediyordu... Orakhelaşvili (bunu- G.A.), Stalin'e yazmak ve *Pravda*'da yayımlanmak üzere hazırladığı yanıtın taslağını göndermek suretiyle protesto etmeye çalıştı." (Dmitri Volkogonov, *Stalin: Triumph and Tragedy*, Londra, 1991, s. 213).

Stalin yanıtında Yenukidze'ye, kitabının çeşitli hatalar içerdiğini kabul etmesini ve Beria'nın eleştirisinin 'fazlasıyla sert' olduğunu belirtmekle yetinmesini salık verdi:

"Basılmak üzere *Pravda*'ya bir mektup gönderilmeli; ancak mektubunun metninin doyurucu olduğunu sanmıyorum. Senin yerinde olsaydım, (bu mektuptaki- G.A.) 'polemiksel güzellikleri', tarih 'gezileri'ni ve 'kararlı protesto'yu çıkarır ve sade ve kısa bir biçimde, şu ve şu hataların yapıldığını, ancak Beria Yoldaşın bu hatalara ilişkin eleştirisinin, diyelim ki, çok sert olduğunu ve sözkonusu hataların bu ölçekte bir eleştiriyi haklı çıkarmadığını söylerdim. Ya da buna benzer bir şeyler söylerdim." (Jozef V. Stalin, Mamia Orakhelaşvili'ye Mektup (Temmuz 1935), D. Volkogonov, adıgeçen yapıt, s. 213, Marksizm-Leninizm Enstitüsü Merkezî Parti Arşivleri'ne gönderme, f. 558, op. 1, d. 3179).

Kremlin'de Komplo Savı (1935)

Bununla birlikte,

"... Beria'nın ve diğerlerinin, yaptığı ileri sürülen tarihe ilişkin hatalarından ötürü Yenukidze'ye karşı yaptıkları suçlamaların onun

düşüşünde, eğer olduysa da çok küçük bir rolü oldu." (Boris Nicolaevsky, *Power and the Soviet Elite: "The Letter of an Old Bolshevik" and Other Essays*, New York, 1965, s. 220).

1935 başlarında Kremlin'de,

"... Stalin'e karşı, bir dizi Kremlin muhafızının da bulaştığı bir komplonun" (Adam B. Ulam, s. 396) keşfedildiği duyuruldu.

Yenukidze'nin Görevden Alınması ve (Parti'den- G.A.) Atılması (1935)

3 Mart 1935'te,

"... Yenukidze Moskova'daki görevinden alındı." (Lazar Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 141).

Ancak görev değişikliğinin,

"... onun Transkafkasya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Başkanlığı makamına yükseltilmesi" (Lazar Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 141) olduğu gözönüne alındığında Yenukidze'nin bu kez,

"... anlaşıldığı kadarıyla, suç ortaklığı yapmakla değil sadece ihmalle sorumlu tutulduğu" (Adam B. Ulam, adıgeçen yapıt, s. 396-97) görülür.

Yenukidze'ye yönelik suçlama,

"... onun, Merkezî Yürütme Komitesi Sekreteri sıfatıyla eski aristokratların Kremlin'de bazı görevlere getirilmesine izin vermiş olmasıydı." (Robert Conquest, *Stalin: Breaker of Nations*, Londra, 1993, s. 195).

Ancak Yenukidze'nin,

"... 'yükseltilmesi'... hiçbir zaman gerçekleşmedi." (Lazar Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 141) ve 7 Haziran 1935'te,

"... Parti Merkez Komitesi'nin plenum oturumunda... Yenukidze" (Lazar Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 141) "siyasal ve ahlakî zayıflık"la suçlandıktan sonra,

"... Parti'den çıkarıldı." (Lazar Pistrak, adıgeçen yapıt, s. 141).

"Bunu izleyen haftalarda gazeteler Yenukidze'ye ağır bir biçimde saldıran (yazılara- G.A.) yer verdiler... O 'düşmanları' –'eski prensleri, bakanları, saraylıları, Trotskistleri vb.' kanatları altına almakla,... 'karşı-devrimci bir yuva (oluşturmakla- G.A.) ve genel olarak liberal çürümeyle' " (*Pravda*'nın 16 ve 19 Haziran 1935 tarihli sayılarından alıntılayan Robert Conquest, *The Great Terror: Stalin's Purge of the Thirties*, Londra, 1969, s. 88-89) suçlandı.

13 Haziran 1935'te *Pravda* Kruşçov'un Moskova Parti

Aktivi'ne yaptığı konuşmada şunları söylediğini kaydetti:

"Kirov Yoldaşı vuran mermiler, düşmanlarımızın (amaçlarına ulaşmak için- G.A.) ellerinden gelen her şeyi yapacaklarını göstermektedir... Bu sinyalden gereken bütün sonuçlar çıkarılmalıydı. Ancak, Bolşeviklerde olması gereken niteliklerin tümünü de yitiren Yenukidze, Parti'nin düşmanlarının 'iyi yürekli amcası' olmayı tercih etti...

"Parti Yenukidze'ye büyük bir güven duydu ve önemli sorumluluk gerektiren bir görev verdi... fakat o bu güveni hak etmedi. O devrim davasına ihanet etti. O, siyasal ve ahlakî bakımdan yozlaştı." (Nikita Khruschev: Moskova *Akitivi*'nde Konuşma (Haziran 1935), *The Dethronement of Stalin*, Manchester, 1956, s. 11).

24 Haziran 1935'te Beria kamu önünde Yenukidze'yi mahkûm etti:

"Yenukidze'nin ülkemize ihanet eden biri olduğu ortaya çıktı ve (şimdi o- G.A.) tümüyle hak ettiği cezayı çekiyor." (Lavrenti Beria, *Zaria Vostoka*'da (=Doğu Şafağı) yayımlanan konuşma, 24 Haziran 1935, Amy Knight, *Beria: Stalin's First Lieutenant*, Princeton (ABD), 1993, s. 57).

Yenukidze'nin Tutuklanması (1936)

Yenukidze,

"... 1936'nın sonlarına doğru" (Amy Knight, adıgeçen yapıt, s. 68) tutuklandı.

Yenukidze'nin Yargılanması ve İdamı (1937)

29 Aralık 1937'de *Pravda*, aralarında Orakhelaşvili ile Yenukidze'nin de bulunduğu sekiz kişinin,

"... gizli duruşmada anayurda ihanet, casusluk, yıkıcılık ve terörist komplo suçlarından yargılanıp idama mahkûm edildiğini" (Gabor T. Rittersporn, *Stalinist Simplifications and Political Conflicts in the USSR: 1933-1953*, Reading, 1991, s. 197) ve

"... kurşuna dizildiğini" (Roy A. Medvedev, *Let History Judge: The Origins and Consequences of Stalinism*, Londra, 1972, s. 191) duyurdu.

Orakhelaşvili,

"... Gürcistan'da kapitalizmi restore etme arzusuna bağlı olarak 'emperyalist bir devletle bağlantılı bir biçimde' saptırma eylemleri gerçekleştirmekle" (*Pravda*'nın 20 Aralık 1936 tarihli sayısından

alıntılayan, Robert Conquest, *Inside Stalin's Police: NKVD Politics, 1936-39*, Basingstoke, s. 52) suçlanmıştı.

1938 İhanet Duruşması (1938)

1938 ihanet duruşmaları sırasında, Mart 1938'de verilen ifadelerde Yenukidze davasına bir çok kez göndermede bulunuldu.

Örneğin, sanık Aleksey Rikov mahkemedeki ifadesinde şunları söyledi:

"RİKOV: Bir sonraki dönemi (kulakların tasfiyesini izleyen dönem- Editör) karakterize eden, salt komplocu tipte bir örgütün oluşturulması ve Parti ile hükümete karşı en sert savaşım biçimlerinin kullanılmasıdır. Bu özellikle, bir 'saray darbesi' hazırlama girişimlerini kapsamaktadır...

"VİŞİNSKİ: Hangi dönemden söz ediyorsun?

"RİKOV: Bu plan, hükümet üyelerini komplocu örgütün gerçekleştireceği zora dayalı bir darbe çerçevesinde tutuklamayı amaçlıyordu. Anımsadığım kadarıyla bu düşünce Sağlar arasında 1933-34'te oluştu... Bu karşı-devrimci planın ana dayanağı, 1933'de Sağ örgütün aktif bir üyesi haline gelmiş olan Yenukidze'ydi...

" 'Saray darbesi'ni gerçekleştirmek amacıyla... aralarında Trotskistlerin ve Zinovyevcilerin; Kamenev, Piyatakov, Yenukidze'nin yanısıra benim, Buharin'in ve Tomski'nin bulunduğu bir merkez oluşturulmuştu." (*Report of the Court Proceedings in the Case of the Anti-Soviet 'Bloc of Rights and Trotskyites', Moskova*, 1938, s. 176-77, 178).

Sanık Nikolay Buharin ifadesinde şunları söyledi:

"BUHARİN: Biz Sağ komplocular arasında hükümet darbesi düşüncesinin oluşması aşağı yukarı 1929-30 yıllarına denk düşer... Bu, sınırlı bir hükümet darbesi ya da bir 'saray darbesi' düşüncesiydi... Kremlin muhafızları, Tomski'yle kişisel ilişkisi olan ve onunla sık sık biraraya gelen Yenukidze'ye bağlıydı...

"Neden 'saray darbesi' sözcüğünü kullanıyorum? Bu, (darbenin- G.A.) örgütsel olarak Kremlin'de yoğunlaşmış kuvvetler tarafından (yapılacağı- G.A.) anlamına gelir...

"Komplonun dayandığı güçler; Yenukidze'nin artı Yagoda'nın kuvvetleri, Kremlin'deki ve İçişleri Halk Komiserliği'ndeki örgütlerdi; anımsayabildiğim kadarıyla Yenukidze bu kez, yeri gelmişken söylemek gerekirse, bir zamanlar Trotski'nin treninin komutanlığını yapmış olan Kremlin'in eski komutanı Peterson'un da desteğini almayı başarmıştı...

"Komplocu askerî grubun liderliği altında, Yenukidze'nin ve Yagoda'nın kuvvetlerini, Kremlin'deki örgütü ve İçişleri Halk Komiserliği'ndeki örgütü, askerî örgütü ve Moskova garnizonunun kuvvetlerini içeren kriminal karşı-devrimci bir komplo örgütü oluşturulmuştu." (*Report of the Court Proceedings in the Case of the Anti-Soviet 'Bloc of Rights and Trotskyites'*, Moskova, 1938, s. 394-95, 419, 424-25).

Sanık Pavel Bulanov ifadesinde şunları söyledi:

"Ona (Yagoda- Editör) göre, darbede en önemli rollerden birini Yenukidze oynayacak, ikinci düzeydeki sorumluluğu ise... Yagoda üstlenecekti. Bunların (farklı- G.A.) etki alanları vardı: Yenukidze'ninki Kremlin'de ve Yagoda'nınki İçişleri Halk Komiserliği'nde...

"Hitler Yagoda'yı tamamen büyülemişti...

"Onlar, silahlı darbenin mutlaka savaşla çakışması gerektiğini düşünüyorlardı...

"Yagoda'nın Sağların liderleriyle çok sıkı bağları bulunuyordu. Onun Trotskistlerle de bağları vardı... O bir kaç kez... Trotskistlere ilişkin davaların sürdürülmemesi, tersine Trotskistlere ilişkin davaların olduğu gibi Sağlara ve Zinovyevcilere ilişkin davaların da sona erdirilmesi doğrultusunda doğrudan ve dolaylı buyruklar verdi.

"VİŞİNSKİ: Yani onları korudu.

"BULANOV: Bence, sadece onları korumakla kalmadı; onların etkinliklerine doğrudan destek verdi." (*Report of the Court Proceedings in the Case of the Anti-Soviet 'Bloc of Rights and Trotskyites'*, Moskova, 1938, s. 553, 554, 555).

Revizyonistler Tarafından 'Saygınlığının' Geri Verilmesi

Revizyonist yetkililer Mayıs 1962'de Yenukidze'nin 'saygınlığını' geri verdiler.

Yenikudze davasındaki sözde "adli hata" Beria'nın omuzlarına yüklendi. Boris Nicolaevsky bile bu konuda şu yorumu yapmak zorunda kaldı: "Acaba *Pravda* neden, Yenukidze'nin tasfiyesinin... esas suçlusunun Beria olduğuna ilişkin saçmalıklar yayımlıyor? 1935'te uzaktaki Tiflis'te bir Parti görevinde bulunan Beria'nın bu sözümona sınırsız gücüne ilişkin söylenceye neden gereksinim duyuluyor?" (Boris Nicolaevsky, adıgeçen yapıt, s. 224).

EKLER

Yaratıcı Entellektüellerle Toplantıda Konuşma*
J. V. Stalin, 1946

Stalin: Bana neler söylemek istersin Fadeyev yoldaş?

Fadeyev: (A. A. Fadeyev 1947-54 yılları arasında Yazarlar Birliği'nin Genel Sekreteriydi- Editör) Stalin yoldaş, biz sana bir konuda danışmak için geldik. Bir çok insan edebiyat ve sanatımızın tıkandığını ve onları nasıl geliştirebileceğimizi bilmediğimizi düşünüyor. Günümüzde bütün sinema salonlarında kahramanın durmadan düşmanla savaştığı ve insan kanının seller gibi aktığı filmler gösteriliyor. Her yerde kıtlık ve sıkıntılar anlatılıyor. İnsanlar savaşım ve kandan bıkmış durumda. Biz yapıtlarımızda değişik bir yaşamı, kan ve zorun olmayacağı, ülkemizin karşı karşıya bulunduğu sayısız güçlüğün ortadan kalkacağı geleceğin yaşamını yansıtmak istiyoruz. Tek sözcükle, mutlu ve tasasız bir geleceği anlatmanın zamanı gelmiş bulunuyor.

Stalin: Akıl yürütmenizde esas öğe eksik. Görevin Marksist-Leninist analizi eksik. Ve yaşam edebiyat işçilerinin ve sanatçıların önüne tam da bunu getiriyor. Bir zamanlar Birinci Petro Avrupa'ya bir pencere açtı. Fakat 1917'den sonra emperyalistler sosyalizmin kendi ülkelerine yayılmasından korktukları için bu pencereyi kapattılar. Büyük Yurtsever Savaştan önce bizler uzun süre radyo, film, gazete ve dergiler aracılığıyla dünyaya, dişlerinin arasında kan damlayan bıçak taşıyan kuzeyli barbarlar olarak tanıtıldık. Onlar prole-

---

* *Zhukhrai V. 'Stalin: pravda i lozh', Moskova, 1996, s. 245-251; J.V. Stalin, 'Sochineniya', Cilt. 16, 1946-1952, Izdatelstvo 'Picatel', Moskova, 1997, s. 49-53.* Rusçadan (İngilizceye- G.A.) çeviren Sumana Jha.

ter diktatörlüğü rejimini böyle resmettiler. İnsanlarımızı semaverden votka içen eski püskü gömlekler giymiş kişiler olarak gösterdiler. Birdenbire bu geri Rusya, dünya burjuvazisinin ilkel mağara sakinleri gibi göstermeye çalıştığı bu insanlar, önlerinde bütün dünyanın korkuyla titrediği iki büyük dünya devletini –Alman faşistleriyle Japon emperyalistlerini- yendiler. Bugün dünya, böyle kahramanca bir edimi gerçekleştiren ve insanlığı kurtaran bu insanların kimler olduğunu anlamaya çalışıyor. İnsanlığı, ortalığı velveleye vermeden en zor koşullarda sınaileşmeyi ve kollektivizasyonu başaran sıradan Sovyet insanları kurtardı. Onlar savunma sistemimizi berkittiler ve kendi yaşamları pahasına ve komünistlerin önderliğinde düşmanı yok ettiler. Savaşın sadece ilk altı ayında 500.000'den fazla komünist ön hatlarda yaşamını yitirdi; savaşın tümünde bu rakam 3 milyonu aştı. Sosyalizm ve halklarının mutluluğu için dövüşen soylu, lekesiz, adanmış ve özverili bu komünistler bizim en iyi insanlarımızdı: Şimdi biz onları özlüyoruz. Eğer sağ olmuş olsalardı, sorunlarımızın pek çoğu çözülmüş olurdu. Bugün yaratıcı Sovyet entellektüellerinin ana görevi yapıtlarında, sıradan Sovyet insanının bütün görünümlerini yansıtmak, onun karakterinin en iyi özelliklerini açığa vurmak ve göstermektir. Günümüzde edebiyat ve sanatın gelişmesinin genel doğrultusu bu olmalıdır. Nikolay Ostrovski'nin *Çelik Nasıl Sertleşti?* romanının edebi kahramanı Pavel Korçagin neden bizim için hâlâ değerlidir?

Bunun nedeni onun devrime, halka ve sosyalizme karşı beslediği sınırsız adanmışlık ve özveri duygusudur.

Zamanımızın büyük pilotu Valeri Çkalova'nın filmde yansıtılan sanatsal imgesi, binlerce korkusuz Sovyet şahininin, Büyük Yurtsever Savaş sırasında ölümsüz bir üne erişen savaşçıların yetişmesine büyük katkı yaptı. *Bizim Kentin Delikanlısı* filmindeki tankçı Albay Sergey Lukonim ise binlerce tankçının özel kahramanıdır.

Bu geleneği sürdürmek gerek. Sovyet halkının kendini özdeşleştireceği ve örnek alacağı, komünizm için savaşan edebiyat kahramanları yaratın. Elimde, Sovyet yaratıcı entellektüellerinin ilginç bulacağını sandığım bir soru listesi var. Eğer itiraz eden yoksa bu soruları yanıtlayacağım.

Salondan sesler: O soruları yanıtlamanızı diliyoruz.

Soru: Size göre çağdaş Sovyet yazarlarının, oyun yazarlarının ve film yönetmenlerinin bellibaşlı eksiklikleri nelerdir?

Stalin: Ne yazık ki onların eksiklikleri çok önemli boyutlarda. Son zamanlarda, çürümekte olan Batı'nın zararlı etkisi altında üretilen ve yabancı istihbarat örgütlerinin yıkıcı çalışmalarının yardımıyla yaşam bulan bir dizi edebiyat yapıtında tehlikeli bir eğilim açıkça seziliyor. Sovyet edebiyat dergilerinin sayfalarında sık sık, komünizmi inşa etmekte olan Sovyet halkını acınası ve gülünç kişiler olarak resmeden yapıtlara rastlanıyor. Olumlu kahramanla alay ediliyor ve yabancı olan her şeyin ve kozmopolitizmin karşısında hissedilen ve tam da siyasal dökümtüleri karakterize eden aşağılık duygusu alkışlanıyor. Tiyatro repertuarlarında, yabancı burjuva yazarların utanç verici yapıtları Sovyet oyunlarını geri plana itiyor.

Filmlerde bayağı temalar egemen ve bunlar yiğit Sovyet halkının kahramanca tarihini çarpıtıyor.

Soru: Müzikteki *avant-garde* eğilimler ve sanat ve heykeltraşlıktaki *soyut ekol* ideolojik bakımdan ne denli tehlikeliler?

Stalin: Günümüzde yenilik görüntüsü altında Sovyet müziğine formalizm ve Sovyet resim sanatına soyut ekol dayatılıyor. Arasıra şöyle soruların sorulduğunu duyuyoruz: "Bolşevikler ve Leninistler gibi böylesine önemli insanların bu gibi basit şeylerle uğraşması ve soyut resmi ve formalizmi eleştirmeye zaman ayırması gerekli mi? Bu işlerle psikiyatristler uğraşsın."

Bu tür sorular, ülkemize ve özellikle gençliğimize karşı yürütülen ideolojik sabotajın rolüne ilişkin bir yanlış anlamayı berrak bir biçimde gösteriyor. Sanat ve edebiyatta sosyalist gerçekçiliğe karşı girişimler bu eğilimlerin yardımıyla sürdürülüyor. Bu saldırıları açık bir biçimde yapmak olanaksızdır. Bu sözümona soyut resimlerde insanların; halkın mutluluğu, komünizm ve ilerleme uğruna savaşımda örnek almak isteyebilecekleri kişilerin gerçek yüzleri gösterilmiyor. Bunun yerine, kapitalizme karşı sosyalist sınıf savaşımını gölgeleyen soyut mistisizm geçiriliyor. Savaş sırasında ne kadar çok insan bize zafer duygusu aşılayan Kızıl Meydan'daki Minin ve Pozarski heykelini görmeye gelmişti?

Sanatta 'yeniliği' temsil eden bükülü bir demir parçası bizi neye esinlendirebilir? Bir soyut tablo bizi neye esinlendirebilir?

Amerikan malî kodamanlarının modernizmi yaygınlaştırmalarının, bu tür yapıtlara, gerçekçi ekolün büyük ustalarının hiçbir zaman hayal edemeyecekleri devasa telif ücretleri ödemelerinin nedeni budur işte.

Sözümona batı popüler müziğinin ve sözümona formalist eği-

limlerin altında bir sınıf savaşımı düşüncesi yatıyor. Eğer öyle adlandırılabilirse bu müzik, 'çalkalayanlar' tarikatının dansından türetilmiştir ve insanları kendilerinden geçmeye ve esrimeye teşvik etmekte ve onları her türlü vahşi eylemi gerçekleştirmeye hazır yabanıl hayvanlara dönüştürmektedir. Bu müzik türü, insanların beynini ve ruhsal durumunu etkilemek amacıyla psikiyatristlerin katkısıyla yaratılmıştır. Bu, etkisi altına giren insanların taze düşünceler üretmelerini engelleyen ve onları bir sürü haline dönüştüren bir müzik narkotiği türüdür. Böylesi insanları devrime, komünizmin inşasına çağırmak yararsızdır. Görebileceğiniz gibi müzik de bir savaş aracıdır.

1944 yılında bir Britanya istihbarat subayının kaleme aldığı ve "düşman ordusunu yozlaştırmak için formalist müzikten nasıl yararlanılmalı?" başlığını taşıyan bir yönergeyi okuma fırsatım olmuştu.

Soru: Yabancı istihbarat ajanlarının sanat ve edebiyat alanındaki yıkıcı faaliyetleri somut olarak nelerdir?

Stalin: Sovyet sanat ve edebiyatının geleceğini tartışırken bunun, daha önce görülmemiş bir gizli savaş ortamında, dünya emperyalist çevrelerinin bize ve bizim sanat ve edebiyatımıza karşı başlattıkları bir savaş ortamında gelişmekte olduğunu hesaba katmalıyız. Ülkemizdeki düşman ajanlarının görevi; sanatla uğraşan Sovyet örgütlerine sızmak, bellibaşlı gazete ve dergilerin editörlüklerini ele geçirmek, tiyatro ve sinemaların repertuarlarını ve düzyazı ve şiir yayıncılığını belirleyici düzeyde etkilemektir; her yola başvurarak, Sovyet halkının yurtseverlik duygularını canlandıran ve onların komünizm doğrultusunda ilerlemelerine yol gösteren devrimci yapıtların yayımlanmasını engellemektir. Onlar, komünizmin başarısızlığının telkin edildiği kitapları destekliyor ve yayımlıyorlar. Onlar büyük bir coşkuyla, kapitalist üretim biçimini ve burjuva yaşam tarzını destekliyor ve bu doğrultuda propaganda yapıyorlar.

Yabancı ajanlardan aynı zamanda sanat ve edebiyatta karamsarlık, dekadans ve demoralizasyon duygularını yaygınlaştırmaları isteniyor.

Tanınmış bir Amerikan senatörü şöyle demişti:

"Eğer Bolşevik Rusya halkına korku filmlerimizi gösterebilseydik, büyük olasılıkla komünist inşa çalışmasını çökertebilirdik." Lev Tolstoy boş yere, sanat ve edebiyatın güçlü bir endoktrinasyon aracı olduğunu söylememişti.

Bugün ideolojik yıkıcılığa son vermek için, kimin ve neyin,

edebiyat ve sanatın yardımıyla bize esin verdiği üzerinde ciddi biçimde kafa yormalıyız. Kültürün, toplumsal ideolojinin ve sınıfın ayrılmaz parçalarından biri olduğunu ve egemen sınıfın çıkarlarını korumak için kullanıldığını anlamak zorundayız. Bizim açımızdan kültür, işçi sınıfının ve proleter diktatörlüğünün çıkarlarını korumak bakımından önem taşır.

Sanat için sanat diye bir şey yoktur. Toplumun üzerinde duran 'özgür' sanatçılar, yazarlar, şairler, oyun yazarları, yönetmenler ve gazeteciler yoktur ve olamaz. Onlara kimsenin gereksinimi yok. Böylesi insanlar yoktur ve olamazlar.

Karşı-devrimci burjuvazinin eski geleneklerine bağlılıkları uyarınca Sovyet halkına hizmet etmek istemeyenlerin ve Sovyet halkının hizmetinde olan işçi sınıfı iktidarına düşman olanların ülkeden ayrılmalarına ve yurtdışında kalmalarına izin veriyoruz. Bırakalım onlar, her şeyin alınıp satıldığı ve yaratıcı entellijentsiyanın kendi yaratım çabasında bütünüyle malî kodamanların parasal desteğine bağımlı olduğu kötü ünlü burjuva toplumunda 'özgür yaratıcılığın' anlamını hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde anlasınlar.

Ne yazık ki dostlarım, zamanımın sınırlılığı nedeniyle tartışmamızı burada bitirmek zorundayız.

Bütün sorularınızı bir ölçüde yanıtlamış olduğumu umarım. Tüm Birlik Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi'nin ve Sovyet hükümetinin, Sovyet edebiyatının bundan sonraki gelişmesi sorununa ilişkin tutumunun herkes için yeterince berrak olduğunu sanıyorum.

Bay Morrison'un Açıklaması Vesilesiyle*
J. V. Stalin, 1 Ağustos 1951

Bay (Herbert– G.A.) Morrison, iç politikaya ve dış politikaya ilişkin iki dizi soruna değinmiş bulunuyor.

İç Politika

Bay Morrison Sovyetler Birliği'nde anlatım özgürlüğü, basın özgürlüğü ve kişisel özgürlük olmadığını ileri sürüyor.

Bay Morrison büyük bir yanılgı içindedir. İşçiler, köylüler ve aydınlar hiçbir ülkede, Sovyetler Birliği'nde olduğu ölçüde anlatım özgürlüğüne, basın özgürlüğüne ve kişisel özgürlüğe sahip değildirler. Hiçbir ülkede Sovyetler Birliği'nde olduğu kadar işçi ve köylü örgütleri ve özellikle onlar için (yayımlanan- G.A.) bu denli çok gazete yoktur. Hiçbir yerde işçi sınıfı Sovyetler Birliği'de olduğu ölçüde sistemli bir biçimde örgütlenmiş değildir. İşçi sınıfının abartmasız tümünün, SSCB'nin bütün işçilerinin sendikalarda, tıpkı köylülerin kooperatiflerde örgütlenmiş oldukları gibi örgütlenmiş oldukları bir sır değildir.

Bay Morrison bunu biliyor mu? Öyle anlaşılıyor ki, bilmiyor. Anlaşılan, o bunu bilmeyi de istemiyor. O bilgisini, Sovyet halkının iradesiyle ülkeden kovulmuş olan Rus kapitalistlerinin temsilcilerinin ileri sürdüğü yakınmalardan üretiyor.

SSCB'nde devrimin yıktığı halk düşmanları için, toprak ağaları ve kapitalistler için anlatım özgürlüğü, basın ve örgütlenme özgür-

---

* *Pravda*, 1 Ağustos 1951. *L.K. Grigoriev, 'Stalin. sobytiya i dokumenty', opyt istoriko-arkhivnogo, kontrpropagandistskogo I filosofskogo issledovaniya, Elektronik baskı, Moskova, 2002, sayfa: 46-50.* Rusça'dan (İngilizceye- G.A.) çeviren: Neelakşi Suryanarayan

lüğü yoktur. Aynı şekilde; yolagelmez hırsızlara, yurtdışından istihbarat görevleri verilerek yollanan sabotörlere, teröristlere ve Lenin'i vuran, Volodarski, Uritski ve Kirov'u öldüren, Maksim Gorki'yi ve Kuybişev'i zehirleyen katillere ve suçlulara da özgürlük yoktur. Toprakağaları ve kapitalistlerden teröristlere, hırsızlara, katillere ve yıkıcı faaliyetlere karışanlara kadar bütün bu suçluların hepsi aynı şeyi yapmaya çalışıyorlar: SSCB'nde kapitalizmi restore etmek, insanın insanı sömürmesini geri getirmek ve ülkeyi işçilerin ve köylülerin kanıyla sulamak. Cezaevleri ve çalışma kampları sadece ve sadece bu beyefendileri ağırlamak için varlar.

Bay Morrison bu insanların anlatım ve basın özgürlüğünü ve kişisel özgürlüğünü mü sağlamaya çalışıyor? Bay Morrison gerçekten de SSCB halkının bu insanlara anlatım ve basın özgürlüğü ve kişisel özgürlük, yani işçileri sömürme özgürlüğü verilmesini kabul edeceğine inanıyor mu?

Bay Morrison, anlatım özgürlüğünden vb. daha derin bir anlamı olan diğer özgürlükler konusunda sessiz kalıyor. O, halkın sömürüden, ekonomik bunalımdan, işsizlikten, yoksulluktan özgür oluşu konusunda hiçbir şey söylemiyor. Belki de Bay Morrison bu özgürlüklerin SSCB'nde uzun süredir var olduğundan haberdar değildir. Oysa bütün diğer özgürlüklerin temelinde işte bu özgürlükler bulunur. Bay Morrison'un bu temel özgürlükler konusunda utanç verici bir sessizlik sergilemesinin nedeni bu mudur? Bunun nedeni ne yazık ki bu özgürlüklerin İngiltere'de bulunmayışı ve İşçi Partisi'nin son altı yıldır iktidarda olmasına rağmen İngiliz işçilerinin hâlâ sömürücü kapitalistlerin boyunduruğu altında yaşamaya devam ediyor olmaları mıdır?

Bay Morrison İşçi (Partisi- G.A.) hükümetinin sosyalist bir nitelik taşıdığında ve böyle bir hükümetin denetimi altında hazırlanan radyo programlarının Sovyetler tarafından herhangi bir engelle karşılanmaması gerektiğinde diretiyor.

Ne yazık ki, Bay Morrison'un bu görüşlerine katılamayız. İşçi Partisi'nin iktidara ilk geldiği sıralarda onun, sosyalizm yolunu tutacağı varsayılabilirdi. Ne var ki, daha sonra İşçi (Partisi- G.A.) hükümetinin, kapitalist yapıyı sürdüren ve kapitalistlere önemli ölçüde kâr sağlayan diğer herhangi bir burjuva hükümetinden hemen hemen hiçbir farkının olmadığı ortaya çıktı.

Aslına bakılırsa, İngiltere'de kapitalistlerin kârları her yıl artarken işçilerin ücretleri olduğu yerde saymaktadır. Dahası, İşçi (Partisi- G.A.) hükümeti bu işçi-düşmanı ve sömürücü rejimi her türden önlemler alarak, işçilere baskı yaparak, hatta onları tutuklayarak korumaktadır. Böyle bir hükümet sosyalist olarak nitelenebilir mi?

İşçi (Partisi- G.A.) hükümetinin iktidara gelmesiyle; kapitalist sömürünün ortadan kalkacağı, kitlesel tüketim maddelerinin fiyatlarının sistemli bir biçimde düşürülmesi için önlemler alınacağı ve işçilerin maddî yaşam koşullarının büyük ölçüde düzeltileceği umulmuştu. Oysa İngiltere'de kapitalistlerin kârları artmakta, işçi ücretleri dondurulmakta ve temel tüketim mallarının fiyatları yükselmektedir. Hayır; böylesi politikaları sosyalist olarak niteleyemeyiz. İngiltere'den Sovyetler Birliği'ne radyo yayınlarına (BBC) gelince; iyi bilindiği gibi bunlar genellikle, Sovyet halkının düşmanlarının kapitalist sömürüyü restore etme yolundaki uğraşlarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Sovyetlerin, SSCB'nin içişlerine müdahale anlamına gelen böylesi halk-karşıtı propagandaya izin veremeyecekleri anlaşılabilir bir husustur.

Bay Morrison, iktidarda sadece tek bir parti, yani Komünist Partisi temsil edildiği için SSCB'ndeki Sovyet iktidarının monolitik bir iktidar olduğunu söylemektedir. Aynı mantıkla biz de iktidarda sadece İşçi Partisi temsil edildiği için İşçi (Partisi- G.A.) hükümetinin de monolitik bir hükümet olduğunu söyleyebiliriz.

Ama, esas sorun bu değil. Herşeyden önce SSCB'ndeki Komünistler yalıtılmış bir biçimde değil, partisiz halkla blok halinde faaliyet göstermektedirler. İkincisi, SSCB'nin tarihsel gelişim süreci içinde Komünist Partisi, biricik anti-kapitalist ve halk-yanlısı parti olduğunu kanıtlamıştır.

Son elli yıl içinde Sovyetler Birliği halkı, Rusya'da var olan bellibaşlı partilerin hepsine, toprakağalarının partisine (Kara Yüzler), kapitalistlerin partisine (Kadetler), Menşeviklerin partisine (sağ 'sosyalistler'), Sosyal Devrimcilerin partisine (kulakların savunucusu) ve Komünist Partisi'ne tanık olmuştur. Devrimin gelişmesi sürecinde halkımız bütün burjuva partilerini reddetmiş ve toprakağalarına ve kapitalistlere karşı çıkan biricik parti oluşunu dikkate alarak Komünist Partisi'ni tercih etmiştir. Bu, tarihsel bir olgudur ve SSCB halklarının yürüttüğü savaşımda Komünist Partisi'ni tümüyle desteklemesi anlaşılabilir bir husustur.

Bay Morrison bu tarihsel gerçeğe nasıl karşı çıkabilir? Acaba Bay Morrison, sadece ne idüğü belirsiz bir muhalefet oyunu oynamak için tarihin tekerleğini geri döndürmek ve çoktandır ölmüş bulunan bu partileri yeniden canlandırmak gerektiğini mi düşünüyor?

Dış Politika

Bay Morrison, İşçi (Partisi- G.A.) hükümetinin barıştan yana olduğunu, Sovyetler Birliği için bir tehdit öğesi olmadığını, Kuzey Atlantik Anlaşması'nın (yani NATO'nun- G.A.) saldırgan olmayan bir silahlı pakt olduğunu, İngiltere'nin, Sovyetler Birliği'nin İkinci Dünya Savaşından sonra ordusunu yeterli ölçüde terhis etmediği için silahlanma yarışı yolunu tutmak zorunda kaldığını ileri sürmektedir.

Ne yazık ki, Bay Morrison'un bu savlarında gerçekliğin zerresi bile yoktur.

Eğer İşçi (Partisi- G.A.) hükümeti gerçekten de barıştan yanaysa neden beş büyük devletin Barış Paktı'ndan kaçınıyor, neden bütün büyük devletlerin silahlarını azaltmasına karşı görüş bildiriyor, neden nükleer silahların yasaklanmasına karşı çıkıyor, neden barış yolunu savunan insanlara baskı uyguluyor ve neden İngiltere'de savaş-yanlısı propagandayı yasaklamıyor?

Bay Morrison sözlerine inanmamızı istiyor. Fakat Sovyet halkları her kim olursa olsun (sadece- G.A.) sözlere inanmaz. Onlar açıklama değil, eylem talep ediyorlar.

Aynı şekilde, Bay Morrison'un SSCB'nin İkinci Dünya Savaşından sonra ordusunu yeterli ölçüde terhis etmediği yolundaki sözleri de inandırıcılıktan oldukça uzaktır. Sovyet hükümeti ordusunu terhis ettiğini zaten açıklamış bulunuyor; şu anda onun ordusunun asker sayısı, hemen hemen İkinci Dünya Savaşından önceki barış dönemindeki kadardır. İngiliz ordusunun asker sayısı ise, savaş öncesininkinin hemen hemen iki katıdır. Ne var ki birileri, bu çürütülemez verilere gürültülü ve dayanaktan yoksun açıklamalar yapmak suretiyle karşı çıkıyorlar.

Belki de Bay Morrison SSCB'nin, silahlarından arındırılmış bir orduyla yetinmesi gerektiğini düşünüyor. Ordular hükümet bütçesinin çok önemli bir bölümünü yutarlar; dolayısıyla Sovyet halkı da dışardan (gelen bir- G.A.) savaş tehdidiyle karşı karşıya olmasaydı, düzenli ordusunu kendi isteğiyle ortadan kaldırırdı. Fakat 1918-20 yıllarının deneyimi bize kazın ayağının öyle olmadığını gösterdi. O

dönemde İngilizler, Amerikalılar, Fransızlar (Japonlarla birlikte) Sovyetler Birliği'ne saldırdılar; Ukrayna'yı, Kafkaslar'ı, Orta Asya'yı, Uzakdoğu'yu ve Arkhangelski bölgesini ondan koparmaya çalıştılar ve ona üç yıl boyunca eziyet ettiler. Bu (deneyim- G.A.) bize SSCB'nin, emperyalist saldırganlar karşısında bağımsızlığını savunabilmesi için asgari düzeyde bir düzenli ordu bulundurmasının zorunlu olduğunu öğretti. Tarihte Rusların İngiltere topraklarını işgal ettiği hiç görülmemiştir; ama tarih İngiltere'nin Rusya topraklarını işgal ettiği ve ele geçirdiği bir dizi duruma tanıklık etmiştir.

Bay Morrison Rusların İngiltere'yle Alman sorununda ve Avrupa'nın restorasyonu sorununda işbirliği yapmayı reddettiğini söylemektedir. Bu düpedüz yalandır ve Bay Morrison'un kendisi, söylediği bu sözlere inanıyor olamaz. Herkesin de bildiği gibi hakikat, Rusların işbirliği yapmayı reddetmeleri değildir; hakikat Rusların, İngilizlerin ve Amerikalıların Almanya'da faşizmi restore etme ve Batı Almanya'yı bir saldırı üssüne dönüştürme yolundaki çabalarına katılmamalarıdır.

Avrupa'nın ekonomik restorasyonu için işbirliği konusuna gelince, SSCB (böyle bir- G.A.) işbirliğini reddetmemiş, tam tersine kendisi, Avrupa ülkelerinin eşitlik ve egemenliği ilkeleri temelinde, dışardan herhangi bir dayatma, ABD'nin bir dayatması olmaksızın bu programı yaşama geçirmeyi önermiştir.

Bay Morrison'un, komünistlerin halk demokrasisi ülkelerinde zor kullanarak iktidara geldikleri, Kominform'un zora dayalı propaganda faaliyeti yürüttüğü yolundaki açıklamaları da aynı şekilde dayanaktan yoksundur. Ancak komünistleri karalamakta sonuna kadar kararlı olan kişiler böylesi açıklamalar yapabilirler.

Doğrusunu söylemek gerekirse, komünistler halk demokrasisi ülkelerinde genel seçimler yoluyla iktidara geldiler. Bu ülkelerin halklarının sömürücüleri ve yabancı istihbarat örgütlerinin ajanlarını kapı dışarı ettikleri besbellidir. Bu halkın iradesidir. Halkın sesi Hakkın sesidir.

Kominform'a gelince, ancak ölçülülük duygusunu tümüyle yitirmiş olanlar, onun zora dayalı propaganda faaliyeti yürüttüğünü söyleyebilirler. Kominform'un belgeleri yayımlanmıştır ve yayımlanmaya da devam etmektedir. İçerikleri bilinen bu belgeler Komünistlere yönelik her türlü karalayıcı ve alçaltıcı sözleri tümüyle çürütmeye yeter.

Burada, zor kullanmanın Komünistlerin başvurduğu bir yöntem olmadığının altı çizilmelidir. Tersine tarih zor yöntemlerine başvuranların aslında komünizmin düşmanları ve yabancı istihbarat örgütlerinin ajanları olduğunu göstermektedir. Böylesi örnekler bulmak için uzaklara gitmeye gerek yok. Geçenlerde İran başbakanı öldürüldü; Lübnan başbakanı ve Ürdün kralı da aynı akibete uğradı. Bu insanları kim öldürdü? Komünistler ya da Kominform'un taraftarları mı? Böyle bir soruyu sormak bile gülünç kaçar. Belki, bilgi kaynakları daha geniş olan Bay Morrison bizi bu konuda aydınlatabilir.

Bay Morrison Kuzey Atlantik Anlaşması'nın bir savunma paktı olduğunu söylüyor. (Ona göre- G.A.) bu pakt saldırı amacıyla değil, tersine saldırganlığa karşı durmak amacıyla kurulmuştur.

Eğer bu doğruysa neden onun mimarları Sovyetler Birliği'ni bu pakta katılmaya çağırmadılar? Neden Sovyetler Birliği'ni kuşatma altına aldılar? Neden (bu anlaşmayı- G.A.) gizlice ve Sovyetler Birliği'nin haberi olmaksızın imzaladılar? Sovyetler Birliği, Hitler'in ve Japonların saldırganlığına karşı savaşmak suretiyle saldırganlığa karşı savaşabileceğini ve savaşmaya istekli olduğunu kanıtlamış değil mi? Sovyetler Birliği'nin saldırganlığa karşı savaşım (sicili- G.A.), bu paktı imzalayan ülkelerden biri olan Norveç'inkinden daha mı kötüydü? Bu saçmalığı nasıl açıklamalı?

Eğer Kuzey Atlantik Anlaşması bir savunma paktıysa, neden İngilizler ve Amerikalılar Sovyet hükümetinin onu, dışişleri bakanları konseyi düzeyinde tartışma doğrultusundaki önerisini kabul etmediler? Bunun nedeni Kuzey Atlantik Anlaşması'nın SSCB'ne karşı saldırganlık hükümleri içermesi ve bu paktın mimarlarının bu gerçeği genel olarak toplumdan saklama çabaları olmasın? Bunun nedeni İşçi (Partisi- G.A.) hükümetinin İngiltere'yi, Sovyetler Birliği'ne saldırı için ABD'nin bir askeri üssüne, bir hava üssüne dönüştürmesini kabul etmesi olmasın?

Sovyet halkının Kuzey Atlantik Anlaşması'nın, SSCB'ni hedef alan bir saldırı paktı olduğunu yinelemesinin nedeni budur.

Bu, Anglo-Amerikan sağ kanat çevrelerinin özellikle Kore'deki saldırgan eylemlerinden de anlaşılmaktadır. Anglo-Amerikan kuvvetleri özgürlüksever ve barışçı Kore halkına saldırmaya, Kore köylerini ve kentlerini yoketmeye, kadınları, çocukları ve yaşlıları öldürmeye başlayalı daha şimdiden iki yılı buldu. Anglo-Amerikan kuvvet-

lerinin bu kanlı eylemleri savunma eylemleri olarak nitelenebilir mi? Kore'deki İngiliz kuvvetlerinin İngiltere'yi Kore halkından koruduğunu ileri sürebilecek biri var mı? Bu eylemleri askerî saldırganlık olarak nitelemek daha dürüst bir davranış olmaz mıydı?

Bay Morrison bize, silahlarını herhangi bir barışsever halka çeviren tek bir Sovyet askeri göstersin. Böyle bir asker yoktur. Ve Bay Morrison İngiliz askerlerinin Kore'nin barışsever yurttaşlarını neden öldürmekte olduklarını inandırıcı bir biçimde açıklasın. Ve bu askerlerin neden ülkelerinden uzakta, yabancı bir ülkede ölmekte olduklarını.

Sovyet halkının günümüzün Anglo-Amerikan politikasını yeni bir dünya savaşını kışkırtma politikası saymalarının nedeni budur işte.

SBKP Merkez Komitesi Plenumunda Konuşma
J. V. Stalin, 16 Ekim 1952

Evet, Partimizin kongresini yaptık. Kongre çok başarılı geçti ve şimdi çoğunuz, aramızda tam bir uyum ve birlik olduğunu düşünüyor olabilirsiniz. Ancak bu uyum ve düşünce birliğine sahip değiliz. Bazılarınız kararlarımıza karşı ve onlardan memnun değil.

Onlar, neden genişletilmiş bir Merkez Komitesine gereksinim duyduğumuzu soruyorlar. Fakat, SBKP Merkez Komitesi'ne yeni kan ve yeni güç aktarmaya gereksinim duyduğumuz besbelli değil mi? Yaşlanıyoruz ve er geç öleceğiz; ancak bu büyük girişimimizin meşalesini kimlerin ellerine vereceğimizi, kimlerin bu meşaleyi ileriye taşıyarak komünizm hedefine varacağını düşünmek zorundayız. Bunun için daha enerjik genç insanlara, kendini davaya adamış yoldaşlara ve siyasal liderlere gereksinimimiz var. Peki, kendini davaya adamış ve ona sadık siyasal bir devlet lideri yetiştirmek ne demektir? Bu meşaleyi ileriye taşıyabilecek bir devlet lideri yetiştirebilmemiz için on, hayır onbeş yıl gerekir.

Fakat, bunun olmasını dilemekle yetinmek yeterli olamaz. Böylesi kadrolar yetiştirmek zamanın yanısıra devletin günlük yönetimine katılmayı, devlet aygıtının bütününü kucaklayan pratiksel sorunları öğrenmeyi, planları ve sosyalist toplumun inşasını daha üst bir düzeye taşıyacak ideolojik kavramları ve yoldaşların her tür ve renkten oportünist eğilimleri tanıyabilmelerini ve onlara karşı savaşım verebilmelerini gerektirir. Bu kadrolar, Partimizin tarihini, taktiklerini, planlarını ve Sovyetler Birliği'nin, Lenin'in öngördüğü geleceğini kavramış Leninist işçiler olmalıdırlar.

Partimizin ve onun parti komitelerinin önemini ve rollerini art-

tırmamız gerektiği besbelli değil mi? Lenin'in, Parti çalışmasını sürekli olarak iyileştirme yönündeki isteğini yerine getirmemeyi göze alabilir miyiz? Bütün bunlar liderliğe, özellikle SBKP Merkez Komitesi'ne daha fazla genç kanın akışını gerektirir. Biz Lenin'in her zaman savunduğu bu görüşe uygun davrandık. Bu yolla Partimizin üye sayısını bile arttırmış bulunuyoruz.

Neden bazı tanınmış yoldaşları Parti ve devlet aygıtındaki görevlerinden aldığımız sorusu soruldu. Bu konuda ne söylenebilir? Molotov, Kaganoviç, Voroşilov yoldaşların ve başkalarının yerlerini değiştirdik ve onları yeni ve daha az zahmetli görevlere getirdik. Bakanlık işi; güç, dayanıklılık ve yeni sorunlar için yeni düşünceler gerektiren son derece zor bir iştir. Neden onların yerine daha genç, daha kalifiye ve daha enerjik yoldaşları geçirdik? Bu ikinciler daha genç yoldaşlardır ve daha fazla enerji ve güce sahiptirler. Bizler eski Bolşevikleriz ve her zaman burada olmayacağız. Biz onları desteklemeli ve onlara yardımcı olmalıyız.

Yerlerinden alınan yoldaşlar, eski Bolşevikler, uzmanlık, adanmışlık ve saygınlıklarının tartışma götürmez sayıldığı, çok önemli yeni mevkilere getirildiler. Şimdi onların hepsi SSCB Bakanlar Konseyi'nin Bakan Yardımcıları konumundalar. Dolayısıyla ben bile kaç tane Bakan Yardımcımız bulunduğunu bilmiyorum.

Komünistler olarak bizler hem özeleştirel, hem de başkalarına karşı eleştirel olmalıyız.

Molotov ve Mikoyan yoldaşlar Merkez Komitesi toplantısında eleştirildiler.

Molotov yoldaş davamıza bütünüyle bağlıdır. O, Parti davası için canını vermeye hazırdır. Ancak, çalışmasının belli yanlarında rastlanan zayıflığını da gözardı edemeyiz. Kendisini 'kaygan' bir diplomatik resepsiyon ortamında bulan Dışişleri Bakanımız Molotov yoldaş burada bir İngiliz diplomatına, kapitalistlerin ülkemizde burjuva gazeteleri yayımlamaya başlayabilecekleri yolunda bir güvence verdi. Neden? Burası, SBKP Merkez Komitesi'nin bilgisi olmaksızın böylesi bir güvencenin verilebileceği bir yer miydi? Burjuvazinin bizim sınıf düşmanımız olduğu ve burjuva gazetelerine izin vermenin Parti ve halkımız arasında zarara yol açmasının yanısıra hiçbir yararı da olmayacağı besbelli değil mi? Bunun gerçekleşmesine izin verilmesi halinde, önce çok sinsi ve sonra daha açık bir

biçimde sosyalizme ve SBKP'ne karşı saldırıların nerede ve hangi koşullarda başlatılacağını öngörebiliriz. Bu, Molotov yoldaşın birinci siyasal hatasıdır.

Ya Molotov yoldaşın Kırım'ı Sovyet Yahudilerine verme yolundaki hatalı önerisine ne buyrulur? Her şeyden önce bu öneriye neden gerek duyuldu? Molotov yoldaş bu öneriyi hangi gerekçelerle yaptı? Bizim bir Yahudi Özerk Cumhuriyetimiz var. Başka ne gerekiyor? Kendi Özerk Bölgeleri ve Özerk Cumhuriyetleri olan daha bir sürü azınlık uluslarımız var... Şimdi bu yeterli değil mi? Ya da bu, SSCB Anayasasına ve onun milliyetler politikasına güven duymamak anlamına mı geliyor? Kimse Molotov yoldaşı SSCB üzerinde hak iddialarında bulunanların avukatlığına atamadı! Bu, saygıdeğer V. İ. Molotov yoldaşımızın ikinci hatasıdır! Bu nedenle, Molotov yoldaşın bir Politbüro üyesi olarak bu bağlamdaki açıklamaları doğru değildir. SBKP Merkez Komitesi bu öneriyi kesinkes reddetmiştir.

Molotov yoldaşın eşine olan saygısı öylesine derin ki, Merkez Komitesi'nin ya da Politbüro'nun şu ya da bu konuda aldığı pek çok karar derhal Molotov'un eşi Jemçujina'ya ve onun tüm dostlarına ulaşmaktadır. Burada bulunan herkesin gayet iyi bildiği ve daha önce yaşananların da gösterdiği gibi onun dostları güvenilir kişiler değiller. Tabii bunun SBKP Merkez Komitesi ve Politbürosu'nun bir üyesinin davranış biçimi olamayacağı açıktır.

Şimdi Mikoyan yoldaşa geliyorum. O, Sovyet çiftçilerine herhangi bir vergi konmasına kesinlikle karşıdır ve bu nedenle bu konuda ajitasyon yapmaktadır. Saygıdeğer yoldaşımız A. İ. Mikoyan'ın kafasının berrak olmadığı husus nedir acaba?

Kollektif Çiftlik Temsilcisi- Bizim kollektif çiftçilerle ilişkilerimiz iyidir. Kollektif çiftçilerimiz kollektivizasyona sonuna kadar bağlıdırlar. Ürünümüz bol ve kollektif çiftçilerimiz tıpkı işçilerimiz gibi devlete vergilerini ödemeliler. Bundan ötürü, Mikoyan yoldaşın ileri sürdüğü öneriye katılmıyoruz.

Mikoyan, kollektif çiftlik politikalarına savunmak için kürsüye geldi.

Stalin- Evet Mikoyan yoldaş; senin kendi politikaların konusunda kafan karışık ve sen şimdi kendin gibi Merkez Komitesi üyelerinin de kafalarını karıştırmak istiyorsun. Kafan hâlâ berraklaşmadı mı?

Molotov kürsüye gelerek Merkez Komitesi üyelerinin önünde bütün hatalarını kabul etti; ancak o, kendisinin Stalin'in sadık bir öğrencisi olduğunu ve öyle kalacağını da belirtti.

Stalin- (Molotov'un sözünü keserek) Bu saçma. Benim hiçbir öğrencim yok. Biz hepimiz büyük Lenin'in öğrencileriyiz.

Stalin madde madde gündeme devam edilmesini ve değişik devlet komitelerine yoldaşların seçiminin sürdürülmesini önerdi.

Politbüro'nun yerine şimdi Genişletilmiş Merkez Komitesi ve SBKP Merkez Komitesi Sekretaryası içinden 36 kişiden oluşan bir SBKP Merkez Komitesi Prezidyumu seçmiş bulunuyoruz.

Seçilenlerin oluşturduğu yeni listede –hepimizin bildiği gibi ne yazık ki artık bütünüyle sağır olan ve dolayısıyla iş göremez hale gelmiş bulunan- A. A. Andreyev dışında eski Politbüronun bütün üyeleri bulunuyor.

Salondan ses- Stalin yoldaşı SBKP Merkez Komitesi'nin Genel Sekreterliğine ve SSCB Bakanlar Konseyi'nin Başkanlığına seçmemiz gerekir.

Stalin- Hayır! Beni her iki görevden de almanızı öneriyorum!

Malenkov- (Kürsüye gelerek) Yoldaşlar! Liderimiz ve öğretmenimiz Stalin'den, yeniden SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreterliğini kabul etmesini oybirliğiyle talep etmeliyiz.

Mülakat: Generaller Konuşuyor
Hesap Hataları

Donanma Amirali Sergey Gorşkov, Amiral M. M. İvanov, General I. G. Pavlovski, General S. P. Vasyagin, Albay Y. B. Andronikov

(23 Ocak 1987'de Moskova'daki Askerî Tarih Enstitüsü'nde yapılan bu mülakata katılan amiraller, generaller ve albay hep Büyük Yurtsever Savaş'ta yer aldılar. Müteveffa Donanma Amirali Gorşkov çağdaş Rus donanmasının 'babası' sıfatıyla anılmaktadır. Pavlovski bir tümenin komutanlığını yaptı ve değişik cephelerde savaştı. O, savaştan sonra Savunma Bakan Yardımcılığı ve Kara Kuvvetleri Başkomutanlığı görevlerinde bulundu. Bir askerî komiser olan Vasyagin bir tüfek tümeninin Siyasal İşler Komutan Yardımcısıydı. Andronikov bir askerî tarihçidir.)

Yazar: *Stalin, (Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı'nın imzalandığı- G.A.) Ağustos 1939 ile (Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırdığı- G.A.) Haziran 1941 arasında kara kuvvetlerini ve donanmayı güçlendirmek için daha fazlasını yapabilir miydi?*

Gorşkov: Hayır. Silahlı kuvvetleri inşa etmek için her şey yapıldı. Elden gelen her şey yapıldı.

Pavlovski: Evet. Ve tüm sanayimiz 24 saat çalışıyordu.

Yazar: *Savaş başlamadan önce mi?*

Pavlovski: Evet. Silahlı kuvvetlere donanım ve silah sağlamak için sanayimiz daha savaş patlak vermeden önce günde üç vardiya çalışıyordu. Silahlı kuvvetlerin sayısını arttırmak için yedekler sürekli bir biçimde oluşturuluyor ve eğitiliyorlardı.

Gorşkov: Şunu ekleyebilirim: Stalin ve diğer askerî liderler Batı Avrupa'da sürmekte olan savaştan bir dizi sonuç çıkardılar. Bunun sonucunda, kuvvetlerimizin niteliğini ve örgütlenmesini iyileş-

tirmek için önemli adımlar atıldı. Batı Avrupa'da savaşın sürdürülme biçimine ilişkin gözlemlerimize dayanarak daha fazla mekanize kolordular oluşturduk. Ülkemizin siyasal ve askerî liderlerinin çatışmalara hazırlanmak için her şeyi yaptıklarını işte bu nedenle doğruluyorum.

(Arka plandan bir ses: Ve şunu da unutmayın: Bizim, ülkemizi yerle bir eden İç Savaştan sonra barış içinde geçen süremiz sadece 15-17 yıldı. Bu çok kısa bir süreydi.)

Yazar: *Amiral, eğer diplomasi de içinde olmak üzere askerî ve sivil alanlarda 22 Haziran 1941'den önce Alman istilasını önlemek ve ona hazırlanmak için yapılması olanaklı olan her şey yapılmış ise, yaklaşan tehlikeyi karşılamak için bunlara ek olarak yapılabilecek bir şey var mıydı?*

Gorşkov: Ülkenin batı sınırlarındaki kuvvetlerimizi güçlendirmek ve tam askerî alarm durumunda tutmak gerekliydi. Bu bağlamda, Amiral Nikolay Kuznetsov'un bir kararı sayesinde donanmamızın en yüksek askerî alarm durumunda tutulduğunu eklemek isterim. Doğusunu söylemek gerekirse, biz savaştan saatler öncesinden itibaren savaş mevzilerimizdeydik. Bu nedenle donanmamız ağır kayıp vermedi.

Yazar: *Amiral, siz kişi olarak ne zaman savaş durumuna geçtiniz?*

Gorşkov: Biz hemen savaş durumuna geçtik. Beni gece vakti uyandırdılar. Donanmanın bütün gemileri alarm durumuna geçirilmişlerdi ve biz 22 Haziran 1941 günü saat 3:15'te Sivastopol'daki Kırım deniz üssüne saldıran Alman savaş uçaklarına ateş açtık. O zaman ben Karadeniz'deki bir kruvazörün komutanıydım.

Yazar: *Almanların 22 Haziran'da saldırmalarını bekliyor muydunuz?*

Pavlovski: 1939'dan sonra, özellikle de Hitler'in Polonya ve Fransa'ya saldırmasının ardından siyasal ve askerî liderlerimiz bizim de saldırıya hedef olacağımızı anladılar. Hitler'in hedefi ülkemizi ve siyasal sistemimizi yıkmaktı. Ve doğal olarak Nazi Almanyası bu saldırı için hazırlık yapıyordu. Bizim liderlerimiz de ülkeyi savunma için hazırlıyorlardı. Birinci görevimiz bize birinci sınıf silahlar sağlayabilecek bir sanayi kurmaktı ve biz savaş öncesinin beş yıllık planları sırasında, 1930'u izleyen yıllarda böylesi bir sanayiyi inşa ettik.

Yazar: *Hitler'le imzalanan paktın silahlı kuvvetleriniz açısından büyük bir faydası görüldü mü?*

Pavlovski: Şunu gözönüne alın: Paktın yürürlükte olduğu 1939 ile 1941 yılları arasında sanayimiz silahlı kuvvetlerimize 17.750 uçak, 7.000 tank, 100.000'den fazla savaş gereci ve diğer askerî donanım sağladı. Görebileceğiniz gibi biz ülkemizi Almanlara karşı savunmak için ciddi bir biçimde hazırlanıyorduk. Peki ama Hitler tam olarak ne zaman saldıracaktı? Bunu bilmiyorduk. Bu konuda çeşitli varsayımlar vardı. Ama devlet, siyasal ve askerî liderlik, saldırının ne zaman gerçekleşeceğinden emin olamazdı.

Bu arada askerî birlikler çarpışma operasyonları için talim yapmaktaydılar. Her şeyden önce biz, 'derinlemesine operasyon' adını verdiğimiz bir savunma sistemi geliştirdik. Manevralar yaptık. Sivil nüfusu ülke savunması için eğitmeye başladık. Ancak bunları yaparken, Hitler'in 1939'da Polonya'yı işgal ettiği ve komşumuz haline geldiği koşullarda Almanya'yı provoke etmemeye çalıştık. Bu bizim için son derece zor bir durumdu; çünkü bizim sınırda sadece müstahkem alanlarımız ve sınır muhafızlarımız bulunuyordu ve andığım nedenlerden ötürü sınıra savunmamızı güçlendirmek için çok daha büyük kuvvetler aktarmak konusunda kararsızdık.

Yazar: *Savaş başladığında siz ne tür bir birliğin başında bulunuyordunuz?*

Pavlovski: Ben, Dniester ırmağı yakınlarındaki tahkim edilmiş alanda bir tabura komuta ediyordum. 22 Haziran'da Moskova'daki Frunze Askerî Akademisinde sınavlarımı yazıyordum. Bu bir mektupla öğretim kursuydu. Aynı gün –günlerden Pazardı- akademiden ayrıldık ve ben 'sınavlarımdan savaş alanında geçtim.'

Gorşkov: Ben bunu şöyle anlatayım. Siyasal açıdan, askerî-stratejik açıdan Almanya'yla savaş konusunda herhangi bir sürpriz yoktu. Stalin ve en üst düzeydeki askerî yetkililerimiz ülkemizle Nazi Almanyası arasında er ya da geç bir savaş olacağını çok iyi biliyorlardı. Ve liderlerimiz savaşın patlak vermesini geciktirmek için her türlü önlemi aldılar. Silahlı kuvvetlerimiz yeniden-örgütlenme evresinde olduğu ve henüz sanayimiz askerî bir temel inşa etme işini bitirmemiş olduğundan bu bizim için gerekliydi. Almanya'nın saldırısına edimsel cephe hattı hazırlıklılığı açısından, operasyonlar açısından bakarsak o zaman işgalin bir sürpriz olduğunu söyleyebiliriz.

Saldırının olası anına ilişkin hesap hataları olduğu doğrudur. Bu kısmen, Savunma Bakanı Mareşal Timoşenko ile Genelkurmay Başkanı General Jukov'un da içinde olduğu silahlı kuvvetlerin yanlış hesabıydı. Sınır bölgelerimizdeki kuvvetlerimizin düşmanınkine kıyasla daha az güçlü olmasının nedeni budur. (Sınır bölgelerindeki- G.A.) birliklerimizin sayısı Almanlarınkinin yarısı kadardı. Fakat, şunu da söylemek gerekir ki, ister asker olsun ister sivil tüm halkımızın, düşmanın sürpriz saldırısı sırasında bile sergilediği olağanüstü cesaret, Hitler ordularının daha önce Batı Cephesinde uğradıklarından çok daha fazla kayıp vermelerine yol açtı; çoğu kez gözardı edildiği için bunun altını çizmek gerekiyor.

Yazar: *Uzakdoğu'da Japonlara karşı bir deniz kuvveti bulundurmak zorunda olmanız bir dezavantaj yarattı mı?*

Gorşkov: Hayır. Donanmanın farklı harekât alanları arasında dağılımı bence doğruydu. Eski bir donanma mensubu olarak siz, jeografimiz nedeniyle bizim gemilerimizi bir harekât alanından diğerine aktarmamızın son derece zor olduğunu anlayacaksınız. Bu, 'dört deniz harekât alanımızın' birbirleriyle ilişkili olmalarına rağmen böyleydi. Tabii, savaş bölgelerinde bulunan ırmaklarda sadece küçük ölçekli donanma gemileri kullanabiliyorduk.

Yazar: *Ya birliklerin dağılımı?*

Pavlovski: Kara birliklerimiz, ülkemizin enginliğini dikkate alarak ve düşmanla hem batıda, hem de doğuda savaşabilecek biçimde dağıtılmışlardı. Doğu'da, Japonya'nın saldırması halinde ülkeyi savunacak miktarda kuvvetimiz vardı. Karşımızda üç mihver devleti, yani Berlin, Roma ve Tokyo bulunuyordu. Siyasal ve askerî liderliğimiz sadece Almanların değil, Japonların da bize saldırabileceğini düşünüyordu. Dahası, Mihver blokunun, içlerinde Finlandiya, Macaristan ve Romanya'nın da bulunduğu uyduları vardı. Hepsi de kapımızın eşiğindeydiler ve hepsi de bizi tehdit ediyorlardı. Ve daha avantajlı bir konum elde etmek için kuvvetlerimizin yerlerini değiştirmede güçlüklerimiz vardı.

Andronikov: Savaşın başında Almanya'nın silah altındaki asker sayısı 8.5 milyondu. Almanlar 22 Haziran'da sınırımıza bunun yaklaşık yarısı kadar asker yığmışlardı. Bizim batı sınırımızdaki asker sayımız 2.9 milyon ve Türkiye, Afganistan ve Uzakdoğu'da Japonya'ya karşı konuşlandırılmış birliklerimiz de içinde olmak üze-

re toplam asker sayımız 5 milyonun biraz üzerindeydi. Bu yüzden Hitler'in saldırısı sırasında son derece dezavantajlı bir konumdaydık. Üstelik, bizim kuvvetlerimiz batı sınırına doğru ilerleme evresindeyken Alman ordusu tüm gücüyle sınırlarımızda yoğunlaşmıştı. Hitler'in orduları batıda yürüttükleri askerî operasyonlarda deneyim edinmişlerdi. Onların askerî donanımı eksiksizdi. Evet, biz de halkımızı büyük gruplar halinde silah altına aldık; fakat düşmanla karşı karşıya gelmeden önce onların eğitilmeleri gerekiyordu.

Yazar: *Savaşın başlangıcını, büyük asker ve toprak kayıplarını, Wehrmacht'ın büyük başarılarını Rusya açısından bir yıkım olarak tanımlamak doğru mudur?*

Gorşkov: Bazı uzmanlar Kızıl Ordunun savaşın başında büyük kayıplar vermesinin kaçınılmaz olduğunu söylüyorlar.

Pavlovski: Ben herhangi bir yıkımın sözkonusu olmadığının altını çizmek istiyorum. Güç koşullar, çetin koşullar vardı, ama Britanya ile Fransa'nın Dunkirk'te ya da savaşın sonlarına doğru Anglo-Amerikan kuvvetlerinin 'Battle of the Bulge'da (=Çıkıntı Muharebesi) karşılaştıkları türden bir yıkım yoktu. Özür dilerim, ama bir yıkım sözkonusu değildi.

Yazar: *Yani Fransa'nın teslim olmasıyla aynı ölçekte bir yıkım yoktu?*

Pavlovski: Doğru. Ya da 1945'te Amerikan ve İngiliz birliklerinin Ardennes ormanlarında karşılaştıkları ölçekte bir yıkım yoktu. O zaman bir yıkım kapıdaydı. Bu bir yıkım olacaktı; çünkü Ardennes muharebesi sırasında yeterli yakıtları olması halinde Almanlar (Amerikan-İngiliz hatlarını yararak- G.A.) denize ulaşabilirlerdi! Ve eğer Stalin Amerikan ve İngiliz bağlaşıklarımıza yardım etmek için Doğu'daki taarruzumuzu planlanandan daha erken bir tarihte başlatmamış olsaydı...

Andronikov: Belirleyici muharebelerin Doğu Cephesi'nde verildiğini unutmamak kaydıyla Mihver kuvvetlerine karşı savaş bizim ortak zaferimizdir.

Vasyagin: Hitler'in ordusunu hafife aldığımız yolunda bir izlenim vermek istemiyorum. Alman ordusu çok güçlüydü, bol miktarda modern silahlara ve önemli düzeyde savaş deneyimine sahipti. Alman ordularına karşı savaşmak kolay değildi. Öte yandan biz, onlar kadar güçlü olmasalar da Almanların bağlaşıklarına karşı da sa-

vaşmak zorundaydık: İtalyanlar, Finler ve diğerleri. Alman generallerine gelince, onlar iyi eğitilmişlerdi.

Fakat, (Almanların- G.A.) beklenmedik ve yıldırım saldırısı karşısında savunmamızda 1941'de, yani savaşın ilk altı ayında bile bazı başarılar kazandık. Düşman Moskova'ya yaklaştığında biz bir karşı-taarruz gerçekleştirdik ve ünlü *Blitzkrieg* saldırısı tam da orada gömülmüş oldu. Ve Hitler'in orduları 250 mili bulan bir mesafeye kadar püskürtüldü. Daha sonra 1942'de Stalingrad'da devasa bir Alman gruplaşması kuşatıldı ve yok edildi. 1943'deki Kursk muharebesinde Alman ordu grupları kuşatıldı ve yok edildi. 1944'te Belarus'taki 'Bagration' Harekâtında, savaşta yaşananların en büyüklerinden olan devasa bir başka kuşatma gerçekleştirildi. Ve aynı şey Jassy-Kişinev Harekâtında ve Baltık Harekâtında yinelendi. Yani 1942'de Stalingrad'dan başlamak üzere Almanlar sık sık kuşatılıyor idiler. Onlar Berlin harekâtında ve son Prag operasyonunda da kuşatılmışlardı.

Bu olgular Yüksek Komuta Kurulumuzun düzeyini ve askerlik bilimimizin niteliğini açıkça göstermektedir.

Yazar: *Amiral, Jozef Stalin'in bu savaştaki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?*

Gorşkov: Stalin, çok yetenekli askerî liderleri seçebiliyordu. Tabii Stalin'in kendisi de seçkin bir siyaset, devlet ve ordu lideriydi. Bu sadece benim değil, Churchill ve (Uçak Üretimi Bakanı ve daha sonra Donatım Bakanı- G.A.) Lord Beaverbrook'un ve çok sayıda diğer yabancı kişiliklerin de saptamasıdır. Stalin askerî konularda engin bir kavrayışa sahipti. Ve o, en zor durumlarda bile çözümler bulabiliyor ve kararlar alabiliyordu.

Yazar: *O halde siz Stalin'in Başkomutanlığının sadece kağıt üstünde olmadığı kanısındasınız?*

Gorşkov: Evet. Örneğin, Jukov harekât plan taslaklarını her zaman onay için Stalin'e sunardı. Ben savaş sırasında Jukov'un huzurunda yapılan askerî konsey toplantılarına birkaç kez katıldım. Örneğin, Ağustos 1944'te Tuna üzerindeki Jassy-Kişinev Harekâtının son 10 gününde Jukov Stalin'e ayrıntılı önerilerini sunduğunda ben oradaydım; Stalin bu önerileri baştan başa inceledi, bunlarda bazı küçük değişiklikler yaptı ve ardından planları imzaladı.

Yazar: *Batı'da pek çok kişi Stalin'in, savaşın başlarında yapılan devasa hatalardan sorumlu olduğunu söylüyorlar...*

Gorşkov: Jukov da kendi işlediği bazı hatalardan ötürü sorumlu.

Yazar: *İşin aslına bakılırsa Batı'da pek çok insan Stalin'in, Hitler Almanyası'nın yenilgiye uğratılmasındaki rolünün hakkını vermiyor; bazı uzmanların yazdığı kitaplarda ve bir-iki ansiklopedide Stalin'in savaş alanındaki komutanlara 'müdahale ettiği' ileri sürülüyor...*

Gorşkov ve Pavlovski: Bu doğru değil.

Yazar: *Peki, Stalin'in seferberlik buyruğunu zamanında veremediği yolundaki eleştirilere ne diyorsunuz?*

Pavlovski: Bu, sadece Stalin'in hatası değil. Askerî komutanlar Stalin'i, orduyu seferber etmek ve alarm durumunda tutmak gerektiğine ikna etmeyi başaramadılar. Onlar Stalin'in karşısında, davalarının haklılığını kanıtlamalıydılar! Bu, onların sorumluluğuydu. Dolayısıyla bu, Stalin'in olduğu kadar onların da hatası. Stalin'in diplomatik araçlar kullanmak suretiyle geciktirmeye çalıştığı savaşı provoke edecek olan seferberliğin nazik bir iş olduğunu da aklınızda tutmalısınız.

Yazar: *Sizce savaşın başlangıcında Kızıl Ordu'nun en büyük sıkıntısı neydi?*

Pavlovski: Stalin silahlı kuvvetlerin savaştan önceki ve savaşın başındaki koşullarını çok iyi biliyordu. Az önce Amiral Gorşkov size ordumuzun bir yeniden-örgütlenme süreci içinde olduğunu söylemişti. Bir çok askerî birlik yeni silahları zamanında alamadı.

(Başka bir generalin sesi: 'Planlara göre, yeni silahların ordularımıza dağıtılması 1942 yılında tamamlanacaktı.')

Pavlovski (yanıt veriyor): Fakat, eğer yeterli miktarda silah yoksa, ordu zamanında modernleştirilmemişse bunun Stalin'in hatası olduğu söylenebilir mi?

Gorşkov: Stalin'in savaşın ilk başlarında söylediklerini herkes çok iyi biliyor. 'Davamız haklıdır. Biz kazanacağız!' Bütün personelimiz bu sözleri o kadar iyi anlamıştı ki, onları bugün bile anımsıyoruz.

Yazar: *Stalin ile Jukov karşılaştırılabilir mi?*

Pavlovski: Stalin başkomutandı. O aynı zamanda ülkemizin siyasal lideriydi. Jukov Genelkurmay Başkanıydı. O aynı zamanda bazı dönemlerde Başkomutan Birinci Yardımcısı ve değişik zamanlarda -bir dizi cephenin- Batı Cephesinin ve Birinci Ukrayna Cep-

hesinin ve Birinci Belarus Cephesinin komutanlığını yaptı. Doğal olarak bütün harekâtları, başında Stalin'in bulunduğu Karargah geliştiriyordu. Stalin'in, saldırı harekâtları olsun, savunma harekâtları olsun bütün harekâtları ve onların pek çok ayrıntısını incelediğini yinelemek gerekir. Örneğin o, topların saldırı ve savunma için nasıl kullanıldığıyla ilgilenirdi. O, daha iyi toplar, daha iyi uçaklar ve başka savaş gereçleri üretmek için sanayinin, uçak tasarım büromuzun vb. ne yaptığını bilirdi. O, pek çok yeni silahın denenmesi sırasında orada olurdu. Stalin tek tek bütün cephe, ordu ve kolordu komutanlarını, özellikle tank ve uçak birliklerindekileri tanırdı. Ve o komutanlardan günlük raporlar, bazan günde iki ya da üç rapor alırdı; dahası o komutan yardımcılarının bile adlarını bilirdi...

Yazar: *Ya Jukov?*

Pavlovski: Tabii Jukov büyük bir askerî önderdi. En iyilerin en iyisi olduğunu söylemem gerekir. Onun ortak zafere katkısı büyük olmuştur. Ama savaşın sonunda bizim oniki Cephe komutanımız vardı. Hepsi de iyi askerî komutanlardı. Ancak, Jukov hepsinden üstündü. Onlar da bunu kabul ediyorlardı.

Yazar: *Sorumu başka bir biçimde sorayım: Stalin'den daha iyi bir başkomutan bulmanız olanaklı mıydı?*

Gorşkov: Ben bu sorunun yanlış olduğunu düşünüyorum. Siz Jukov'la Stalin'i karşı karşıya getirmeye çalışıyorsunuz. Bunu yapamazsınız. Stalin devletin ve silahlı kuvvetlerin lideriydi.

Pavlovski: Ve Partinin.

Gorşkov: Batı'da Jukov, Moskova muharebesini kazanan kişi olarak bilinir. Ama Jukov o muharebede elde edilen başarının onurunun Stalin'in rolüne ait olduğunu kabul ediyor. Stalin o zaman, Moskova'da düşmanın yenilgiye uğratılması için kuvvetlerimizi örgütlüyordu. Onun hakkını teslim etmek gerekir. Çok titiz bir biçimde çalışan Stalin, Devlet Savunma Komitesi'nin başında bulunuyordu. O, Moskova yakınlarındaki karşı-saldırının başarısını güvence altına alacak olan gerekli stratejik yedekleri ve tekniksel araçları oluşturdu. 'O, gevşemek bilmeyen talepleri sonucunda, neredeyse olanaksız olanı elde etti.' Jukov anılarında bu sözcükleri kullanıyordu.

Yazar: *1939 yazında Moskova'da sürdürülen İngiliz-Fransız-Rus askerî görüşmeleri neden başarısızlıkla sonuçlandı?*

Pavlovski: Onlar (Britanya ve Fransa) çok büyük bir hata yap-

tılar. Ama tabii, sosyalist sistemle yönetilen bir ülkenin varlığı Batı'yı korkutuyordu.

Yazar: *Haziran 1941'e geri dönecek olursak, Stalin ve Sovyet Genelkurmayının Nazi Almanyası'ndan kaynaklanan tehdidi anlayıp anlamadığını sormak istiyorum.*

Pavlovski: Stalin ve Genelkurmay Alman saldırısı tehdidini doğru bir biçimde tahmin ettiler; ancak silahlı kuvvetlerimizi savunmaya hazırlamak için savaşı geciktirmeye çalıştılar.

Gorşkov: Onlar saldırı anını doğru tahmin edemediler. Bu, Hitler'in saldırısının zamanlamasını saptamada önemli bir hataydı.

Yazar: (Çok sayıda deniz muharebesinde yer almış emekli asker ve madalya sahibi bir kahraman olan Amiral M. M. İvanov'a bir soru) *Mayın tarama geminiz Karadeniz'de Alman uçakları tarafından batırıldığında sağ kalan birkaç kişiden biri olduğunuzu duymuştum.*

İvanov: Evet. Zafer Gününden bir yıl önce gerçekleşen bu olay benim yaşamımın en kötü günüydü. Haziran 1944'te filomuz ana üssü olan Sivastopol'a geri dönüyordu. Ben, güçlü toplara sahip 5.000 tonluk *Harkov* adlı bir mayın tarama gemisindeydim. Üç mayın tarama gemimiz, Hitler'in bize karşı kullanmak için cephane yığdığı Feodosya ve Yalta limanlarındaki Alman nakliye gemilerine saldırmış ve onları batırmıştık. Büyük olasılıkla keşif çalışmamız yetersizdi. Her neyse biz, Alman uçaklarını hesaba katmadık ve bizim uçaklarımızın –bizi koruyan savaş uçaklarımızın- menzilinden çıkmış olduk. Görevimizi bitirdikten sonra Alman pike bombardıman uçaklarının saldırısına uğradık. Saatlerce, hava korumamız olmaksızın bombardıman altında kaldık. Dediğim gibi uçaklarımız bize erişecek durumda olmadıkları için bizi kurtarma çabaları sonuçsuz kaldı. Bu arada benim gemim, savaşın ilk gününden beri denizde seyrettiğim gemim battı. Gemimi ve yoldaşlarımı yitirdiğim o gün benim en acı günümdü. Gemim o güne kadar çok sayıda harekâtta yer almıştı; ancak bütün bu süre içinde bir tek denizciyi bile yitirmemiştik. Bu benim yaşamımın en kötü ve en zor günüydü. Daha sonra kendime geldiğimde üssün hastanesindeydim. Beni baygın durumdayken bir torpido gemisi kurtarmıştı.

General Boris Vyaşin (Savaşta bir tüfek tümeninde üst düzey subay olarak görev yaptı): Hepimiz çok şen ve çok acı günler yaşa-

dık. Ben 1945'in başlarında yaralandım. Bu Almanya'da oldu. Vücuduma bir şarapnel parçası isabet etti. Yere düştüm ve ölmekte olduğumu hissettim. Benim için korkunç bir andı. Savaşın sona ermekte olduğu bir dönemde ölmek istemiyordum. Ama öleceğime emin olduğum halde ölmedim; yaşadım.

Nikita Kruşçov'un Oğlu Kurşuna mı Dizildi?*

Nikita Kruşçov'un oğlu Leonid Kruşçov hakkında ve onun nasıl öldüğü üzerine çok şey yazılıp çizilmiştir. O Alman ordusu tarafından yakalanmış mıydı, ya da Sovyet Hava Kuvvetlerinde görevli bir subay, savaş pilotu olduğuna göre onun uçağı mı düşürülmüştü?

Tarihçiler ısrarla, Kruşçov'un SBKP'nin XX. Kongresinde yaptığı kötü ünlü "kişiye tapınma" konuşmasında Stalin'e saldırısının arkasında, yalnızca ve yalnızca onun, Askerî Mahkeme tarafından mahkûm edilen oğlunu kurtarmamasından ötürü Stalin'i bağışlamamış olmasının yattığını ileri sürmüşlerdir.

Bir çok bilim adamı, tarihçi ve analist bu soruna eğilmiş ve ortaya şaşırtıcı sonuçlar çıkarmışlardır.

Bütün arşiv materyallerini inceledikten, değişik yazarların kaleme aldığı her türden kitap ve günceleri okuduktan sonra, bu öykülerin ne denli gerçekdışı olduğunu şaşırarak gördüm. Öyle anlaşılıyor ki, bu yazarların her biri koruyucularını ve yüksek düzeyli hükümet ve parti görevlilerini memnun etmek için "rezaleti aklamaya" çalışmışlardır. Ben, Leonid Kruşçov'un savaş pilotu olarak görev yaptığı savaş uçakları birliğinin komutanı İvan Kuzovkov'la görüştüm. Kuzovkov, Sovyet Hava Kuvvetlerinde tümgeneraldi ve aşağıda aktaracağım şeyleri söyledi. Ne yazık ki kendisi, 1989 Ağustosunda öldü.

General Kuzovkov, N. S. Kruşçov'un oğlu Leonid'in uçağının

---

* NKVD-KGB'nin Arşivleri ve *Askerî-Tarihsel Dergi*'den, *Askerî-Tarihsel Dergi* Editörü, 1989.

Alman topçusu tarafından vurulduğunu ve kendisinin bir savaş tutsağı olarak alıkonulduğunu söyledi. Nikita Kruşçov bunu öğrendikten sonra hemen Stalin'e başvurarak oğlunun savaş tutsakları kampından kurtarılmasını rica etti. Stalin tutsak değişimini kabul etti; Leonid de bu değişim planının içindeydi.

Fakat KGB'nin elinde, Leonid Kruşçov'a ilişkin son derece eleştirel bazı veriler bulunuyordu; güvenilir bilgilere göre savaş tutsakları kampında bulunduğu sırada Leonid Kruşçov çok kötü davranmış, edimsel olarak, Sovyet savaş tutsaklarının Kızılordu'dan ayrılmalarını sağlamak için çaba harcayan bir 'Kisling' rolü oynamıştı. O, Nazi Almanyası'nın propagandasını yapıyordu.

Bu nedenle Askerî Mahkeme, askerlik yasaları uyarınca Leonid'i yargıladı ve ölüme mahkûm etti.

Askerî Mahkemenin oğlu hakkındaki hükmünü öğrenen Kruşçov, Stalin'e yeniden ricada bulundu. KGB'nin dosyalarında bulunan stenografik kayıtlara göre, Stalin onu şöyle yanıtladı: "Oğlunun suçluluğu her türlü kuşkunun üzerinde ve benim, askerî mahkemenin savaş ve silahlı çatışma dönemi yasaları uyarınca verdiği hükmü değiştirmeye ne hakkım var, ne de yetkim!"

General Kuzovkov, Stalin'in bu soruna müdahale etmediğini - ya da edemediğini- söyledi. Ona göre Kruşçov'un, parti içindeki diğer olumsuz etkinliklerinin yanısıra bu olay, onun Stalin'e karşı bir kampanya başlatmasında önemli bir faktör oldu. General Kuzovkov bana duruşmaya ilişkin kendi kişisel kayıtlarını da gösterdi; bütün veriler Kruşçov'un oğlunun suçlu olduğunu gösteriyordu.

İlginç olan bir başka nokta da, Nikita Kruşçov'un Sovyetler Birliği'nin başına geçtiği 1954 yılından sonra KGB Arşivlerinde bulunan Leonid Kruşçov dosyasından 180 sayfanın eksilmiş olmasıdır. Acaba KGB belgelerini "revize etme" işini başlatan kimdi? Bu, Stalin'in ölümünden sonra 1954'te başladı.

Leonid Kruşçov'un, ölümünden sonra en yüksek ödüllere layık görülmesinin nedeni neydi?

Duruşmanın seyrine ilişkin sayfalar neden eksikti?

Sayfa 892'den sayfa 12.481'e kadar olan duruşma tutanaklarının sayfa sırası ve 296 numaralı ek belge; bütün bu sayfalar kesinlikle kronolojik sıraya göre dizilmemişlerdir.

Bunu kim yaptı ve kimin yönergeleri uyarınca yaptı? Bu, belki

de yanıtı hiçbir zaman bulunamayacak olan bir bilmece. Fakat, bütün parçalar yerlerini buluncaya kadar tarih huzura kavuşmayacaktır.

Stalin'in oğlu Vasili'nin de Alman faşistleri tarafından ele geçirildiğini belirtmeliyiz.* Onlar Vasili'yi, von Paulus'la, Stalingrad'da tutsak düşen Mareşalle takas etmek istediler. Stalin bunu kabul etmedi.

Bu olayın kendisi tek başına J. V. Stalin'in cesaret ve bağlılığını göstermeye yeter. Stalin, "Bütün Kızılordu askerleri benim oğullarımdır; birine diğerine göre öncelik veremem" demişti.

* Dergi editörü burada bir hata yapmış ve Stalin'in savaş sırasında Nazilerin eline düşen oğlunun adının Vasili olduğunu belirtmiştir. Oysa, Nazilerin ele geçirdikleri ve Mareşal von Paulus'la takas etmek istedikleri kişi, Stalin'in ilk oğlu Yakov Cugaşvili idi. Yakov Cugaşvili 1943'de bir konsantrasyon kampında çok da iyi bilinemeyen koşullarda yaşamını yitirdi. (G.A.)

Nikita Kruşçov'un Altmışbir Yalanı*

Anti-Stalinist Alçaklık adlı kitabın yazarı Profesör Grover Furr ile mülakat

S. Khartsizov

Son günlerde yayımlanan araştırma kitaplarının en alışılmadıklarından biri de Montclair Eyalet Üniversitesi'nde profesör olan tarihçi Grover Furr'un, Nikita Kruşçov'un SBKP'nin ünlü 20. Kongresi'ne sunduğu raporun ayrıntılı bir biçimde incelendiği *"Anti-Stalinist Alçaklık"* (*"Antistalinskaia Podlost"*, Moskova, Algoritm yayınları, 2007), adlı kitabının Rusça çevirisiydi.

İlk yayımlanışından bu yana geçen kısa süre içinde binlerce okur bu kitapla tanışmışlardır. Okur-eleştirmenlerinin kendisine ilişkin tepkileri hem kınama ve hem de övgü biçimini alan kitap, pazar-yönelimli günümüzde bile bibliyografik bir ender yapıt haline gelmeyi başarmıştır.

Bundan ötürü, Profesör Furr'un kendisine başvurmanın, yazarı daha iyi tanımanın ve onun görüşlerini dendiği gibi birinci elden öğrenmenin öğretici olacağını düşündük.

Soru- *Profesör, bize lütfen Princeton Üniversitesinde doktora derecesine sahip olan ve doktora tezinin konusu Fransa Ortaçağı olan sizin gibi birinin Stalin dönemi Sovyet tarihine nasıl ve neden ilgi duyduğunu söyler misiniz?*

Yanıt- Benim ilk uzmanlık alanım ortaçağ incelemeleriydi. Bana, Stalin dönemi Sovyetler Birliği konusunda araştırma yapma 'hakkını veren' resmi bir sertifikam yok.

---

* Literaturnaia Rossiia, Sayı: 24, 13 Haziran 2008 http://www.litrossia.ru/article.php?article=3003.

Ancak, bir ortaçağ uzmanı olarak, örneğin İngilizce dışındaki dillerde yazılı birincil kaynaklarda derin tarihsel araştırma yapacak bir eğitim almış bulunuyorum. Asla "genelgeçer bilgi"ye ya da "genelgeçer düşünce"ye dayanmakla yetinmem. "Yerleşik otoriteler"in düşüncelerine güvenmem. Her şeyi kendim denetlerim.

Lisansüstü öğrenci olduğum 1965-69 döneminde ABD'nin Vietnam'daki savaşına karşı çıktım. Bir kezinde biri bana hepsi de "Stalinist" oldukları ve "Stalin de milyonlarca masum insanı öldürmüş" olduğu için Vietnamlı komünistlerin "iyi taraf" olamayacağını söylemişti.

Bu sözü unutmadım. 1970'lerin başlarında basıldığında Robert Conquest'ın *The Great Terror* adlı kitabının ilk basısını okumamın nedeni herhalde buydu. Okuduklarım beni sarsmıştı!

Liseden bu yana zaten Rus edebiyatı üzerinde çalışmakta olmam nedeniyle Rusça okuyabildiğimi de eklemeliyim. Dolayısıyla, Conquest'in kitabını çok dikkatli bir biçimde inceleyebildim. Anlaşılan daha önce hiç kimse bunu yapmamıştı!

Conquest'in kaynakları dürüst bir biçimde kullanmadığını keşfettim. Verdiği dipnotlar vardığı Stalin karşıtı sonuçları doğrulamıyordu! O, esas olarak, güvenilir olup olmadığına bakmaksızın Stalin'e düşman olan tüm kaynakları kullanıyordu.

Daha sonra bu sözde "Terör" hakkında bir şeyler yazmaya karar verdim. Bu epey zaman aldı; ancak sonunda 1988'de "Mareşal Tuhaçevski'ye İlişkin Eski Öykülere Yeni Bir Bakış: Bazı Belgelerin Yeniden Değerlendirilmesi"ni yayımladım... Bu süre içinde, aralarında Arch Getty, Robert Thurston, Roberta Manning, Sheila Fitzpatrick, Jerry Hough, Lewis Siegelbaum, Lynne Viola ve diğerlerinin de bulunduğu yeni Sovyetler Birliği tarihçileri okulunun yapmakta olduğu araştırmaları inceledim.

Soru- *Sanırım bu isimler Rus okuru için pek az şey ifade ediyor. Conquest'tan sonra herhangi bir yeni Batı "ekolü"nün temsilcilerinin Sovyetler Birliği tarihinin kavranışına farklı bir katkı yapabileceğini düşünmek güç...*

Yanıt- İşin aslına bakılırsa durum bunun tersi. Sözünü ettiğim ekol, Conquest'ın ve Soğuk Savaş döneminin totaliter Sovyetoloji kavrayışının bir antitezi olarak doğdu.

Bu yeni ekole mensup araştırmacılar, eldeki kanıtları dikkatli

bir biçimde incelemek ve en önemlisi objektif davranmak için büyük bir çaba harcamak suretiyle çoktan, Soğuk Savaş, Trotskist, Kruşçovcu ve onları izleyen Gorbaçov-Yeltsin tarzı "tarihin", (yazarlarının- G.A.) siyasal önyargıları nedeniyle ölümcül bir biçimde sakatlanmış olduğunu göstermekteydiler. Bunlar, siyasal önyargıları nedeniyle çalışmalarını sakatlamakta o denli başarılı olmuşlardı ki, kitapları tarih değil propaganda metinleri olarak değerlendirilmelidir

Yeni ekolün kurucularından J. Arch Getty'nin *The Origin of the Great Purges* adlı kitabı, bilimsel tarih dünyasında gerçek bir sansasyon etkisi yaptı. Getty bu kitabında, doğru olarak kabul edilmiş bulunan çok sayıda yalanı başarıyla çürüttü. Bunların arasında, 1930'lardaki baskı eylemlerinin önceden Stalin tarafından planlandığı yolundaki düşünce de bulunuyordu.

Bu bilim adamının talihsizliği, yapıtının ABD'nde yayımlanışının "perestroyka" dönemine denk gelmiş olmasıdır. Bu dönemde, "glasnost" ya da "açıklık" örtüsü altında, sadece Getty'nin karşıtlarının, Soğuk Savaşçıların yapıtları, hem de çok büyük tirajlarla yayımlandı. Rusya tarihi üzerine yazdığı yapıtlarından bir tekinin bile Rusya'da yayımlanmadığı koşullarda Rus okurları Getty'nin çığır açan çalışmalarından nasıl haberdar olabilirlerdi?

Aynı husus yukarda adlarını andığım tarihçilerin çoğu için de geçerlidir. Ama, çok şükür ki daha yüreklendirici örnekler de var. Birkaç ay önce Ukrayna'daki bir internet dergisi, West Virginia Üniversitesi'nden Profesör Mark Tauger'in kusursuz yapıtlarından birini yayınladı. Tauger'in yapıtı, 1932-33 kıtlığının bir "Holodomor" ya da Sovyet liderlerinin gerçekleştirdiği bir "insan eseri kıtlık" olduğu yolundaki Nazi-esinli söylenceyi tümüyle çürütmektedir.

Soru- *Kruşçov'un 20. Parti Kongresi'ne sunduğu Rapora ilginiz nasıl oluştu?*

Yanıt- Kruşçov'un "kapalı" ya da Batı'da dendiği gibi "gizli" raporu, hiç abartısız, 20. yüzyılın en etkili konuşmalarından biridir. Nasıl ya da kim tarafından ister olumlu isterse olumsuz bir biçimde değerlendirilirse değerlendirilsin, bu konuşma Sovyet ya da Rusya tarihinin rotasını köklü bir biçimde değiştirmiştir. Bu konuşma, tam da "20. Kongrenin paradigması" diyebileceğimiz şeyin temel kaynağı olan "anti-Stalinizm" siyasal kavramının dayanaklarından biri haline gelmiş olduğu için önem taşır.

Özetle, Sovyetler Birliği'nin tarihine ilgi duyan hiç kimse bu denli önemli bir belgeyi görmezden gelemez.

Soru- *Fakat bu konunun bu kadar çok işlenmesinin nedeni de bu işte. (Rusçası Antistalinskaia Podlost olan) Anti-Stalinist Villainy (=Anti-Stalinist Alçaklık) adlı kitabınıza duyulan yaygın ilgiyi nasıl açıklıyorsunuz?*

Yanıt- Benim bunu yanıtlamam zor. Bunu okurların yargılamasına bırakalım... Ben ancak, bir araştırmacı olarak beni etkileyen hususlardan söz edebilirim.

Kafamda bu çalışmaya ilişkin bir düşünce oluştuğunda hedefim oldukça alçakgönüllüydü. (20. Kongreye sunulan- G.A.) Rapordaki "açığa vurmaları", eski Sovyet arşivlerindeki bazı belgelerin gizliliklerinin kaldırılması sayesinde kamuya sunulan tarihsel kaynaklarla yanyana getirmek istedim. Son 10-15 yılda, Kruşçov'un konuşmasındaki şu ya da bu ifadenin objektif bir değerlendirmesini yapmayı olanaklı kılacak çok sayıda yeni kaynak bilim adamlarının kullanımına sunulduğundan, böylesi bir araştırmayı bir Rus tarihçi ya da hatta bir Çinli tarihçi bile yapabilirdi.

Ve tam da bu noktada ortaya tuhaf bir tablo çıkmaya başladı. Çünkü sonunda, rapordaki varlığını doğrulayabildiğim "açığa vurmalar"dan bir tekinin bile doğru çıkmadığı ortaya çıktı. Tek bir tanesinin bile!

Tabii, Kruşçov'un yalanlarının bazıları daha önce de biliniyordu. Örneğin, gizli oturum sırasında bile Kongre delegelerinin bir kısmı Kruşçov'un, Stalin'in "askerî operasyonları bir yerküreye bakarak planladığı" türünden bazı "açığa vurmalar"ının, en ılımlı bir anlatımla gerçeklerden son derece uzak olduğunu açıkça kaydetmişlerdi. Ancak, konuşmanın tümünün buna benzer "açığa vurmalar"dan oluşmuş olması...; bu çok şaşırtıcıydı.

Soru- *Abartmıyor musunuz? Bu konuşmanın baştan ayağa yalanlardan oluştuğuna inanmak son derece güç. Siz Stalin'i savunmakla yetiniyor ve bundan ötürü Kruşçov'u ve onun çığır açan raporunu kötülüyor olmalısınız.*

Yanıt- Sizi hayal kırıklığına uğrattığım için özür dilerim; ancak ben Stalin'i ya da herhangi bir şeyi "savunmuyorum." Bir araştırmacı ve bilimadamı olarak ben olgular ve kanıtlarla ilgilenirim. Eğer araştırmamın hedefi Kruşçov'un diyelim, uzay, mısır ya da SBKP'nin programı üzerine yaptığı bir konuşma olmuş olsaydı, ben

bu ilgi alanlarına ilişkin kaynakları incelemek zorunda olurdum. Ama, benim araştırmamın konusu, Stalin'in ve Beria'nın sözümona suçlarını "açığa çıkaran" rapor oldu.

Ben (bu raporda- G.A.) altmışbir "açığa vurma" ya da suçlayıcı sav saptadım. Bunların her birini tarihsel kaynakların ışığında araştırdım. Kruşçov'un "Gizli Konuşması"nda yer alan "açığa vurmalar"ın bir tanesinin bile doğru olmadığı sonucuna vardım. Burada, "Stalin'i savunma" kaygısı sözkonusu değil. Kanıt sunma yükümlülüğü her zaman suçlayana –bu durumda Kruşçov'a- aittir. "Gizli Konuşma"daki "açığa vurma" savlarının hiçbiri kanıtlarla yüzleşmeye dayanamaz.

"İnanç" hakkında bir çift laf edeyim. Hiçbir ciddi araştırmacı, herhangi bir ifadeyi, kendi inançlarına ya da önyargılarına dayanarak kabul ya da reddetmek hakkına sahip değildir. İster beğenin, isterse beğenmeyin, *Anti-Stalinist Alçaklık*'ta sunulan tarihsel kanıtların ışığında Sovyetler Birliği'nin tarihini "Gizli Konuşma"nın eğlence parkı aynasında görmek artık olanaksızdır.

Soru- *Peki, Anti-Stalinist Alçaklık, bilimsel bir araştırma için pek de uygun olmayan bir isim değil mi ?*

Yanıt- Kitap; bibliyografik ve isim endeksleriyle, dipnotlarla ve belgesel eklerle birlikte, yani ciddi bir akademik yayının bütün gereklerine tamamen uygun bir biçimde yayımlandı. Hatta, daha geniş bir basım biçiminde yayımlandı. Bir yazarın bundan fazlasını beklemesi akla yatkın olur mu?

Tabii, ben taslak üzerinde çalışırken farklı bir başlık kullanıyordum. Kitapta, yapmış olduğum çalışmanın ana noktalarını öykü üslubuyla yansıtmak amacıyla düzenlediğim özgün bir bölüm daha vardı. Ancak, uzunluğu yüzünden ya da bir başka nedenle kitabın son hali içinde yer almadığını sanıyorum.

Sık sık rastlandığı gibi yayıncı bir başka isim önerdi. Ne de olsa, pazarda başarılı olacak bir yapıt yaratmak amacıyla redaksiyona, işin sanat yönüne ve diğer öğelere ilişkin düzenlemeleri yapmak yayıncının seçimine kalır.

Soru- *Burada akla yatmayan bir husus var. Bir yandan, Kruşçov'un konuşmasının baştan ayağa yalanlardan oluştuğunu yazmışsınız. Öte yandan, SSCB liderliği içinde yer alan kişilerden bir teki bile hiçbir zaman bu açığa vurmalardan herhangi birinin yanlış olduğunu ileri sürmedi.*

Yanıt- Ben daha da ileri gidiyor ve sessiz kalmak suretiyle onların tümünün Kruşçov'la tam bir dayanışma sergilediklerini söylüyorum. Ve burada en merak uyandırıcı sorulardan biriyle yüzyüze geliyoruz.

Varolan yaygın izlenimin tersine, "Gizli Konuşma"nın asıl hedefi Stalin'in kendisi değil, O'nun adının çağrıştırdığı belirli bir gelişme doğrultusuydu. Rus tarihçi Yuri Jukov bunu açıkça söyledi: Kruşçov'un amacı, Stalin'in sağlığında başlatılan, ancak henüz tamamlanmış olmaktan uzak olan demokratik reformları durdurmaktı.

Günümüzde insanların büyük çoğunluğunun kafasında "Stalin" ve "demokrasi" karşıt kavramlar, iki uyuşmaz ucu simgeleyen kavramlar, birbirine tamamen karşıt görüngülerdir, ki bunun –Kruşçov'un Konuşmasının etkisine bağlı olduğunu söylemeliyiz. Ancak, bu görüş yanlıştır. Stalin Lenin'in temsilî demokrasiye ilişkin görüşlerini paylaşıyor ve Sovyet devletinin inşası sırasında onun ilkelerinin yerleşmesi için uğraşıyordu.

Sovyet toplumunun demokratikleştirilmesi savaşımının, 1930'lardan 1950'lere kadar SSCB'nde yaşanan siyasal süreçlerin tam da merkezini oluşturan bu savaşımın başında Stalin bulunuyordu. Bu programın özü şuydu: Komünist Partisinin devlet içindeki rolü diğer ülkelerde olduğu gibi normal düzeylere indirilecek ve devletin siyasal liderliği parti listelerine göre değil, demokratik kurallar temelinde seçilecekti.

Sadece Kruşçov değil, anlaşıldığı kadarıyla diğer Sovyet liderleri de bu reformların ana doğrultusunu kabul etmiyorlardı. Her halükarda; Stalin'e yakın bellibaşlı siyasal kişililikler olan Malenkov, Molotov ve Kaganoviç, gönülsüz bir tarzda da olsa "Gizli Konuşma"nın altmetnini kabul etti ve onayladılar. Kruşçov ancak, Sovyet Parti elitinin (desteğini- G.A.) kazanmış olduğu için iktidara gelebildi, son derece tartışmalı "Gizli Konuşma"sını yapabildi ve kendi düşüncelerini kabul ettirebildi.

Bu vesileyle, Yuri Jukov (Rusya) ile John Arch Getty'ye (ABD), yapıtlarıyla benim "Gizli Konuşma"ya ilişkin çalışmama esin veren, Stalin'in, Kruşçov döneminden bu yana derinlere saklanmış bulunan demokrasi ilkelerine bağlılığı olgusunu açığa çıkaran bu iki tarihçiye minnettarlığımı ifade etmeme izin verin.

İkinci Dünya Savaşı'ndan Kaçınılabilir miydi?*

Kapitalizm ve özellikle emperyalist kapitalizm koşullarında savaşın genel olarak kaçınılmaz oluşu nesnelerin doğası gereğidir; ancak bu, belirli tarihsel momentlerde şu ya da bu emperyalist savaşın önlenebilmesi ya da en azından ertelenebilmesi/ daha az yıkıcı bir biçimde yaşanması olanağını ortadan kaldırmaz. Örneğin Stalin, son yazılarından birinde, İkinci Dünya Savaşından sonra güç dengelerinin değiştiği olgusundan hareketle "Lenin'in kapitalizmin kaçınılmaz olarak savaşlara yol açtığı tezinin eskimiş olduğunu" ileri sürenleri eleştirir ve "savaşların kaçınılmazlığını yok etmek için emperyalizmi yıkma"nın gerekli olduğunu belirtirken barış hareketinin rolü hakkında şöyle diyordu:

"En olası olanı, bugünkü barış uğruna hareketin barışın sürdürülmesi için bir hareket olarak başarı kazandığı takdirde, belirli bir savaşı önlemeye katkıda bulunması, onu bir süre için ertelemesi, bir süre için belirli bir barışı sürdürmesi, savaşçı bir hükümeti istifa ettirmesi ve onun yerine barışı geçici olarak sürdürmek eğiliminde olan bir hükümetin geçmesini sağlamasıdır. Kuşkusuz, bu iyi bir şeydir. Hatta çok iyidir." ("Sosyalizmin Ekonomik Sorunları Üzerine", *Son Yazılar*, 1950-1953, Ankara, 1990, s. 94-95).

Geçenlerde Britanya basınında yayımlanan ve aşağıda çevirisini sunduğum yazı, İkinci Dünya Savaşından belki de kaçınılabileceğini ya da en azından bu savaşın, özellikle 25 milyon insanını yitiren ve ekonomik altyapısı çok ağır zarar gören Sovyetler Birliği bakımından bu denli büyük kayıplara yol açmaksızın atlatılmış olabi-

* Garbis Altınoğlu, 1 Kasım 2008.

leceğini gösteriyor. (Tabii Hitler'in savaş makinasının durdurulması özellikle Avrupa halklarının can kaybının önüne geçilmesinin yanısıra Japon militarizminin Çin'de, Doğu ve Güneydoğu Asya'da gerçekleştirmiş olduğu ve milyonlarca insanın ölümüne yol açan vahşetin önüne geçilmesine ya da yaşanan kayıpların sınırlanmasına da olanak verecekti.) Rus arşivlerinde keşfedilen yeni belgeler, bu savaşın resmen 1 Eylül 1939'da Almanya'nın Polonya'ya saldırmasıyla başlamasından hemen önce Sovyetler'in Britanya ve Fransa'ya —kendilerinin de güçlerini aynı amaçla seferber etmeleri kaydıyla— Almanya'nın sınırlarına 1 milyon asker ve binlerce savaş uçağı, top, tank vb. yerleştirmeyi önerdiğini ortaya çıkarmış bulunuyor. Bilindiği gibi; Nazi savaş makinasını Sovyetler Birliği'ne yöneltmeyi kuran Britanya ve Fransa'nın bu öneriyi kabul etmemeleri, bu olanağın yaşama geçirilmesini engelledi. Sovyetler Birliği, BM'in -Cemiyet-i Akvam diye bilinen- önceli Uluslar Ligası'na 1934'te üye olmasından itibaren istikrarlı bir biçimde faşizm ve emperyalist savaş tehlikesine karşı koymuş, ortak bir barış cephesinin kurulması için uğraşmıştı. Ancak günün bellibaşlı emperyalist devletleri arasında yer alan Britanya, Fransa ve ABD, izledikleri "yatıştırma" politikası aracılığıyla faşist saldırganları cesaretlendirdiler ve kışkırttılar. Bu "demokratik" emperyalist ülkelerin, hem kendi ülkelerinde ve Avrupa'da bir sosyalist devrim "tehlikesi"nden, hem de Sovyetler Birliği gibi giderek güçlenen bir sosyalist ülkenin varolmasından duydukları sınıfsal kaygının onları faşist saldırganlarla dolaylı işbirliğine ittiği ve Londra, Paris ve Washington'un savaşın çıkmasında çok büyük bir sorumluluk payı taşıdıkları onyıllardır zaten biliniyordu. Onların Çin'i, Etyopya'yı, İspanya'yı, Avusturya'yı, Çekoslovakya'yı, Arnavutluk'u vb. faşist saldırganlara kurban etmelerinin nedeni tam da buydu.

Bu yazıda değinilen ve İkinci Dünya Savaşının patlak vermesinden hemen önce yapılan görüşmelerde Sovyet delegasyonunun Britanya ve Fransa askerî delegasyonlarına yaptığı önerinin tartışıldığı toplantı tutanaklarına dayanan bu yeni belgeler, sözkonusu tarihsel saptamayı daha da pekiştirmektedir. Nazi Almanyası'nın henüz askerî hazırlıklarını tamamlamadığı, başka ülkeleri işgal ederek onların endüstriyel, tarımsal ve askerî potansiyelini kendisininkine katmadığı, Polonya, Hollanda, Belçika ve Fransa'ya karşı kazana-

cağı kolay zaferler nedeniyle bir özgüven ve savaş deneyimi edinmediği ve Alman Genelkurmayı içinde bir savaş macerasına atılmaktan ve iki cephede savaşma riskiyle karşılaşmaktan büyük kaygı duyulduğu bir evrede yapılacak bir Britanya-Fransa-Sovyetler Birliği ortak kuvvet gösterisinin, büyük-ölçekli bir savaşı önleyebileceğini söyleyebiliriz. Tabii olaylar böyle gelişmedi. Britanya ile Fransa'nın ikiyüzlü, anti-Sovyet ve savaş yanlısı politikalarından vazgeçmeyeceklerinin kesinlik kazanması üzerine Sovyetler Birliği izole edilmemek, Batı'da Nazi Almanyası ve Doğu'da militarist Japonya'nın –"demokratik" emperyalist devletler tarafından da pasif ya da aktif bir tarzda desteklenecek ortak harekâtına hedef olmamak ve savaş hazırlıklarını tamamlamak için 23 Ağustos 1939'da Nazi Almanyası ile bir saldırmazlık paktı imzaladı. Sovyetler'in oluşturulması için onca uğraştıkları anti-faşist bağlaşma; ancak Fransa'nın çöküşü, Nazi Almanyası'nın 1940'da Britanya'ya ve 22 Haziran 1941'de Sovyetler Birliği'ne ve militarist Japonya'nın 7 Aralık 1941'de Pearl Harbour'daki ABD donanmasına saldırmasından sonra gerçekleşti; yani Stalin'in ve Sovyet Marksist-Leninistlerinin siyasal uzakgörüşlülüğü sayesinde Sovyetler Birliği tek başına emperyalistlerin birleşik cephesine karşı savaşmak zorunda kalmadı. Bunun böyle olmuş olması, yani ABD ile Britanya'nın –isteksiz bir biçimde de olsa- Sovyetler Birliği ile birlikte faşist bloka karşı savaşmak zorunda kalmış olması, bir bütün olarak kapitalist-emperyalist sistemin zayıflamasına ve dünya işçi sınıfının ve ezilen halklarının kurtuluş savaşımlarında önemli mevziler kazanmalarına yol açtı. Bu bakımdan dünya burjuvazisinin kurmaylarının, karşı-devrimci planlarını planlarını boşa çıkarmış olan 1939 Alman-Sovyet Saldırmazlık Paktı'nı ve bu vesileyle Stalin'i bir kez daha bir yığın demagojik gevezelik eşliğinde topa tutmaları kendi çıkarları açısından tamamen anlaşılır bir husustur.

Telegraph.co.uk

"Britanya ile Fransa'nın Paktı Kabul Etmesi Halinde Stalin Bir Milyon Asker Göndermeyi Planlamıştı"

"Stalin İkinci Dünya Savaşı'nın Hemen Öncesinde Hitler'in Saldırganlığını Caydırmak İçin Bir Milyondan Fazla Askeri Harekete Geçirmeye Hazırdı"

Nick Holdsworth, Moskova
19 Ekim 2008

Hemen hemen 70 yıl boyunca gizli tutulan belgeler, Sovyetler Birliği'nin, Britanya ile Fransa'yı bir anti-Nazi bağlaşmaya ikna edebilmek için büyük bir askerî kuvvet göndermeyi önerdiğini gösteriyor.

Böyle bir anlaşma, Hitler'in Stalin'le ona, Almanya'nın diğer komşularına karşı savaş açmasının önündeki engelleri kaldıran bir pakt imzalamasını engelleyebilir ve 20. yüzyıl tarihinin seyrini değiştirebilirdi.

Hitler'i durdurmak amacıyla askerî kuvvet (sunma- G.A.) önerisini, 1939'da savaşın patlak vermesinden iki hafta önce Kremlin'deki bir toplantıda üst düzey Sovyet delegasyonu üst düzey Britanya ve Fransa subaylarına yapmıştı.

The Sunday Telegraph'ın kopyalarını gördüğü yeni belgeler Stalin'in generallerinin, daha önce Polonya'nın, Kızılordunun kendi topraklarından geçmesine itirazlarının aşılması halinde çok büyük sayıda piyade, topçu ve hava indirme kuvvetleri gönderebileceklerini söylediğini gösteriyor.

Fakat, kendi hükümetlerinin müzakere yapmakla görevlendirdiği, ancak bağlayıcı anlaşmalar imzalama yetkisi vermediği Britanya ve Fransa tarafı 15 Ağustos 1939'da yapılan Sovyet önerisine yanıt vermedi. Bunun yerine Stalin Almanya'ya döndü ve bir hafta kadar sonra Hitler'le o kötü ünlü saldırmazlık paktını imzaladı.

Adını iki ülkenin dışişleri bakanlarından alan Molotov-Ribbentrop Paktı, 23 Ağustos'ta, yani Nazi Almanyası'nın Polonya'ya saldırarak savaşın kıvılcımını ateşlemesinden bir hafta önce açıklandı. Fakat, 700 sayfalık gizliliği kaldırılmış belgeyi seçip ayıklayan Rus dış istihbarat servisinden emekli tümgeneral Lev Sotskov'a göre, Stalin'in batılı bağlaşıklara yaptığı önerinin kabul edilmiş olması halinde bu savaş (İkinci Dünya Savaşı- G.A.) hiç olmayacaktı.

75 yaşındaki General Sotskov, "Bu, [Muhafazakâr Britanya Başbakanı Neville] Chamberlain ile Fransızların bir önceki yıl Çekoslovakya'yı Münih Anlaşmasıyla Alman saldırganlarına teslim etmelerinden sonra bile kurdu öldürmek için (hâlâ varolan- G.A.) son şanstı" dedi.

Toplantının gizliliği kaldırılmış tutanakları, Savaş Bakanı Ma-

reşal Kliment Voroşilov ile Kızılordu Genelkurmay Başkanı General Boris Şaposnikov'un yaptığı öneriye göre Sovyetlerin, Batı'yla savaşa girmesi halinde (herbiri 19.000 askerden oluşan) 120 kadar piyade tümenini, 16 süvari tümenini, 5.000 ağır topu, 9.500 tankı ve 5.500 kadar savaş uçağını Almanya sınırına yığacaklarını gösteriyor.

Ancak, Britanya delegasyonunun başında bulunan Amiral Sir Reginald Drax Sovyet meslekdaşlarına, kendisinin sadece müzakere etme yetkisine sahip olduğunu, anlaşma yapma yetkisine sahip olmadığını söyleyecekti.

1956'da Sovyet istihbarat servisine katılmış olan General Sotskov,

"Britanya, Fransa ve onların Avrupalı bağlaşığı Polonya bu öneriyi ciddiye almış olsalardı, hep birlikte savaş alanına, Almanya'nın iki cephesine 300 ya da daha fazla tümen yığabilirdik ki bu, o an Hitler'in elinde olanın iki katı olurdu. Bu, dünyayı kurtarmak ya da en azından kurdu olduğu yerde durdurmak için son şanstı" dedi.

Britanya'nın Batı'da, olası bir Nazi saldırısına karşı ne kadar kuvveti harekete geçirebileceği sorusuna karşılık savaşa hazır tümen sayısının sadece 16 olduğunu söyleyen Amiral Drax, Britanya'nın yaklaşan çatışmaya ne denli hazırlıksız olduğunu gören Sovyetleri şaşkınlığa uğrattı.

Sovyetlerin, Britanya ile Fransa ile bir Nazi-karşıtı bağlaşma sağlamak için çaba harcadıkları iyi biliniyordu. Ancak Moskova'nın bunun için bu denli ileri gitmeye hazır olduğu daha önce açıklanmamıştı.

Young Stalin (=Genç Stalin) ve *Stalin: The Court of The Red Tsar* (=Stalin: Kızıl Çar'ın Sarayı) adlı çok satan kitapların yazarı Simon Sebag Montefiore, gizliliği kaldırılan belgelerde, Batılı tarihçilerin bilgisine sahip olmadıkları ayrıntılar olduğunun belli olduğunu söyledi.

"Stalin'in önerisinin ayrıntıları, bilinen gerçeğin, yani Britanya ile Fransa'nın 1939'da, İkinci Dünya Savaşı'nın önünü açan Alman saldırısını durdurma yolunda devsel bir olanağı heba etmiş olabileceklerinin altını çiziyor. Bu Stalin'in, bağlaşma önerisini yaparken sandığımızdan daha ciddi olmuş olabileceğini gösteriyor."

Savaşın başlamasından önceki 12 ayın tartışma götürmez öyküsü sayılan *How War Came* (=Savaş Nasıl Başladı) adlı kitabın yazarı Profesör Donald Cameron Watt, bu ayrıntıların yeni olduğunu, ancak kendisinin, bu ayrıntıların toplantılar sırasında dile getirilmiş olduğu yolundaki savı kuşkuyla karşıladığını belirtti.

O,

"Drax'ınki de içinde olmak üzere iki İngiliz ve bir Fransız'ın o döneme ilişkin güncelerinde bu konudan sözedilmiyor. Rusların ciddi olmuş olduklarına inanmıyorum" dedi.

1938'in başlarından savaşın patlak verdiği Eylül 1939'a kadar olan dönemi kapsayan gizliliği kaldırılmış arşivler Kremlin'in, Britanya ile Fransa'nın (Çekoslovakya'nın- G.A.) etnik Alman Südetler bölgesini 1938'de Hitler'i yatıştırmak amacıyla teslim edilmesi için Çekoslovakya üzerinde görülmemiş bir basınç uyguladığından haberdar olduğunu gösteriyor.

General Sotskov,

"İngilizlerle Fransızlar arasındaki ilk çok gizli toplantılardan başlamak üzere, yatıştırma sürecinin bütün evrelerinde neler olduğunu kesin ve ayrıntılı bir biçimde kavrayabiliyorduk" dedi. Ona göre,

"Yatıştırma politikasının Çekoslovakya'nın Südetler bölgesini teslim etmesiyle sona ermeyeceği ve ne İngilizlerin ve ne de Fransızların Hitler'in ülkenin geri kalan bölümünü parçalayıp yutması halinde parmaklarını bile kıpırdatmayacakları açıktı."

General Sotskov, Stalin'in (haber - G.A.) kaynaklarının Londra dışındaki Avrupa ülkelerinde bulunan Sovyet dış istihbarat görevlileri olduğunu söylüyor. Ona göre,

"Belgelerde bu görevlilerin kimler olduğu net bir biçimde belirtilmiyor; ancak büyük olasılıkla onlar Paris ya da Roma'da kalıyorlardı."

Britanya Başbakanı Neville Chamberlain'in Hitler'e Südetler bölgesini ilhak etmesi için yeşil ışığı yaktığı 1938'deki kötü ünlü Münih Anlaşması'ndan kısa bir süre önce, Çekoslovakya Devlet Başkanı Eduard Benes'e yeni bir Alman saldırısı halinde, Sovyetler Birliği'yle olan askerî anlaşmasını yürürlüğe sokmaması gerektiği (Britanya tarafından- G.A.) açık-seçik bir biçimde söylendi.

General Sotskov,

"Chamberlain Eylül 1938'de Münih'ten elinde, üzerinde Hitler'in imzasının bulunduğu bir kağıdı sallayarak dönerken Çekoslovakya'nın gözden çıkarılmış olduğunu biliyordu" dedi.

Anglo-Fransız askerî delegasyonuyla Sovyetler arasında, Nazilerin Çekoslovakya'ya girmelerinden beş ay sonra yapılan çok gizli görüşmeler Batılı devletlerin Nazi saldırganlığı konusunda sergiledikleri çaresizlik ve iktidarsızlığı sergiliyor.

Çok büyük bir Rus ordusunun, Almanya'nın karşısında konuşlanmak için topraklarından geçmesi gereken Polonya, böylesi bir bağlaşmaya kesinlikle karşıydı. Stalin'in daha bir önceki yıl binlerce üst düzey Kızılordu komutanını tasfiye etmiş olması yüzünden Britanya, Sovyet kuvvetlerinin işe yararlığı konusunda kuşkular taşıyordu.

Rus tarihçileri bu belgeleri, Stalin'in Hitler'le diplomatik pragmatizmin kötü ünlü bir örneği olarak görülen tartışmalı paktını açıklamak ve haklı göstermek için kullanacaklardır.

General Sotskov,

"Sovyetler Birliği'nin tek başına kaldığı ve gelmekte olduğu belli olan çatışmaya hazırlanmak amacıyla bir miktar zaman kazanmak için yönünü Almanya'ya çevirmek ve bir saldırmazlık paktı imzalamak zorunda kaldığı açıktı" diyor.

Gizli Sovyet-Nazi müzakereleri artık epey ileri bir noktaya gelmiş olduğundan Fransızların 21 Ağustos'ta, müzakereleri yeniden canlandırma yolundaki umutsuz girişimi (Sovyetler tarafından-G.A.) reddedildi.

Stalin'in Batı ile oluşturmak istediği bağlaşma, sonunda ancak iki yıl sonra, Hitler'in Haziran 1941'de Rusya'ya karşı giriştiği Blitzkreig (=yıldırım savaşı) saldırısından sonra gerçekleşecekti. Ancak o tarihe gelindiğinde Fransa, Polonya ve Avrupa'nın geri kalan bölümünün çoğu artık Alman işgali altına girmiş bulunuyordu.

FOTOĞRAFLAR

ve

BİYOGRAFİK NOTLAR

Jozef V. Cugaşvili (Stalin), 1945

Stalin, Lenin, Kalinin 1919

Ayaktakiler: Yenukidze, Voroşilov, Kaganoviç, Kuybişev
Oturanlar: Orjonikidze, Stalin, Molotov, Kirov, 1930'larin başı

Stalin, Maksim Gorki, 1931

Stalin, 1933

Voroşilov, Stalin, Kalinin, 1933

Voroşilov, Stalin, Dimitrov, 1935

Sovyet Ermenistanı'ndan gelen kadın işçi delegelerle, 1935

Kucağında kızı Svetlana ile, 1935

Stalin, 1949

ABAKUMOV, Viktor S./ Sovyet Marksist-Leninist güvenlik subay ve politikacı (1894-1954); karşı-casusluk örgütü SMERSH'in yöneticisi (1942-45); Devlet Güvenliği Bakanı (1946-52); revizyonistler tarafından idam edilme (1954).

ALLİLUYEVA, Svetlana S./ Stalin'in kızı (1926-).

ANDROPOV, Yuri/ Sovyet revizyonist politikacı (1914-1984); Merkez Komitesi üyesi (1961); Politbüro üyesi (1973); KGB (=Devlet Güvenliği Komitesi) Başkanı (1967-82); SBKP Genel Sekreteri (1982-84); Devlet Başkanı (1983-84).

ANTONOV, Aleksey İ./ Sovyet revizyonist subayı (1895-1962); Transkafkasya Askeri Bölgesi Komutanı (1949-54); Varşova Paktı Kurmay Başkan Birinci Yardımcısı ve Kurmay Başkanı (1955-62).

ARMAND, Yelizaveta ('Inessa') F./ Fransa doğumlu Sovyet kadın hareketi görevlisi (1875-1920); Rusya Komünist Partisi Merkez Komitesi Kadın Bölümü yöneticisi (1918-20).

BAGİROV, Mir Zafer A./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1896-1956); Azerbaycan Komünist Partisi Birinci Sekreteri (1933-53); revizyonistler tarafından idam edilme (1956).

BARBUSSE, Henri/ Fransız devrimci yazar (1873-1935).

BERİA, Lavrenti P./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1899-1953); SSCB İçişleri Halk Komiseri (1938-45); SSCB Başbakanı (1941-45); SSCB Devlet Savunma Komitesi Başkan Yardımcısı (1941-44); Mareşal (1945); SSCB İçişleri Bakanı ve Başbakan Birinci Yardımcısı (Nisan-Temmuz 1953); revizyonistler tarafından yargılanma ve idam edilme (Aralık 1953).

BİERUT, Boleslaw/ Polonyalı Marksist-Leninist politikacı (1892-1956); Devlet Başkanı (1947-52); Polonya İşçi Partisi Genel Sekreteri (1948-54); Başbakan (1952-54); Polonya Birleşik İşçi Partisi Birinci Sekreteri (1954-56).

BORTOLİ, Georges/ Fas doğumlu Fransız gazeteci ve TV yapımcısı (1923-).

BROZ, Josip ('TİTO')/ Yugoslav revizyonist politikacı (1892-1980); Komünist Enternasyonal Balkan Sekretaryası üyesi (1935-37); Yugoslavya Komünist Partisi/ Yugoslavya Komünistler Ligası Genel Sekreteri (1937-66); Mareşal (1943); Başbakan (1945-53); Devlet Başkanı (1953-80); Yugoslavya Komünistler Ligası Başkanı (1966-80).

BUHARİN, Nikolay İ./ Sovyet revizyonist politikacı (1888-1938); SBKP Merkez Komitesi üyesi (1917-34); Politbüro üyesi (1918-29); Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Başkan Yardımcısı (1919-26); Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Siyasal Sekretaryası üyesi (1926-29); İzvestia'nın baş editörü (1933-37); ihanetten mahkûm ve idam edilme (1938).

BULGANİN, Nikolay A./ Sovyet revizyonist politikacı (1895-1975); SSCB Başbakan Yardımcısı (1938-41); Silahlı Kuvvetler Bakanı (1947); SSCB Başbakan Yardımcısı ve Savunma Bakanı (1953-55); SSCB Başbakanı (1955-58).

CARDENAS, Lazaro/ Meksikalı subay ve politikacı (1895-1970): General (1923); Michoacan Valisi (1928-32); İçişleri Bakanı (1931); Savaş ve Denizcilik Bakanı (1933); Devlet Başkanı (1934-40); Savunma Bakanı (1934-45); Silahlı Kuvvetler Başkomutanı (1945); Stalin Barış Ödülü sahibi (1955).

CONQUEST, Robert/ Britanya doğumlu şair ve SSCB uzmanı siyasal analist (1917-); London School of Economics'de araştırma görevlisi (1956-58); Hoover Institute'da kıdemli araştırma görevlisi (1977-79, 1981-).

DAVIES, Joseph/ Amerikan avukat ve diplomat (1876-1958); Federal Ticaret Komisyonu Başkanı (1915-16) ve Başkan Yardımcısı (1916-18); ABD'nin Moskova Elçisi (1936-

38); ABD'nin Belçika Elçisi (1938-39).

DEKANOZOV, Vladimir G./ Sovyet Marksist-Leninist diplomat and politikacı (1898-1953); İçişleri Halk Komiser Yardımcısı (1939-41); SSCB'nin Almanya Elçisi (1940-41); Gürcistan İçişleri Bakanı (1953); revizyonistler tarafından idam edilme (1953).

DERİABİN, Peter S./ Rusya doğumlu Amerikan yazar (1921-); Sovyet güvenlik kuvvetlerinin eski subaylarından; Batı'ya sığınma (1954).

DEUTSCHER, Isaac/ Polonya doğumlu İngiliz Trotskist tarihçi ve gazeteci (1907-67); İngiltere'ye sığınma (1939).

DİMİTROV, Georgi M./ Bulgar revizyonist politikacı (1882-1949); Komünist Enternasyonal'in Batı Avrupa Bürosu Direktörü (1929-33); Reichstag Yangını nedeniyle tutuklanma (1933); Sovyetler Birliği'ne geliş (1934); Komünist Enternasyonal Genel Sekreteri (1935-43); Bulgaristan'a dönüş (1945); Bulgaristan Komünist Partisi Genel Sekreteri (1945-49); Başbakan (1946-49).

DJİLAS, Milovan/ Yugoslav revizyonist politikacı (1911-1995); Devlet Başkan Yardımcısı (1953-45); Parti'den atılma (1954); hapiste (1956-61, 1962-66).

DUCOLI, John/ Transkafkasya uzmanı Amerikan öğretmen (1922-).

JAVAKHİŞViLİ, Givi D./ Sovyet revizyonist politikacı ve jeologu (1912-1985); Gürcistan Başbakanı (1953).

DZERJİİNSKİ, Feliks E./ Polonya doğumlu Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1877-1926); ÇEKA'nın (Tüm-Rusya Karşı-devrim ve Sabotaja Karşı Savaşım Olağanüstü Komisyonu) ve daha sonra onun ardılı OGPU'nün (=Birleşik Devlet Siyasal Direktörlüğü- G. A.) Başkanı (1917-26); Haberleşme ve İçişleri Halk Komiseri (1921-24); Yüksek Ekonomik Konsey Başkanı (1924-26).

EASTMAN, Max/ Amerikan Trotskist yazar ve şair (1883-1969).

FAIRBANKS, Charles H. Jr./ Amerikan siyasal analist (1944-); Yale Üniversitesinde siyasal bilim yardımcı profesörü (1979-81); ABD Dışişleri Bakanlığı Siyaset Planlama Komitesi üyesi (1981-82); Johns Hopkins Üniversitesinde araştırma profesörü; (1982-85); Reagan Başkanlık Komitesi dış politika danışmanı (1980); George Bush Başkanlık Komitesi üyesi (1988).

FEUCHTWANGER, Lion/ Alman yazar (1884-1958).

FISCHER, Louis/ Rusya doğumlu Amerikan yazar (1896-1970).

FOTİEVA, Lidia A./ (1881-1975); Lenin's sekreterlerinden (1918-22).

FRUNZE, Mikhail V./ Sovyet Marksist-Leninist asker ve politikacı (1885-1925); İç Savaşta Kızılorduda askeri komiser ve komutan (1918-21); Merkez Komitesi üyesi (1921); Devrimci Askeri Konsey Başkanı (1925); Ameliyat sırasında ölüm (1925).

GHEORHIU-DEJ, Gheorghe/ Romen revizyonist politikacı (1901-65); Romanya İşçi Partisi Genel/Birinci Sekreteri (1945-65); İletişim Bakanı (1944-46); Ekonomi Bakanı (1946-52); Başbakan (1952-61); Devlet Başkanı (1961-65).

GOMULKA, Wladyslaw/ Polonyalı revizyonist politikacı (1905-82); Polonya İşçi Partisi Genel Sekreteri (1943-48); milliyetçilik nedeniyle hapiste (1943-56); Polonya Birleşik İşçi Partisi Birinci Sekreteri (1966-70).

GORKİ, Maksim (gerçek adı: Aleksey M. Peşkov)/ Sovyet Marksist-Leninist yazar (1868-1936); Sovyet Yazarlar Birliği Başkanı (1934-36); revizyonist komplocular tarafından öldürülme (1936).

GOTTWALD, Klement/ Çekoslovak Marksist-Leninist politikacı (1896-1953); Başbakan (1946-48); Devlet Başkanı (1948-53).

GOVOROV, Leonid A./ Sovyet revizyonist subayı (1897-1955); Mareşal (1944); Ulusal Hava Savunma Kuvvetleri Komutanı ve SSCB Silahlı Kuvvetler Bakan Yardımcısı

(1948-54); Hava Savunma Kuvvetleri Başkomutanı ve SSCB Savunma Bakan Yardımcısı (1954-55).

GREY, IAN/ Yeni Zelanda doğumlu avukat ve tarihçi (1918-)

HOCA, Enver/ Arnavut Marksist-Leninist lider (1908-85); Arnavutluk Komünist Partisi/ Arnavutluk Emek Partisi Genel/ Birinci Sekreteri (1941-85); Başbakan ve Dışişleri Bakanı (1944-54).

İBRAHİMOV, Veli/ Tatar revizyonist politikacı (?-1928); Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Başbakanı (1920-27); Kırım Özerk SSC RKP (B) Birinci Sekreteri (1920-27); tutuklanma (1927); ihanet suçlamasıyla yargılanma, suçlu bulunma ve idam edilme (1928).

İGNATYEV, Semyon D./ Sovyet revizyonist politikacı (1905- 1984); SSCB Devlet Güvenliği Bakanı (1951-53); Merkez Komitesi Sekreteri ve Prezidyum üyesi (Mart-Nisan 1953); Başkırdistan Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Birinci Sekreteri ve Tatar Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Birinci Sekreteri (1954-1960); emeklilik (1960).

JDANOV, Andrey A./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1896-1948); Devlet Savunma Komitesi üyesi (1941-44); SBKP Leningrad Sekreteri (1934-44); SBKP Sekreteri (1944-48); Politbüro üyesi (1935-48); revizyonist komplocular tarafından yanlış tedavi yöntemiyle öldürülme (1948).

JUKOV, Georgi K./ Sovyet revizyonist subayı (1896-1974); Başkomutan Yardımcısı (1942); Mareşal (1943); Almanya'daki Sovyet işgal güçlerinin başkomutanı (1945-46); SSCB Savunma Bakanı (1955-57); SBKP Merkez Komitesi Prezidyumu üyesi (1957).

KAGANOVİÇ, Lazar M./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1893-1991); Rusya Komünist Partisi Sekreteri (1924-25, 1928-30); Ukrayna Komünist Partisi Genel Sekreteri (1925-28); SSCB Ulaştırma Halk Komiseri (1935-37, 1938-48); Tüm-Birlik Komünist Partisi/SBKP Politbüro üyesi (1930-57); Devlet Savunma Komitesi üyesi (1942-43); SSCB İnşaat Malzemeleri Sanayisi Bakanı (1946-47); Ukrayna Komünist Partisi Birinci Sekreteri (1947-53); SSCB Başbakan Yardımcısı (1953-55); Parti'den atılma (1960).

KAHLO, Frida/ Meksikalı ressam (1910-54); ressam Diego Garcia ile evlenme (1928).

KAMENEV, Lev B./ Sovyet revizyonist politikacı (1883-1936); RSFSC Başbakanı (1919); Politbüro üyesi (1919-25); SSCB Ticaret Halk Komiseri (1926-27); SSCB'nin İtalya Elçisi (1927); Trotskist muhalefetin önderi (1926-28); Parti'den çıkarılma (1927); Parti'ye yeniden alınma (1928); Parti'den yeniden çıkarılma (1932); Parti'ye bir kez daha alınma (1933); Parti'den bir kez daha çıkarılma (1934); Sergey Kirov'un öldürülmesinde ahlaki suç ortaklığından sorumlu bulunma ve hapse atılma (1934); ihanetten ötürü yargılanma, suçlu bulunma ve idam edilme (1936).

KAMINSKİ, Grigori N./ Sovyet revizyonist politikacı (1895-1938).

KARAKHAN, Lev M./ Sovyet revizyonist avukat ve diplomatı (1889-1937); RSFSC Dışişleri Halk Komiseri (1918-20, 1922); SSCB'nin Çin Elçisi (1923-26); Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı (1930-34); SSCB'nin İtalya Elçisi (1934-37); tutuklanma, casusluk ve ihanet suçlamasıyla yargılanma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1937).

KARDELJ, Edvard/ Yugoslav revizyonist politikacı (1910-79); Sovyetler Birliği'ne gidiş (1934); Yugoslavya'ya dönüş (1937); Devlet Başkanı Yardımcısı (1945-53); Dışişleri Bakanı (1948-53); Federal Meclis Başkanı (1963-67); Genç Komünistler Birliği Merkez Komitesi Sekreteri (1958-66); Genç Komünistler Birliği Merkez Komitesi Başkanı (1966-69).

KAUTSKİ, Karl J./ Revizyonist Alman politikacı (1854-1938).

KAVTARADZE, Sergey İ./ Gürcü milliyetçi politikacı (1885-1971); Gürcistan Adalet Halk

Komiseri (1921-22); Gürcistan Başbakanı (1922-23); SSCB Yüksek Mahkemesi Birinci Başsavcı Yardımcısı (1924-28); Parti'den atılma (1927); görevine geri getirilme (1934); SSCB Dışişleri Bakan Yardımcısı (1941-5); SSCB'nin Romanya Elçisi (1945-52).

KİROV, Sergey M./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1888-1934); Azerbaycan Komünist Partisi Sekreteri (1921-26); Tüm-Birlik Komünist Partisi Leningrad Bölge Komitesi Birinci Sekreteri (1926-34); SBKP Politbüro ve Merkez Komitesi üyesi (1930-34); SBKP Merkez Komitesi sekreteri (1934); revizyonistler tarafından öldürülme (1934).

KOLLONTAY, Aleksandra H./ Sovyet Marksist-Leninist diplomat (1872-1952); SSCB'nin Norveç (1923-26, 1927-30); Meksika (1926-27); İsveç Elçisi (1930-45); SSCB Dışişleri Bakanlığı danışmanı (1945-52).

KONEV, İvan S./ Sovyet revizyonist subayı (1897-1973); Mareşal (1944); Kara Kuvvetleri Başkomutanı ve SSCB Silahlı Kuvvetler Bakan Yardımcısı (1946-50); Ordu Başdenetmeni (1950-51); Karpatlar Askeri Bölgesi Komutanı ve Kara Kuvvetleri Başkomutanı (1951-55); Varşova Paktı Kuvvetleri Başkomutanı ve SSCB Savunma Bakanı Birinci Yardımcısı (1956-60); SSCB Savunma Bakanlığı Başdenetmeni (1960-73).

KOSİGİN, Aleksey N./ Sovyet revizyonist politikacı (1904-80); Leningrad Belediye Başkanı (1938-39); SSCB Dokuma Endüstrisi Komiseri (1939-40); SSCB Başbakan Yardımcısı (1940-43); SSCB Hafif Endüstri Bakanı (1948-53); SBKP Merkez Komitesi Politbüro üyesi (1948-52, 1960-80); SSCB Başbakan Yardımcısı (1953-64); SSCB Başbakanı (1964-80).

KRESTİNSKİ, Nikolay N./ Sovyet revizyonist avukat, diplomat ve politikacı (1883-1938); Maliye Halk Komiseri (1918-22); Almanya Elçisi (1922-30); Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı (1930-37); ihanet suçlamasıyla yargılanma, mahkûm ve idam edilme (1938).

KRUGLOV, Sergey/ Sovyet revizyonist politikacı ve güvenlik subayı (1907-77); SSCB İçişleri Bakanı (Mart 1946-1953, Temmuz 1953-56).

KRUPSKAYA, Nadejda K./ Lenin'in eşi (1869-1939).

KRUŞÇOV, Nikita S./ Sovyet revizyonist politikacı (1894-1971); Tuğgeneral (1943); Ukrayna Komünist Partisi Birinci Sekreteri (1947-49); SBKP Birinci Sekreteri (1953-64); SSCB Başbakanı (1958-64).

KUYBİŞEV, Valeryen V./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1888-1935); İç Savaşta Kızılordu'da askeri komiser; Merkezi Denetim Komisyonu Başkanı (1923); Politbüro üyesi (1927); Yüksek Ekonomi Konseyi Başkanı (1928-30); Halk Komiserleri Konseyi Başkan Yardımcısı (1930); revizyonistler tarafından yanlış tedavi yöntemiyle öldürülme (1935).

KUZNETSOV, Aleksey A./ Sovyet revizyonist politikacı (1905-50); Tümgeneral (1943); Leningrad Parti Birinci Sekreteri (1945-49); Merkez Komitesi Sekreteri (1946-50); ihanetten suçlu bulunma ve idam edilme (1950).

LANG, David M./ İngiliz tarihçi (1924- 1991); Londra Üniversitesi Kafkasya İncelemeleri Profesörü (1964-84).

LAQUEUR, Walter/ Almanya –bugünkü Polonya- doğumlu Amerikan gazeteci, tarihçi ve siyasal analist (1921-); Çağdaş Tarih Enstitüsü Direktörü (1965-94); Uluslararası Araştırma Konseyi'nin üyesi ve daha sonra başkanı (1969-2000)

LEVÇENKO, Gordey/ Sovyet revizyonist deniz subayı (1897-1981); Amiral (1944); Deniz Kuvvetleri Komiser Yardımcısı ve Baltık Filosu Komutanı (1944-60); emeklilik (1960).

LEVINE, Isaac Don/ Rusya doğumlu Amerikan gazete muhabiri (1892-1981).

LEVYTSKY, Boris/ Avusturya doğumlu siyasal analist (1915- 1984).

LONGO, Luigi/ İtalyan revizyonist politikacı (1900-80); Komünist Enternasyonal'de İtalyan Komünist Partisi'nin temsilcisi (1933-36); İspanya'ya gidiş (1936); Uluslararası Tugaylar Baş Denetmeni (1936-39); Fransa'ya gidiş (1939); İtalyan konsantrasyon kampında tutsaklık (1942-43); İtalyan Komünist Partisi Genel Sekreter Yardımcısı (1945-64); İtalyan Komünist Partisi Genel Sekreteri (1954-72); İtalyan Komünist Partisi Başkanı (1972-80).

LYONS, Eugene/ Rusya doğumlu Amerikan yazar (1898-1985).

McNEAL, Robert H./ American tarihçisi (1930-); Toronto Üniversitesinde Yardımcı Tarih Profesörü (1964-69); Massachusetts Üniversitesinde Tarih Profesörü (1969-).

MAKHARADZE, Filipp İ./ Gürcü milliyetçi tarihçi ve politikacı (1868-1941); Gürcistan Başbakanı (1923-28); Gürcistan Devlet Başkanı (1938-41).

MALENKOV, Georgi/ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1901-88); Devlet Savunma Komitesi üyesi (1941-45); Başbakan Yardımcısı (1946-53); SBKP Merkez Komitesi Sekreteri (1953); Başbakan (1953-55); Elektrik İstasyonları Bakanı (1957-58); revizyonistler tarafından SBKP'nden atılma (1961).

MANUİLSKİ, Dmitri Z./ Sovyet revizyonist politikacı (1883-1959); SBKP Merkez Komitesi üyesi (1923-39);Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Siyasal Sekretaryası üyesi (1926-43); Ana Siyasal Direktörlük üyesi (1942-44); Ukrayna Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı (1944-50).

MARSHALL, George C./ American subay ve politikacı (1880-1959); general rütbesiyle Genelkurmay Başkanı (1939-45); Başkanın Çin'deki özel temsilcisi (1945-47); Dışişleri Bakanı (1947-49); Savunma Bakanı (1950-51).

MARTOV, L. (gerçek adı: Yuly O. Tsederbaum)/ Rus Menşevik lider ve gazeteci (1873-1923); Almanya'ya göç (1920).

MDİVANİ, Polikarp ('Budu') C./ Gürcü revizyonist ve milliyetçi politikacı (1877-1937); Gürcistan Hafif Sanayi Komiseri ve Başbakan Yardımcısı (1931-36); Trotskizm gerekçesiyle Parti'den atılma (1928); görevine geri getirilme (1931); yeniden Parti'den atılma (1936); sabotaj ve terörizm gerekçesiyle ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1937).

MEDVEDEV, Roy/ Sovyet revizyonist tarihçi (1925-)

MELNİKOV, Leonid G./ Sovyet revizyonist politikacı (1906-1981); Ukrayna Komünist Partisi Birinci Sekreteri (1949-53).

MENJİNSKİ, Viyaçeslav P./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1874-1934); OGPU Başkan Yardımcısı (1923-25); OGPU Başkanı (1926-34); revizyonist komplocular tarafından öldürülme (1934).

MİKHOELS, Solomon (gerçek adı: VOVSI)/ Sovyet revizyonist aktör ve film direktörü (1890-1948); Moskova Devlet Yahudi Tiyatrosu yöneticisi (1929-48); Yahudi Anti-Faşist Komitesi Başkanı (1942-48); ölümünden sonra casusluk ve terörizmle suçlanma (1953).

MİKOYAN, Anastas İ./ Sovyet revizyonist politikacı (1895-1978); Ticaret Halk Komiseri (1926-30); İaşe Halk Komiseri (1930-33); Halk Komiserleri Konseyi Başkan Yardımcısı (1937-46); Politbüro üyesi (1935-78); Devlet Savunma Komitesi üyesi (1942-45); Kurtarılmış Bölgelerin Ekonomisini Yeniden İnşa Devlet Komitesi üyesi (1943-46); Başbakan Yardımcısı (1946-55); Dış Ticaret Bakanı (1953-55); Devlet Başkanı (1964-65).

MOLOTOV, Viyaçeslav M./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1890-1986); Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Siyasal Sekretaryası üyesi (1928-30); Başbakan (1930-41); Dışişleri Halk Komiseri/Bakanı (1939-49, 1953-56); Politbüro üyesi (1926-53); Başbakan Yardımcısı (1941-57); Devlet Denetimi Bakanı (1956-57); Moğolistan Halk Cumhuriyeti Elçisi (1957-60); SSCB Uluslararası Atom Enerjisi Komitesi

Temsilcisi (1960-62); revizyonistler tarafından SBKP'nden atılma (1962); yeniden Parti'ye alınma (1984).

MOSKALENKO, Kiril S./ Sovyet revizyonist subayı (1900-85); Moskova Askeri Bölgesi Hava Savunma Komutanı (1945-53); Mareşal (1955); SSCB Stratejik Füze Kuvvetleri Komutanı ve Savunma Bakan Yardımcısı (1960-62); SSCB Savunma Bakanlığı Başdenetmeni (1962-66); SSCB Savunma Bakan Yardımcısı (1966-83).

MRAÇOVSKİ, Sergey/ Sovyet Trotskist politikacı (1883-1936); Ağustos 1936'daki kamuya açık yargılamasında terörizm ve ihanet suçlamalarını kabul etme ve idam edilme (1936).

MJAVANADZE, Vasili P./ Sovyet revizonist subay ve politikacı (1902-1988); Tuğgeneral (1944); Gürcistan Komünist Partisi Birinci Sekreteri (1953-72); SBKP Politbüro üyesi (1957-1972).

NİKOLAEVSKİ, Boris I./ Rusya doğumlu Amerikan siyasal analist (1887-1966).

NİKOLAYEV, Leonid V./ Sovyet revizyonist terörist (1904-35); Komünist Partisi'nden atılma ve üyeliğe yeniden kabul edilme (1934); Sergey Kirov'u öldürme (1934); yargılanma, ihanetten suçlu bulunma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1935).

ORAKHELİŞVİLİ, İvan (Mamiya)/ Sovyet revizyonist politikacı (1881-1937); Gürcistan Komünist Partisi Genel Sekreteri (1921-22); Transkafkasya Bölge Parti Komitesi Birinci Sekreteri (1926-29); Marks-Engels-Lenin Enstitüsü Direktör Yardımcısı (1932-37) Parti'den atılma, tutuklanma ve Tiflis'e gönderilme (1937); yargılanma, ihanet ve sabotajdan suçlu bulunma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1937).

ORAKHELİŞVİLİ, Maria P./ Sovyet revizyonist politikacı (1887-1937).

ORJONIKIDZE, Grigori ('Sergo') K./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1886-1937); Transkafkasya Parti Komitesi Birinci Sekreteri (1922-26); SBKP Merkezi Denetim Komisyonu Başkanı ve İşçi-Köylü Denetimi Halk Komiseri (1926-30); Ulusal Ekonomi Konseyi Başkanı (1930-32); SBKP Politbüro üyesi (1930-37); Ağır Sanayi Halk Komiseri (1932).

PAYNE, Robert/ Britanya doğumlu Amerikan tarihçi (1911-83).

PİYATAKOV, Grigori (Yuri) L./ Sovyet revizyonist iktisatçı ve politikacı; Parti'den atılma (1927); Parti'ye yeniden alınma (1929); Devlet Bankası Başkan Yardımcısı (1928-33); Ağır Sanayi Halk Komiseri Yardımcısı (1933-34); Parti'den yeniden atılma (1936); ihanet suçlamasıyla yargılanma, suçlu bulunma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1937).

POSKREBİŞEV, Aleksandr N./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı (1891-1965); SBKP Merkez Komitesi Özel Sekretaryasının başı (1928-52).

PREOBRAJİNSKİ, Yevgeni A./ Sovyet revizyonist iktisatçı (1886-1937); Politbüro üyesi; Merkez Komitesi Sekreteri. Maliye Halk Komiseri (1921-27); Parti'den atılma (1927); ihanet suçlamasıyla yargılanma ve hapiste ölüm (1937).

RADEK, Karl B./ Sovyet revizyonist politikacı (1885-1939); Komünist Enternasyonal Genel Sekreteri (1920-24); Parti'den atılma (1927); Parti'ye yeniden alınma (1929); İzvestia editörlüğü (1931-36); Parti'den yeniden atılma ve tutuklanma (1936); yıkıcılık suçlamasıyla yargılanma, suçlu bulunma ve hapse mahkûm edilme (1937); hapiste ölüm (1939).

RAMZİN, Leonid K./ Sovyet revizyonist mühendis (1887-1948); Moskova Yüksek Teknik Okulu'nda profesör; Tüm-Birlik Isı Mühendisliği Enstitüsü Direktörü (1921-30); casusluk ve ihanet suçlamasıyla tutuklanma, yargılanma ve suçlu bulunma (1930); hapiste (1930-32); bağışlanma (1932); Moskova Enerji Mühendisliği Enstitüsü'nde profesör (1944-48).

REALE, Eugenio/ İtalyan cerrah, diplomat ve revizyonist politikacı (1905-86); İtalya'nın

Polonya Elçisi (1945-47); İtalyan Komünist Partisi'nden atılma (1956).

RİKOV, Aleksey İ/ Sovyet revizyonist politikacı (1881-1938) ; RSFSC Yüksek Ulusal Ekonomi Konseyi Başkanı (1918-21); Tüm-Birlik Komünist Partisi Politbüro ve Merkez Komitesi üyesi (1922-1930); SSCB Başbakanı (1924-30); Parti'den atılma (1937); ihanet suçlamasıyla yargılanma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1938).

RİVERA, Diego M./ Meksikalı ressam, özellikle duvar ressamı (1886-1957); Avrupa'da kalış (1907-21); Güzel Sanatlar Merkezi Okulunu yönetme (1929-32); ABD'nde kalma (1930-34); Sovyetler Birliği'ni ziyaret (1927, 1955).

ROBESPIERRE, Maximilian F. M. I. De/ Fransız devrimci önder (1758-94); Jakoben Kulübünün lideri (1791-92); Kamu Selameti Komitesi'nin lideri (1793-94); giyotinde ölüm (1794).

RODYONOV, Mikhail İ/ Sovyet revizyonist politikacı (1907-50); RSFSC Başbakanı (1946-49); tutuklanma (1949); ihanetten suçlu bulunma ve idam edilme (1950).

ROLAND-HOLST, Henriette/ Hollandalı 'Hristyan sosyalist', daha sonra Trotskist; şair (1869-1952).

ROOSEVELT, Franklin D./ Amerikan avukat ve politikacı (1882-1945); uzak kuzeni Eleanor Roosevelt'le evlenme (1905); New York senatörü (1910-13); Denizcilik Bakan Yardımcısı (1913-20); New York Valisi (1928-32); Devlet Başkanı (1933-45).

RUDENKO, Roman A./ Sovyet revizyonist hukukçu (1907-81); Nuremberg'de Sovyet Başsavcısı (1945-46); SSCB Başsavcısı (1953-81).

SALISBURY, Harrison E./ Amerikan gazeteci (1908-1993); New York Times'ın Moskova muhabiri (1949-54).

SEDOV, Leon/ Sovyet Trotskist politikacı (1905-38); Trotski'nin oğlu ve suç ortağı; Trotski'yle birlikte sürgüne gidiş (1929); "Muhalefet Bülteni"nin editörü (1928-38); bir Fransız hastanesinde ölüm (1938).

SİQUEİROS, David A./ Meksikalı ressam, özellikle duvar ressamı (1896-1974); Avrupa'da kalış (1919-22); ABD'nden sınırdışı edilme (1932); Mexico City'de Gerçekçi Sanat Merkezi Okulu'nu kurma (1944).

SİRTSOV, Sergey İ/ Sovyet revizyonist politikacı (1893-1937); *Kommunitsicheskaia revoliutsya* (=Komünist devrim) dergisi editörü; Sibirya Bölge Parti Komitesi Sekreteri (1926-29); RSFSC Başbakanı (1929-30); hizipçilik nedeniyle Merkez Komitesi'nden çıkarılma (1930); tutuklanma, yargılanma, ihanetten suçlu bulunma ve hapse atılma (1936), hapiste ölüm (1937).

SMİRNOV, İvan N./ Sovyet revizyonist politikacı (1881-1936); Komünist Partisi'nden atılma (1927); Parti'ye yeniden kabul edilme (1930); Parti'den yeniden atılma, yargılanma, yıkıcılıktan suçlu bulunma ve hapis cezasına mahkûm edilme (1933); yeniden yargılanma, ihanetten suçlu bulunma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1936).

SOKOLNİKOV, Grigori Y./ Sovyet revizyonist avukat and iktisatçı (1888-1939); SSCB Maliye Halk Komiseri (1921-26); SSCB'nin Britanya Elçisi ve Dışişleri Halk Komiser Yardımcısı (1929-34); Ormancılık Sanayisi Yardımcı Komiseri (1934-36); Parti'den atılma (1936); kamuya açık duruşmada ihanet suçunu kabul etme ve cezaya çarptırılma (1937); hapiste ölüm (1939).

STALİN, Vasili J./ Stalin'in oğlu (1921-62).

STRONG, Anna Louise/ Amerikan gazeteci (1885-1970).

SUSLOV, Mikhail A./ Sovyet revizyonist politikacı (1902-82); SBKP Merkez Komitesi Sekreteri (1947-52); SBKP Merkez Komitesi Ajitasyon ve Propaganda Bölümü Direktörü (1946-82); SBKP'nin Kominform delegesi (1948-53); SBKP Politbüro üyesi (1955-82); Pravda baş editörü (1940-50).

ŞEPİLOV, Dmitri T./ Sovyet revizyonist politikacı (1905-); SBKP Merkez Komitesi

Ajitasyon ve Propaganda Bölümü Direktörü (1948-52); Pravda Baş Editörü (1953-56); Merkez Komitesi Sekreteri (1955-56); Dışişleri Bakanı (1956-57).

ŞERBAKOV, Aleksandr S./ Sovyet Marksist-Leninist politikacı ve subayı (1901-45); SBKP Merkez Komitesi Sekreteri (1941-45); Savunma Halk Komiser Yardımcısı (1942-43); Ana Siyasal Direktörlük Başkanı ve Sovyet Enformasyon Bürosu'nun başı (1942-45); revizyonist komplocular tarafından yanlış tedavi yöntemiyle öldürülme (1945).

ŞTEMENKO, Sergey M./ Sovyet revizyonist subayı (1907-1976); Operasyonlar Direktörlüğü Başkan Yardımcısı (1943-46); Genelkurmay Başkanı ve Silahlı Kuvvetler Bakan Yardımcısı (1948-52); Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı ve Başkomutan Yardımcısı (1962-64); SSCB Genelkurmay Başkan Yardımcısı (1964-68); Varşova Paktı Kuvvetleri Kurmay Başkanı (1968-76).

ŞVERNİK, Nikolay M./ Sovyet revizyonist sendika lideri ve politikacı (1888-1970); Rusya Komüni t Partisi (B)/ Tüm-Birlik Komünist Partisi Merkezi Denetim Komisyonu Başkan. (1923-25); Tüm-Birlik Komünist Partisi Merkez Komitesi Sekreteri (1926-27); Metal İşçileri Sendikası Başkanı (1929-30; Tüm-Birlik Sendikalar Konseyi Başkanı (1930-44); SBKP Merkez Komitesi Politbüro üyesi (1952-53, 1957-66); Parti Denetim Komitesi Başkanı (1956-66).

TALBOTT, Strobe/ Amerikan gazeteci (1946-); ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı (1994-2001).

TER-VAGANYAN; Vagarşak A./ Sovyet revizyonist politikacı (1893-1936); tutuklanma, yargılanma, ihanetten suçlu bulunma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1936).

THOREZ, Maurice/ Fransız revizyonist politikacı (1900-64); Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri (1930-64); Devlet Bakanı (1945-46); Başbakan Yardımcısı (1945-46).

TOGLİATTI, Palmiro/ İtalyan revizyonist politikacı (1893-1964); İtalyan Komünist Partisi Genel Sekreteri (1927-64); Komünist Enternasyonal Sekretaryası üyesi (1935); Koltuksuz Bakan (1944); Başbakan Yardımcısı (1945).

TOMSKİ, Mikhail P./ Sovyet revizyonist sendika lideri ve politikacı (1880-1936); intihar yoluyla ölüm (1936).

TSINTSADZE, Kote H./ Gürcü milliyetçi politikacı (1887-1930).

TUHAÇEVSKİ, Mikhail N./ Sovyet revizyonist subayı (1893-1937); Genelkurmay Başkanı ve Savunma Halk Komiser Yardımcısı (1925-28); Mareşal (1935); "askeri-Trotskist komplo" ve Almanya hesabına casusluk suçlamasıyla tutuklanma (Mayıs 1937); askeri mahkemede yargılanma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (Haziran 1937); Kruşçovcular tarafından ölümünden sonra aklanma (1957).

TUOMİNEN, Arvo/ Finli revizyonist politikacı (1894-1981).

UGLANOV, Nikolay A./ Sovyet revizyonist politikacı (1886-1940); Nijni Novgorod Parti Komitesi sekreteri (1922-24); Moskova Parti Komitesi sekreteri (1924-28); Çalışma Halk Komiseri (1928-30), adı Riyutin Davasına karıştığı için Partiden atılma (1934); Partiye yeniden kabul edilme (1934); Partiden yeniden atılma, yargılanma, karşı-devrimci etkinliklerinden ötürü suçlu bulunma ve hapis cezasına mahkûm edilme (1936), hapiste ölüm (1940).

ULAM, Adam B./ Polonya doğumlu Amerikan siyasal analist (1922-2000); Harvard Üniversitesi Tarih ve Siyasal Bilim profesörü (1979); Harvard Üniversitesi Rusya Araştırmaları Merkezi Yöneticisi (1973-76, 1980-).

ULYANOVA, Marya İ./ (1878-1937); Lenin'in kızkardeşi.

VASİLEVSKİ, Aleksandr M./ Sovyet revizyonist subayı (1895-1977); Mareşal (1943); Uzakdoğu'daki Sovyet kuvvetlerinin başkomutanı (1945); Genelkurmay Başkanı ve Savunma Bakanı Birinci Yardımcısı (1946-49); Silahlı Kuvvetler Bakanı (1949-53); SSCB Savunma Bakan Yardımcısı (1953-57).

VELİDOV, Ahmet Zeki (Zeki Velidi TOGAN) / Başkır revizyonist tarihçi ve politikacı (1890-1969); Kazan Üniversitesi Tarih Profesörü (1909-17); Başkır Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Savaş Komiseri (1919-20); karşı-devrimci Basmacı kuvvetlerine katılmak için Türkistan'a gidiş (1920); Afganistan'a ve daha sonra Türkiye'ye gidiş (1922).

VİNOGRADOV, Vladimir N./ Sovyet revizyonist tıp uzmanı (1882-1964).

VİŞİNSKİ, Andrey Y./ Sovyet Marksist-Leninist hukukçu, diplomat ve politikacı (1883-1954); Moskova Üniversitesi Rektörü (1925-28); SSCB Başsavcısı (1935-39); Moskova yargılamalarında başsavcı (1936-38); Başbakan Yardımcısı (1939-44); Dışişleri Bakan Yardımcısı (1940-49); Dışişleri Bakanı (1949-53); SSCB'nin BM Temsilcisi (1953-54).

VOLKOGONOV, Dmitri A./ Sovyet revizyonist tarihçi ve subayı (1928-1995); Kızılordu Ana Siyasal Direktörlük üyesi (1970-85); Askeri Tarih Enstitüsü yöneticisi (1988-1991); Devlet Başkanı Boris Yeltsin'in savunma danışmanı (1991).

VOROŞİLOV, Kliment Y./ Sovyet revizyonist subay ve politikacı (1881-1969); Moskova Askeri Bölgesi Komutanı (1924-35); Savunma Halk Komiseri (1934); Mareşal (1935); Devlet Savunma Komitesi üyesi (1941-44); Merkez Komitesi Prezidyumu üyesi (1952); emeklilik (1960); Sovyetler Birliği Kahramanı ünvanıyla ödüllendirilme (1968).

VOZNESENSKİ, Nikolay A./ Sovyet revizyonist iktisatçı (1903-51); SSCB Devlet Planlama Komitesi Başkanı (1938-49); SSCB Başbakan Yardımcısı (1941-49); SBKP Merkez Komitesi Politbüro üyesi (1947-49); ihanetten suçlu bulunma ve idam edilme (1951).

WEBB, Beatrice/ Britanyalı iktisatçı ve sosyolog (1858-1943).

WEBB, Sydney/ Britanyalı iktisatçı (1859-1947).

YAGODA, Henrikh G./ Sovyet revizyonist politikacı (1891-1936); SSCB İçişleri Halk Komiseri (1934-36); tutuklanma (1937); yargılanma, ihanetten suçlu bulunma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1938).

YENUKİDZE, Avel S./ Sovyet revizyonist mühendis ve memur (1877-1937); Tüm-Rusya SSCB Merkezi Yürütme Komitesi Sekreteri (1918-35); Parti'den atılma (1935); tutuklanma (1936); ihanet ve sabotaj suçlamasıyla yargılanma, ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1937).

YEJOV, Nikolai İ./ Sovyet revizyonist politikacı (1895-1940); SSCB Tarım Halk Komiser Yardımcısı (1929-30); Merkez Komitesi üyesi (1934-39); İçişleri Halk Komiseri (1936-38); Su Taşımacılığı Komiseri (1938); ihanet ve sabotaj suçlamasıyla tutuklanma ve hapse konma (1939) ve idam edilme (1940).

YUDİN, Pavel F./ Sovyet Marksist-Leninist filozof ve politikacı (1899-); Kızıl Profesörler Enstitüsü yöneticisi (1932-38); SSCB Bilimler Akademisi Felsefe Enstitüsü yöneticisi (1938-44); SSCB Devlet Yayımevleri Birliği yöneticisi (1937-47); Sovetskaia Kniga baş editörü; Almanya'da Yüksek Komisyoner Yardımcısı (1953); SSCB'nin Çin Halk Cumhuriyeti Elçisi (1953-59).

ZAPOTOCKİ, Antonin/ Polonyalı revizyonist politikacı (1884-1957); Başbakan Yardımcısı (1945-48); Başbakan (1948-53); Devlet Başkanı (1953-57).

ZİNOVYEV, Grigori Y./ Sovyet revizyonist politikacı (1883-1936); SBKP Politbüro üyesi (1925); Leningrad muhalefetinin başı (1926); Komünist Enternasyonal'in lideri (1919-26); SBKP'nden atılma (1927); Parti'ye yeniden alınma (1928); Parti'den yeniden atılma (1932); Parti'ye bir kez daha yeniden alınma (1933); terörizm suçlamasıyla hapse atılma (1935); ihanet nedeniyle ölüm cezasına mahkûm ve idam edilme (1936).

Bibliyografya

Alliluyeva, Svetlana/ Twenty Letters to a Friend, Londra, 1967.

Alliluyeva, Svetlana/ Only One Year, Londra, 1969.

Avakumovich, Ivan, "The Dissolution of the Cominform", Contemporary Review, Cilt 190, Sayı: 1,087 (Temmuz 1956).

Avtorkhanov, Abdurakhman/ Stalin and the Soviet Communist Party: A Study in the Technology of Power, Münih, 1959.

Axell, Albert/ Stalin's War Through the Eyes of His Commanders, Londra, 1997.

Azrael, J. R. (Editör)/ Soviet Nationality Policies and Practices, New York, 1978.

Bailes, Kendall E./ Technology and Society under Lenin and Stalin: Origins of the Soviet Technical Intelligentsia: 1917-1941, Princeton (ABD), 1978.

Barbusse, H./ Stalin: A New World Seen through One Man, Londra, 1935.

Bennigsen, Alexandre & Broxup, Marie/ The Islamic Threat to the Soviet State, Londra, 1983.

Bennigsen, Alexandre & Wimbush, S. Enders/ Muslim National Communism in the Soviet Union: A Revolutionary Strategy for the Colonial World, Şikago, 1979.

Beria, Lavrenti B./ On the History of Bolshevik Organizations in Transcaucasia, Londra, 1951.

Bettelheim, Charles/ Class Struggles in the USSR: Second Period, 1923-1930, New York, 1979.

Block, Harry/ "Mexico's Phantom Conspiracy", Nation, Cilt 150, Sayı: 23, 8 Haziran 1940.

Borkenau, Franz/ European Communism, Londra, 1953.

Borkenau, Franz/ World Communism: A History of the Communist International, Ann Arbor (ABD), 1971.

Bortoli, Georges/ The Death of Stalin, Londra, 1973.

Brown, Archie (Editör)/ The Soviet Union: A Biographical Dictionary, Londra, 1990.

Bukharin, Nikolai/ Historical Materialism, A System of Sociology, New York, 1925.

Bunyan, James and H. H. Fisher/ The Bolshevik Revolution, 1917-1918, Documents and Materials, Stanford, California, 1934.

Cameron, K. Neill/ Stalin, Man of Contradiction, Canada, 1987.

Carr, Edward H./ The Bolshevik Revolution, 1917-1923, Üç cilt, Harmondsworth, 1988.

Carr, Edward H./ The Twilight of the Comintern, Londra, 1982.

Carr, Edward H./ The Interregnum: 1923-1924, Harmondsworth, 1969.

Carrere d'Encausse, Helen/ Stalin: Order through Terror, Londra, 1981.

Chamberlin, W. H./The Russian Revolution, İki cilt, New York, 1935.

Chaney, O. Preston Jr./ Zhukov, New York, 1975.

Ciliga, Anton/ The Russian Enigma, Londra, 1940.

Claudin, Fernando/ The Communist Movement: From Comintern to Cominform, Harmondsworth, 1975.

Cohen, Stephen F./ Bukharin and the Bolshevik Revolution: A Political Biography: 1888-1938, Londra, 1974.

Conquest, Robert/ Power and Policy in the USSR: The Study of Soviet Dynastics, Londra, 1961.

Conquest, Robert/ The Great Terror, Londra, 1973.

Conquest, Robert/ Inside Stalin's Secret Police: NKVD Politics, 1936-39, Basingstoke, 1985.

Conquest, Robert/ Stalin: Breaker of Nations, Londra, 1991.

Cornforth, Maurice/ Historical Materialism, New York, 1954.

Correspondence between the Central Committee of the Communist Party of Yugoslavia and the Central Committee of the All-Union Communist Party (Bolsheviks), Belgrad, 1948.

Davies, Joseph E./ Mission to Moscow, New York, 1944.

Daniels, Robert V./ The Conscience of the Revolution, Cambridge (ABD), 1960.

Deborin G./ Secrets of the Second World War, Moscow, 1971.

Dedier, V./ Tito Speaks, Londra, 1953.

Degras, Jane (Editör)/ Soviet Documents on Foreign Policy, Londra, 1953.

Degras, Jane (Editör)/ Communist International, 1919-1943, Documents, Üç Cilt, Londra, 1971.

Deriabin, Peter/ Watchdogs of Terror: Russian Bodyguards from the Tsars to the Commissars, New Rochelle, New York, 1984.

Deriabin, Peter. & Gibney, Frank/ The Secret World, New York, 1959.

Deutscher, Isaac/ Stalin: A Political Biography, Harmondsworth, 1968.

Deutscher, Isaac/ What Next?, New York, 1953.

Deutscher, Isaac/ The Prophet Outcast: Trotsky: 1920-1940, Oxford, 1987.

Djilas, Milovan/ Conversations with Stalin, New York, 1962.

Drachkovich, Milorad M. & Lazitch, Branko (Editörler)/ The Comintern: Historical Highlights: Essays, Recollections, Documents, Stanford (ABD), 1966.

De Jonge, Alex/ Stalin and the Shaping of the Soviet Union, New York, 1986.

Ducoli, J./ "The Georgian Purges (1951-53)", *Caucasian Review*, Cilt 6 (1958).

Dugrand, Alain/ Trotsky in Mexico, Manchester, 1992.

Ellenstein, Jean/ The Stalin Phenomenon, Londra, 1976.

Feuchtwanger, Lion/ Moscow 1937, Londra, 1937.

Fisher, Alan W./ The Crimean Tatars, Stanford (ABD), 1978.

Florinsky, Michael T./ Russia: A History and Interpretation, İki cilt, New York, 1953.

Getty, J. Arch/ Origins of the Great Purges: The Soviet Communist Party Reconsidered, 1933-1938, New York, 1985.

Getty, J. Arch, Naumov, Oleg & Sher/ The Road to Terror: Stalin and the Self-Destruction of the Bolsheviks, 1932-1939, New Haven, 1999.

Goebbels, Joseph/ The Goebbels Diaries: 1942-1943, New York, 1948.

Goldman, Albert/ The Assassination of Leon Trotsky, The Assassination of Leon Trotsky: The Proofs of Stalin's Guilt, New York, 1940.

Grey, Ian/ Stalin: Man of History, Londra, 1979.

Heller, Mikhail & Nekrich, Alexandr/ Utopia in Power: The History of the Soviet Union from 1917 to the Present, Londra, 1986.

History of the Communist Party of the Soviet Union (Bolsheviks), Short Course, New York, 1939.

History of the Party of Labour of Albania, Tirana, 1982.

Hitler, Adolf/ Mein Kampf, Londra, 1994.

Hoxha, Enver/ The Khrushchevites, Tirana, 1984.

Hoxha, Enver, With Stalin: Memoirs, Tirana, 1979.

Johnson, Hewlett/ The Socialist Sixth of the World, Londra, 1939.

Khrushchev, N. S./ Khrushchev Remembers, Cilt I, Londra, 1971.

Khrushchev, N. S./ Report to the Central Committee, 20th Congress of the CPSU, February 1956, Londra, 1956

Knight, Amy/ Beria: Stalin's First Liuetenant, Princeton (ABD), 1993.

Kolarz, Walter/ Russia and Her Colonies, Londra, 1952.

Krupskaya, N. K./ Reminiscenses of Lenin, New York, 1975.

Kuromiya, Hiroaki/ Stalin's Industrial Revolution: Politics and Workers. 1928-1932, Cambridge, 1990.

Lang, David Marshall/ A Modern History of Georgia, Londra, 1962.

Laqueur, Walter/ Stalin: The Glasnost Revelations, Londra, 1990.

Lenin, V. I./ Against Trotskyism, Moskova, 1972.

Leonhard, Wolfgang/ The Kremlin Since Stalin, Londra, 1962.

Levine, Isaac D./ Stalin: A Biography, Londra, 1931,

Levine, Isaac D./ The Mind of an Assassin, Londra, 1959.

Levytsky, Boris/ The Uses of Terror: The Soviet Secret Service: 1917-1970/ Londra; 1971.

Lewis, Jonathan & Whitehead, Phillip/ Stalin: A Time for Judgment, Londra, 1990.

Littlepage, John D. & Bess, Demaree, In Search of Soviet Gold, Londra, 1939.

Lyons, Eugene/ Assignment in Utopia, Londra, 1938.

Lyons, Eugene/ Stalin: Czar of All the Russias, Philadelphia, 1940.

Mandel, William M./ Soviet Women, New York, 1975.

Martens, Ludo/ Another View of Stalin, Berchem (Belçika), 1994.

McNeal, Robert H./ Stalin: Man and Ruler, Basingstoke, 1988.

Medvedev, Roy A./ Let History Judge: The Origin and Consequences of Stalinism, Londra, 1972.

Meroy, Jean/ Dimitrov: Un Revolutionnaire de Notre Temps, Paris, 1972

Mosley, Nicholas/ The Assassination of Trotsky, Londra, 1972.

Nicolaevsky, Boris/ Power and the Soviet Elite, New York, 1965.

Pares, Bernard/ Russia and the Peace, Harmondsworth, 1944

Payne, Robert/ The Rise and Fall of Stalin, New York, 1965.

Payne, Robert/ The Life and Death of Trotsky, Londra, 1978.

Pipes, Richard/ The Formation of the Soviet Union: Communism and Nationalism: 1917-1923, Cambridge (ABD), 1954.

Pistrak, Lazar/ The Grand Tactician: Khrushchev's Rise to Power, Londra, 1961.

Plekhanov, G. V./ Fundamental Problems of Marxism, Moskova, 1974.

Pritt, D. N./ The Zinoviev Trial, Londra, 1936.

Rapoport, Y./ The Doctors' Plot: Stalin's Last Crime, Londra, 1901.

Reed John/ Ten Days that Shook the World, New York, 1934.

Report of Court Proceedings in the Case of the Anti-Soviet Trotskyite Centre, Moskova, 1937.

Report of the Court Proceedings in the Case of the Anti-Soviet 'Bloc of Rights and Trotskyites', Moskova, 1938.

Rittersporn, Gabor T./ Stalinist Simplifications and Soviet Complications: Social Tensions and Political Conflicts in the USSR: 1933-1953, Chur (İsviçre), 1991.

Rorlich, Azade-Ayse/ The Volga Tatars: A Profile in National Resilience, Stanford (ABD), 1986.

Rosenfeldt, Niels Erik/ Knowledge and Power: The Role of Stalin's Chancellery in the Soviet System of Government, Kopenhagen, 1978.

Rothstein, Andrew/ A History of the USSR, Harmondsworth, 1951.

Salazar, Leandro A. Sanchez/ Murder in Mexico: The Assassination of Leon Trotsky, Londra, 1950.

Salisbury, Harrison Evans/ Stalin's Russia and After, Londra, 1955.

Sayers, Michael & Kahn, Albert E./ The Great Conspiracy Against Russia, Londra, 1975.

Segal, Ronald/ Trotsky: A Biography, New York, 1979.

Serebrennikov, G. N./ The Position of Women in the USSR, Londra, 1937.

Serge, Victor & Trotsky, Natalia S./ The Life and Death of Leon Trotsky, Londra, 1975.

Schultz, Heinrich E., Urban, Paul K. & Lebed Andrew I. (Editörler)/ Who was Who in the USSR: A Biographic Dictionary, Metuchen (ABD), 1972.

Soviet Information Bureau/ Falsifiers of History: Historical Information, Londra, 1948.

Suny, R. G./ The Making of the Georgian Nation, Londra, 1989.

Stalin, Joseph/ Problems of Leninism, Moskova, 1940.

Stalin, Joseph/ Economic Problems of Socialism in the USSR, New York, 1952.

Stalin, Joseph/ Marxism and the National and Colonial Question, New York, 1934.

Strong, Anna/ The Stalin Era, New York, 1956.

Sverdlova, K./ Yakov Sverdlov, Moskova, 1981.

Tabouis, Genevie ve R./ They Called Me Cassandra, New York, 1942.

Taheri, Amir/ Crescent in a Red Sky: The Future of Islam in the Soviet Union, Londra, 1989.

Trotsky, Leon/ My Life, New York, 1930.

Trotsky, Leon/ The Stalin School of Falsification, New York, 1937.

Trotsky, Leon/ "The Comintern and the GPU: The Attempted Assassination of May 24 and the Communist Party of Mexico", Fourth International, Cilt 1, Sayı: 6, Kasım 1940.

Trotsky, Leon/ "Stalin Seeks My Death", *Fourth International*, Cilt 2, Sayı: 7, Ağustos 1941.

Trotsky, Leon/ Stalin, New York, 1941.

Tucker, Robert C./ Stalin in Power: The Revolution from Above: 1928-1941, New York, 1990).

Tuominen, Arvo/ The Bells of the Kremlin, Hanover (New Hampshire, ABD), 1983.

Ulam, Adam B./ Stalin : The Man and His Era, Londra, 1989.

Vaksberg, Arkady/ The Prosecutor and the Prey: Vyshinsky and the 1930s Moscow Show Trials, Londra, 1990.

Vernadsky, George/ A History of Russia, New Haven, 1961.

Volkogonov, Dmitri/ The Dethorenement of Stalin, Manchester, 1956.

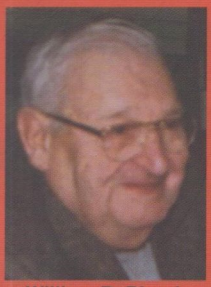
Volkogonov, Dmitri/ Stalin: Triumph and Tragedy, Londra, 1991.

Webb, Sidney & Beatrice/ Soviet Communism: A New Civilization?, Londra, 1936.

Wheeler, Geoffrey, The Modern History of Soviet Central Asia, Londra, 1964.

Wolin, S. & Slusser, R./ The Soviet Secret Police, Londra, 1957.

Zhukov, Georgi. K./ Memoirs, New York, 1971.

William B. Bland

JOZEF STALİN
Söylence ve Gerçek

Eğer insanlar –bazen yaptıkları gibi– beni 'Stalinist' olarak nitelerlerse, ben, hak etmemiş olmakla birlikte bunu bir kompliman sayarım.

Başta yeni-sömürge ülkeler olmak üzere tüm dünyada her yıl onmilyonlarca erkek, kadın ve çocuğun yaşadığı yoksulluğun nedeni olan kapitalist ve emperyalist sistemi yıkmak için bütün yaşamı boyunca, savaşım vermiş büyük bir ilerici kişilik olan Stalin'in anısı önünde saygı ile eğiliyorum.

Bill Bland

★★★★

Burjuvazi, 1789'un 'donsuzlar'ının monarşiyi ve aristokrasiyi ve Kiliseyi hedef almakla yetinen, yani sınıflı toplumu ortadan kaldırmayı amaçlamayan devrimci-demokratik çıkışını bile bugüne kadar bağışlamamıştır. Peki bu sömürücü sınıfın "gökleri fethetmeye", yani üretim araçlarının özel mülkiyetine son vermeye ve sınıfsız bir toplum yaratmaya koyulan Rusya işçi sınıfı ve halklarının bu görkemli atılımını dünya işçi sınıfının kollektif belleğinden silmeye, bu deneyimin kendisini ve onun en başta gelen mimarı ve simgesi olan Stalin'i şeytanlaştırmaya çalışmasında şaşılacak bir yan olabilir mi? Elbette olamaz. Sömürücü sınıfların temsilcilerinin; ölümünün üzerinden 56 yıl geçmiş olmasına ve O'nun, Sovyet Marksist-Leninistleri ve Sovyet Rusya işçi ve emekçileriyle birlikte yarattığı yapıtın çoktan yıkılmış olmasına rağmen, bugün de Jozef Stalin'e ve onun mirasına saldırmak için hiçbir fırsatı kaçırmamalarının en önemli nedenlerinden biri tam da budur. Dahası var: Mülk sahibi sınıfların bugün "Stalinizm"e karşı yürüttüğü histerik kampanya, işçi sınıfının ve diğer sömürülen yığınların er ya da geç gelecek olan yeni devrimci atılımına, bugünün ve çok yakın geleceğin belirleyici ve acımasız sınıf savaşımlarına şimdiden hazırlanma çabasından başka bir şey değildir. Demek ki burjuvazinin, O'nun anısını dünya işçi ve emekçilerinin zihninden silmek, bu alçakgönüllü ve büyük insanı, tüm yaşamını işçi sınıfının ve ezilen halkların kurtuluşuna adamış olan bu büyük devrimciyi elikanlı bir tiran, paranoyak bir diktatör, acımasız bir canavar gibi göstermek için yürüttüğü ideolojik-psikolojik saldırının kendi sınıf çıkarları açısından son derece mantıklı nedenleri vardır.

Garbis Altınoğlu

KİTAP
SKB 0097331 YAY

ISBN: 975-6709-72-3
9 789756 709726

SU YAYINLARI